

การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัด  
มหาสารคาม

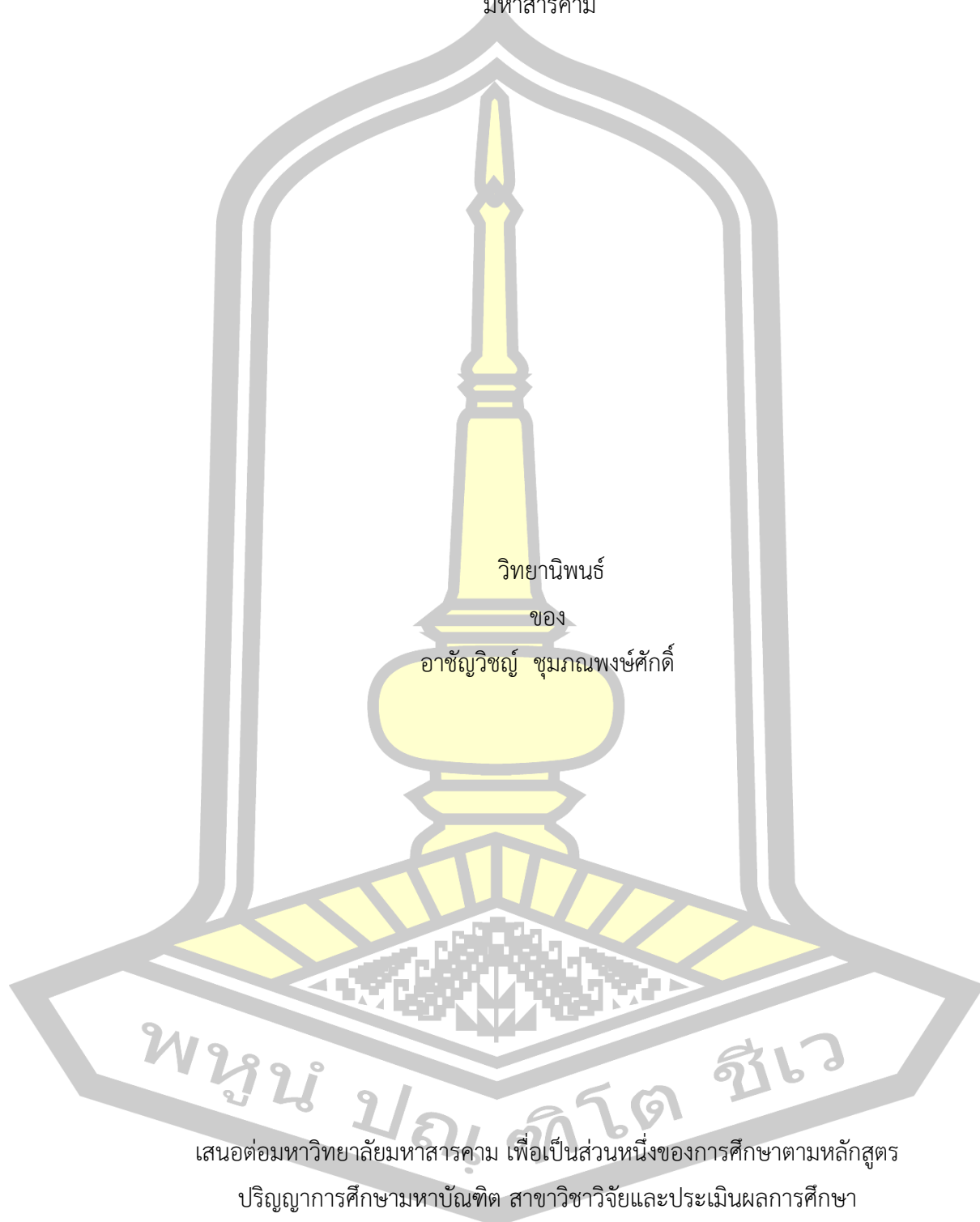
วิทยานิพนธ์  
ของ  
อาชัญวิชญ์ ชุมภณพงษ์ศักดิ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา

มิถุนายน 2562

สงวนลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัด  
มหาสารคาม

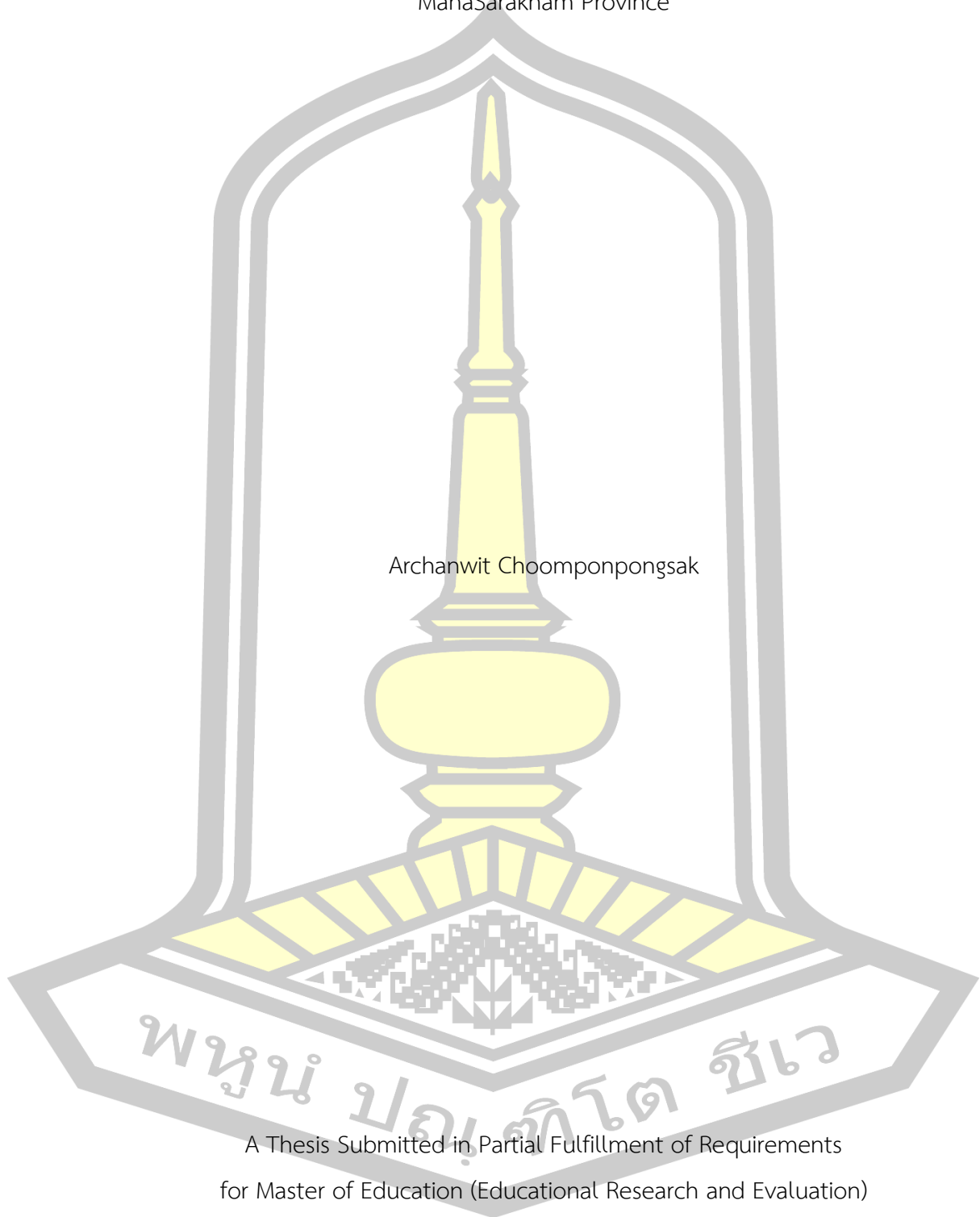


วิทยานิพนธ์  
ของ  
อาชัญวิชญ์ ชุมภณพงษ์ศักดิ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา  
มิถุนายน 2562

สงวนลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The Development of a Program to Social Skills of Non-Formal Education Youth in  
MahaSarakham Province



Archanwit Choomponpongsak

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements  
for Master of Education (Educational Research and Evaluation)

June 2019

Copyright of Mahasarakham University



คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนายอาชัญญวิชญ์ ชุมภณ พงษ์ศักดิ์ แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผศ. ดร. ญาณภัทร สีหะมงคล )

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผศ. ดร. ประเสริฐ เรือนนະการ )

.....กรรมการ

(ผศ. ดร. จิระพร ชะโน )

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ผศ. ดร. ไพศาล วรรค้ำ )

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....  
(รศ. ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ )

.....  
(ผศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล )

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

<b>ชื่อเรื่อง</b>	การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม		
<b>ผู้วิจัย</b>	อาชัญวิชญ์ ชุมภณพงษ์ศักดิ์		
<b>อาจารย์ที่ปรึกษา</b>	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ เรือนนระการ		
<b>ปริญญา</b>	การศึกษามหาบัณฑิต	<b>สาขาวิชา</b>	วิจัยและประเมินผลการศึกษา
<b>มหาวิทยาลัย</b>	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	<b>ปีที่พิมพ์</b>	2562

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา แบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคม ด้วยการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม โดยยกร่างโปรแกรมและคู่มือการใช้โปรแกรม ประเมินโปรแกรมด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา โดยการทดลองใช้กับเยาวชนนอกระบบการศึกษา เพื่อศึกษาทักษะทางสังคม หาประสิทธิภาพของโปรแกรม และประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรม ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 8 คน และผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชน จำนวน 15 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบบันทึกการสัมภาษณ์ 2) แบบประเมินโครงสร้างโปรแกรมเสริมสร้างทักษะทางสังคม 3) คู่มือการใช้โปรแกรมเสริมสร้างทักษะทางสังคม 4) แผนการจัดกิจกรรม 5) แบบประเมินพฤติกรรมระหว่างเรียนและผลงาน 6) แบบวัดทักษะทางสังคม 7) แบบสังเกตทักษะทางสังคม 8) แบบวัดความพึงพอใจต่อโปรแกรม และ 9) แบบบันทึกสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

### ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

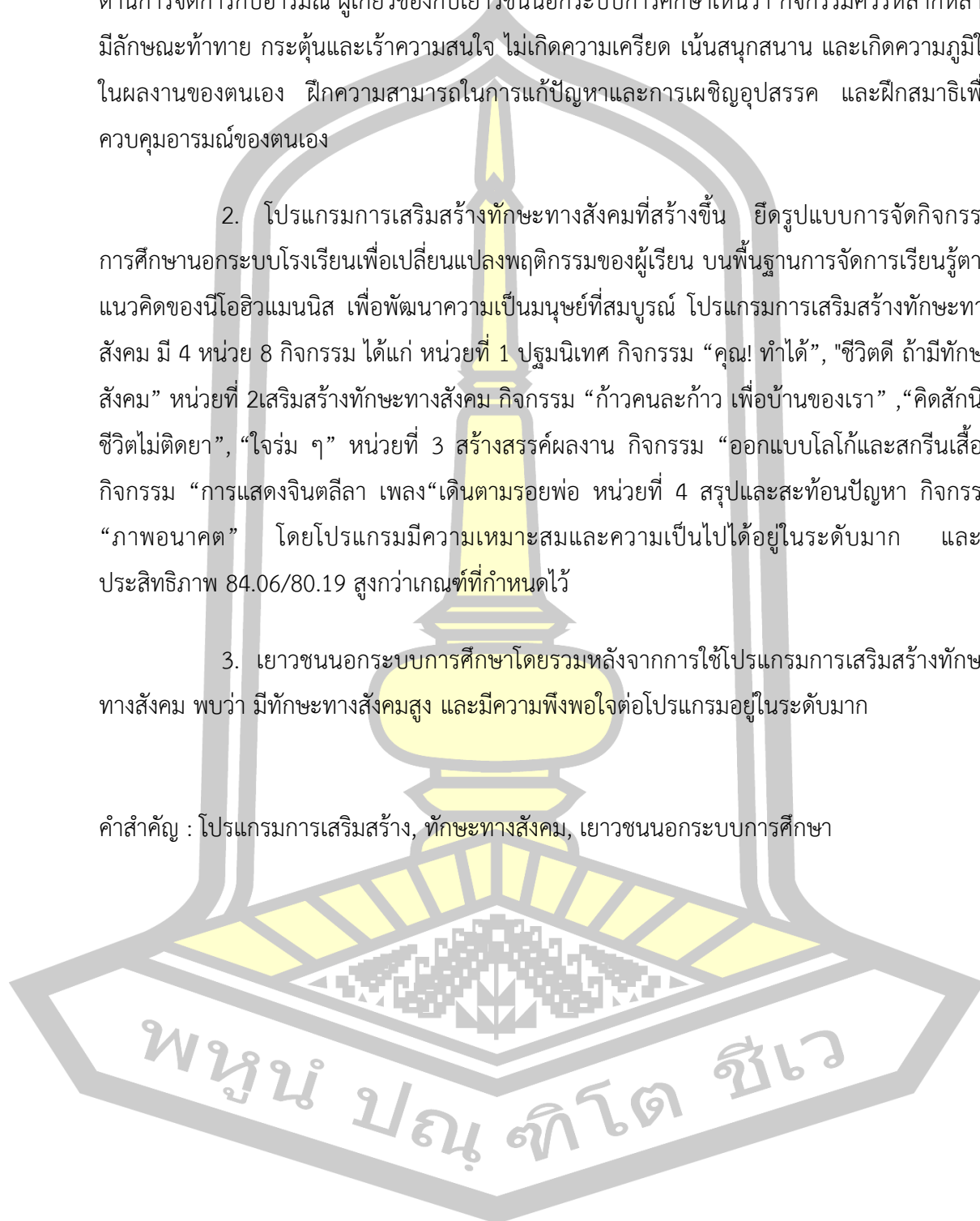
1. ปัญหาของเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่นำมาจัดกิจกรรมในโปรแกรม เรียงจากมากไปหาน้อย คือ การใช้ยาเสพติด การทะเลาะวิวาท และภัยจากอินเทอร์เน็ต ปัญหาเกี่ยวกับทักษะทางสังคมที่สำคัญของเยาวชน คือ ขาดการวางแผนการทำงาน ขาดความสามารถในการแก้ปัญหา และขาดการจัดการกับอารมณ์อย่างเหมาะสม แนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคม มีดังนี้ เยาวชนนอกระบบการศึกษาส่วนใหญ่ต้องการเสริมสร้างทักษะทางสังคม เรียงตามลำดับ คือ ด้านการทำงานเป็น

ทีม รองลงมา คือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และด้านการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา และด้านการจัดการกับอารมณ์ ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาเห็นว่า กิจกรรมควรหลากหลาย มีลักษณะท้าทาย กระตุ้นและเร้าความสนใจ ไม่เกิดความเครียด เน้นสนุกสนาน และเกิดความภูมิใจในผลงานของตนเอง ฝึกความสามารถในการแก้ปัญหาและการเผชิญอุปสรรค และฝึกสมาธิเพื่อควบคุมอารมณ์ของตนเอง

2. โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมที่สร้างขึ้น ยึดรูปแบบการจัดกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน บนพื้นฐานการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของนีโอฮิวแมนนิส เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม มี 4 หน่วย 8 กิจกรรม ได้แก่ หน่วยที่ 1 ปฐมนิเทศ กิจกรรม “คุณ! ทำได้”, “ชีวิตดี ถ้ามีทักษะสังคม” หน่วยที่ 2 เสริมสร้างทักษะทางสังคม กิจกรรม “ก้าวคนละก้าว เพื่อบ้านของเรา”, “คิดสักนิด ชีวิตไม่ติดยา”, “ใจร่ม ๆ” หน่วยที่ 3 สร้างสรรค์ผลงาน กิจกรรม “ออกแบบโลโก้และสกรีนเสื้อ” กิจกรรม “การแสดงจินตลีลา เพลง“เดินตามรอยพ่อ หน่วยที่ 4 สรุปลและสะท้อนปัญหา กิจกรรม “ภาพอนาคต” โดยโปรแกรมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และมีประสิทธิภาพ 84.06/80.19 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. เยาวชนนอกระบบการศึกษาโดยรวมหลังจากการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม พบว่า มีทักษะทางสังคมสูง และมีความพึงพอใจต่อโปรแกรมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : โปรแกรมการเสริมสร้าง, ทักษะทางสังคม, เยาวชนนอกระบบการศึกษา



<b>TITLE</b>	The Development of a Program to Social Skills of Non-Formal Education Youth in MahaSarakham Province		
<b>AUTHOR</b>	Archanwit Choomponpongsak		
<b>ADVISORS</b>	Assistant Professor Prasert Ruannakarn , Ph.D.		
<b>DEGREE</b>	Master of Education	<b>MAJOR</b>	Educational Research and Evaluation
<b>UNIVERSITY</b>	Maharakham University	<b>YEAR</b>	2019

### ABSTRACT

The objectives of this study were to develop of a program to social skills of Non-Formal Education Youth in Maharakham Province by 3 phases of research and development process. Phase 1 studying the problem states and guidelines to social skills with the data from the interviews and focus group. Phase 2 : To develop of a program to social skills and program's manual, evaluate program in appropriateness and feasibility. Phase 3 : Studies the results of a program to social skills by experimenting with non-formal education youth, level of social skills, and find out program effectiveness and evaluate the activities' satisfaction on the program. The participants were 8 non-formal education youths in Maharakham and 15 stakeholders obtained using the purposive sampling and snowball sampling technique. The research instruments were 1) interview record form, 2) an evaluation form of the project framework of Social Skills promote activity, 3) Social Skills promote activity manual, 4) the activity plan, 5) an evaluation form on during learning behavior and non-formal education youths' works, 6) a questionnaire on the non-formal education youths' social skills, 7) an observation form on the non-formal education youths' social skills, 8) a program' satisfaction on evaluation form and 9)

focus group discussion form. Statistics used in data analyses were percentage, mean and standard deviation.

The results of the research were as follows:

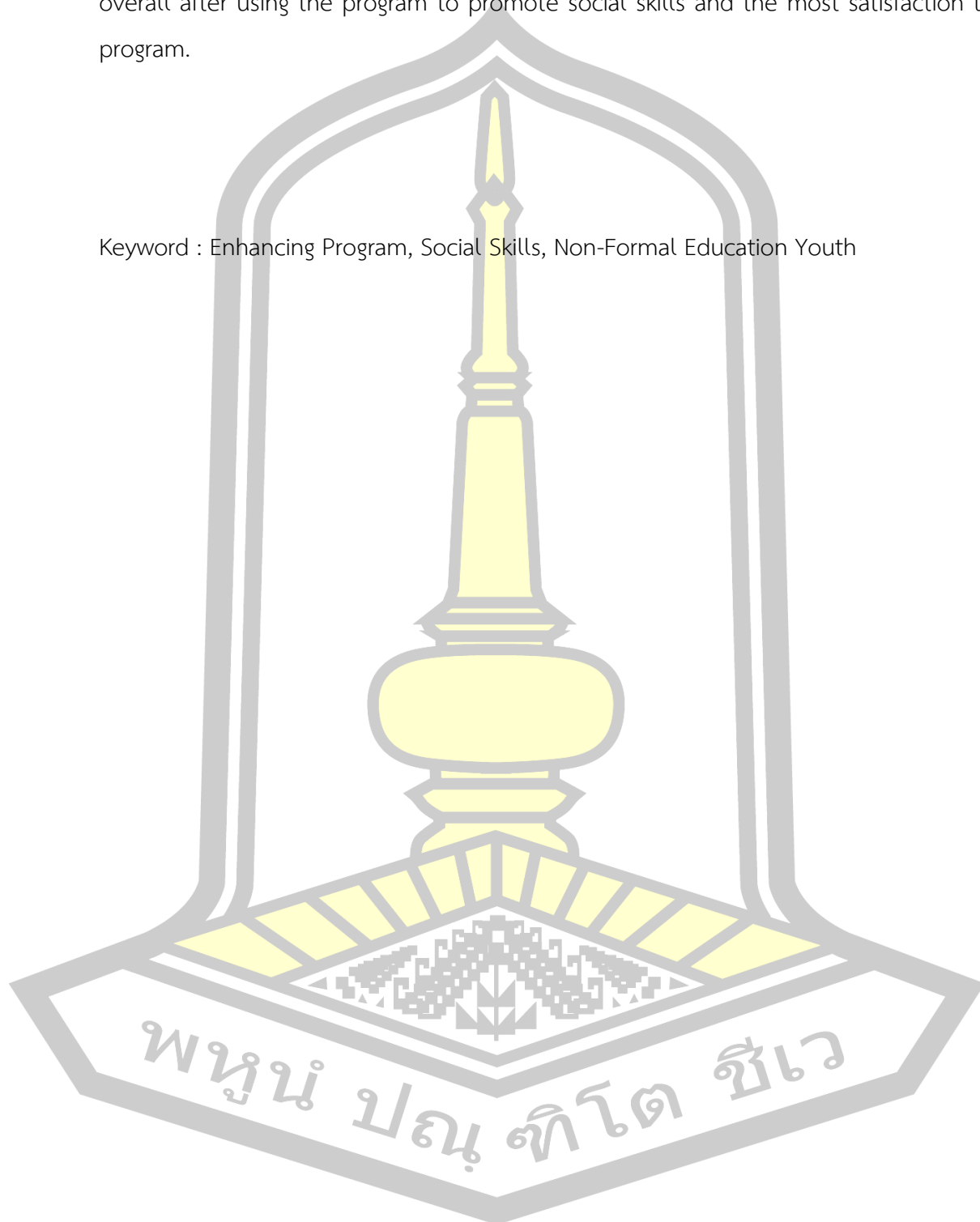
1. The problems of Non-formal education youths in the program could be ranged in descending order as drugs, affrays, and Internet dangers. The most important about social skills problem of youths were lack of working plan, problem solving skills and appropriate emotional management. The suggestions for enhancing social skills required as follows: The social skills that the Non-formal education youths needed were enhanced through activities that were ranged by priority as teamwork, interpersonal relationship, decision making, problem solving skills, and emotion management. The stakeholders of the Non-formal education youths were suggested as follows: The youths should be provided a variety of challenging activities with stimulating and arousing learning atmosphere. avoid intensity and focused on enjoyment including using the activities that could promote their self-esteem. In addition, developing decision making skills, problem solving skills and doing some meditation practice for emotional self- control.

2. The program to social skills was developed focus on Non-Formal Education Model for learner' behavior change based on the Neo-Humanist concept for comprehensive humanization. The program to social skills was developed into 4 units, 8 activities which were; Unit 1 orientation with "I can do" and "Good life Good social skills" activities, Unit 2 Enhancing Social Skills with "Our Home" and "steer clear off [avoid] drug addictions" and "Calm down" activities, Unit 3 Creative works with "Logo and screen shirt design" and "The Footstep of My Father" activities, Unit 4 Summary and reflection with "The Scenario" activities. The program was appropriate and feasible at a high level, and program efficiency was 84.06/80.19 which was higher than the expected criteria.



3. Most non-formal education youth had a high level of social skills as overall after using the program to promote social skills and the most satisfaction to program.

Keyword : Enhancing Program, Social Skills, Non-Formal Education Youth



## กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วย ความกรุณาและความช่วยเหลือจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาณภัทร สีหะมงคล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ รวมทั้ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ เรือนนระการ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้จุดประกายปัญญาชี้แสงสว่างในการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่สนับสนุนทุนวิจัย งบประมาณแผ่นดิน ปี พ.ศ. 2560 และกองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ให้การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยมีส่วนร่วม ในกิจกรรมเวทีทางวิชาการอันทรงคุณค่า

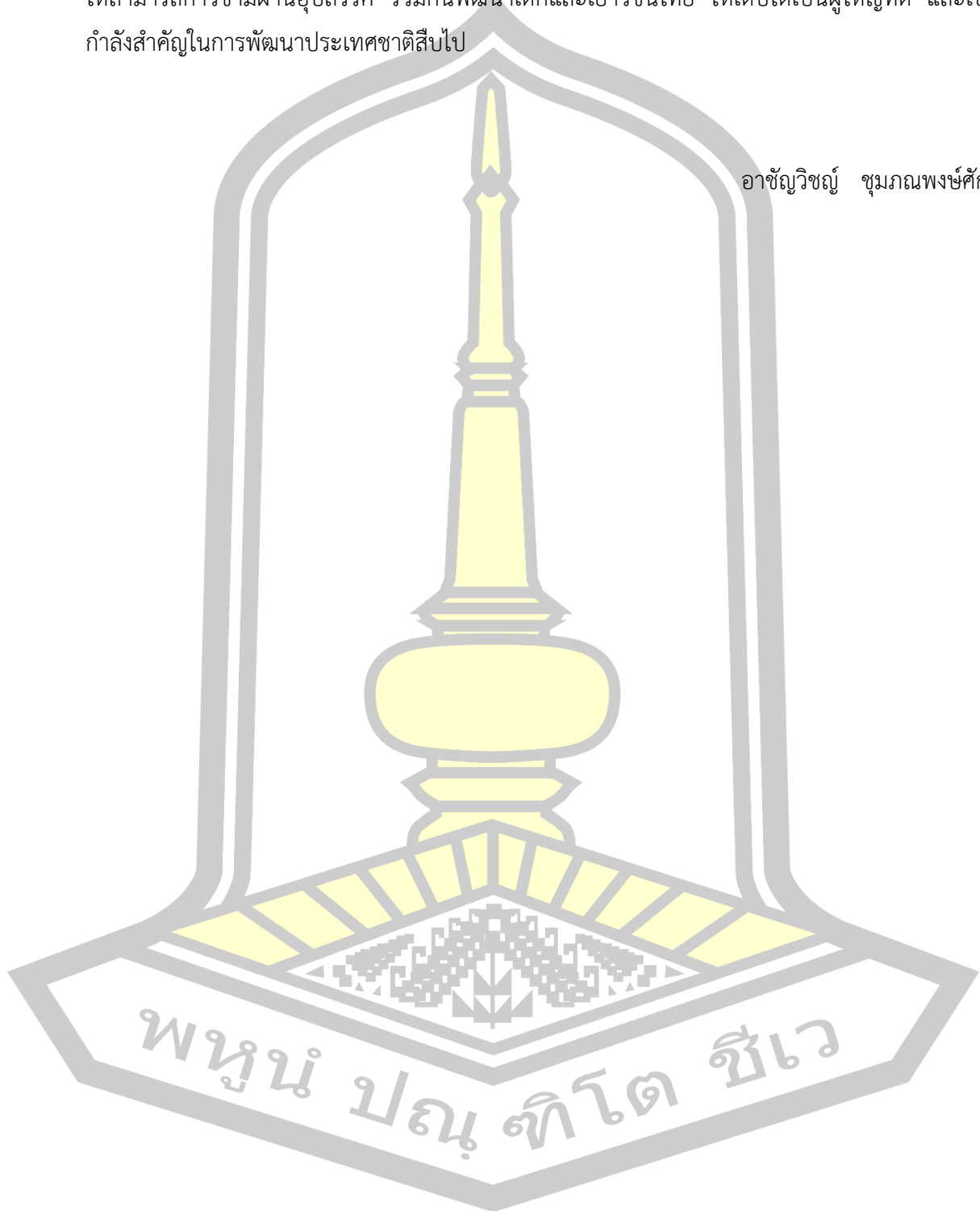
ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้ง ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์สมนึก ภัททิยธนี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภมรพรรณ ยุระยาตร์ อาจารย์ ดร.ประสงค์ สายหงษ์ และอาจารย์ ดร.ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้มีจิตอาสาทุกท่าน ประกอบด้วย ทีมประสานงานมูลนิธิพัฒนาเครือข่ายเอดส์ และมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก ที่ได้ถ่ายทอดศักยภาพการทำงานภาคสนามให้แก่ผู้วิจัย รวมทั้ง ขอขอบพระคุณผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ที่มีอุดมการณ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ขอขอบใจเยาวชนทุกคน ที่ร่วมกันสร้างสรรค์กิจกรรมในครั้งนี้จนสำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย

ขอกราบขอบพระคุณคุณมนตรี คุณทองพบ คุณภัทรภร และสามเณรพลพิทักษ์ ชุมพงษ์ศักดิ์ ที่เป็นกำลังใจให้สู้ต่อจนสำเร็จ รวมทั้งสายใยความรักของคุณผกาภาณุจน์ เด็กหญิงกรณัฏสสร และเด็กหญิงพรภัทร์กร ชุมภณพงษ์ศักดิ์ ที่เป็นแรงบันดาลใจอันสูงสุด ของผู้วิจัย คุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขออุทิศให้แก่คุณแม่เย็นจิต ชุมพงษ์ศักดิ์ และคุณแม่สมหวัง ชุมพงษ์ศักดิ์ ผู้อบรมเลี้ยงดูผู้วิจัย จนวาระสุดท้ายของชีวิตท่าน

ท้ายสุดนี้ขอมอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นวิทยาทานแด่ครูผู้ร่วมชะตากรรมวิกฤตการศึกษาไทย ให้สามารถก้าวข้ามผ่านอุปสรรค ร่วมกันพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย ให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติสืบไป

อาชัญวิชญ์ ชุมภณพงษ์ศักดิ์

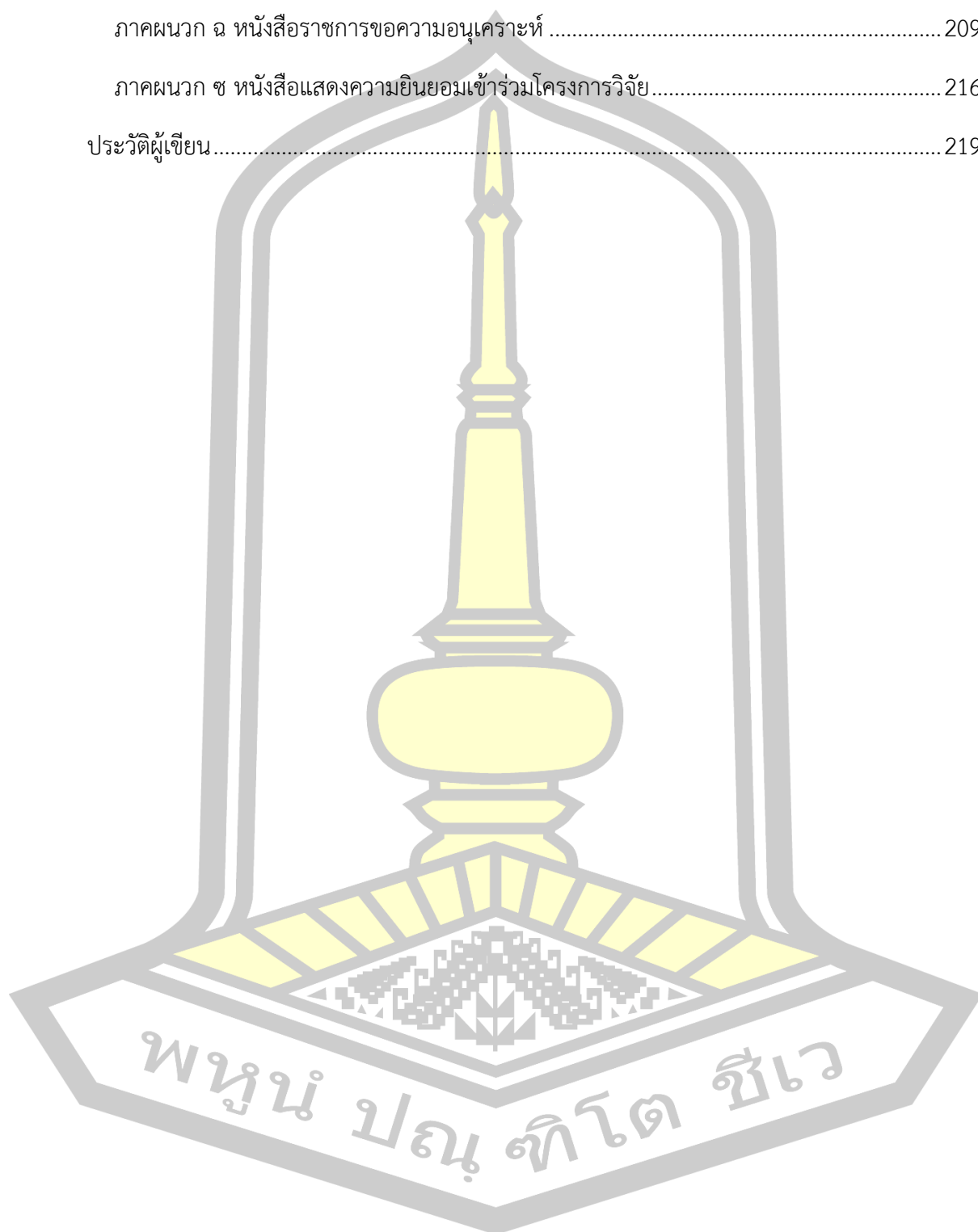


## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฌ
สารบัญ.....	ฎ
สารบัญตาราง.....	ฏ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
การจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนนอกระบบการศึกษา.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับทักษะทางสังคม.....	17
แนวคิดนี้โอฮิวแมนนิส.....	28
การวิจัยและพัฒนา.....	32
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม.....	34
แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ.....	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
งานวิจัยในประเทศ.....	44

งานวิจัยต่างประเทศ.....	48
กรอบแนวคิดในการวิจัย .....	50
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย .....	53
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม .....	55
ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม .....	61
ระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม .....	66
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
ลำดับชั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล .....	82
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล .....	82
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	113
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	113
สรุปผล .....	113
อภิปรายผล.....	115
ข้อเสนอแนะ.....	119
บรรณานุกรม.....	122
ภาคผนวก.....	131
ภาคผนวก ก คู่มือโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ในจังหวัดมหาสารคาม .....	132
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย .....	160
ภาคผนวก ค แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญ.....	177

ภาคผนวก ง คุณภาพเครื่องมือ.....	195
ภาคผนวก ฉ หนังสือราชการขอความอนุเคราะห์.....	209
ภาคผนวก ช หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย.....	216
ประวัติผู้เขียน.....	219



## สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 องค์ประกอบร่วมกันของทักษะทางสังคมตามแนวคิดต่าง ๆ.....	26
ตาราง 2 เกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินพฤติกรรมระหว่างร่วมกิจกรรมและผลงาน.....	68
ตาราง 3 วิเคราะห์ข้อคำถามของแบบวัดทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ครั้งที่ 1	70
ตาราง 4 เกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดทักษะทางสังคม .....	70
ตาราง 5 วิเคราะห์ข้อคำถามของแบบวัดทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาครั้งที่ 2.	71
ตาราง 6 รายละเอียดของแผนการจัดกิจกรรม .....	75
ตาราง 7 ความต้องการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัด มหาสารคาม.....	87
ตาราง 8 ระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัด มหาสารคาม.....	88
ตาราง 9 ปัญหาของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม (N=15).....	90
ตาราง 10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ ร่างโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัด มหาสารคาม.....	100
ตาราง 11 ผลการประเมินพฤติกรรมระหว่างร่วมกิจกรรมและผลงานของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายบุคคล (N = 8) .....	103
ตาราง 12 ผลการวัดทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายบุคคล (N=8).....	104
ตาราง 13 ผลการสังเกตทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายบุคคล (N=8).....	105
ตาราง 14 ผลการหาประสิทธิภาพของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบ การศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ตามเกณฑ์ 80/80.....	106

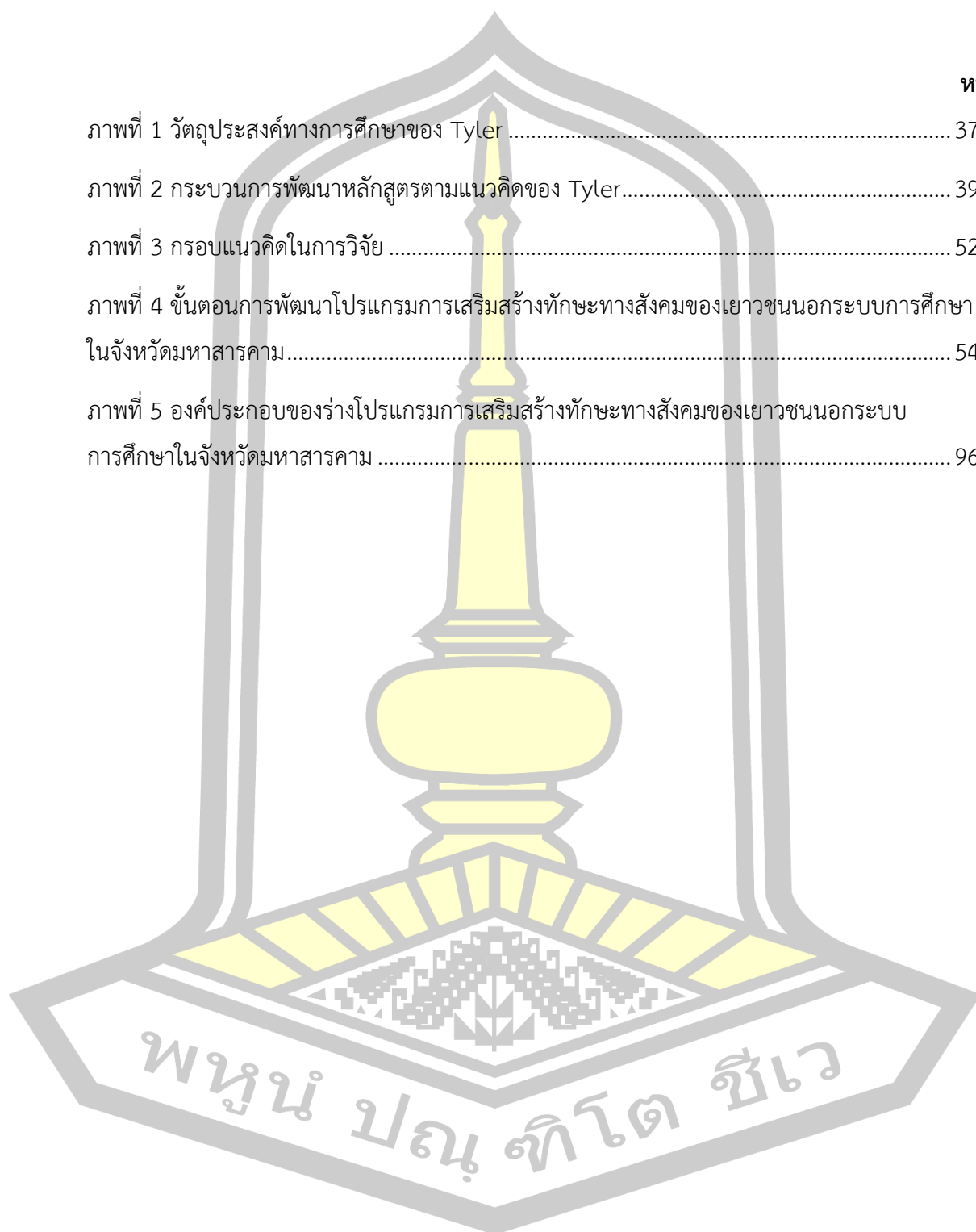
ตาราง 15 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม.....	107
ตาราง 16 ปัญหา/สิ่งที่พบ และวิธีการแก้ไขปัญหาระหว่างการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม.....	108
ตาราง 17 ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ....	110
ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของแบบบันทึกการสัมภาษณ์เยาวชนนอกระบบการศึกษา.....	196
ตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus groups) เยาวชนนอกระบบการศึกษา.....	199
ตาราง 20 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษา.....	200
ตาราง 21 ผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับความมุ่งหมายของการวิจัยแบบวัดทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา.....	204
ตาราง 22 ผลการวิเคราะห์หาความยาก (p) ค่าอำนาจจำแนก (B) และหาค่าความเชื่อมั่นฉบับ (r <sub>cc</sub> ) ของแบบวัดทักษะทางสังคม.....	206
ตาราง 23 ผลการประเมินความสอดคล้องแบบสังเกตทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม.....	207
ตาราง 24 ผลการประเมินแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ในจังหวัดมหาสารคาม.....	208
ตาราง 25 ประสิทธิภาพของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม.....	218





## สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 วัตถุประสงค์ทางการศึกษาของ Tyler .....	37
ภาพที่ 2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Tyler.....	39
ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย .....	52
ภาพที่ 4 ขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ในจังหวัดมหาสารคาม.....	54
ภาพที่ 5 องค์ประกอบของร่างโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบ การศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม .....	96



## บทที่ 1

### บทนำ

#### ภูมิหลัง

“การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของบุคคลสังคมและบ้านเมืองใด ให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วนล้วนพอดีเหมาะสมทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้น ก็จะมีพลเมืองมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด” พระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่พระราชทานแก่ครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัล เมื่อวันที่จันทร์ที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต (กระทรวงวัฒนธรรม, 2559) กอรปกับในปัจจุบันกระแสการพัฒนาศักยภาพของคน ทำให้เกิดการมุ่งพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้เติบโตเป็นกำลังที่สำคัญของชาติ ในการพัฒนาบ้านเมืองและให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่ สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2560) เด็กและเยาวชนจึงควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อให้สอดคล้องกับโลกยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของประเทศไทย ทำให้เด็กที่จะเติบโตในอนาคตมีแนวโน้มที่จะต้องเผชิญปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนยิ่งขึ้น ทั้งในมิติปัญหาภายในที่เกิดขึ้นจากตนเอง เช่น การใช้ชีวิต การเรียนรู้ และปัญหาภายนอกที่ส่งผลกับตน เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาครอบครัว และปัญหาการอยู่ร่วมในสังคม อันเนื่องมาจากเด็กไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ครอบครัวแยกทางหรืออพยพไปทำงานต่างถิ่น ส่งผลให้เด็กขาดความอบอุ่น เกิดพฤติกรรมในทางลบ ได้แก่ ถูกเพื่อนชักชวนเที่ยวเตร่ หนีเรียน ทำให้ต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน (ประเวศ วะสี, 2557) จนทำให้เด็กส่วนหนึ่งต้องหลุดจากระบบโรงเรียน และมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น นำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ถดถอยลงไป (รัชวดี แสงมหะหมัด, 2560) จากสถิติสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า เด็กนักเรียนที่เข้าเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 1 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 จำนวน 1,073,212 คน เมื่อเลื่อนชั้นเข้าสู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในช่วงประมาณ ปี พ.ศ. 2553 มีอัตราคงอยู่ในระบบโรงเรียนจำนวน 873,970 คน มีผู้หลุดออกจากระบบจำนวน 199,242 คน และยังมีเด็กกลุ่มเสี่ยงที่จะหลุดจากในระบบ

การศึกษาอีก 2 ล้านกว่าคน โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวนเด็กกลุ่มเสี่ยงมากที่สุด จำนวน 1,463,725 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

จังหวัดมหาสารคาม เป็นอีกจังหวัดที่มีปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ในปี พ.ศ. 2557 จังหวัดมหาสารคาม มีเยาวชนในขอบข่ายนอกระบบการศึกษา ประมาณ 58,880 คน เป็นเพศชาย จำนวน 30,880 คน และเป็นเพศหญิง 28,000 คน (สมบัติ ฤทธิเดช, 2557) และจากการสำรวจของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) พบว่า จังหวัดมหาสารคาม อยู่ 1 ใน 10 ของจังหวัดที่มีฐานะยากจนพิเศษของประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 49.91 ของนักเรียนทั้งหมดในจังหวัดมหาสารคาม (สำนักข่าวไทยพับลิกา, 2561) เป็นจังหวัดในกลุ่มโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาหน่วยจัดการดูแลเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด (Case Management Unit : CMU) ของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพของเยาวชน และพบข้อมูลเบื้องต้นว่า กลุ่มเยาวชนเป็นกลุ่มที่นำไปสู่สังคมอ่อนแอ อันเกิดจากการที่เด็กถูกรุมเร้าด้วยปัญหาครอบครัวและปัจจัยย่อยที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงในการใช้ชีวิตร่วมกับคนในสังคม (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพของเยาวชน, 2557)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ย่อมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม โดยเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้รับการศึกษานั้น มีปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การขาดทักษะทางสังคมหรือมีทักษะไม่มากพอที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตัวเอง (มนทกานต์ รอดคล้าย, 2557) และมีแนวโน้มในพฤติกรรมต่อต้านสังคม การทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกาย กระทำผิดต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น (อมรวิษั นาศรทรรพ, 2557) การที่เด็กไม่สามารถดูแลตนเองได้ สาเหตุจากการขาดการเอาใจใส่ ความรัก ความอบอุ่น (อรอุมา วชิรประดิษฐ์พร, 2555) ขาดคนดูแลอบรมสั่งสอนในแนวทางที่ถูกต้อง โดยเฉพาะเยาวชนที่มีช่วงอายุระหว่าง 15-18 ปี เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตเป็นวัยวิกฤต (critical period) หรือวัยพายุบูแคม (strom and stress) ต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตอย่างมาก (Erik H. Erikson, 1978) มีความยากลำบากในการปรับตัวเข้ากับสังคม อีกทั้งสังคมปัจจุบันที่มีลักษณะต่างคนต่างอยู่ และสภาพการมีน้ำใจต่อกันลดลง ทักษะในการเข้าสังคมก็ถดถอยลงไปด้วย (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2559) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เยาวชนนอกระบบการศึกษา ควรได้รับการเสริมสร้างทักษะทางสังคม ให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคม เพื่อให้สอดคล้องในยุคศตวรรษที่ 21 อันเกี่ยวกับการอยู่รอดในสังคม (วิจารณ์ พานิช, 2555; Martin, J., 2010)

ทักษะทางสังคมจึงถือว่ามีสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะช่วยให้เยาวชนนอกระบบการศึกษา มีความสามารถในการพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเหมาะสม อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและ

ประสบความสำเร็จชีวิตในอนาคต (ทีศนา แคมมณี, 2555) ทักษะทางสังคมที่จำเป็นต่อการพัฒนาเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการทำงานเป็นทีมเป็นการร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น 2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น รู้จักใช้ถ้อยคำภาษาได้ดี เข้ากับคนอื่นได้ง่าย 3) ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเป็นความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีปฏิภาณ และ 4) ด้านการจัดการกับอารมณ์ อันเกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์ และความรู้สึกรู้สึกของตนเอง (จริลักษ์ณ์ รัตนาพันธ์, 2559; จิตรภรณ์ จิตรธร, 2551; เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2553; Mulligan, Eileen, 2004; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) ซึ่งเมื่อเยาวชนนอกระบบการศึกษา ได้รับการพัฒนาและปลูกฝังทักษะทางสังคมแล้ว จะมีแนวทางในการปฏิบัติตนร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสม

แนวทางที่จะเสริมสร้างทักษะทางสังคมแก่เยาวชนนอกระบบการศึกษานั้น การพัฒนาโปรแกรมเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สำคัญ เนื่องจากมีการกำหนดองค์ประกอบของโปรแกรมที่ชัดเจน ได้แก่ การกำหนดหลักการ กำหนดจุดมุ่งหมาย และองค์ประกอบต่าง ๆ ของโปรแกรม เพื่อมุ่งเสริมสร้างผู้เรียนให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่าในสิ่งที่ต้องการพัฒนา มีการประเมินทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยสามารถตรวจสอบว่า จุดมุ่งหมายของโปรแกรมมีความชัดเจนหรือไม่ ตรวจสอบภายในว่าโปรแกรมมีความสอดคล้องตรงกับความต้องการและปัญหาหรือไม่ มีแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อกำหนดจุดประสงค์ของแต่ละกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างชัดเจน (ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์, 2553) มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียน ด้วยการประยุกต์หลักการพัฒนาโปรแกรมตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของไทยเลอร์ (ทีวัตต์ มณีโชติ, 2554) อ้างอิงจาก Tyler, 1986) ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) มีการกำหนดวัตถุประสงค์ทางการศึกษา 2) การคัดสรรประสบการณ์การเรียนรู้ 3) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และ 4) การประเมินผลการเรียนรู้ โดยนำแนวคิดของนีโอฮิวแมนนิส มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ ได้แก่ การสร้างบรรยากาศและกิจกรรม การพูดคุยเรื่องข่าวสารเหตุการณ์ต่าง ๆ และร้องเพลงร่วมกัน การเรียนรู้เกี่ยวกับหลักศีลธรรม การให้ทำกิจกรรม เช่น ทำงานอาสาสมัคร เรียนรู้ระบบนิเวศวิทยา เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม ด้วยการเสริมแรงใจ (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2553) และดำเนินการด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาโปรแกรม จนได้มาซึ่งการได้นวัตกรรม (ศิริชัย กาญจนวสี, 2559) เนื่องจากการวิจัยและพัฒนา เป็นกระบวนการศึกษาที่คิดค้นอย่างเป็นระบบและน่าเชื่อถือ มีเป้าหมายในการพัฒนาผลผลิตหรือผลของการพัฒนาโปรแกรมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น (ญาณภัทร สีหะมงคล, 2558)

จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จึงจำเป็นที่เยาวชนนอกระบบการศึกษา ควรได้รับการเสริมสร้างทักษะทางสังคม เพื่อปลูกฝังและสร้างภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็ง รวมทั้งปฏิบัติตน

ให้เหมาะสมในการร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม โดยหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องนำไปปรับใช้และพัฒนาเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้มีทักษะทางสังคมที่ดี พร้อมเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุขในสังคมต่อไป

### ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

### ความสำคัญของการวิจัย

1. หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชนนอกระบบการศึกษาสามารถนำโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้จริง
2. การวิจัยนี้ จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการที่จะช่วยให้ผู้วิจัยหรือผู้สนใจท่านอื่นสามารถนำเอาแนวทางไปใช้ประยุกต์หรือขยายผล เพื่อพัฒนาเยาวชนนอกระบบการศึกษาในการเสริมสร้างทักษะทางสังคมให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ในแต่ละบริบทต่อไป

### ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม โดยมีรายละเอียดตามระยะของการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ในระยะนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ในแต่ละขั้นตอน มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้  
 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาดูงานและเข้ารับการฝึกอบรม

#### 1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 สภาพปัญหาทั่วไปของเยาวชนนอกระบบการศึกษา

1.2 ปัญหาทักษะทางสังคม ประกอบด้วยทักษะทางสังคม 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการทำงานเป็นทีม 2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น 3) ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาและ 4) ด้านการจัดการกับอารมณ์

#### 2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลจากการศึกษาดูงาน 1 แห่ง สถานที่ คือ มูลนิธิช่วยเหลือเด็ก (บ้านลูกรัก) และเข้ารับการอบรม 2 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่มีความต้องการพิเศษ จังหวัดขอนแก่น และ 2) โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมแนวทางการดำเนินงานพัฒนาเครือข่ายผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กเร่ร่อนระดับภูมิภาค

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาปัญหาทักษะทางสังคมและแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา

ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาปัญหาทักษะทางสังคม ด้วยการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม และหาแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคม ด้วยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

#### 1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 สภาพและปัญหาทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา

1.2 การเสริมสร้างทักษะทางสังคม ประกอบด้วย ทักษะทางสังคม 4 ด้าน

ดังนี้ 1) ด้านการทำงานเป็นทีม 2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น 3) ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาและ 4) ด้านการจัดการกับอารมณ์

#### 2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

2.1 เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 8 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ด้วยเทคนิคก้อนหิมะ (Snowball Sampling) (ไพศาล วรคำ, 2559) โดยมีเกณฑ์คัดเลือก ดังนี้

2.1.1 เป็นเยาวชนชายและหญิงที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี

2.1.2 ไม่ได้ศึกษาในโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่จัดอยู่ในรูปแบบ

การศึกษาในระบบ (Formal Education)

2.1.3 มีความรู้ในระดับอ่านออกเขียนได้

2.1.4 สนใจเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและยินดีรับการทดลอง

2.2 ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษา จำนวน 15 คน เป็นผู้ปฏิบัติงานที่ทำงานเกี่ยวกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ด้วยเทคนิคก้อนหิมะ (Snowball Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

2.2.1 ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรชุมชน

2.2.2 มีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาหรือเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในรูปแบบการศึกษาในระบบ (Formal Education) อย่างน้อย 5 ปี

2.2.3 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี

### 3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ทักษะทางสังคม ประกอบด้วย ทักษะทางสังคม 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการทำงานเป็นทีม 2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น 3) ด้านการตัดสินใจ และการแก้ปัญหา และ 4) ด้านการจัดการกับอารมณ์

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ในระยะนี้เป็นการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม โดยนำสารสนเทศที่ได้ในระยะที่ 1 มากำหนดกรอบแนวคิดและองค์ประกอบของร่างโปรแกรม ซึ่งดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน และในแต่ละขั้นตอนมีขอบเขตดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

#### 1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ องค์ประกอบของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 1) หลักการของโปรแกรม 2) จุดมุ่งหมายของโปรแกรม 3) กลุ่มเป้าหมาย 4) โครงสร้าง 5) การดำเนินกิจกรรม 6) ระยะเวลา 7) สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ และ 8) การวัดผล/ประเมินผล และทักษะทางสังคม มี 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการทำงานเป็นทีม 2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น 3) ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา และ 4) ด้านการจัดการกับอารมณ์

#### 2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ ผลการศึกษาดูงานและเข้ารับการฝึกอบรม ผลการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มกับเยาวชนนอกระบบการศึกษา และผลการสัมภาษณ์จากผู้เกี่ยวข้อง

### 3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ดังนี้

- 3.1 หลักการของโปรแกรม
- 3.2 จุดมุ่งหมายของโปรแกรม
- 3.3 กลุ่มเป้าหมาย
- 3.4 โครงสร้าง
- 3.5 การดำเนินกิจกรรม
- 3.6 ระยะเวลา
- 3.7 สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้
- 3.8 การวัดและประเมินผล

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

#### 1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม คู่มือการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม และแผนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคม

#### 2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน สำหรับประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างโปรแกรม คู่มือการใช้โปรแกรม และแผนการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม ได้แก่

- 2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 2 คน
- 2.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาทางการศึกษา จำนวน 1 คน
- 2.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและการสอน จำนวน 2 คน

#### 3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม คู่มือการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม และ แผนการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม

ระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่



ขั้นตอนที่ 1 การทดลองใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชน  
นอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาความพึงพอใจโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของ  
เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ทั้ง 2 ขั้นตอนมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ผลที่เกิดขึ้นจากการนำโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นไป  
ใช้ประกอบด้วย 1) ด้านการทำงานเป็นทีม 2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น 3) ด้านการ  
ตัดสินใจและการแก้ปัญหาและ 4) ด้านการจัดการกับอารมณ์

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคามกลุ่มเดิมในระยะที่ 1

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม

ประกอบด้วย 1) หลักการของโปรแกรม 2) จุดมุ่งหมายของโปรแกรม 3) กลุ่มเป้าหมาย 4) โครงสร้าง  
5) การดำเนินกิจกรรม 6) ระยะเวลา 7) สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ และ 8) การวัดและประเมินผล

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการใช้โปรแกรมการสร้างเสริมทักษะทางสังคม

ของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 1) ด้านการทำงานเป็นทีม  
2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น 3) ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา และ 4) ด้านการจัดการ  
กับอารมณ์

**นิยามศัพท์เฉพาะ**

1. การพัฒนาโปรแกรม หมายถึง กระบวนการในการวางแผนที่เป็นระบบ เพื่อให้ได้มา  
ซึ่งชุดกิจกรรม โดยยึดหลักการพัฒนาโปรแกรมตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ  
โรงเรียน ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ทางการศึกษา การคัดสรรประสบการณ์การเรียนรู้ การจัด  
ประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งมุ่งนำแนวคิดนิโอฮิวแมนนิสมา  
ออกแบบกิจกรรม ได้แก่ การสร้างบรรยากาศเพื่อเสริมแรงจูงใจในการทำกิจกรรม การพูดคุย  
เหตุการณ์ต่าง ๆ การเรียนรู้เกี่ยวกับศีลธรรม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสรุปความคิดรวบยอด  
ด้วยการปฏิบัติ

2. โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม หมายถึง ชุดของกิจกรรมที่จัดทำขึ้น เพื่อนำไปพัฒนาเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ให้มีทักษะทางสังคมที่ดี โดยมี 8 องค์ประกอบ ดังนี้

2.1 หลักการของโปรแกรม หมายถึง แนวคิดในการพัฒนาเยาวชนนอกระบบการศึกษา ให้มีทักษะทางสังคม ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา และด้านการจัดการกับอารมณ์

2.2 จุดมุ่งหมายของโปรแกรม หมายถึง การที่มุ่งพัฒนาเพื่อให้เยาวชนนอกระบบการศึกษา ในจังหวัดมหาสารคาม มีทักษะทางสังคมของ จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา และด้านการจัดการกับอารมณ์

2.3 กลุ่มเป้าหมาย หมายถึง เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม เป็นบุคคลที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี ที่ไม่ได้ศึกษาในระบบโรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม เป็นผู้สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมได้โดยตลอด และสามารถอ่านหนังสือและเขียนหนังสือได้

2.4 โครงสร้าง หมายถึง การกำหนดกิจกรรมในโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ที่ใช้ในการพัฒนา มีทั้งหมด 4 หน่วย 8 กิจกรรม ดังนี้ หน่วยที่ 1 ปฐมนิเทศ ประกอบด้วย 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรม “คุณ! ทำได้” และกิจกรรม “ชีวิตดี ถ้ามีทักษะสังคม” หน่วยที่ 2 เสริมสร้างทักษะทางสังคม ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ได้แก่ “คิดสักนิด ชีวิตไม่ติดยา” และกิจกรรม “ใจร่ม ๆ” หน่วยที่ 3 สร้างสรรค์ผลงาน ประกอบด้วย 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรม “ออกแบบโลโก้และสกรีนเสื้อ” และ กิจกรรม “การแสดงจินตลีลา เพลง” เดินตามรอยพ่อ หน่วยที่ 4 สรุปและสะท้อนปัญหา ประกอบด้วย 1 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรม “ภาพอนาคต”

2.5 การดำเนินกิจกรรม หมายถึง การปฏิบัติงานตามกิจกรรมอย่างเป็นขั้นตอน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียม ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นสรุปเชื่อมโยง และขั้นประเมินผล

2.6 ระยะเวลา หมายถึง การกำหนดวันที่ใช้ในการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 6 วัน ทั้งหมด 27 ชั่วโมง

2.7 สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 1) สื่อและอุปกรณ์ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ ภาพประกอบ อุปกรณ์การแสดง สมุด กระดาษปรู๊ฟ และข้อตกลงการเข้าร่วมโปรแกรม และ 2) แหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ ชมรมเยาวชนนอกระบบการศึกษามหาสารคาม และสวนสาธารณะ

2.8 การวัดและประเมินผล หมายถึง กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพฤติกรรมระหว่างร่วมกิจกรรมและผลงานทั้ง 8 กิจกรรมเพื่อตัดสินผลการเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม

3. การเสริมสร้างทักษะทางสังคม หมายถึง การพัฒนาความสามารถทางทักษะสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้ปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมพร้อมเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุขในสังคม เมืองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการทำงานเป็นทีม หมายถึง พฤติกรรมที่เยาวชนนอกระบบการศึกษาแสดงออกถึงการร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่นและการปรับตัว รู้บทบาทหน้าที่ของตน รู้จักวางแผน ปฏิบัติตามข้อตกลงมีความสามัคคี การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นๆ

3.2 ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมที่เยาวชนนอกระบบการศึกษาแสดงออกถึงการใช้ภาษาถ้อยคำที่ดี มีพฤติกรรมที่เหมาะสมตามกาลเทศะ แสดงบทบาทต่าง ๆ ได้ดี เข้ากับคนอื่นได้อย่างไม่เคอะเขิน และรู้จักมารยาททางสังคม

3.3 ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา หมายถึง พฤติกรรมที่เยาวชนนอกระบบการศึกษาแสดงออกถึงการตัดสินใจอย่างมีปฏิภาณไหวพริบ รับผิดชอบต่อปัญหา หาทางเลือกในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

3.4 ด้านการจัดการกับอารมณ์ หมายถึง พฤติกรรมที่เยาวชนนอกระบบการศึกษาที่สามารถรับรู้ความรู้สึกและพฤติกรรม รับรู้และเข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่น สามารถควบคุมและปรับอารมณ์ของตนเองได้ดี และสามารถสร้างบรรยากาศในการทำงาน

4. ผลการใช้โปรแกรม หมายถึง สิ่งที่ได้รับหลังจากการจัดการจัดกิจกรรมของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ การวัดทักษะทางสังคม ประสิทธิภาพของโปรแกรม และความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม

5. ประสิทธิภาพของโปรแกรม หมายถึง คุณภาพด้านกระบวนการและผลลัพธ์ของแผนกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม มีโครงสร้างเนื้อหา จำนวน 8 แผน ตามเกณฑ์ 80/80

80 ตัวแรก ( $E_1$ ) หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการ เกิดจากการนำโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม ไปใช้กับเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม แล้วทำการวัดผลระหว่างทำกิจกรรม โดยประเมินพฤติกรรมระหว่างร่วมกิจกรรมและผลงานของเยาวชนนอกระบบการศึกษาทุกคนที่ทำได้ของทุกกิจกรรม หาค่าเฉลี่ยแล้วเทียบเป็นร้อยละกับคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 80

80 ตัวหลัง ( $E_2$ ) หมายถึง ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เกิดจากการนำคะแนนของเยาวชนนอกระบบการศึกษาทุกคนที่ทำได้จากการตอบแบบวัดทักษะทางสังคมและการสังเกตทักษะทางสังคมหลังเข้าร่วมโปรแกรม หาค่าเฉลี่ยแล้วเทียบเป็นร้อยละกับคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 80

6. เยาวชนนอกระบบการศึกษา หมายถึง บุคคลที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี อาศัยในจังหวัดมหาสารคาม และไม่ได้ศึกษาในโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่จัดอยู่ในรูปแบบการศึกษาในระบบ (Formal Education) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 15 หมวด 3 ว่าด้วยเรื่องระบบการศึกษา

7. ความพึงพอใจต่อโปรแกรม หมายถึง ความรู้สึกของผู้เรียนที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม โดยผู้เรียนมีความชื่นชอบ ยินดี และพอใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของตน มีบรรยากาศเอื้อประโยชน์และสามารถกระตุ้นส่งเสริมต่อการเรียนรู้ มีความสุขและเพลิดเพลิน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เหมาะสมแก่ตนเอง



## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิจัย โดยแบ่งหัวข้อ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนนอกระบบการศึกษา
  - 1.1 ความหมายของเยาวชนนอกระบบการศึกษา
  - 1.2 ประเภทของเยาวชนนอกระบบการศึกษา
  - 1.3 การจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนนอกระบบการศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะทางสังคม
  - 2.1 ความหมายของทักษะทางสังคม
  - 2.2 ความสำคัญของทักษะทางสังคม
  - 2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับทักษะทางสังคม
  - 2.4 องค์ประกอบของทักษะทางสังคม
  - 2.5 การประเมินทักษะทางสังคม
3. แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส
  - 3.1 ความหมายของแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส
  - 3.2 แนวคิดปรัชญานีโอฮิวแมนนิส
  - 3.3 หลักการตามแนวนีโอฮิวแมนนิส
  - 3.4 กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวนีโอฮิวแมนนิส
4. การวิจัยและพัฒนา
  - 4.1 ความหมายของการวิจัยและพัฒนา
  - 4.2 ความสำคัญของการวิจัยและพัฒนา
5. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม
  - 5.1 ความหมายของโปรแกรม
  - 5.2 องค์ประกอบของโปรแกรม
  - 5.3 การออกแบบโปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคม

6. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
  - 6.1 ความหมายของความพึงพอใจ
  - 6.2 แนวทางการสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้
  - 6.3 แนวทางการวัดความพึงพอใจ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

### การจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนนอกระบบการศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับเยาวชนนอกระบบการศึกษา ดังนี้

#### 1. ความหมายของเยาวชนนอกระบบการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548) ระบุว่า เยาวชนนอกระบบการศึกษาที่อยู่ในบริบทการศึกษา หมายถึง เด็กที่มีอายุ 15-18 ปี ที่ประสบปัญหาหรืออยู่ในสภาวะยากลำบาก หรืออยู่ในสถานภาพที่ด้อยกว่าเด็กปกติทั่วไป

ปรีวิวัฒน์ ช่างคิด (2554) ระบุว่า เยาวชนนอกระบบการศึกษา หมายถึง บุคคลชายและหญิงอายุระหว่าง 16 - 20 ปี ที่เรียนจบการศึกษาภาคบังคับหรือจบการศึกษาขั้นพื้นฐานและไม่ได้ศึกษาต่อ รวมถึงผู้เรียนที่ออกกลางคัน โดยไม่คำนึงถึงสถานภาพสมรส

วารการณ สามโกเศศ (2556) ได้ระบุว่า เด็กนอกระบบการศึกษา หมายถึง เด็กและเยาวชนที่หลุดจากระบบการศึกษา เมื่อปี พ.ศ. 2556 มีเด็กวัยประถมศึกษาที่หลุดจากระบบการศึกษาประมาณ 300,000 คน

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า เยาวชนนอกระบบการศึกษา หมายถึง บุคคลที่เป็นชายและหญิงที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี ที่ออกจากระบบการศึกษาในโรงเรียนจากสาเหตุได้แก่ ปัญหาฐานะยากจน ปัญหาครอบครัวแตกแยก เยาวชนตั้งครรรค์ เป็นต้น

#### 2. ประเภทของเยาวชนนอกระบบการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2557) ได้จำแนก เด็กด้อยโอกาสหรือเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบากออกเป็นกลุ่มเด็กต่าง ๆ ดังนี้

1. เด็กถูกละเมิดสิทธิ
2. เด็กถูกปล่อยปละละเลย
3. เด็กประพฤตินั้นไม่สมควรแก่วัย
4. เด็กพิการ

5. เด็กที่ได้รับเชื้อหรือได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548) ได้จำแนก ประเภทของเด็กด้อยโอกาส หรือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ได้ดังนี้

1. แรงงานเด็ก
2. เด็กเร่ร่อน
3. เด็กถูกรกรรกรก่อสร้าง
4. เด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศ
5. เด็กตั้งครรภ์นอกสมรส
6. เด็กที่ถูกทอดทิ้ง/เด็กกำพร้า
7. เด็กในสถานสงเคราะห์
8. เด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
9. เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ
10. เด็กพิการ
11. เด็กในชุมชนแออัด/เด็กสลัม
12. เด็กไม่มีสัญชาติหรือเด็กต่างชาติ
13. เด็กชาวเขาและเด็กชาวไทยต่างวัฒนธรรม
14. เด็กติดสารระเหยและยาเสพติด
15. เด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์
16. เด็กที่ยากจนมากเป็นพิเศษ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554ก) ได้กำหนดประเภทของ เยาวชนนอกระบบการศึกษา ที่อยู่ในขอบข่ายของเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา ได้เป็น 10 ประเภท ดังนี้

1. เด็กที่ถูกบังคับให้ขายแรงงานหรือแรงงานเด็ก หมายถึง เด็กที่ถูกบังคับให้ทำงานหารายได้ด้วยการขายแรงงานก่อนวัยอันสมควร ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้างจนไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา หรือการพัฒนาให้เป็นไปตามหลักพัฒนาการอันเหมาะสมกับวัย
2. เด็กเร่ร่อน หมายถึง เด็กที่ไม่มีที่อยู่อาศัยพักพิงเป็นหลักแหล่งแน่นอน ดำรงชีวิตอยู่อย่างไร้ทิศทาง ขาดปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตเสี่ยงต่ออันตรายและเป็นปัญหาสังคม
3. เด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศหรือโสเภณี หมายถึง เด็กที่มีความสมัครใจหรือถูกบังคับล่อลวงให้ขายบริการทางเพศ หรือถูกชักจูงให้ตกอยู่ในสภาพเสี่ยงต่อการขายบริการทางเพศ
4. เด็กที่ถูกทอดทิ้งหรือเด็กกำพร้า หมายถึง เด็กที่มารดาคลอดทิ้งไว้ในโรงพยาบาลหรือตามสถานที่ต่าง ๆ รวมไปถึงเด็กที่ปล่อยทิ้งไว้ให้มีชีวิตอยู่ลำพัง หรืออยู่กับบุคคลอื่น

5. เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ หมายถึง เด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ ทางร่างกายหรือทางจิตใจ มีชีวิตอยู่อย่างไม่เป็นสุข มีสภาพจิตใจหรืออารมณ์ไม่ปกติ อันถูกล่วงละเมิดจากบุคคลใกล้ตัว

6. เด็กยากจน (มากเป็นพิเศษ) หมายถึง เด็กซึ่งเป็นบุตรหลานของคนยากจนที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพครอบครัว มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 20,000 บาทต่อปี ครอบครัวขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานมีชีวิตอยู่อย่างลำบาก

7. เด็กในชนกลุ่มน้อย หมายถึง เด็กที่เป็นบุตรหลานของบุคคลที่มีวัฒนธรรมแตกต่างจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ มีชีวิตอยู่ยากลำบากและมีปัญหาการถือสัญชาติไทย

8. เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด หมายถึง เด็กที่ติดสารระเหยหรือยาเสพติดให้โทษ หรือเด็กกลุ่มเสี่ยงต่อการชักนำให้ประพฤติตนไม่เหมาะสม

9. เด็กที่ได้รับผลจากโรคเอดส์หรือโรคติดต่อร้ายแรงที่สังคมรังเกียจ หมายถึง เด็กที่ติดเชื้อเอดส์หรือมีบิดามารดาเจ็บป่วยด้วยโรคเอดส์เป็นเด็กที่ถูกสังคมรังเกียจ เป็นเหตุให้เด็กไม่สามารถเข้ารับการศึกษหรือบริการอื่น ๆ ร่วมกับเด็กปกติทั่วไปได้

10. เด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หมายถึง เด็กที่กระทำความผิดและถูกควบคุมเด็กและเยาวชนตามกฎหมาย

สรุปได้ว่า ประเภทของเด็กด้อยโอกาสแบ่งตามผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนและได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การเมือง กฎหมาย วัฒนธรรม ภัยธรรมชาติ และภัยสงคราม รวมถึงผู้ที่ขาดโอกาสที่จะเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ ตลอดจนผู้ประสบปัญหาที่ยังไม่มีองค์กรหลักรับผิดชอบ อันจะส่งผลให้ไม่สามารถดำรงชีวิตได้เท่าเทียมกับผู้อื่น

### 3. การจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนนอกระบบการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554ก) และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548) กำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ (Formal Education) การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (IN-formal Education) ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีดังนี้

#### 3.1 การจัดการศึกษานอกระบบ

เป็นการจัดบริการการศึกษาในลักษณะที่เป็นการให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาส โดยมีความยืดหยุ่นทั้งในเรื่องคุณสมบัติของผู้เรียน สถานที่เรียน วิธีการเรียน รวมทั้งการวัดและประเมินผลการเรียนโดยส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือ พัฒนาตนเอง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ มีนักวิชาการที่ให้แนวคิดไว้ดังนี้

ทองอยู่ แก้วไทรชะ (2550) ได้กล่าวว่า ทุกคนมีความต้องการหรือปรารถนาที่ไม่เหมือนกันนั้น แต่มีจุดรวมของความต้องการเหมือนกันคือ ความสุขทั้งทางด้านวัตถุ



กาย และใจ เป็นความต้องการพื้นฐานของการเรียน การจัดการศึกษานอกระบบต้องการฝึกให้บุคคล ซึ่งอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของประเทศ มีอาชีพ มีปัญหาต่างกันได้รับการเรียนให้เป็นผู้ที่คิดเป็น

สุมาลี สังข์ศรี (2551) ระบุว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียน แต่เดิม เรียกว่า การศึกษาผู้ใหญ่ (Adult Education) เพราะแต่เดิมนั้นจัดให้แก่ผู้ใหญ่ที่ไม่มีโอกาสได้ศึกษา เมื่ออยู่ในวัยเรียน แต่ปัจจุบันการศึกษานอกระบบ เป็นเรื่องของประสบการณ์และกิจกรรมทางการศึกษา ทุกรูปแบบที่จัดให้แก่ประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนทั้งหมด ต้องการความรู้เพิ่มเติม เช่น ประชากรวัยแรงงาน จนถึงผู้สูงอายุ โดยไม่จำกัดวัย เพศ พื้นฐานการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ เป็นต้น

วรรณ อภินันท์กุล (2551) ระบุว่า กิจกรรมการศึกษานอกระบบที่มีอยู่ในปัจจุบันสามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มที่ 1 การศึกษานอกระบบประเภทการศึกษาพื้นฐาน เป็นกิจกรรมเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ความรู้ในการอ่านเขียน การคำนวณเบื้องต้น การติดต่อสื่อสาร ความรู้ด้านสังคมสิ่งแวดล้อม กลุ่มที่ 2 การศึกษานอกระบบประเภทการให้ความรู้และทักษะอาชีพ เป็นการให้ความรู้วิชาชีพสาขาต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนรายได้ และกลุ่มที่ 3 การศึกษานอกระบบประเภทให้ความรู้ทั่วไปและข่าวสารข้อมูลที่เป็นปัจจุบันที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ ความรู้ด้านสุขภาพ ศาสนา สิ่งแวดล้อม การเมือง เศรษฐกิจ เป็นต้น

สรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบ เป็นกิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมาย ผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่น และหลากหลายตามสภาพความต้องการ ศักยภาพในการเรียนรู้ของบุคคล

### 3.2 การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้ตามธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ทั่วไปโดยการเรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรง เช่น การเรียนรู้จากป้ายโฆษณา วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์พิพิธภัณฑ์ แหล่งสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ จากการศึกษา มีนักวิชาการที่ได้ให้แนวคิดไว้ดังนี้

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2551) ระบุว่า การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการเรียนรู้ตามวิถีชีวิตที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ และทุกช่วงวัยของชีวิต โดยเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม โอกาสและประสบการณ์ การทำงาน สภาพแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ เจตคติ ทักษะความบันเทิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ทวีป อภิสิริ (2554) ระบุว่า การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตที่ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ศักยภาพความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากประสบการณ์ การทำงาน บุคคล ครอบครัว ชุมชน แหล่งความรู้ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูน

ความรู้ทักษะ ความบันเทิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีลักษณะที่สำคัญคือ ไม่มีหลักสูตร ไม่มีเวลาเรียนที่แน่นอน ไม่จำกัดอายุ ไม่มีการสอบ ไม่มีการรับประกาศนียบัตร มีหรือไม่มีสถานศึกษาที่แน่นอน สามารถเรียนได้ตลอดเวลาและเกิดขึ้นในทุกช่วงวัยตลอดชีวิต มีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

1. การจัดครูข้างถนน เป็นรูปแบบการนำการศึกษาเข้าไปสู่กลุ่มเป้าหมายและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสให้ได้เรียนรู้ทักษะการดำรงชีวิตกลุ่มเป้าหมาย ผู้ด้อยโอกาสส่วนใหญ่เป็นเด็กเร่ร่อนมีที่อยู่อาศัยไม่แน่นอนมักจะเร่ร่อนในสถานที่ต่าง ๆ

2. การจัดครูเดินสอน เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเชิงรุก เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสบางกลุ่มบางประเภท ที่ไม่สามารถเดินทางไปเข้ารับบริการการศึกษาได้

3. การจัดบ้านฉุกเฉิน เป็นการให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสที่ประสบปัญหาชีวิตอย่างรุนแรงจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว

4. การจัดการศึกษาทางเลือก เป็นการจัดการศึกษาที่จัดตามความต้องการของผู้เรียนโดยใช้สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมที่มีอยู่เป็นห้องเรียนนักเรียนได้สัมผัสกับสภาพจริงที่อยู่รอบตัว เช่น ชั้นเรียนในสวนสัตว์ พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

5. การจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Home school) นอกเหนือจากรัฐเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษาแล้ว ครอบครัวมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างยืดหยุ่น เป็นอิสระมากกว่าการศึกษาในแบบแผนเดิม

6. การจัดการศึกษาของสถานประกอบการ เป็นการยกระดับความรู้ให้กับบุคลากรในสถานประกอบการและประชาชนทั่วไป เป็นลักษณะของศูนย์การเรียนรู้

สรุปการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ในชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อมและศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

### แนวคิดเกี่ยวกับทักษะทางสังคม

#### 1. ความหมายของทักษะทางสังคม

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม มีผู้ให้ความหมายของทักษะทางสังคมไว้ ดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2552) ระบุว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม โดยถือเป็นความสามารถที่บุคคลจำเป็นต้องมี เพื่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขเกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมส่วนรวม

วิจารณ์ พานิช (2555) ระบุว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ไม่ว่าจะเป็นการรู้จักให้และรับรู้การขอโทษและขอบคุณ รู้จักปกป้องตัวเองเมื่อถูกรังแก การเข้าหาผู้อื่นอย่างเหมาะสม การยอมรับผลจากการกระทำของตนเองและอื่น ๆ อีกมากมาย ทักษะทางสังคมนั้น เกิดมาจากการเรียนรู้ตามธรรมชาติและประสบการณ์ รวมถึงการมีโอกาสได้ฝึกฝน และมีตัวอย่างที่ดีให้ทำตาม

อนุชา โสมาบุตร (2556) ได้ระบุถึง ทักษะสังคมในทักษะชีวิตและงานอาชีพ สำหรับการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ระบุว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง ทักษะต่าง ๆ ที่ใช้เพื่อการมีปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างคนในสังคม การรักษาระยะห่างระหว่างคู่สนทนาอย่างเหมาะสม การเข้าใจถึงสีหน้าท่าทาง และภาษาทางร่างกาย รวมทั้งความสามารถในการเข้าใจถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย กฎกติกาต่าง ๆ ในสังคม ความสามารถในการรู้จักผู้อื่น และการคิดคำนึงถึงคนรอบข้างอย่างเข้าอกเข้าใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในทางบวกให้เกิดขึ้น

จรีลักษณ์ รัตนพันธ์ (2559) ให้ความหมายของทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการปฏิบัติตน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น หรือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกับบุคคลอื่นตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ภายใต้ระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมนั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสม เป็นความสามารถในการรู้จัก เข้าใจ สร้างสรรค์และประสานความรู้สึก ความต้องการ ความสัมพันธ์ ตลอดจนแก้ปัญหาและจัดการกับการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลที่มีต่อกัน

จากความหมายสรุปได้ว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสม ในรูปแบบของการติดต่อสื่อสาร การทำงานร่วมกัน การรู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การสร้างสายสัมพันธ์ให้มั่นคง ความเอาใจใส่ ความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น การรู้จักแสดงออกอย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ต่าง ๆ แก้ไขปัญหาอย่างถูกต้อง เข้าใจความรู้สึกหรือความต้องการของบุคคลอื่น

## 2. ความสำคัญของทักษะทางสังคม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2559) ทักษะสังคม เป็นทักษะสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญเพื่อเป็นรากฐานสำคัญ อันนำมาซึ่งความสุข ความสำเร็จในชีวิต มีทักษะในการเข้าสังคม ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเหลือเด็กให้ประสบความสำเร็จในอนาคต แตกต่างความเชื่อที่ผ่านมามองว่าความสามารถในการเรียนในชั้นเรียนเท่านั้นที่เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของเด็ก

อัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล (2552) ระบุถึง ความสำคัญของทักษะทางสังคมว่า เป็นการช่วยพัฒนาทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทักษะทางสังคมมีผลต่อเด็กในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะ เป็นทางด้านจิตใจ สังคม การเรียน และการปรับตัว เพราะทักษะทางสังคมจะช่วยให้เด็กมีพื้นฐานทางอารมณ์ที่ดี สามารถพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเหมาะสม

ไกรสร ชันทจร (2553) ระบุว่า ทักษะทางสังคมและการแสดงออกอย่างเหมาะสม เป็นสิ่งสำคัญเพื่อการอยู่ในสังคมและกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข การขาดทักษะทางสังคมทำให้มีผลด้านลบต่าง ๆ เช่น มีปัญหาเกี่ยวกับการอยู่กับบุคคลอื่น ปัญหาด้านการเรียน เกิดการขัดแย้งกับบุคคลอื่นได้ง่าย เป็นต้น

สรุปได้ว่าทักษะทางสังคม มีความสำคัญในการช่วยให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมที่เกี่ยวข้องกับทางด้านจิตใจ สังคม การเรียน และการปรับตัว ช่วยในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกันได้อย่างเหมาะสม ทักษะทางสังคมช่วยพัฒนาให้บุคคลและสังคม อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สังคมเกิดความสงบสุขและเจริญก้าวหน้า รวมทั้งช่วยเหลือเด็กให้ประสบความสำเร็จในอนาคต

### 3. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับทักษะทางสังคม

สำหรับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมมีหลากหลายทฤษฎี ในที่นี้ขอยกตัวอย่างเฉพาะบางทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องอย่างชัดเจน ดังนี้

#### 3.1 ทฤษฎีพฤติกรรมมนุษย์ตามแนวคิดของสกินเนอร์ (Skinner)

ทฤษฎีพฤติกรรม (Behaviorism) ตามแนวคิดของสกินเนอร์ (อรรณูช กันสิทธิ์, 2557 อ้างอิงจาก Skinner, 1974) เชื่อว่ามนุษย์อยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม รวมถึงสภาพทางภูมิศาสตร์และสภาพสังคม เช่น เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นมักจะมีความเป็นตัวของตัวเองสูง รวมถึงมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย ถ้าเด็กสามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมได้ ก็จะสามารถที่จะกำหนดพฤติกรรมให้เป็นไปตามที่ต้องการได้ ในพฤติกรรมตอบสนองจะขึ้นอยู่กับ การเสริมแรง (Reinforcement) ตัวเสริมแรงแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ตัวเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) หมายถึง สิ่งเร้าชนิดใดชนิดหนึ่ง ซึ่งเมื่อได้รับหรือนำเข้ามาในสถานการณ์นั้นแล้วจะมีผลให้เกิดความพึงพอใจ และทำให้อัตราการตอบสนองเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะเข้มข้นขึ้น เช่น อาหาร คำชมเชย เป็นต้น

2. ตัวเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) หมายถึง สิ่งเร้าชนิดใดชนิดหนึ่ง เมื่อตัดออกไปจากสถานการณ์นั้นแล้ว จะมีผลให้อัตราการตอบสนองเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะเข้มข้นขึ้น เช่น เสียงดัง แสงสว่างจ้า คำตำหนิ ร้อนหรือเย็นเกินไป เป็นต้น

จากทฤษฎีนี้สรุปได้ว่า สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ล้วนมีผลต่อพฤติกรรมของเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว สังคม หรือสภาพสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้น ควรให้การเสริมแรง โดยการชมเชยหรือให้แรงจูงใจ โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การให้รางวัล ทั้งนี้เพราะเยาวชนในวัยนี้ ต้องการให้ผู้อื่นสนใจตนหรือเห็นว่าตนเองสำคัญกว่าคนอื่น การให้แรงจูงใจจะทำให้เยาวชนเกิดความสนใจ พอใจที่จะเรียน และปลูกฝังพฤติกรรมบางอย่างและการลดพฤติกรรมบางอย่าง (Shaping Behavior) ให้เหมาะสมกับเยาวชนหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรม

### 3.2 ทฤษฎีจิตสังคมของอีริกสัน (Erikson)

ทฤษฎีของอีริกสันนี้ เน้นการศึกษากระบวนการทางสังคมว่า อีริกสันได้แบ่งพัฒนาการทางบุคลิกภาพของมนุษย์ออกเป็น 8 ขั้นหรือที่เรียกว่า Psychosocial Stage สรุปได้ดังนี้ (วัลลา สบายยิ่ง, 2557 อ้างอิงจาก Erikson, 1968)

ขั้นที่ 1 ความไว้วางใจและความไม่ไว้วางใจ (Trust vs. Mistrust) เป็นขั้นที่อยู่ในช่วงวัยทารกซึ่งในวัยนี้ จึงจำเป็นต้องมีผู้เลี้ยงดูและควรได้รับการเอาใจใส่เป็นอย่างดี มิฉะนั้นจะเกิดปัญหาขึ้นได้ เช่น เด็กที่ขาดความไว้วางใจ มักจะกลายเป็นคนก้าวร้าวและตีตัวออกจากสิ่งแวดล้อม

ขั้นที่ 2 ความเป็นตัวของตัวเองโดยอิสระ และความสงสัยไม่แน่ใจตัวเอง (Autonomous vs. Shame and Doubt) เป็นขั้นที่อยู่ในช่วงอายุ 2-3 ปี วัยนี้กำลังเริ่มเดินได้ เริ่มพึ่งตนเองได้ มีความอยากรู้อยากเห็น และอยากเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งเด็กวัยนี้กำลังเรียนรู้พฤติกรรมหลายอย่างที่กำหนดโดยสังคม

ขั้นที่ 3 การเป็นผู้คิดริเริ่มและการรู้สึกผิด (Initiative vs. Guilt) เป็นขั้นที่อยู่ในช่วงวัยประมาณ 3-5 ปี อีริกสันเรียกวัยนี้ว่า เป็นวัยที่เด็กมีความคิดริเริ่ม ฉะนั้นการเล่นจึงเป็นสิ่งสำคัญ เด็กมักอยากทดลองทำอะไรด้วยตนเอง และชอบเลียนแบบจากผู้ใหญ่ทั้งการพูดและการกระทำ

ขั้นที่ 4 ความต้องการที่จะทำกิจกรรมอยู่เสมอและความรู้สึกด้อย (Industry vs. Inferiority) เป็นขั้นที่อยู่ในช่วงวัยประมาณ 6-12 ปี เป็นวัยที่มีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและทางด้านร่างกายเพิ่มขึ้น เป็นขั้นที่มีความต้องการที่มีจะทำอะไรอยู่เสมอๆ

ขั้นที่ 5 อัตภาพหรือการรู้จักตนเองว่าเป็นเอกลักษณ์ และการไม่รู้จักตนเองหรือสับสนในบทบาทสังคม (Ego Identity vs. Role Confusion) เป็นขั้นที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 12-18 ปี ขั้นนี้เป็นช่วงความขัดแย้งที่มีลักษณะวิกฤตมากกว่าช่วงอื่น ด้วยเด็กวัยนี้จะรู้สึกว่าตนกำลังเจริญเติบโตมากขึ้น ซึ่งบางคนอาจจะกังวลเกี่ยวกับร่างกายที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เด็กวัยรุ่นส่วนมากมักจะมีความคิดสับสนหรือไม่แน่ใจเพิ่มขึ้น บางครั้งคิดอยากเป็นผู้ใหญ่ บางครั้งก็อยากเป็นเด็ก ซึ่งข้อสำคัญในวัยนี้ คือ เด็กจะต้องหาเอกลักษณ์ของตนเองให้ได้ เพื่อจะได้มีความมั่นใจในตนเอง พร้อมทั้งจะก้าวไปสู่อนาคตของความเป็นผู้ใหญ่ เพราะหากเด็กไม่มีหลักการของตนเองและไม่รู้ว่าตนเองต้องการอะไรก็จะเกิดการเลียนแบบผู้อื่นมากขึ้น เป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การคบคนพาลได้ง่าย

ขั้นที่ 6 ความใกล้ชิดผูกพัน และความอ้างว้างตัวคนเดียว (Intimacy vs. Isolation) วัยนี้ถือเป็นช่วงวัยผู้ใหญ่ในระยะต้น (Young Adulthood) เป็นวัยที่เริ่มรู้จักว่าตนเองมีจุดมุ่งหมายในชีวิตอย่างไร รวมถึงมีความคิดเกี่ยวกับการตั้งตนให้เป็นหลักเป็นฐาน

ขั้นที่ 7 ความเป็นห่วงชนรุ่นหลัง และความคิดถึงแต่ตนเอง (Generativity vs. Self-Stagnation) เป็นวัยที่ห่วงเพื่อนร่วมโลกหรือเป็นห่วงเยาวชนชนรุ่นหลัง จึงมักอยากให้ความรู้หรือสั่งสอนคนรุ่นหลังต่อไป

ขั้นที่ 8 ความพอใจในตนเอง และความสิ้นหวังและไม่พอใจในตนเอง (Ego Integrity vs. Despair) เป็นวัยช่วงบั้นปลายของชีวิต

สรุปได้ว่า อิริคสันได้อธิบายถึงพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่วัยทารกจนถึงวัยชรา ที่มาพร้อมกับการเกิดพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงมาเรื่อย ๆ ในทุกช่วงวัย ซึ่งแต่ละวัยมักจะต้องประสบปัญหาแต่ละบุคลิกภาพหรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ล้วนมาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว หรือประสบการณ์ที่สั่งสมทั้งในด้านบวกและลบ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การปลูกฝังทักษะทางสังคมในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่แรกเกิดเป็นสิ่งจำเป็น ควรจัดสถานะแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้พัฒนาการมีคุณภาพ สร้างพื้นฐานให้มั่นคง ก่อนที่จะก้าวไปเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในหน่วยใหญ่ต่อไป

### 3.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคมของแบนดูรา (Bandura)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคม เป็นพฤติกรรมการณ์เลียนแบบ การเรียนรู้ อาจเป็นเรื่องที่ต้องมีการทดลองซ้ำแล้วซ้ำเล่า พฤติกรรมมนุษย์ที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มักจะถูกเรียนรู้ด้วยการสังเกตผ่านตัวแบบแทบทั้งสิ้น ด้วยการสังเกตจากบุคคลรอบตัว (วัลภา สบายยิ่ง, 2557 อ้างอิงจาก Bandura, 1977) กระบวนการสังเกตจากตัวแบบ มีกระบวนการสำคัญ 4 อย่าง ได้แก่ กระบวนการใส่ใจ (Attention) กระบวนการจดจำ (Retention) กระบวนการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ (Reproduction Process) และกระบวนการจูงใจ (Motivational Process) (สุรางค์ ไคว้ตระกูล, 2553 อ้างอิงจาก Bandura, 1977)

### 3.4 ทฤษฎีพหุปัญญาของการ์ดเนอร์ (Gardner)

ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences Theory) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถทางสติปัญญาด้านต่าง ๆ มนุษย์ทุกคนสามารถพัฒนาทักษะความสามารถเหล่านี้ได้ในการทำกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้นผู้สอน จึงควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถในแต่ละด้านให้เกิดขึ้น โดยใช้รูปแบบและวิธีการในลักษณะที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ฝึกปฏิบัติ และพัฒนาให้สอดคล้องกับความสามารถทางสติปัญญาของตน ซึ่งความสามารถทางสติปัญญาแบ่งออกเป็น 8 ด้าน ดังนี้ (สุวรรณิ ยหะกร, 2557 อ้างอิงจาก Gardner, 1983)

1. สติปัญญาด้านภาษา เป็นความสามารถและการใช้ทักษะทางภาษา การแสดงออก การเข้าใจถ้อยคำและศิลปะในการสื่อสาร

2. สติปัญญาด้านการใช้เหตุผลและคณิตศาสตร์ เป็นความสามารถในการคิดหาเหตุและผล สามารถเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของการกระทำ วัตถุ และความคิด สามารถเข้าใจรูปแบบและความสัมพันธ์กับสิ่งอื่น

3. สติปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ เป็นความสามารถในด้านการมองเห็นสิ่งต่าง ๆ สามารถออกแบบสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ได้แก่ การสร้างสรรค์ภาพ การสร้างแบบรูป เป็นต้น

4. สติปัญญาด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ เป็นความสามารถในการเคลื่อนไหวทางร่างกาย การแสดงออกทางอารมณ์ ภาษาท่าทาง และการออกกำลังกาย ได้แก่ การแสดงท่าทางแสดงละคร หรือแสดงบทบาทสมมุติ เป็นต้น

5. สติปัญญาด้านดนตรี เป็นความสามารถเกี่ยวกับท่วงทำนองจังหวะระดับเสียงสูงต่ำ สามารถเล่นเครื่องดนตรีหรือร้องเพลงได้ อาจทำได้โดยการใช้เพลงหรือดนตรีประกอบการปฏิบัติกิจกรรม การใช้ดนตรีช่วยสร้างภาพในสมอง การแต่งเพลง หรือการเล่นดนตรี เป็นต้น

6. สติปัญญาด้านการเข้าใจผู้อื่น เป็นความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมีความเข้าใจอารมณ์ความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมของผู้อื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี เป็นผู้นำ กิจกรรมที่ส่งเสริมสติปัญญา ได้แก่ การทำกิจกรรมในรูปของการเรียนแบบร่วมมือหรือการทำงานกลุ่ม

7. สติปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง เป็นความสามารถในการเรียนรู้และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตนเอง เช่น ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อ รู้จักวางแผนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถประพฤติปฏิบัติและแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตัวเอง

8. สติปัญญาด้านการเข้าใจธรรมชาติ เป็นความสามารถในการเข้าใจส่วนต่าง ๆ ของสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ สามารถเข้าใจถึงความสัมพันธ์ในระบบนิเวศน์ กิจกรรมที่ส่งเสริม ได้แก่ การทำโครงการ การจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติรอบตัว เป็นต้น

จากทฤษฎีทฤษฎีพหุปัญญาทั้ง 8 ด้านนี้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมโดยตรง โดยเฉพาะความสามารถในข้อที่ 6 และข้อที่ 7 คือ สติปัญญาในการเข้าใจผู้อื่นและการเข้าใจตนเอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นบุคคลในการอยู่รวมกันเป็นกลุ่มสังคม ที่ต้องอาศัยความเข้าใจในตนเองและผู้อื่นสูง กล่าวคือ มีความตระหนักรู้ในตนเองตามสภาพความเป็นจริง แนวทางที่จะฝึกฝนความสามารถหรือทักษะด้านนี้ให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป เช่น การชี้แนะ การให้คำแนะนำ หรือการส่งเสริมการเรียนรู้แบบการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นต้น

#### 4. องค์ประกอบของทักษะทางสังคม

จากการศึกษา มีนักวิชาการได้อธิบายถึง องค์ประกอบของทักษะทางสังคมไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (255ก) ได้ระบุว่า ทักษะทางสังคมเป็นส่วนหนึ่งของทักษะชีวิต ช่วยเพิ่มภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชนในสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และพร้อมปรับตัวของผู้เรียนในอนาคต โดยทักษะทางสังคมอยู่ในองค์ประกอบที่ 2 - 4 ดังนี้

1. การตระหนักรู้ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้ความถนัดความสามารถจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล
2. การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การแยกแยะข้อมูลข่าวสาร สถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์และประเมินสถานการณ์รอบตัว ด้วยหลักเหตุผลและข้อมูลที่ถูกต้อง หาทางเลือกในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์
3. การจัดการกับอารมณ์และความเครียด หมายถึง ความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์ความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายหลีกเลี่ยงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดอารมณ์ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี
4. การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจมุมมองอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น การใช้ภาษาพูดและภาษากายเพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธภาพที่ดี สร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

Mulligan, Eileen (2004) ได้ระบุว่า องค์ประกอบที่สำคัญของทักษะทางสังคม คือ การสร้างสัมพันธภาพให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. การมีความสามารถในการรับฟัง (Having the Ability to Listen) หมายถึง ความตั้งใจในการเป็นผู้ฟังที่ดี สนใจในสิ่งที่ผู้พูดกำลังพูด
2. การไม่ตัดสินผู้พูด (Being Non-Judgmental) ส่วนใหญ่จะเกิดความคับข้องใจเมื่อคู่สนทนาไม่ต้องการที่จะพูดคุยเรื่องส่วนตัว การใช้คำถามที่ถูกต้องจะเป็นการช่วยให้การสนทนามีความราบรื่น และการไม่ตัดสินเกี่ยวกับตัวคู่สนทนาจะช่วยให้คู่สนทนาตอบสนองการสนทนาได้ดี
3. การยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ (Having the Ability to Deal with Criticism) มีวิธีจัดการ ได้แก่ การรู้จักนิ่งเงียบ (Silence) การป้องกัน (Defense) และการโต้ตอบ (Attack)

Steiner, L. (2010) ได้ระบุองค์ประกอบทักษะทางสังคมที่เยาวชนควรมีและสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ไว้ดังนี้

1. การทำงานเป็นทีม เป็นการแสดงทักษะความเป็นผู้นำออกมาเมื่อจำเป็น
2. ความสามารถในการปรับตัวต่อสถานการณ์ใด ๆ



3. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการถ่ายทอดเป็นผู้ฟังที่ดี และใช้ภาษากายได้อย่างเหมาะสม

4. การแก้ปัญหาและการใช้ไหวพริบ มีทักษะการแก้ปัญหาและการใช้ไหวพริบ

5. การยอมรับคำติชมไม่เพียงแค่ออมรับคำติชมด้วยความเต็มใจเท่านั้น แต่ต้องนำเอาคำวิพากษ์วิจารณ์เหล่านั้นมาปรับปรุงตนเอง เพื่อสนับสนุนให้เกิดความเติบโตในอาชีพ

6. ความมั่นใจ มีความรู้และทักษะที่พร้อมจะสนับสนุนให้เกิดความมั่นใจในตัวเอง

7. การคิดเชิงสร้างสรรค์ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้เป็นอย่างดี

Riggio, Ronald E. (1986) ได้แบ่งทักษะทางสังคมออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. การแสดงออกทางอารมณ์ (Emotional Expressivity) หมายถึง ความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นโดยไม่ใช้ถ้อยคำ เป็นการสื่อความหมายทางอารมณ์ และภาษาท่าทาง โดยรวมถึงการแสดงเจตคติ ความรู้สึก และพฤติกรรมระหว่างบุคคลโดยไม่ใช้ถ้อยคำ

2. ความไวในการรับรู้อารมณ์บุคคลอื่น (Emotional Sensitivity) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจ ตลอดจนสามารถตีความหมายการแสดงออกทางอารมณ์ และภาษาท่าทางของบุคคลอื่น โดยที่บุคคลนั้นไม่ต้องใช้ถ้อยคำแสดงออกมา

3. การควบคุมทางอารมณ์ของตนเอง (Emotional Control) หมายถึง ความสามารถในการกำกับ สะกดกลั่น และปรับอารมณ์ของตนเองได้

4. การแสดงออกทางสังคม (Social Expressivity) หมายถึง ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร และการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นโดยใช้ถ้อยคำ เป็นการสื่อความหมายโดยใช้ภาษาพูด ในการเข้าร่วมสนทนา อภิปรายกับบุคคลอื่น

5. ความไวในการรับรู้ทางสังคม (Social Sensitivity) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ และเข้าใจ ตลอดจนสามารถตีความหมาย จากการติดต่อสื่อสารของบุคคลอื่นได้

6. การควบคุมทางสังคม (Social Control) หมายถึง ความสามารถในการแสดงบทบาททางสังคมอย่างเหมาะสม และควบคุมพฤติกรรมการแสดงออกของตนเอง

จรัสลักษณ์ รัตนาพันธ์ (2559) ระบุว่า ทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็น ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยทักษะทางสังคมมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1. มีคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ดี ได้แก่ ความมุ่งมั่นตั้งใจ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียรและอดทน ความซื่อสัตย์

2. มีทักษะการสื่อสารที่ดี ได้แก่ การพัฒนาทักษะการฟังและการพูด ทักษะการสังเกตและการตีความภาษาท่าทาง เป็นต้น

3. มีทักษะการจัดการกับตนเองดี ได้แก่ การรู้จักและยอมรับตนเอง การวางแผนการทำงานการควบคุมตนเอง เป็นต้น

4. มีการตระหนักรู้ทางสังคม เป็นความสามารถของบุคคลในการแสดงออกถึงการรับรู้เกี่ยวกับตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสิ่งแวดล้อม

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล (2554) ระบุถึงทักษะทางสังคมที่สำคัญมี 10 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การตัดสินใจ เป็นความสามารถในการตัดสินใจเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิต
2. การแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้เป็นอย่างดี มีระบบ ไม่เกิดความเครียด
3. การคิดวิเคราะห์ เป็นความสามารถในการวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูล ข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัวได้
4. การคิดสร้างสรรค์ เป็นการช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา โดยคิดสร้างสรรค์ เพื่อค้นหาทางเลือกต่าง ๆ สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตได้อย่างเหมาะสม
5. การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เป็นความสามารถในการใช้คำพูด และท่าทาง เพื่อแสดงออก ถึงความคิดและความรู้สึกของตน เช่น ความต้องการ ชื่นชม ขอร้อง และการปฏิเสธ เป็นต้น
6. การสร้างสัมพันธภาพ เป็นความสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล และรักษาความสัมพันธ์นั้นไว้ได้
7. การตระหนักรู้ในตน เป็นการรู้จักและเข้าใจตนเอง เช่น รู้ข้อดีข้อเสียของตนเอง รู้ความต้องการ และสิ่งที่ไม่ต้องการของตนเอง พร้อมเผชิญกับความเครียด หรือสถานการณ์ต่าง ๆ
8. ความเห็นใจผู้อื่น เป็นการเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล ในด้านความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพ เป็นต้น
9. การจัดการกับอารมณ์ต่าง ๆ เป็นการรับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น รู้ว่าอารมณ์มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมอย่างไร รู้วิธีจัดการกับความโกรธที่จะส่งผลต่อร่างกายและจิตใจ
10. การจัดการกับความเครียด เป็นการรับรู้ถึงสาเหตุของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด มีความมั่นคง ยืดหยุ่น และมีเหตุผลที่ดี

จากการศึกษาองค์ประกอบทักษะทางสังคม ผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะทางสังคม ดังตาราง 1

ตาราง 1 องค์ประกอบร่วมกันของทักษะทางสังคมตามแนวคิดต่าง ๆ

องค์ประกอบร่วมกัน ของทักษะทางสังคม	คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554 : 2)	Mulligan (2004 : 90-92)	Steiner, L. (2010)	ริกกีโอ (Riggio, 1986)	จิสสิกซ์ รัตน์พันธ์ (2558)	สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว (2554 : Web site)	กาญจนาภรณ์ สุวิทยารัตน์ (2557 : 126-151)	วาสนา ชัดดีวงษ์ (2559 : 43-48)	วารินทร์ พินทองฟู. (2557 : 94-102)	รวมความถี่
1. การเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	/				/	/	/			4
2. การตัดสินใจและการแก้ปัญหา	/	/	/			/	/		/	6
3. การจัดการกับอารมณ์	/		/	/	/	/	/		/	7
4. การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น	/	/	/			/	/			5
5. ความสามารถในการรับฟัง		/		/			/			3
6. การยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์		/	/							2
7. การทำงานเป็นทีม			/	/	/	/		/		5
8. ความสามารถในการปรับตัว			/							1
9. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ			/		/	/		/		4
10. การคิดเชิงสร้างสรรค์			/							1
11. ความไวในการรับรู้ทางสังคม				/						1
12. การควบคุมทางสังคม				/						1
13. การจัดการกับตนเอง					/			/		2
14. การรู้จักในพฤติกรรม							/	/		2
15. การแสดงออกทางสังคม							/			1
16. ความรับผิดชอบต่อและผู้อื่น								/		1

จากตาราง 1 จากการศึกษาองค์ประกอบทักษะทางสังคม ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม ซึ่งมีองค์ประกอบร่วมกันตามแนวคิดต่าง ๆ โดยพิจารณาความเหมือนความต่าง ต่อกันนั้นกำหนดชื่อใหม่ให้มีความครอบคลุมคำอธิบาย เลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ของนักวิชาการตั้งแต่ 5 ท่านขึ้นไป เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบ ซึ่งต้องประกอบ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการทำงานเป็นทีม 2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น 3) ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา และ 4) ด้านการจัดการกับอารมณ์

## 5. การประเมินทักษะทางสังคม

Westwood (วริสรา จุ้ยดอนกลอย, 2553 อ้างอิงจาก Westwood, 1993) ได้เสนอแนะวิธีการประเมินทักษะทางสังคม ซึ่งสรุปดังนี้

1. การสังเกต (Naturalistic Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่ยุ่งยากโดยที่ผู้สอนสามารถบอกได้อย่างรวดเร็ว ว่าเด็กคนไหนถูกปฏิเสธจากเพื่อน นอกจากนี้ยังสามารถศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเด็กได้อีกด้วย

2. การสำรวจโดยใช้สังคมมิติ (Sociometric Survey) เป็นวิธีการที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์และการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน โดยผู้สอนอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์เด็กตามลำพัง ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการทำสังคมมิตินี้ จะช่วยให้ครูจัดกลุ่มเด็กที่ไม่ได้รับการเลือกได้อย่างถูกต้อง

3. การสอบถามความคิดเห็นโดยใช้แบบวัดแบบมาตราส่วน (Rating Scale) เป็นวิธีที่ทำให้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง โดยให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง จากการใส่คะแนน 1 (ไม่ชอบมาก) ไปจนถึง 5 (ชอบมาก) จากนั้นนำมาสรุปผลคะแนน อีกทั้งยังสามารถบ่งบอกถึงระดับความพึงพอใจด้วย

4. การให้ข้อมูลของพ่อแม่ (Parent Nomination) การให้ข้อมูลของพ่อแม่เป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ทราบปัญหาความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็ก ซึ่งจะนำไปสู่การหาวิธีให้ความช่วยเหลือเด็กได้

จินตนา ธนวิบูลย์ชัย (2554) ระบุว่า การประเมินทักษะทางสังคม เป็นทักษะที่เริ่มจากการนิยามเชิงปฏิบัติการทักษะทางสังคมที่ต้องการประเมิน โดยมีการกำหนดรายการพฤติกรรมทักษะทางสังคมที่ต้องการ สังเกตจากสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น แล้วทำการบันทึกว่าผู้เรียนปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด มีการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนให้เห็นวิธีการ ทำให้เกิดทักษะทางสังคมที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถประเมินความรู้ด้านทักษะทางสังคมได้ โดยใช้แบบทดสอบหรือประเมินโดยให้ผู้เรียนสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเองก็ได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554ข) ระบุว่า ลักษณะของการประเมินทักษะชีวิต เป็นการประเมินพฤติกรรมผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนให้มีพัฒนาการที่ดีตรงตามความต้องการของท้องถิ่นและสังคม โดยประเมินความสามารถหรือแนวทางในการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ของผู้เรียนด้วยวิธีการสังเกต การแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่กำหนดให้ และวิเคราะห์เปลี่ยนแปลงความคิด ความเชื่อ การรู้จักคิด และภูมิคุ้มกันทางปัญญา จากการสะท้อนความคิด การเชื่อมโยงความคิด และการแสดงพฤติกรรมต่อเนื่องหลังการเรียนรู้ เป็นต้น

สรุปได้ว่า การประเมินทักษะทางสังคมสามารถทำได้หลายลักษณะ เช่น การประเมินตามสภาพจริงจากการสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคมในระหว่างเรียน การแสดงออก การร่วมกิจกรรม

การตรวจผลงาน ประเมินตามแผนกิจกรรม แบบวัดเพื่อประเมินทักษะทางสังคมในแต่ละด้าน ร่วมกับการประเมินจากการสังเกตของครูในการจัดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น

## แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส

หลักการตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส หรือมนุษยธรรม เป็นแนวคิดของพี.อาร์ ซาการ์ (P.R. Sarkar) (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2553 อ้างอิงจาก P.R. Sarkar, 1984) เป็นชาวอินเดีย มีแนวคิดแบบขยายจิตใจ มุ่งเน้นการใช้ชีวิตอยู่อย่างกลมกลืนกับธรรมชาติ มีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้

### 1. ความหมายของแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส

จากการศึกษาความหมายของแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส มีนักวิชาการได้กล่าวไว้ดังนี้  
วิล องค์กรันต์คุณ (2532) ระบุว่า นีโอฮิวแมนนิส หมายถึง แนวคิดที่เน้นเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม ทั้งที่เกี่ยวกับเด็กเล็กและบุคคลที่โตแล้ว แนวคิดนี้จะช่วยให้เด็กพัฒนาขึ้นได้ทั้งทางร่างกายและจิตใจ บุคคลแต่ละบุคคล มีเป้าหมายชีวิตที่แตกต่างกันไป ดังนั้นหลักการนีโอฮิวแมนนิส จึงคำนึงถึงเรื่องวิธีปฏิบัติตนที่จะส่งผลกระทบต่อการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกาย เช่น ระบบต่อมไร้ท่อ ความรู้สึก อารมณ์ จิตใจ ปัญญาและสังคม เพื่อที่จะให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตไปได้ อย่างยุติธรรม และมีทิศทางไปสู่เป้าหมายที่สมบูรณ์ของชีวิตได้

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2553) ระบุว่า แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส หมายถึง แนวคิดที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดปัญญาบริสุทธิ์ที่เรียกว่า “Intuition” โดยจะสอนให้ผู้เรียนฝึกภาวนาแบบโยคะ และใช้หลักจิตวิทยาแบบชาวตะวันตกมาอธิบายกลไกของจิตว่าจะเข้าสู่ความสงบจนเกิดพุทธิปัญญาบริสุทธิ์ได้อย่างไร แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส โดยหลักโยคะที่ลึกซึ้งมาอธิบายธรรมชาติของมนุษย์ และกระบวนการต่าง ๆ ทำให้มนุษย์รู้จักตนเองดีขึ้น

สรุปได้ว่าแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส หมายถึง การพัฒนาทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยมีการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ พร้อมกัน เป็นการฝึกเพื่อให้มนุษย์มีทิศทางไปสู่เป้าหมายที่สมบูรณ์ของชีวิตการดำรงอยู่ของมนุษย์ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจการดำรงอยู่อย่างใคร่ครวญและฉลาดมากขึ้น

### 2. แนวคิดปรัชญานีโอฮิวแมนนิส

มีนักวิชาการได้ระบุถึงแนวคิดปรัชญานีโอฮิวแมนนิส ไว้ดังนี้

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2542) ระบุว่า นีโอฮิวแมนนิส เป็นปรัชญามนุษย์นิยม แนวใหม่ที่แสดงความเป็นจริงในโลก เป็นการปลุกเร้ามนธรรมด้วยกระบวนการพบปะสนทนาหรือสื่อสารผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ มีรายละเอียดสำคัญดังนี้

1. การพัฒนาความรักความเมตตาที่ยิ่งใหญ่ (Universal love) ในจิตใจของตัวเอง แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสมีความเชื่อเกี่ยวกับมนุษย์อย่างลึกซึ้งว่า มนุษย์ทุกคนเกิดขึ้นมาพร้อม

จิตใจที่บริสุทธิ์ ปราศจากความรู้สึกด้านลบ เช่น ความแแบ่งแยก ความเกลียด ความกลัว ความอิจฉา ริษยา และความต้องการที่จะทำร้ายกลุ่มอื่น ๆ การเปลี่ยนแปลงจิตใจตัวเองเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุดของสังคม ซึ่งจำเป็นต้องเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงตัวเองเสียก่อน เพราะตัวเราเองเป็นส่วนประกอบสำคัญของสังคม เพื่อให้รู้สึกได้ถึงอุดมคติสูงสุดของแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส และความเท่าเทียมกันในสังคม จำเป็นต้องมีวิธีเปลี่ยนแปลงจิตใจของเราเองให้หลุดพ้นจากความรู้สึกที่เราได้รับการอบรมสั่งสอน (Condition) มาแต่เยาว์วัยเสียก่อน

2. กลุ่มพลังแห่งความรัก การทำสมาธิอย่างสม่ำเสมอจะทำให้ผู้ฝึกแต่ละคนมีจิตใจละเอียดอ่อนยิ่งขึ้น มองเห็นความบริสุทธิ์ที่งามในจิตใจของตัวเองและสรรพสิ่งมากขึ้น การรวมกลุ่มกันของผู้ที่มีจิตใจบริสุทธิ์ดีงามนี้ ทำให้เกิดการรวมพลังแห่งความรักความเมตตาที่ยิ่งใหญ่มหาศาล สามารถมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของมวลมนุษยชาติและสรรพสิ่งต่าง ๆ หมายความว่าพลังคลื่นทางจิตแห่งความรักความเมตตาได้เริ่มก่อตัวขึ้นแล้วในมวลมนุษยชาติ พลังจิตอันงดงามที่เกิดขึ้นจะเป็นเครื่องผลักดันให้มวลมนุษยชาติก้าวไปสู่ความสงบสุข และสันติภาพได้ในเวลาอันรวดเร็ว ปัจจุบันมีประชาชนจำนวนมากให้ความสนใจกับการพัฒนาจิตใจ และมีความเชื่อว่าจิตใจที่ได้รับการพัฒนาสูงสุด คือ จิตใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักความเมตตา เมื่อความรู้สึกเช่นนี้ เกิดขึ้นในจิตใจของ มนุษยชาติมากขึ้น พลังแห่งความรักความเมตตาของแต่ละบุคคลจะรวมตัวกันเข้าเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ แผ่กระจายออกไปยังทุก ๆ ส่วนของจักรวาลทำให้พลังแห่งความชั่วร้าย เช่น พลังแห่งความเกลียด ความกลัว ความอิจฉา ความแแบ่งแยก เป็นต้น จะค่อย ๆ อ่อนกำลังลงและเมื่อนั้นพลังแห่งความรัก ความเมตตาที่มีอยู่ในจิตใจของทุกคนจะทำหน้าที่เปรียบเสมือนดวงประทีปให้เกิดความยุติธรรม ความเสมอภาค ความสันติสุขแก่มนุษยชาติ และสรรพสิ่งทั้งหลายในจักรวาลนี้

3. การสร้างสรรค์สังคมใหม่ด้วยความรักและความเมตตา จิตใจที่เปี่ยมไปด้วยความรักความเมตตาภาวะสำคัญที่สุดของเขาก็คือ ภาวะผูกพันในการสร้าง ความอยู่ดีมีสุขของทุกสรรพสิ่งในจักรวาล สร้างภาพพจน์ของตัวเอง (Psychology of Self-image) เป็นความรู้สึกที่เรามีต่อตัวเองโดยตรง โดยมีความเชื่อฝังใจที่ยังลึกกลงไปในจิตใต้สำนึกของคนเรา ทำให้เราเชื่อว่าตัวเองเป็นอย่างไร เช่น บุคคลที่มีปัญหาในสังคมมักมีสาเหตุใหญ่ๆ มาจากการมีภาพพจน์ด้านลบกับตัวเอง คนที่ชอบโยนความผิดของตนเองให้ผู้อื่นสาเหตุ เพราะไม่ยอมรับว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นนั้น ตนก็มีส่วนในการรับผิดชอบในเรื่องนั้น ๆ ด้วย คนที่มีภาพพจน์ด้านลบกับตัวเองมักจะโทษผู้อื่นแทนที่จะบอกว่าตัวเองก็มีส่วนทำให้เกิดปัญหานั้น ๆ ขึ้น เช่นกัน ภาพพจน์ของตัวเองสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ผลจากการศึกษาวิจัยกับคนจำนวนมากที่มีความแตกต่างกันทั้งเพศและวัย

Rama, A. (2000) กล่าวว่า นีโอฮิวแมนนิส เป็นกระบวนการของการเป็นมนุษย์ที่มีสติรู้ตัวเองสำรวจศักยภาพของตนเอง เพื่อเพิ่มความเข้าใจว่าตนเองเป็นใคร ทำไมเราถึงเป็นอยู่ ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนเบื้องต้นที่เรียกว่า การกำกับ การบอกทิศทางที่สำคัญ เพื่อการขับเคลื่อนตัวเราเอง

ตลอดชีวิต ในปัจจุบันนี้ แรงการบอกทางตรงที่สำคัญนี้ถูกบิดเบือน เพราะเราได้รับการสอนให้แข่งขันกับคนอื่นเพื่อให้ได้ทรัพยากรที่จำกัด ถ้ามนุษย์เราทำการบอกทางตรงที่สำคัญนี้ พร้อมกับความเมตตากรุณา (Benevolence) เราจะพบว่าทุกสิ่งจะเปลี่ยนไป เราไม่แข่งขันกับผู้อื่นอีกต่อไป การตระหนักรู้ว่าความสัมพันธ์ของเรากับผู้อื่น สามารถทำให้เราควบคุมพลังความรักเปลี่ยนจากการอยู่เพื่อการบริการตนเอง เป็นการอยู่เพื่อให้บริการ (ผู้อื่น) เนื่องจากการรับรู้ถึงความสัมพันธ์ขยายมากขึ้น เราจะไม่มียึดถือเรื่องเผ่าพันธุ์ เพศ ชั้นวรรณะ (Caste) ศาสนา หรือสายพันธุ์ เราจะชนะหลักเกณฑ์ที่ไม่มีข้อพิสูจน์ (Dogma) และอคติ เนื่องจากมีการเชื่อมโยงระหว่างศีลธรรมกับกระบวนการแสวงหาเสรีภาพ เพื่อให้จิตใจบริสุทธิ์เพียงพอที่จะทำหน้าที่โดยไม่มีอคติ

สรุปได้ว่า แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส มุ่งให้ผู้เรียนเกิดปัญญาบริสุทธิ์ที่เรียกว่า การหยั่งรู้ด้วยตนเอง โดยจะสอนให้ผู้เรียนฝึกภาวนาแบบโยคะและใช้หลักจิตวิทยาแบบชาวตะวันตก มาอธิบายกลไกของจิตที่จะเข้าสู่ความสงบจนเกิดพุทธิปัญญาบริสุทธิ์ได้อย่างไร เป็นการอธิบายธรรมชาติของมนุษย์ และกระบวนการต่าง ๆ ที่จะทำให้มนุษย์รู้จักตนเองดีขึ้น

### 3. หลักการตามแนวนีโอฮิวแมนนิส

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (ภรณี คุรุรัตน์ และคณะ, 2542 อ้างถึงใน เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2546) ระบุว่า สิ่งแวดล้อมและการศึกษาในวัยต้น ๆ ของชีวิต มีอิทธิพล เป็นอย่างยิ่งต่อความเฉลียวฉลาด คุณธรรมและความสุขของคนเรา โดยเชื่อว่าความเก่ง ความฉลาด ซึ่งเป็นศักยภาพที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ แต่มนุษย์ดึงศักยภาพดังกล่าวออกมาใช้แค่ 5-10 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น และเชื่อว่าความเป็นคนที่สมบูรณ์นั้นเกิดจากศักยภาพที่สำคัญ 4 ด้าน คือ

1. ร่างกาย (Physical) จะต้องแข็งแรง
2. จิตใจ (Mental) ถ้ารูปร่างดีแข็งแรงแต่จิตใจไม่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง ตัดสินใจด้วยตัวเองไม่ได้ ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ ก็ไม่มีประโยชน์
3. ความมีน้ำใจ (Spiritual) มีความรักให้กับคนอื่นในวงกว้าง ช่วยเหลือคนอื่น โดยที่ไม่หวังผลตอบแทน มีความเมตตา มีใจที่เปิดกว้าง
4. วิชาการ (Academic) ถ้าเราไม่มีวิชาการ ไม่มีความรู้ ก็ไม่มีทางที่หาอะไรมาบำรุงตัวเองทั้ง 4 ด้าน คือ หลักการสู่ความเป็นคนที่สมบูรณ์ การศึกษาที่ดีจะต้องจัดให้ครบทั้งหมด

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2546) ได้ระบุว่า หลักการสำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ตามหลักนีโอฮิวแมนนิสนั้น ต้องพัฒนาให้สอดคล้องและพร้อมกันทั้ง 4 ข้อ ดังนี้

1. คลื่นสมองต่ำ นักวิทยาศาสตร์ได้ประดิษฐ์เครื่องมือวัดคลื่นสมอง ซึ่งสามารถตรวจพบว่า ประสิทธิภาพการทำงานของคนเราจะแปรเปลี่ยนไปตามคลื่นสมองที่เราส่ง ยิ่งต่ำลงมากเท่าไร จะยิ่งมีประสิทธิภาพดีขึ้นเท่านั้น เพราะเด็กจะมีความสงบทางจิตใจ อารมณ์ดี ใจเย็น มีความคิดสร้างสรรค์สูง เกิดสมาธิ จิตใจเป็นหนึ่งเดียว ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วอกแวก กิจกรรมจึงต้องสร้างให้

เด็กเกิดภาวะคลื่นสมองต่ำมากที่สุด เช่น ก่อนเข้าห้องเรียน เด็ก ๆ ได้ฝึกทำโยคะ นั่งสมาธิ อันถือเป็นการเตรียมความพร้อมให้เด็กเรียนหนังสือได้อย่างสบายใจและมีความสุขในการรับรู้

2. การประสานของเซลล์สมอง คนส่วนใหญ่เคยเชื่อว่าความฉลาดมาจากพันธุกรรม พ่อแก่แม่แก่ ลูกจะออกมาแก่ แต่แนวคิดนี้โอฮิวแมนนิสมีความเห็นต่างออกไปจากนั้น โดยเชื่อว่าความฉลาด สามารถฝึกฝนกันได้ไม่ขึ้นอยู่กับกรรมพันธุ์ แต่ขึ้นกับสิ่งแวดล้อมว่าได้มีส่วนช่วยทำให้เซลล์สมองประสานกันมากน้อยแค่ไหน การที่คนไหนจะฉลาดหรือไม่ฉลาดเกิดจากเซลล์สมองประสานเข้าด้วยกันหรือที่เรียกว่าเซลล์ประสานประสาท ถ้าใครมีมาก ๆ คนนั้นจะฉลาด เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ได้เร็ว อย่างเรามีเพื่อน ทำไมบางคนอ่านหนังสือสิบนาทิจำได้หมด แล้วเรากลับจำไม่ได้ มีการค้นพบว่า เซลล์ประสานประสาทจะขยายตัวได้ดี เมื่อมือกับเท้าของคนเราทำงานมาก เพราะปลายประสาทจะอยู่ตรงส่วนนี้มาก ฉะนั้นในแนวคิดนี้ จึงให้เด็กเรียนๆ เล่นๆ เรียนก็จริงแต่ต้องได้เคลื่อนไหวด้วย

3. ภาพพจน์ของตัวเอง (Self Concept) ความรู้สึกที่คนเรามีต่อตัวเรา ตามหลักจิตวิทยาสมัยใหม่ พบว่า ความรู้สึกที่มีต่อตัวเราจะส่งผลไปถึงความรู้สึกที่เรามีต่อคนอื่นด้วย ถ้าเรารู้สึกว่าตัวเองไม่ได้เรื่อง เราก็จะไม่เชื่อมั่นคนอื่น ความรู้สึกที่มาจากตัวเรานั้นมาจากประสาทสัมผัสทั้งห้าที่เป็นตัวบันทึก โดยเฉพาะทางตากับทางหูเป็นเรื่องของจิตใต้สำนึก ซึ่งวัยเด็กเป็นวัยที่รับรู้สูงที่สุด ถ้าจิตใต้สำนึกบันทึกไว้แต่เรื่องด้านลบ ได้ยินคนรอบข้างพูดเรื่อยๆ ว่าไม่เก่ง ชน เด็กเติบโตขึ้นก็จะกลายเป็นคนที่ไม่เก่ง ชน ซุ่มซำม เมื่อภาพพจน์ที่มีต่อตัวเองเป็นลบ พฤติกรรมที่ออกมา ก็จะกลายเป็นลบด้วย ดังนั้นบทบาทของครูจึงเป็นเรื่องสำคัญ เช่น ถ้าครูไม่กินผัก เด็กก็จะไม่กินผัก ถ้าครูพูดจาไพเราะ เด็กก็จะพูดจาไพเราะ แนวคิดนี้ไม่เชื่อว่าทำอย่างที่ครูสอน แต่อย่าทำอย่างที่ครูทำ ดังนั้นคนที่เป็นครูที่ดีจึงต้องสมบูรณ์ พร้อมทั้งพฤติกรรมส่วนตัวและเทคนิคการสอนด้วย เด็กจึงจะเป็นคนที่สมบูรณ์แบบ

4. การให้ความรัก เปรียบเสมือนกับแก้วนํ้า ถ้าความรักของเด็กคนนั้นเต็ม มันย่อมไหลเผื่อแผ่ไปถึงผู้อื่น ตรงกันข้าม ถ้าความรักของเขามีเพียงค่อนแก้ว เขาย่อมเรียกร้องต้องการแสดงออกซึ่งความรักแก่เด็ก ที่จะทำให้เขาได้รับความรักกลับเต็ม การสบตา เป็นการแสดงความรู้สึกดี ๆ ซึ่งกันและกัน เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตัวเองจะสบตามกับคนอื่นได้อย่างมั่นอกมั่นใจ

#### 4. กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส

วิชัย วงใหญ่ (2542) ระบุว่า การเรียนรู้ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้สมอง ทั้งสองซีกอย่างสมดุล ภายในสมองจะมีสารสุขหรือสารเอนโดรฟิน (endorphine) เป็นผล ทำให้ผู้เรียนมีความสุข มีอารมณ์ ร่าเริง เบิกบาน ผู้เรียนอยู่ในสภาวะผ่อนคลายมีจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติในการมองโลกแบบองค์รวม เป็นผลทำให้เกิดความงดงามและจริยธรรมขึ้นตามมา



เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2546) ระบุถึง วิธีการจัดกิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส มีดังนี้

1. อบอุ่นร่างกายด้วยการบริหารร่างกายในท่าอาสนะ เช่น ท่างู ท่ากระต่าย ท่านกนางแอ่น ท่าดอกบัว เป็นต้น เพื่อบริหารอวัยวะภายนอกและภายใน ควบคุมอารมณ์และจิตใจ ควบคู่กับการหายใจลึกๆ มีการสงบนิ่ง เป็นการช่วยผ่อนคลายกล้ามเนื้อและประสาทมีผลทำให้จิตใจผ่อนคลาย และมีความสุข อารมณ์เยือกเย็น มีความสงบทางจิตใจ
2. การจัดสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายเป็นธรรมชาติเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ประสาทสัมผัสในการรับรู้ความรู้สึกจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว เพราะการที่เด็กได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมที่แปลกใหม่ ก็จะทำให้เด็กมีสติปัญญาสูงขึ้น
3. มีเสียงดนตรีจากเพลงบรรเลงหรือเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงฟ้าร้อง หรือเสียงเพลงแห่งความรักที่จะบอกให้เด็กรู้จักคุณค่า มีความรักให้กับตนเอง และรักทุกสรรพสิ่งในโลกมนุษย์ อาจเป็นการร้องเพลงประกอบท่าทางตามเนื้อเพลง หรือการเล่นเกมประกอบเพลง
4. ผ่อนคลายกล้ามเนื้อและจิตใจด้วยการสงบนิ่ง โดยการนอนในท่าที่สบาย อย่างอิสระร่างกายไม่เคลื่อนไหว มีความคิดด้านบวก มีความรักให้กับตนเองและรักทุกสรรพสิ่ง มีความสุขกับการใช้ชีวิตอยู่ในสังคม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส เป็นแนวคิดหนึ่งที่มีการนำมาประยุกต์ใช้อย่างสอดคล้องกับพื้นฐานความเป็นไทย เป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การถ่ายทอดความรู้สึที่สวยงาม เต็มไปด้วยความรัก ความเมตตาสู่การดำเนินชีวิต เริ่มจากทุกเช้าจะมีการพูดคุยเรื่องราวข่าวสารเหตุการณ์ต่าง ๆ ร้องเพลงร่วมกัน และการทำสมาธิ เป็นต้น และได้เรียนรู้เรื่องของคุณค่าชีวิตในด้านต่าง ๆ ผ่านการเล่นเกม โดยแนวทางการพัฒนาโปรแกรมตามหลักการของนีโอฮิวแมนนิสต์ ได้แก่ การสร้างบรรยากาศและจูงใจในการทำกิจกรรม การพูดคุยข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ การเรียนรู้เกี่ยวกับศีลธรรม การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และการสรุปความคิดรวบยอดด้วยการปฏิบัติ

### การวิจัยและพัฒนา

#### 1. ความหมายของการวิจัยและพัฒนา

การวิจัยพัฒนามีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายท่านดังนี้

อุทัย บุญประเสริฐ (2549) กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนา เป็นการวิจัยประยุกต์ เป็นการวิจัยที่เน้นการแสวงหาผลิตภัณฑ์ใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ พัฒนาระบบการ พัฒนาระบบและวิธีทำงาน และเทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน สำหรับการพัฒนาสิ่งที่ต้องการ

สุพัทธ์ พิบูลย์ (2549) กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนา (The Research and Development) เป็นลักษณะหนึ่งของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่ใช้กระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มุ่งพัฒนาทางเลือกหรือกระบวนการใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการยกระดับคุณภาพงานหรือคุณภาพชีวิต การวิจัยและพัฒนา เป็นการวิจัยที่จะให้ผลลัพธ์ที่สำคัญ คือ เป็นนวัตกรรมวัตถุที่เป็นชิ้นเป็นอัน เช่น ชุดการสอน สื่อการสอน ชุดกิจกรรมเสริมความรู้ เป็นต้น และเป็นนวัตกรรมประเภท ที่เป็นรูปแบบ/วิธีการ/กระบวนการ/ระบบปฏิบัติการ เช่น รูปแบบการสอน วิธีสอน เป็นต้น

ญาณภัทร สีหะมงคล (2558) กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนาเป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้า คิดค้นอย่างเป็นระบบและน่าเชื่อถือ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนานำผลผลิต เทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ สื่อ อุปกรณ์ เทคนิควิธีหรือรูปแบบการทำงาน หรือระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้นอย่างชัดเจน

กล่าวโดยสรุปการวิจัยและพัฒนา เป็นการพัฒนานวัตกรรม โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ มีขั้นตอนต่อเนื่องที่เป็นลำดับ มีเป้าหมายในการพัฒนาผลผลิต เทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ สื่อ อุปกรณ์ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นอย่างชัดเจน

## 2. ความสำคัญของการวิจัยและพัฒนา

ทิศนา แคมมณี (2547) กล่าวว่ากระบวนการวิจัยและพัฒนา เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และพัฒนางานของตน จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ทั้งโรงเรียน ให้ประสบความสำเร็จและมีความยั่งยืน การวิจัยและพัฒนาเป็นเครื่องมือหรือยุทธวิธีในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ช่วยให้เห็นภาพของงานและมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการทดลองเพื่อให้เห็นผล มีการตัดสินใจบนฐานข้อมูลที่เชื่อถือได้ และมีการปรับปรุงพัฒนาไปเรื่อย ๆ

สุพัทธ์ พิบูลย์ (2549) กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนาเป็นทางเลือกสำคัญที่จะมีผลต่อการยกระดับคุณภาพงานในองค์กร รวมทั้งการยกระดับคุณภาพชีวิตของบุคคล หากองค์กร หน่วยงาน หรือกลุ่มนักวิชาชีพใด ๆ มีการพัฒนาสื่อ คู่มือ อุปกรณ์ สิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการทำงานใหม่ แล้วนำมาใช้ในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

สมคิด พรหมจ้อย (2550) กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนา มีความสำคัญดังนี้

1. ช่วยให้เกิดความรู้ใหม่ เป็นการเพิ่มพูนวิทยาการให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น คือ ทำให้รู้ในสิ่งที่ยังไม่รู้หรือสิ่งใดที่พอรู้อยู่แล้วก็ทำให้รู้และเข้าใจดียิ่งขึ้น

2. ช่วยในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ในการดำเนินงานใด ๆ ย่อมเกิดปัญหาต่าง ๆ ได้มากมาย ปัญหาบางปัญหามีความยุ่งยากซับซ้อน การวิจัยสามารถช่วยให้ทราบสาเหตุของปัญหาอย่างเป็นระบบ รวมถึงแนวทางและวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องเหมาะสมที่สุดได้

3. ช่วยในการวางแผนได้อย่างถูกต้อง นำไปใช้ในการปฏิบัติตามนโยบายหรือแผนที่วางไว้ เพื่อนำมาเป็นแนวทางกำหนดทิศทางการดำเนินงาน ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

4. ช่วยพัฒนาระบบการบริหารและดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ช่วยเสริมสร้างสมรรถนะทางการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน ประเมินประสิทธิภาพของการทำงาน จะช่วยให้ทราบข้อเท็จจริง เป็นข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนางานนั้นให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การวิจัยและพัฒนา เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้วิจัยหรือผู้เกี่ยวข้องสามารถค้นหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ และอาจนำเอาข้อเท็จจริงหรือผลการวิจัยนั้น ๆ มาพิจารณาใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง นับตั้งแต่การค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ การกำหนดนโยบาย การวางแผน การแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาระบบการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

### แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม

#### 1. ความหมายของโปรแกรม

วิเชียร วิทย์อุดม (2550) ได้ให้ความหมายโปรแกรม หมายถึง การจัดกิจกรรมที่มีการกำหนดระยะเวลาหลักสูตรเนื้อหาที่แน่นอน รวมทั้งการกำหนดสถานที่ในการใช้โปรแกรมด้วย  
 ھرรชา สุขกาล (2543) ให้ความหมายของโปรแกรม หมายถึง แผนที่วางไว้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามเป้าหมายภายใต้บริบทของสถาบัน และได้สรุปองค์ประกอบของการพัฒนาโปรแกรม (Elements of Program Development) ว่ามีองค์ประกอบ คือ บริบท (Context) เป้าหมาย (Goal) และแผนหรือวิธีปฏิบัติ (Plan or Method) ทั้งสามต้องมีความเหมาะสมเพื่อให้เกิดความสำเร็จ

ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์ (2553) ให้ความหมายว่า โปรแกรม หมายถึง แผนหรือกิจกรรมอันเป็นมวลประสบการณ์ที่วางไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ มีขั้นตอนในการพัฒนาที่สร้างขึ้น โดยประยุกต์จากองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันของหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาโปรแกรม เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายภายใต้บริบทของการพัฒนา

สรุปได้ว่า โปรแกรม หมายถึง ชุดกิจกรรมที่มีกระบวนการในการวางแผนอย่างเป็นระบบ โดยมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ยึดหลักการ แนวคิดทฤษฎี มาเป็นพื้นฐานของการพัฒนา เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

## 2. องค์ประกอบของโปรแกรม

ปริญญา มีสุข (2552) ได้ออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพครูแบบมีส่วนร่วมของครู ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) สภาพปัญหา 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้าง 4) เวลา 5) คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโปรแกรม 6) เนื้อหาที่ใช้ 7) เอกสารที่ใช้ 8) การจัดการเรียนรู้ในโปรแกรม และ 9) การประเมินผลโปรแกรม

ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์ (2553) ได้พัฒนาโปรแกรมการพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานมีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) เนื้อหา 5) กระบวนการ 6) โครงสร้าง และ 7) การวัดและประเมินผลโปรแกรม

สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2554) ได้ระบุถึงองค์ประกอบของโปรแกรมที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา และมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมายของโปรแกรม 2) เนื้อหาสาระ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 4) การประเมินผล

จากการศึกษาองค์ประกอบของโปรแกรม นักวิชาการมีองค์ประกอบร่วมกัน ได้แก่ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และประเมินผล ผู้วิจัยจึงกำหนดในเบื้องต้น 4 องค์ประกอบ แล้วดำเนินการศึกษาแนวคิดการออกแบบโปรแกรมเสริมสร้างทักษะทางสังคม เพื่อให้ทราบถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ที่สำคัญ ต่อการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา

## 3. การออกแบบโปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคม

Hargie & Mc Cartan (ไกรสร ชันทจร, 2553 อ้างอิงจาก Hargie & Mc Cartan, 1986) ระบุถึง สิ่งที่จะต้องทำก่อนการสร้างโปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคม 3 ประการ มีดังนี้

1. การประเมินมีวัตถุประสงค์หลัก ได้แก่
  - 1.1 เพื่อสอบถามให้แน่ใจว่า ผู้ฝึกต้องการฝึกทักษะทางสังคม
  - 1.2 เพื่อชี้ให้เห็นว่าทักษะทางสังคมด้านไหนที่ผู้ฝึกต้องการปรับปรุง
  - 1.3 เพื่อตัดสินใจว่าจะใช้โปรแกรมการฝึกทางสังคมหรือไม่ และวิธีใดเหมาะสมที่สุด
  - 1.4 เพื่อให้ผู้ฝึกได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความมุ่งหมายและปฏิบัติการฝึกทักษะสังคม
  - 1.5 เพื่อให้ทราบถึงทัศนคติของผู้ฝึกต่อการฝึกทักษะทางสังคม
  - 1.6 เพื่อสอบถามว่าผู้ฝึกเต็มใจที่จะเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคม
  - 1.7 เพื่อจะออกแบบโปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคมให้เหมาะสม
  - 1.8 เพื่อจะเก็บข้อมูลพื้นฐาน แล้วนำมาเปรียบเทียบหลังการฝึกทักษะทางสังคม

## 2. วิธีประเมินวิธีการประเมินที่ใช้ในการฝึกทักษะทางสังคมมีหลายวิธี ได้แก่

- 2.1 แบบบันทึกด้วยตนเอง (Self Report)
- 2.2 แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale)
- 2.3 แบบสอบถามชนิดให้เติมข้อความ (Sentence Completion)
- 2.4 การสัมภาษณ์ (Interview) ตัวผู้ฝึกเพื่อนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ฝึก
- 2.5 แบบการสังเกตผู้ฝึก (Observation) ของคณะผู้ทำงานร่วมกัน

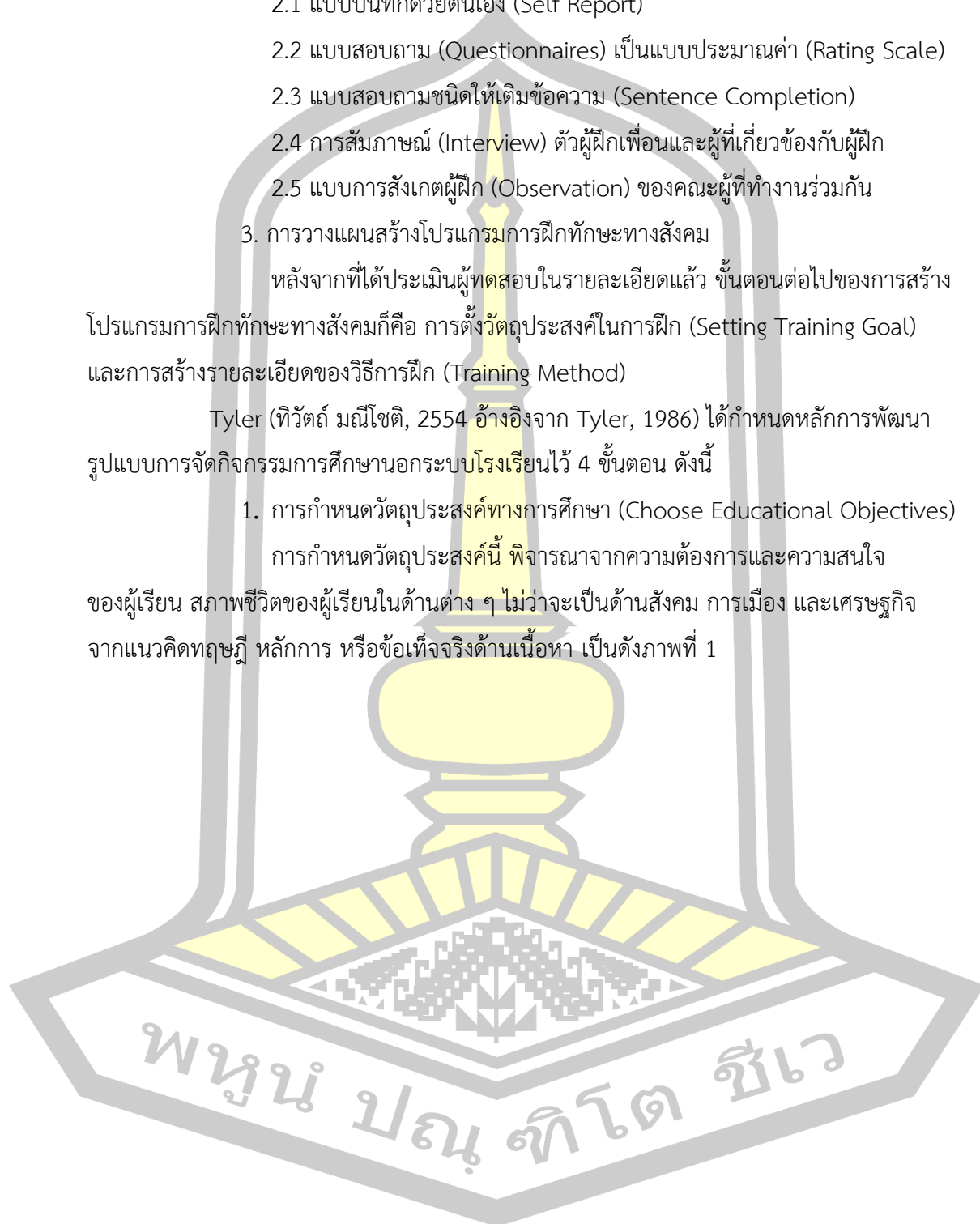
## 3. การวางแผนสร้างโปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคม

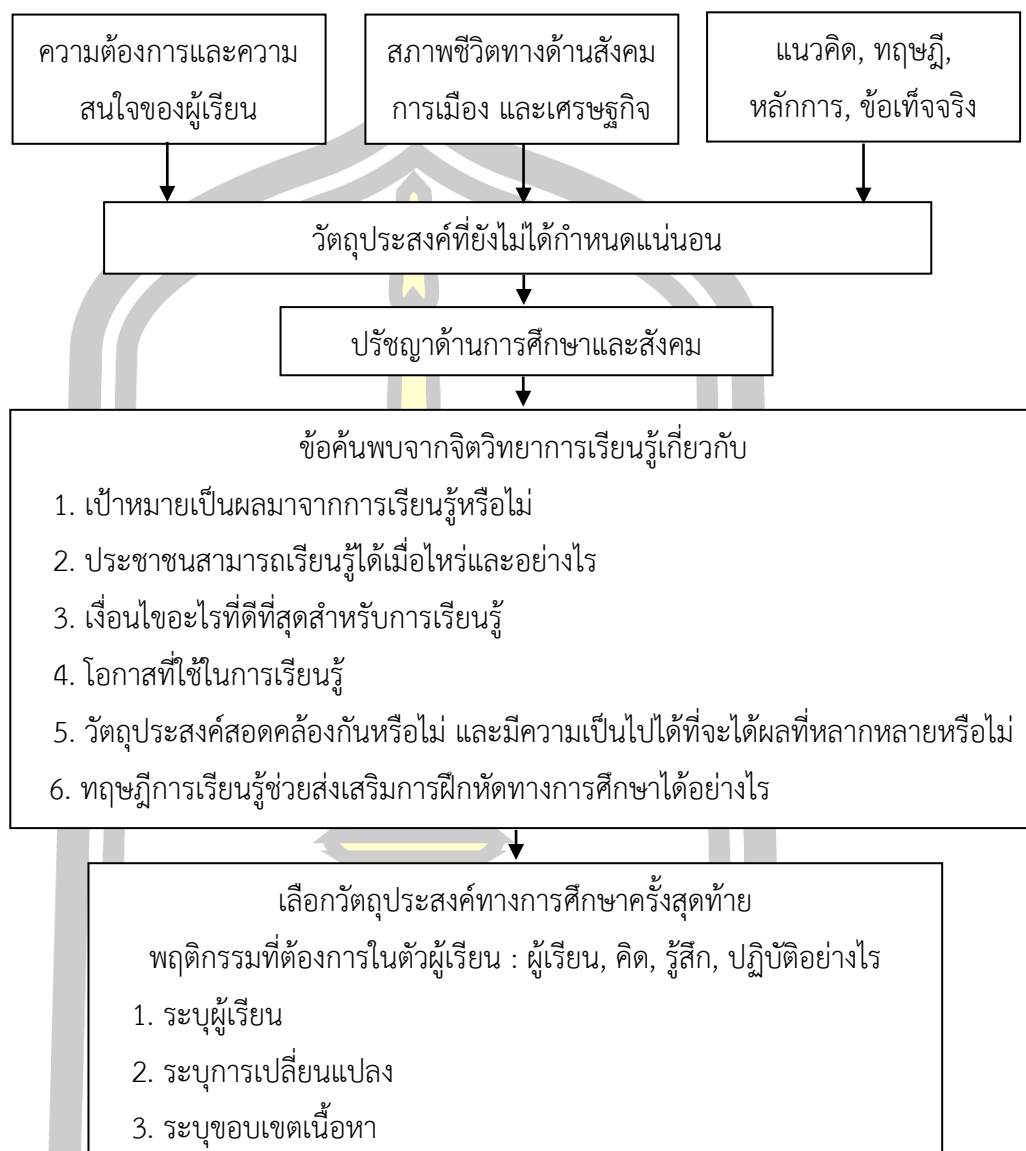
หลังจากที่ได้ประเมินผู้ทดสอบในรายละเอียดแล้ว ขั้นตอนต่อไปของการสร้างโปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคมก็คือ การตั้งวัตถุประสงค์ในการฝึก (Setting Training Goal) และการสร้างรายละเอียดของวิธีการฝึก (Training Method)

Tyler (ทิวัตต์ มณีโชติ, 2554 อ้างอิงจาก Tyler, 1986) ได้กำหนดหลักการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

### 1. การกำหนดวัตถุประสงค์ทางการศึกษา (Choose Educational Objectives)

การกำหนดวัตถุประสงค์นี้ พิจารณาจากความต้องการและความสนใจของผู้เรียน สภาพชีวิตของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ จากแนวคิดทฤษฎี หลักการ หรือข้อเท็จจริงด้านเนื้อหา เป็นดังภาพที่ 1





ภาพที่ 1 วัตถุประสงค์ทางการศึกษาของ Tyler

2. การคัดสรรประสบการณ์การเรียนรู้
- เมื่อได้กำหนดวัตถุประสงค์ทางการศึกษาแล้ว ในขั้นตอนต่อไป คือ การคัดสรรประสบการณ์การเรียนรู้ที่สามารถทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ โดยหลักการในการคัดสรรประสบการณ์การเรียนรู้ของไทเลอร์ มีดังนี้
- 2.1 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จะต้องทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมเกิดความพึงพอใจในพฤติกรรมที่พึงประสงค์

## 2.2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จะต้องทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมเกิด

ความพึงพอใจในพฤติกรรมของตนเอง

## 2.3 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จะต้องมีความสอดคล้องและเหมาะสม

กับผู้ร่วมกิจกรรม

## 2.4 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อนำไปสู่

การบรรลุวัตถุประสงค์ข้อเดียวกันได้

## 2.5 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมหนึ่ง ๆ สามารถนำไปสู่

การบรรลุวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมหลาย ๆ ข้อได้

## 3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จะต้องทำการวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีระเบียบแบบแผน โดยหลักการที่สำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อจัดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพนั้น ได้แก่ ความต่อเนื่อง การมีลำดับขั้นตอน และการบูรณาการ

## 4. การประเมินผลการเรียนรู้

ในขั้นตอนสุดท้าย เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ว่าสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรม ซึ่งถ้าผู้ร่วมกิจกรรมเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ แสดงว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นบรรลุผลสำเร็จ โดยขั้นตอนในการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีดังนี้

### 4.1 กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

### 4.2 กำหนดเครื่องมือที่ใช้วัดพฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรม

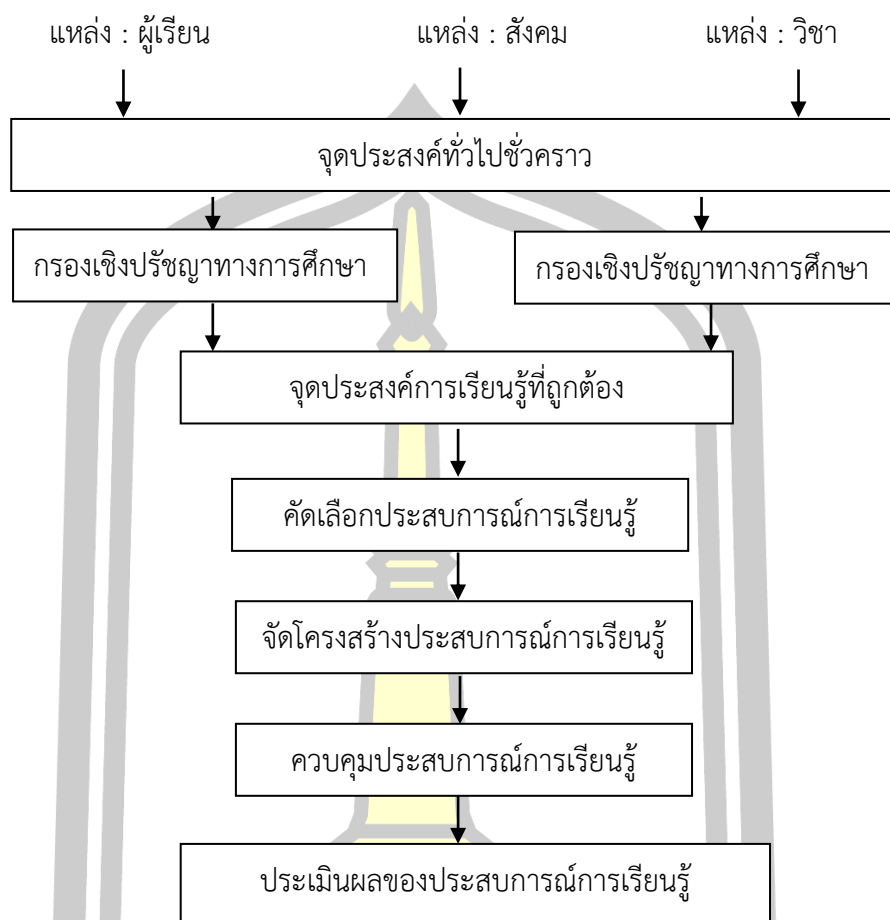
### 4.3 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง

### 4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

### 4.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Tyler ดังภาพที่ 2

พูน ปณ ภิโต ชีเว



ภาพที่ 2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Tyler

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม สรุปได้ว่าการพัฒนาโปรแกรมนั้น ควรกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรม เพื่อสะท้อนให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่า มีการประเมินทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีการตรวจสอบว่าวัตถุประสงค์ของโปรแกรมมีความชัดเจนหรือไม่ ตรวจสอบภายในว่าโปรแกรมมีความสอดคล้องและตรงกับความต้องการและปัญหาหรือไม่ สร้างแผนกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรมอย่างชัดเจน จะเห็นได้ว่ารูปแบบการพัฒนาโปรแกรมทักษะทางสังคมของไทเลอร์ มีความเหมาะสม เนื่องจากแนวคิดดังกล่าว เน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม และมีขั้นตอนที่ชัดเจนในการประเมินและตรวจสอบพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงประยุกต์แนวคิดของไทเลอร์ ในการพัฒนาโปรแกรมทักษะทางสังคมเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม



## แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

### 1. ความหมายของความพึงพอใจ

Good, Carter V. (1973) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพหรือระดับความพึงพอใจที่เป็นผลมาจากความสนใจและเจตคติของบุคคลที่มีต่องาน

กรองแก้ว อยู่สุข (2550) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจหมายถึงทัศนคติหรือระดับความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของกิจกรรมนั้น ๆ โดยเกิดจากพื้นฐานของการรับรู้ ค่านิยมและประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับระดับของความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อกิจกรรมนั้น ๆ สามารถตอบสนองความต้องการแก่บุคคลนั้นได้

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2553) กล่าวถึง ความหมายของความพึงพอใจว่าเป็นความรู้สึกที่เริ่มจากการรับรู้ต่อสิ่งเร้า ทำให้จิตรับรู้อย่างต่อเนื่อง ความรู้สึกก็จะเกิดขึ้น ถ้าความรู้สึกเกิดการตอบสนองอย่างเต็มใจจะมีความรู้สึกชื่นชอบ หรือเกิดความพึงพอใจต่อสิ่งเร้านั้น ถ้าความรู้สึกต่อสิ่งเร้านั้นไม่ต่อเนื่องหรือไม่เกิดความเอาใจใส่ ความพึงพอใจก็จะไม่เกิดขึ้น

จากความหมายของความพึงพอใจ สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบยินดี เต็มใจ ของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ปฏิบัติ อาจจะสนองตอบความต้องการของบุคคลนั้น และมีผลต่อการบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ

### 2. แนวทางการสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้

มีผู้กล่าวถึงแนวทางการสร้างความพึงพอใจ ในแง่มุมต่างๆ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554ก) กล่าวถึง แนวทางการสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนี้

1. ครูผู้สอนต้องเตรียมการสอน ทั้งเนื้อหาและวิธีการโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. จัดสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจ และเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
3. เอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึง
4. จัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง
6. ส่งเสริมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน
7. ให้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้

8. ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเชื่อมโยงประสบการณ์เรียนรู้กับชีวิตจริง

9. สังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ฉลา ประเสริฐสังข์ (2554) กล่าวถึง แนวทางการสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน สรุปได้ดังนี้

1. จัดสิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนพอใจและสนุกสนาน
2. ครูต้องเป็นตัวอย่างที่ดีทั้งด้านความคิด ความประพฤติ ระเบียบวินัยตลอดจนการวางตัวในสังคม
3. การสอนต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงออกหรือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. ครูต้องพยายามให้การเสริมแรงอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพราะการเสริมแรงจะทำให้ผู้เรียนเกิดความพอใจและเกิดความรู้สึกที่ดีต่อครูและวิชาที่เรียน
5. ให้ความรักความเอาใจใส่ต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึง
6. พยายามอธิบายชี้แจงให้เห็นคุณค่าของการเรียนวิชาเรียนและชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการเรียน

อารี พันธมณี (2556) กล่าวถึง แนวทางการสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน สรุปได้ดังนี้

1. สร้างความสนใจให้กับผู้เรียน โดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นจัดสถานการณ์ในห้องเรียน ให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเสาะแสวงหาความรู้ หรือคำตอบที่ต้องการ และเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ขึ้นได้ ซึ่งความพึงพอใจของผู้เรียนจะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนมีความร่วมมือในการเรียนรู้และเกิดความสามัคคีในกลุ่ม
3. มุ่งให้รางวัลและหลีกเลี่ยงการลงโทษ อาจจูงใจในลักษณะที่เป็นนามธรรม ภาษาหรือสัญลักษณ์ ครูผู้สอนควรชี้แนะข้อบกพร่อง ถ้าผู้เรียนพบว่าผลงานของตนเองไม่เป็นที่พอใจ
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความภูมิใจในความสามารถของผู้เรียน นอกจากนี้การจัดเนื้อหาสาระตามระดับความสามารถผู้เรียน จะทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจต่อการเรียนรู้
5. ครูผู้สอนควรช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงระดับความสามารถของผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และหาทางช่วยยกระดับความสามารถของผู้เรียนให้สูงขึ้นตามพัฒนาการของผู้เรียน

จากแนวทางการสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ ครูผู้สอนจำเป็นต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ เอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล จัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้พัฒนาด้านความคิด ใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงประสบการณ์เรียนรู้กับชีวิตจริง ครูผู้สอนต้องคอยสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ให้ผู้เรียนได้มีความร่วมมือในการเรียนรู้ มุ่งให้รางวัลและหลีกเลี่ยงการลงโทษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ และชี้ให้ผู้เรียนได้เห็นถึงคุณค่าที่จะได้รับจากการเรียน

### 3. แนวทางการวัดความพึงพอใจ

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2553) กล่าวถึง แนวทางการวัดความพึงพอใจโดยใช้เครื่องมือการวัด สรุปได้ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ หมายถึง การพูดคุยกันอย่างมีจุดมุ่งหมาย ยึดตามแนววัตถุประสงค์ที่จะวัดและบันทึกไว้ได้อย่างถูกต้อง การสัมภาษณ์จะต้องสร้างคำถามให้เป็นมาตรฐาน แต่ละข้อจะต้องให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบความรู้สึก
2. การสังเกต คือ การเฝ้ามองดูสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างมีจุดมุ่งหมายโดยการบันทึกไว้ข้อรายการ (Checklist) ที่จะใช้ในการสังเกตจึงควรเตรียมไว้ให้พร้อม การสังเกตที่ดีก็จะต้องฝึกเหมือนกันจึงจะทำหน้าที่ได้ถูกต้องสมบูรณ์
3. การรายงานตนเอง เครื่องมือแบบนี้ต้องการให้ผู้ถูกสอบแสดงความรู้สึกของตนเองตามสิ่งเร้าที่เขาได้สัมผัส นั่นคือ สิ่งเร้าที่เป็นข้อความ ข้อคำถามหรือเป็นภาพประกอบเพื่อให้ผู้ตอบแสดงความรู้สึกออกมาอย่างตรงไปตรงมานั่นเอง

วารุ เฟ็งส์วส์ดี (2556) ได้กล่าวถึงแนวทางการวัดความพึงพอใจ โดยใช้เครื่องมือประเมินที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

1. ต้องพิจารณาหัวข้อปัญหาและจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ทราบว่าการข้อมูลชนิดใดและอะไรบ้าง
2. พิจารณารูปแบบในการวัดความพึงพอใจว่าจะใช้รูปแบบใด
3. ร่างมาตราส่วนประมาณค่าโดยเขียนข้อความให้สอดคล้องกับหัวข้อปัญหา และจุดมุ่งหมาย
4. ตรวจสอบมาตราส่วนประมาณค่าฉบับร่าง เพื่อปรับปรุงแก้ไข ซึ่งสามารถทำได้โดยตรวจสอบเอง หรือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
5. นำมาตราส่วนประมาณค่าไปทดลองใช้ (Try Out) โดยนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

6. ทำการปรับปรุงมาตรฐานส่วนประมาณค่า

7. สร้างมาตรฐานส่วนประมาณค่าฉบับสมบูรณ์

บุญชม ศรีสะอาด (2558) ได้กล่าวถึง แนวทางการวัดความพึงพอใจ โดยอาจใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกต สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีที่นิยมใช้กันแพร่หลาย โดยให้ผู้ที่ต้องการให้แสดงความความคิดเห็นตอบลงในแบบที่กำหนดให้เลือก หรือตอบคำถามอย่างอิสระ คำถามจะถามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ และสภาพอื่น ๆ ซึ่งจะอยู่ในรูปปลายปิด หรือปลายเปิด

1.1 แบบปลายปิด เป็นแบบที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบที่ตรงกับความเป็นจริงหรือความคิดเห็นของผู้ตอบ

1.2 แบบปลายเปิด เป็นคำถามที่ไม่ได้กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบ แต่จะให้ผู้ตอบเขียนคำตอบด้วยตนเอง

2. การสังเกต เป็นเทคนิคในการวัดความพึงพอใจที่ผู้สังเกต ต้องคอยเฝ้าดูหรือศึกษาเหตุการณ์ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจลักษณะธรรมชาติและความสัมพันธ์ ระหว่างองค์ประกอบ ของเหตุการณ์นั้น มีหลักการสังเกตที่สำคัญ คือ ต้องกำหนดจุดมุ่งหมายในการสังเกตให้มีความชัดเจน วางแผนการสังเกต เลือกใช้เครื่องมือในการสังเกตที่เหมาะสม แปลความหมายของพฤติกรรมให้รอบคอบ ควรสังเกตให้ได้สารสนเทศให้มาก ทั้งในเรื่องที่เป็นปัญหาและที่เป็นด้านบวก โดยมีเครื่องมือที่นิยมใช้ ได้แก่ แบบตรวจสอบรายการ แบบมาตรฐานส่วนประมาณค่าและแบบบันทึกพฤติกรรม

3. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจในทางตรง ที่เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง ตั้งแต่วัยเด็กถึงวัยชรา และเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้มีหลักการสัมภาษณ์ที่สำคัญ คือ จะต้องเตรียมแบบสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีมาตรฐาน กระตุ้นให้เกิดการตอบคำถามตามความเป็นจริง และตอบด้วยความเต็มใจ ใช้ภาษาที่อ่านที่เข้าใจง่าย ไม่ชี้นำคำตอบ และบันทึกคำตอบอย่างเป็นระบบ

จากแนวทางการวัดความพึงพอใจ ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การวัดความพึงพอใจจำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่เหมาะสม ได้แก่ การใช้แบบสอบถาม โดยขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย และรูปแบบในการวัด โดยเครื่องมือที่ใช้วัดความพึงพอใจที่นำเสนอนั้น ต้องผ่านการหาคุณภาพ และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องให้มีความสมบูรณ์ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการใช้เครื่องมือ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ สรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมในพัฒนาผู้เรียน โดยผู้เรียนมีความรู้สึกชื่นชอบ ยินดี และพอใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของตน มีบรรยากาศเอื้อประโยชน์และ

สามารถกระตุ้นส่งเสริมต่อการเรียนรู้ มีความสุขและเพลิดเพลิน รวมทั้งมีสื่อการเรียนรู้ เวลา และสถานที่ที่มีความเหมาะสม อีกทั้งส่งเสริมพัฒนาตนเอง เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตที่เกิดขึ้น

## งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

### งานวิจัยในประเทศ

เศกสรรค์ พิพัฒน์ดิกานันท์ (2550) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการฝึกทักษะสังคมแบบ ART ต่อการลดปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมของเยาวชนในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็ก และเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนกลุ่มที่เข้าร่วมการฝึกทักษะสังคมแบบ ART มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมหลังการทดลองต่ำกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกทักษะสังคมแบบ ART และเยาวชนกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกทักษะสังคมแบบ ART มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมต่ำกว่าเยาวชนกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกทักษะสังคมแบบ ART

ณัฐณิยา ปลอดภัย (2551) ได้ศึกษาผลของการฝึกทักษะทางสังคมต่อความวิตกกังวลทางสังคมของเยาวชนหญิงในสถาบันพัฒนาเยาวชนสตรีจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า หลังเข้าร่วมการฝึกทักษะทางสังคม กลุ่มเยาวชนที่ได้รับการฝึกทักษะทางสังคมมีคะแนนค่าเฉลี่ยความวิตกกังวลทางสังคม ที่ประกอบด้วยการหลบหลีกและอึดอัดใจในการเข้าสังคม และการกลัวการถูกประเมินทางลบต่ำกว่าเยาวชนที่ไม่ได้รับการฝึก

นพรัตน์ นาชาสิงห์ (2551) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสุโขทัยที่มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านพรหมวิหารสี่และประสบการณ์ทางสังคมแตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสุโขทัย มีทักษะทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนชายมีทักษะทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนักเรียนหญิงมีทักษะทางสังคมอยู่ในระดับสูง นักเรียนที่มีประสบการณ์ทางสังคมในระดับสูงมีทักษะทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีประสบการณ์ทางสังคมในระดับปานกลาง

สุพจน์ วิทลัสวสินุ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะสังคมในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมที่สร้างขึ้นประกอบด้วยค่าน้ำ วัตถุประสงค์ คู่มือครู โดยกิจกรรมเกมการศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีจำนวน 6 เกม มีค่า ประสิทธิภาพ 76.88 / 79.23 สูงกว่าเกณฑ์ 75 / 75 ที่กำหนดไว้ หลังทดลองใช้กิจกรรมเกมการศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนมีทักษะทางสังคมด้านการมีระเบียบวินัยต่อตนเองและส่วนรวมอยู่ในระดับพอใช้ และทักษะทางสังคม ด้านการทำงานเป็นที่อยู่ในระดับดี และผลการประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังจัดกิจกรรมเกมการศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผลการประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียน

หลังจัดกิจกรรมเกมการศึกษาสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมเกมการศึกษา และนักเรียนเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาในระดับมาก โดยเห็นว่ากิจกรรมเกมการศึกษา มีความน่าสนใจ ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนใฝ่เรียนรู้ และปลูกฝังทักษะทางสังคม

ไกรสร ชันทจร (2553) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กและเยาวชนชายผู้กระทำความผิดในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า เด็กและเยาวชนชายที่กระทำความผิด ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จังหวัดอุบลราชธานี มีระดับทักษะทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง และหลังเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จังหวัดอุบลราชธานี เด็กและเยาวชนชาย มีทักษะทางสังคมสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิสรสา จัฏดอนกลอย (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่มีภาวะสมาธิสั้น ผลการวิจัย พบว่า แผนการจัดกิจกรรม เสริมสร้างทักษะทางสังคมมีประสิทธิภาพ  $E_1/E_2$  เท่ากับ 70.4/75.8 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้น หลังการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และโปรแกรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ของโปรแกรมเสริมสร้างทางทักษะสังคม อยู่ในระดับมาก

ปิยาภรณ์ กันเกตุ (2554) ได้ศึกษาความสุขการเห็นคุณค่าในตนเองและทักษะทางสังคมของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีระดับจิตอาสาแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีระดับจิตอาสาสูงมีความสุข และทักษะทางสังคมสูงกว่าเยาวชนที่มีระดับจิตอาสาต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีระดับจิตอาสาสูงมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่าเยาวชนที่มีระดับจิตอาสาต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

วัชรภรณ์ จันทแสง (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวโดย ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 92.93/91.36 2) หลังการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนมีพัฒนาการด้านสังคม สูงกว่าก่อนการใช้ชุดการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด

ปวีวัฒน์ ช่างคิด (2554) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือรูปแบบการดำเนินงานตามหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยปัญหาและความต้องการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าครอบคลุมทั้งด้าน

ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยมีเงื่อนไขความสำเร็จของการพัฒนา คือ ต้องมีผู้ประสาน และส่งเสริมงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในชุมชนอย่างเพียงพอ ต้องเปิด โอกาสให้เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาแสดงความสามารถอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ผู้ปกครองต้อง ให้ความสำคัญและส่งเสริม โดยให้สถาบันการศึกษา เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงาน

ธานี เอิบอาบ (2555) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการคิดวิจารณ์ญาณ สำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมเสริมสร้างการคิดวิจารณ์ญาณสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ผู้เรียน ลักษณะของโปรแกรม กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และการ ประเมินผล โปรแกรม หลังการเข้าร่วมโปรแกรมเสริมสร้างการคิดวิจารณ์ญาณสำหรับเด็กใน สถานสงเคราะห์ คะแนนการคิดวิจารณ์ญาณหลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนการคิด วิจารณ์ญาณก่อนการทดลองของกลุ่มทดลอง และคะแนนการคิดวิจารณ์ญาณหลังการทดลองของ กลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนการคิดวิจารณ์ญาณหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม

พรพรรณ มากบุญ (2555) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะทางสังคมของเด็กและ เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 2 จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ทักษะ ทางสังคมของเด็กและเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนอยู่ในระดับมาก ทักษะทาง สังคมของเด็กและเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จำแนกตามอายุรายได้ของ ครอบครัว พฤติกรรมการดื่มสุราของสมาชิกในครอบครัว พฤติกรรมการเสพยาเสพติดของสมาชิก ใน ครอบครัว พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัว จำนวนครั้งที่ถูก ตำรวจจับกุมตัวมาดำเนินคดี ระยะเวลาที่ศาลพิจารณาคดีพิพากษาให้เข้ารับการฝึกอบรม และการศึกษา หรือการฝึกอบรมวิชาชีพขณะอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรม พบว่า ไม่แตกต่างกัน

อรอุมา วชิรประดิษฐ์พร (2555) ที่ศึกษาสาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน กับมาตรการแก้ไขในเชิงรุก พบว่า เยาวชนขาดคนดูแลอบรมสั่งสอนในแนวทางที่ถูกต้อง ขาดความ อบอุ่น หากเพิกเฉยหรือปล่อยปละละเลยย่อมจะส่งผลเสียหายไปถึงระดับประเทศชาติ จึงควรมี กระบวนการป้องกันการกระทำความผิดอย่างเป็นระบบ

พัชรี ประจัญ (2556) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคม : ประยุกต์ใช้แนวคิดการประเมินเสริมสร้างพลังอำนาจ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคม มีทักษะทางสังคมสูงกว่า ก่อนการได้รับการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคม มีคะแนนทักษะทางสังคมสูงกว่านักเรียน ที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

หงษ์ฟ้า ธีรวงศ์นุกูล (2556) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง การเห็นคุณค่า ในตนเองและทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า ทักษะทางสังคมโดยมีพฤติกรรมที่คาดหวังด้าน การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยผู้เรียนได้เข้ารับโปรแกรมแล้ว มีการเห็นคุณค่าในตนเองและทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนเข้ารับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ

กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์ (2557) ได้ศึกษาการศึกษาและพัฒนาความฉลาดทางสังคม ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของความฉลาดทางสังคม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านการตระหนักรู้ทางสังคม ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การรับรู้ผู้อื่น การเข้าใจผู้อื่น การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น องค์ประกอบด้านการรู้คิดทางสังคม ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การรู้คิดในพฤติกรรม การมีข้อสนเทศทางสังคม การตัดสินใจทางสังคม และองค์ประกอบด้านการมีทักษะทางสังคมประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การแสดงออกทางอารมณ์ การแสดงออกทางสังคม การสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมองค์ประกอบทั้งหมดนี้ มีค่าความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีน้ำหนัก องค์ประกอบมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์สูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถวัดองค์ประกอบของความฉลาดทางสังคมได้ และความฉลาดทางสังคมของนักศึกษากลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคม ก่อนการทดลอง และหลังการทดลองและเมื่อสิ้นสุด การติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มฝึกอบรมมีผลทำให้ ความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

รัตนภรณ์ ไตรศร (2557) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง ทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของเด็กและเยาวชน ที่ควรนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรียงจากมากไปหาน้อยคือ ยาเสพติด การดื่มเหล้า และเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ การทะเลาะวิวาท ประสิทธิภาพของกระบวนการต่อประสิทธิภาพของผลผลิตพบว่า ในโรงเรียนขนาดเล็กได้เท่ากับ 85.41/88.68 ในโรงเรียนขนาดกลางได้เท่ากับ 84.21/88.52 และโรงเรียนขนาดใหญ่ได้เท่ากับ 84.45 /84.87 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดทั้ง 3 ขนาด ทักษะทางสังคม ระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ในโรงเรียน ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วารินทร์พร พันเพ็องฟู บุญเรือง ศรีเหรียญ ชาตรี เกิดธรรม และอุษา คงทอง (2557) ได้ศึกษาองค์ประกอบทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบ ทักษะชีวิตมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ทักษะการคิด ทักษะทางจิตใจทักษะทางการกระทำและทักษะ ทางสังคม โดยผลการวิจัยดังกล่าว มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์



วรพรรณ กระจ่างทอง (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ทักษะทางสังคมทั้ง 5 ทักษะ มีร้อยละของค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงทุกทักษะ ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการเคารพสิทธิ ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการอยู่ร่วมกันแบบอันหนึ่งอันเดียวกันและ ทักษะการยอมรับความหลากหลาย ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตรเสริม พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการนำหลักสูตรเสริมไปขยายผลกับ นักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า อยู่ในระดับสูง

วาสนา ชัตติยวงษ์ และชนาธิป พรกุล (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักศึกษา ผลการสังเคราะห์เป็นเครื่องมือในการวัดทักษะทางสังคมของนักศึกษาใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการใช้ถ้อยคำ 2) ด้านการใช้ท่าทาง 3) ด้านการทำงานเป็นทีม และ 4) ด้านความ รับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงทักษะทางสังคมในด้านการ ใช้ถ้อยคำมากที่สุด และอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการใช้ท่าทาง ด้านความรับผิดชอบต่อ ตนเองและผู้อื่น และด้านการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ และพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของ ครอบครัวต่างกัน มีทักษะทางสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

#### งานวิจัยต่างประเทศ

Julie, B.N. (2008) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะทางสังคม 3 รูปแบบ คือ 1) ฝึกโดยผู้ปกครองของนักเรียน ที่ได้รับโปรแกรมการฝึกฝนเทคนิคเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทาง สังคมตามหลักสูตร จำนวน 18 คน 2) ฝึกโดยผู้ปกครองที่มีมาตรฐาน แต่ไม่ได้รับเทคนิคใด ๆ จำนวน 9 คน และ 3) ฝึกโดยไม่มีผู้ปกครอง จำนวน 19 คน พบว่า รูปแบบการพัฒนาทักษะทางสังคมโดย การฝึกผู้ปกครองของนักเรียนก่อนไปฝึกนักเรียน ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะทางสังคม ในเด็กมากกว่ารูปแบบที่ฝึกโดยผู้ปกครองที่มีมาตรฐานแต่ไม่ได้รับเทคนิคใด ๆ และรูปแบบการพัฒนา ทักษะทางสังคมโดยผู้ปกครองที่มีมาตรฐาน แต่ไม่ได้รับเทคนิคใด ๆ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการ พัฒนาทักษะทางสังคมในเด็กมากกว่าฝึกโดยไม่มีผู้ปกครอง

Jason B.B. (2008) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมในโรงเรียนประถมศึกษา ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นฐาน โดยให้ข้อสังเกตว่าในยุคสมัยนี้เด็กวัยรุ่น และ วัยผู้ใหญ่มีความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น มีการเสริมสร้างความสัมพันธ์กันโดยใช้เทคโนโลยี เพิ่มขึ้น จึงได้ออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการปรับปรุงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในลักษณะของการ จัดสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี โดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ โดยมีตัวแปรตาม 7 ตัว คือ ปัญหาพฤติกรรม ความสามารถทางวิชาการ การให้ความร่วมมือ การยืนกราน ความ รับผิดชอบความเอาใจใส่ และการควบคุมตนเอง โดยการใช้คะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

พบว่า หลังการจัดประสบการณ์โดยใช้สภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี สามารถเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก 4 ตัวแปร คือ ปัญหาพฤติกรรม การให้ความร่วมมือ ความรับผิดชอบ และการควบคุมตนเอง

Bender, Cornelia Johanna Getruida (2008) ได้สร้างโปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิตด้านส่วนตัวและด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับผู้เรียนเกรด 7 (อายุ 12-16 ปี) โดยใช้รูปแบบของโปรแกรมการวิจัยแบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One group pre-test post-test experiment design) ซึ่งโปรแกรมทักษะชีวิตมีจำนวนครั้งในการทดลองทั้งหมด 12 ครั้ง และใช้เวลาครั้งละ 1.30 ชั่วโมง ผลจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Chou, Shih – Wei and Min Hui- Tzu (2009) ได้วิจัยการพิจารณาการเลือกหน้าที่ในการแบ่งปันข้อมูลในการสอนวิชาสังคมศึกษา พบว่า นักเรียนเมื่อมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการแสดงบทบาทการเรียนรู้ และสื่อจากสิ่งแวดล้อมแล้ว จะมีส่วนให้เกิดการเรียนรู้ และยังพบอีกว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือนั้น ทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนเพิ่มมากขึ้น

Nikleia, Eteokleous (2011) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะทางวัฒนธรรมและทักษะทางสังคมของเยาวชนโดยใช้หลักสูตรทางสังคมเสมือนจริง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรเสมือนจริง ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะทางวัฒนธรรมและทักษะทางสังคมของเยาวชนได้อย่างไร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้หลักสูตรการปฐมนิเทศสากลที่มีความหลากหลายเน้นแบบที่เป็นเสมือนจริง (RA) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม โดยใช้ตัวอย่างจำนวน 303 คน ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรการปฐมนิเทศสากลที่มีความหลากหลายเน้นแบบที่เป็นเสมือนจริง (RA) โดยใช้เครื่องมือของมิวิลเลย์ กัสแมน มีผลต่อการส่งเสริมทักษะทางสังคมและวัฒนธรรมในด้านการเปลี่ยนความเชื่อของเยาวชน การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษานั้น จะต้องเป็นกระบวนการหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาศักยภาพภายในตัวของเยาวชนเอง เพื่อให้เขาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรมจริยธรรม ด้วยข้อจำกัดของเยาวชนเหล่านี้มีมากกว่าคนทั่วไป การจัดกิจกรรมต้องอาศัยเวลาและความอดทน และควรเน้นที่การให้ลงมือปฏิบัติไปพร้อมๆ กันกับครูผู้สอน โดยครูผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำหรือเป็นต้นแบบในการทำกิจกรรม ซึ่งครูผู้สอนต้องมีความเชื่อว่า เยาวชนนอกระบบการศึกษาสามารถที่จะพัฒนาได้และการเสริมสร้างทักษะทางสังคมจะทำให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

## กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

### 1. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะทางสังคม

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ พบว่าองค์ประกอบของทักษะทางสังคม ประกอบด้วยทักษะทางสังคม 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการทำงานเป็นทีม 2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น 3) ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาและ 4) ด้านการจัดการกับอารมณ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554; Mulligan, Eileen, 2004; Steiner, L., 2010; Riggio, Ronald E., 1986; จริลักษ์ณ รัตนาพันธ์, 2559; สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล, 2554; กาญจน์กมล สุวิทย์รัตน์, 2557; วาสนา ชัตติยวงษ์ และชนาธิป พรกุล, 2559; วารินทร์พร พันเพ็ญฟู บุญเรือง ศรีเหรียญ ชาตรี เกิดธรรม และอุษา คงทอง, 2557)

### 2. แนวทางการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม

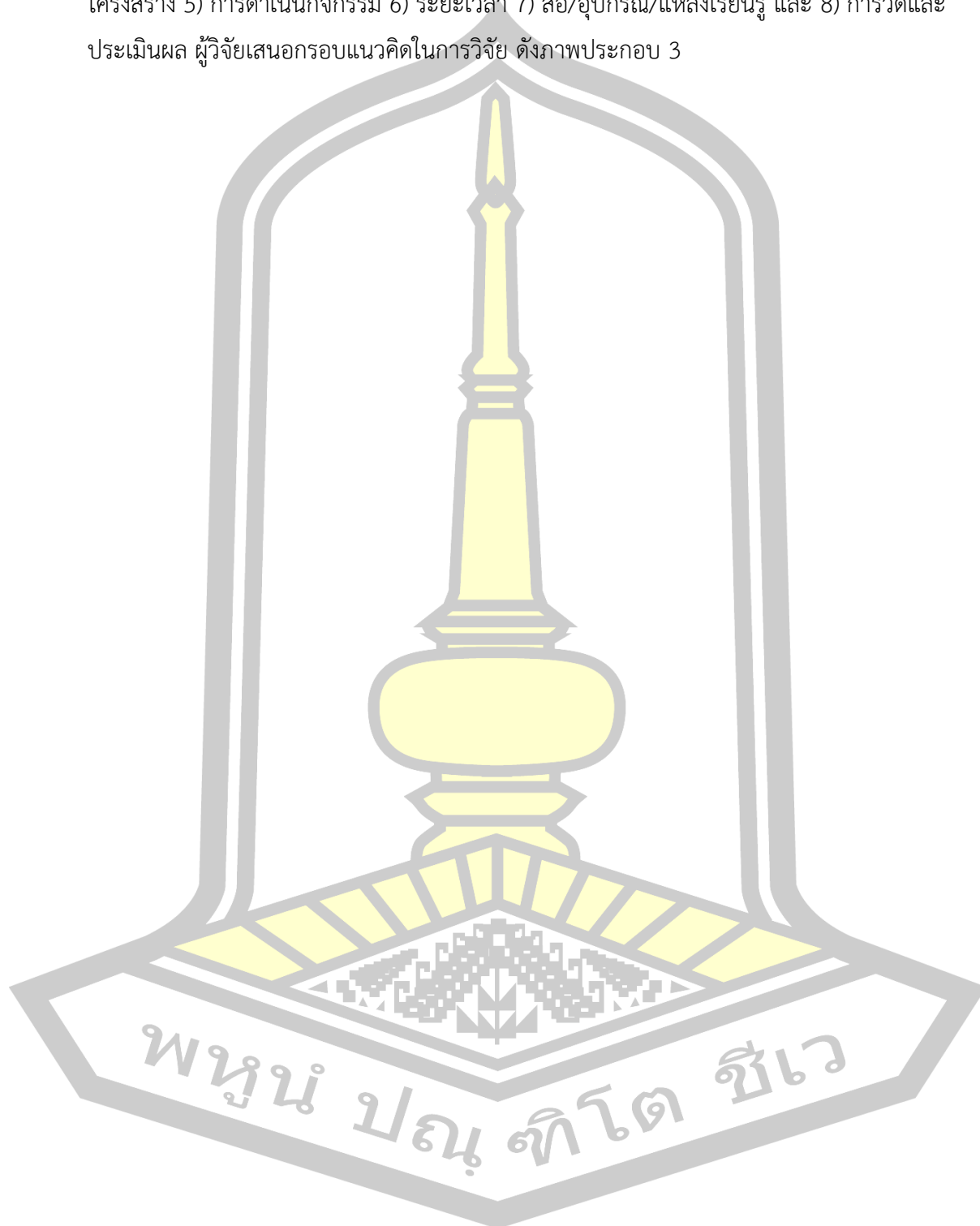
ผู้วิจัยพัฒนาผู้เรียน ด้วยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและกำหนดขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยนำแนวคิดของไทเลอร์ (Tyler, R.W., 1986) ที่ยึดหลักการพัฒนาโปรแกรมตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน (ทิวต์ มณีโชติ, 2554 อ้างอิงจาก Tyler, Ralph W., 1986) ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) มีการกำหนดวัตถุประสงค์ทางการศึกษา 2) การคัดสรรประสบการณ์การเรียนรู้ 3) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และ 4) การประเมินผลการเรียนรู้

### 3. แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส

การจัดกิจกรรมตามโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยนำแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสของ พี.อาร์ ซาการ์ (P.R. Sarkar) (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2553 อ้างอิงจาก Sarkar, 2006) มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรม ได้แก่ 1) การสร้างบรรยากาศและเสริมแรงจูงใจในการทำกิจกรรม 2) การพูดคุยข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ 3) การเรียนรู้เกี่ยวกับศีลธรรม 4) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และ 5) การสรุปความคิด รวบรวมด้วยการปฏิบัติ

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของโปรแกรม แล้วนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของการวิจัย จึงได้องค์ประกอบของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน

8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของโปรแกรม 2) จุดมุ่งหมายของโปรแกรม 3) กลุ่มเป้าหมาย 4) โครงสร้าง 5) การดำเนินกิจกรรม 6) ระยะเวลา 7) สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ และ 8) การวัดและประเมินผล ผู้วิจัยเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 3



**ทักษะทางสังคม** มี 4 ด้าน ได้แก่  
 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554 ; Mulligan. 2004 ; Steiner. 2010 ; Riggio. 1986 ; จริติกษณ์. 2558 ; สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. 2554 ; กาญจนกมล. 2557 ; วาสนา. 2559 ; วารินทร์พร. 2557) ได้แก่

1. ด้านการทำงานเป็นทีม
2. ด้านสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น
3. การตัดสินใจและการแก้ปัญหา
4. ด้านการจัดการกับอารมณ์

**แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**

1. การพัฒนาโปรแกรมตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียน (Tyler. 1986)
2. แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสของพี.อาร์ ซาการ์ (P.R. Saikar) (เกียรติวรรณ อมาตยกุล. 2553)

**โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม** มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่

1. หลักการของโปรแกรม
2. จุดมุ่งหมายของโปรแกรม
3. กลุ่มเป้าหมาย
4. โครงสร้าง
5. การดำเนินการกิจกรรม
6. ระยะเวลา
7. สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้
8. การวัดและประเมินผล

**ผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม**

- ทักษะทางสังคม
- ประสิทธิภาพของโปรแกรม
- ความพึงพอใจต่อโปรแกรม

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

### บทที่ 3

#### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งวิธีการวิจัยเป็น 3 ระยะ สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

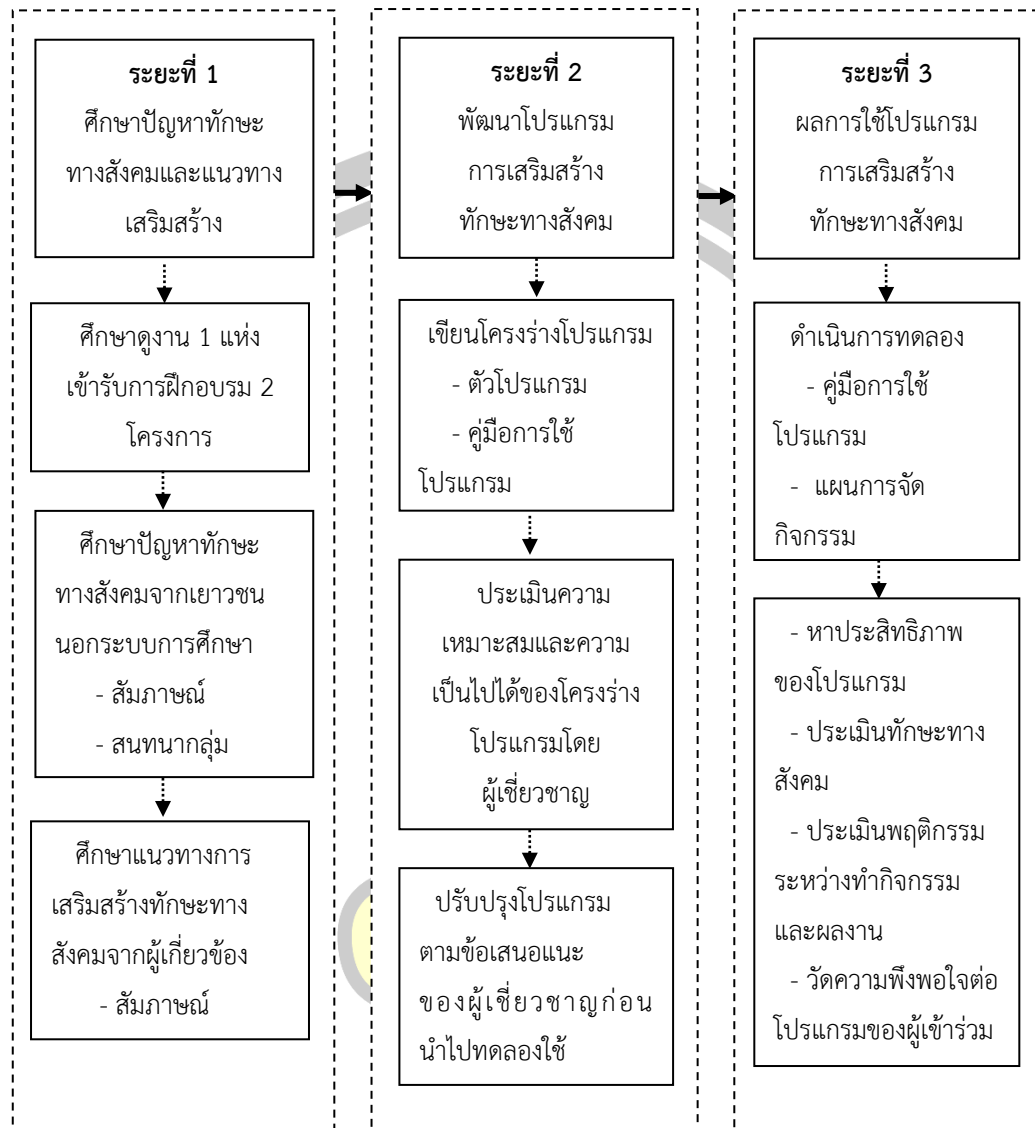
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ภาพรวมของขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ดังภาพที่ 4





ภาพที่ 4 ขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม



## ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ในระยะนี้เป็นการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคม เพื่อเป็นกรอบการพัฒนาโปรแกรม ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาดูงานและเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับปัญหาของเยาวชนนอกระบบการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาปัญหาทักษะทางสังคมและแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาดูงานและเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับปัญหาของเยาวชนนอกระบบการศึกษา

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยศึกษาดูงานและเข้ารับการฝึกอบรม เพื่อศึกษาสภาพจริงและให้เข้าใจบริบทของกลุ่มเป้าหมายการวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทักษะทางสังคม หาเทคนิคหรือวิธีการค้นหา เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายการวิจัย รวมทั้งแสวงหาความร่วมมือกับองค์กรทุกภาคส่วน ซึ่งมีรายละเอียดการวิจัยดังนี้

### 1. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาดูงานและเข้ารับการฝึกอบรม โดยเลือกเขตจังหวัดขอนแก่น เป็นพื้นที่ในการศึกษาดูงาน เนื่องจากมีการจัดการกลุ่มเยาวชนนอกระบบการศึกษาอย่างเป็นระบบ จนได้รับรางวัลจากสถาบันพระปกเกล้า (สถาบันพระปกเกล้า, 2555) ด้านการบริหารจัดการการศึกษาดีเด่นระดับประเทศ และด้านการเสริมสร้างเครือข่าย รัฐ เอกชน และประชาสังคม

### 2. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลได้จากการศึกษาดูงานและเข้ารับการฝึกอบรม ดังนี้

2.1 ศึกษาดูงานที่มูลนิธิช่วยเหลือเด็ก (บ้านลูกรัก) เทศบาลนครขอนแก่น ที่ตั้ง 88/135-138 หมู่ที่ 3 ถนนโพธิ์สาร 15 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

2.2 เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมจำนวน 2 โครงการ ดังนี้

2.2.1 โครงการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่มีความต้องการพิเศษ จังหวัดขอนแก่น จัดโดย มูลนิธิพัฒนาเครือข่ายเอดส์ (เอดส์เน็ต) ร่วมกับเทศบาลนครขอนแก่น ในวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2561 ณ โรงแรมโฆษะ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

2.2.2 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการส่งเสริมแนวทางการดำเนินงานพัฒนาเครือข่ายผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กเร่ร่อนระดับภูมิภาค จัดโดย กรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.)



กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ในวันที่ 24-25 มกราคม พ.ศ. 2561 ณ ราชาวดี รีสอร์ท แอนด์ โฮเทล อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

### 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบบันทึกภาคสนาม (Field Note) เกี่ยวกับปัญหาของเยาวชนนอกระบบการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรม แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลสถานที่ศึกษาดูงาน/ฝึกอบรม ได้แก่ 1) ชื่อสถานที่ และ 2) วันที่ไปศึกษาดูงาน/ฝึกอบรม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเยาวชนนอกระบบการศึกษา ได้แก่ 1) ลักษณะทั่วไปของเยาวชนนอกระบบการศึกษา 2) ปัญหาของเยาวชนนอกระบบการศึกษา และ 3) ปัญหาอื่น ๆ ที่ค้นพบ

### 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อไปยังเทศบาลนครขอนแก่น และมูลนิธิช่วยเหลือเด็ก (บ้านลูกรัก) ชี้แจงจุดประสงค์และความมุ่งหมายในการทำวิจัย เพื่อขอเข้าร่วมประชุมสัมมนา ฝึกอบรม และศึกษาดูงาน ดำเนินการเข้าร่วมในวันที่ 23-25 มกราคม พ.ศ. 2561 ระยะเวลาจำนวน 3 วัน

### 5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากแบบบันทึกภาคสนาม มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยการบรรยาย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาปัญหาทักษะทางสังคมและแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

#### 1. วิธีดำเนินการวิจัย

1.1 ศึกษาสภาพปัญหาทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ด้วยการสัมภาษณ์เยาวชนนอกระบบการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้สภาพปัญหาทักษะทางสังคม

1.2 นำข้อมูลสภาพปัญหาทักษะทางสังคมจากเยาวชนนอกระบบการศึกษา มาศึกษาแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคม ด้วยการสนทนากลุ่มกับเยาวชนนอกระบบการศึกษา และการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษา

#### 2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

##### 2.1 กลุ่มเป้าหมายการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายการวิจัย เป็นเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยใช้หลักการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ด้วยเทคนิคก้อนหิมะ (Snowball Sampling) (ไพศาล วรคำ, 2559) โดยมีเกณฑ์คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายดังนี้

1. เป็นเยาวชนชายและหญิงที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี  
2. ไม่ได้ศึกษาในโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่จัดอยู่ในรูปแบบการศึกษาในระบบ (Formal Education)

3. มีความรู้ในระดับอ่านออกเขียนได้

4. สนใจเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและยินดีรับการทดลอง

ได้กลุ่มเป้าหมายการวิจัย จำนวน 8 คน ข้อมูลเบื้องต้นมีดังนี้

คนที่ 1 เป็นเพศหญิง อายุ 18 ปี เป็นแม่วัยรุ่น ครอบครัวแตกแยก อาศัยอยู่กับมารดา ไม่มีงานประจำ เลิกรักกับแฟนแล้ว ออกจากในระบบการศึกษา หลังจากตั้งครรรภ์เมื่ออายุ 14 ปี ขณะศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คนที่ 2 เป็นเพศหญิง อายุ 18 ปี เป็นแม่วัยรุ่น ครอบครัวแตกแยก อาศัยอยู่กับบิดา ไม่มีงานประจำ ออกจากในโรงเรียน หลังจากตั้งครรรภ์เมื่ออายุ 14 ปี ขณะศึกษาอยู่ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 3

คนที่ 3 เป็นเพศชาย อายุ 16 ปี สถานภาพโสด ครอบครัวหย่าร้าง อาศัยอยู่กับมารดา ออกจากในระบบโรงเรียน เนื่องจากผลการเรียนไม่ดี เกิดความท้อแท้ในการเรียน

คนที่ 4 และคนที่ 5 เป็นเพศชาย อายุ 17 ปี สถานภาพโสด อาศัยอยู่กับบิดามารดา ออกจากระบบโรงเรียน เนื่องจากเหตุทะเลาะวิวาท

คนที่ 6 เป็นเพศชาย อายุ 16 ปี สถานภาพโสด ครอบครัวแตกแยก อาศัยอยู่กับบิดา ฐานะยากจน ไม่ได้ศึกษาต่อ เคยทำงานล้างรถแต่โดนเลิกจ้าง เนื่องจากขาดความสามารถในการทำงาน

คนที่ 7 เป็นเพศชาย อายุ 17 ปี สถานภาพโสด อาศัยอยู่กับมารดา ฐานะยากจนไม่ได้ศึกษาต่อ ไม่ได้ทำงาน

คนที่ 8 เป็นเพศชาย อายุ 18 ปี สถานภาพโสด อาศัยอยู่กับบิดา ฐานะยากจนจึงออกจากในระบบโรงเรียน

## 2.2 ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษา

เป็นผู้ปฏิบัติงานกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 15 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ด้วยเทคนิคก้อนหิมะ (Snowball Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

1. ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรชุมชน
  2. มีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาหรือเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในรูปแบบการศึกษาในระบบ (Formal Education) อย่างน้อย 5 ปี
  3. มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี
- ผู้ปฏิบัติงานกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้
- 2.2.1 ผู้ปฏิบัติงานสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 5 คน
  - 2.2.2 ผู้ปฏิบัติงานในศาลเยาวชนและครอบครัวมหาสารคาม จำนวน 2 คน
  - 2.2.3 ผู้ปฏิบัติงานในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมหาสารคาม จำนวน 2 คน
  - 2.2.4 ผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาเขตจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 2 คน
  - 2.2.5 ผู้นำชุมชนและที่ปรึกษาประธานกลุ่มเยาวชนในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 1 คน
  - 2.2.6 ผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 1 คน
  - 2.2.7 ผู้ปฏิบัติงานสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 1 คน
  - 2.2.8 ผู้ปฏิบัติงานศูนย์บ้านร่มเย็น โรงพยาบาลมหาสารคาม จำนวน 1 คน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวน 2 ชนิด ดังนี้
- 3.1 แบบบันทึกการสัมภาษณ์สำหรับผู้ให้ข้อมูล จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่
    - 3.1.1 แบบบันทึกการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายการวิจัย
 เป็นการสัมภาษณ์เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการสร้างเสริมทักษะทางสังคม แบ่งเป็น 2 ตอน คือ
    - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ชื่อ-สกุล อายุ สถานภาพ ปัจจุบันอาศัยอยู่กับ และประวัติการศึกษา

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม มี 4 ด้าน ได้แก่ การทำงานเป็นทีม การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น การตัดสินใจและการแก้ปัญหา และการจัดการกับอารมณ์

3.1.2 แบบบันทึกการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษา เป็นการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการสร้างเสริมทักษะทางสังคม แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ชื่อ-สกุล ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน และงานที่ปฏิบัติหรืองานที่ได้รับมอบหมาย

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาทักษะทางสังคมและแนวทางการเสริมสร้างทักษะด้านสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 5 ข้อ

### 3.2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

เป็นการจดบันทึกการพูดคุยสนทนาร่วมกับเยาวชนนอกระบบการศึกษา เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคม แบ่งเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1) ด้านที่ต้องการเสริมสร้างทักษะทางสังคม 2) ระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม 3) ลักษณะของการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคม และ 4) ควรมีลักษณะอย่างไรและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

### 4. การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

#### 4.1 แบบบันทึกการสัมภาษณ์สำหรับผู้ให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ชุด ได้แก่ แบบบันทึกการสัมภาษณ์เยาวชนนอกระบบการศึกษา และแบบบันทึกการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีวิธีการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาทักษะทางสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

4.2 วิเคราะห์เนื้อหา สารสำคัญ นิยามศัพท์ที่จำเป็นกับข้อความถามในการสัมภาษณ์ให้มีความสอดคล้องกัน

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือแบบบันทึกการสัมภาษณ์เยาวชนนอกระบบการศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง สร้างจำนวน 24 ข้อ ดังนี้ ด้านการทำงานเป็นทีม จำนวน 8 ข้อ ด้านสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น จำนวน 5 ข้อ ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา จำนวน 6 ข้อ และด้านการจัดการกับอารมณ์ จำนวน 5 ข้อ

4.4 เสนอที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4.5 นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาตัดสินความสอดคล้องของ ข้อคำถามเป็นรายข้อ และนำมาหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย

4.5.1 รองศาสตราจารย์สมนึก ภัททิยธนี ข้าราชการบำนาญ  
อดีตอาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา

4.5.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน อาจารย์ประจำ  
ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้าน การวัดและประเมินผลการศึกษา

4.5.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภมรพรรณ ยุระยาตร์ อาจารย์ประจำ  
ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้าน การจิตวิทยาทางการศึกษา

4.5.4 อาจารย์ ดร.ประสงค์ สายหงษ์ อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตร  
และการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและการสอน ที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

4.5.5 อาจารย์ ดร.พัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ อาจารย์ประจำสาขาวิชา  
สังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและ การสอนที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

จากผลการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยจึงคัดเลือกเฉพาะข้อ คำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 – 1.00 ได้จำนวน 15 ข้อ ดังนี้ ด้านการทำงานเป็นทีม จำนวน 5 ข้อ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น จำนวน 4 ข้อ ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา จำนวน 3 ข้อ และด้านการจัดการกับอารมณ์ จำนวน 3 ข้อ

4.6 นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและปรับปรุงแก้ไข ตาม  
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ภาษาให้ชัดเจนและเหมาะสม แล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

#### 4.2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เพื่อ ระบุประเด็นในการสนทนากลุ่ม จากนั้นนำประเด็นในการสนทนากลุ่มไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา ถึงความเที่ยงตรง (Validity) ความครอบคลุมของประเด็นในการสนทนากลุ่ม

## 5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากกองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หลังจากนั้น ทำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยสัมภาษณ์ เยาวชนนอกระบบการศึกษา ในวันที่ 20-23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 ดำเนินการสนทนากลุ่มในวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 และสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัด มหาสารคาม ในวันที่ 26-28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 256

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการบนหลักการ รักษาสิทธิมนุษยชนของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ ซึ่งถือว่าเป็นจรรยาบรรณในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ สิ่งที่ผู้วิจัยตระหนักและยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. ในการสัมภาษณ์ทุกครั้ง ผู้วิจัยให้ความเคารพในสิทธิความเป็นมนุษย์ของ เยาวชนนอกระบบการศึกษา โดยจะแนะนำตนเอง ให้เกียรติ สร้างความไว้วางใจ อธิบายถึง ความมุ่งหมายของการวิจัย และขอความร่วมมือในการนั้น เป็นไปด้วยความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูล
2. ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยขออนุญาตจดบันทึกประเด็นสำคัญ โดยอธิบายให้ผู้ให้ข้อมูลทราบล่วงหน้า ข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดจะถือเป็นความลับและในระหว่างการสัมภาษณ์ ถ้าหากผู้ให้ข้อมูลไม่ยินดีตอบคำถามหรือขอยุติการให้ข้อมูล สามารถกระทำได้
3. การได้ข้อมูลเชิงลึกละเอียดอ่อนบางประการที่อาจเป็นผลเสียหายต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจะจัดเก็บข้อมูลที่ได้มานั้นเป็นอย่างดี โดยไม่ระบุชื่อที่จริงและปกปิดเป็นความลับ

### 6. การจัดการข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคามด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยการบรรยาย

6.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของเยาวชนนอกระบบการศึกษา และแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ และร้อยละ

## ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ในการวิจัยระยะนี้ เป็นการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม โดยนำข้อมูลในระยะที่ 1 มาสร้างโปรแกรมการเสริมสร้าง

ทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ผู้วิจัยดำเนินการยกร่างโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม จากผลการวิจัยในระยะที่ 1 มาเป็นแนวทางการพัฒนาโปรแกรม วัตถุประสงค์ประกอบที่สำคัญของโปรแกรม ในเบื้องต้น 8 องค์กรประกอบ ได้แก่ หลักการของโปรแกรม จุดมุ่งหมายของโปรแกรม กลุ่มเป้าหมาย โครงสร้าง การดำเนินกิจกรรม ระยะเวลา สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินโครงร่างโปรแกรมการสร้างเสริมทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

#### 1. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยร่างแบบประเมินโครงร่างโปรแกรมการสร้างเสริมทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม หลังจากนั้น ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม

#### 2. แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม จำนวน 5 ท่าน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างโปรแกรมการสร้างเสริมทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

#### 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 โปรแกรมการสร้างเสริมทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม และคู่มือการใช้โปรแกรม โดยได้องค์ประกอบที่สำคัญของโปรแกรมในเบื้องต้น มี 8 องค์กรประกอบ ได้แก่ หลักการของโปรแกรม จุดมุ่งหมายของโปรแกรม กลุ่มเป้าหมาย โครงสร้าง การดำเนินกิจกรรม ระยะเวลา สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

3.2 แผนการจัดกิจกรรมสร้างเสริมทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม มีทั้งหมด 4 หน่วย 8 กิจกรรม

3.3 แบบประเมินโปรแกรมการสร้างเสริมทักษะทางสังคม เป็นแบบมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) มีจำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้

#### 4. การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยมีวิธีการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

#### 4.1 โปรแกรมการสร้างเสริมทักษะทางสังคม

โปรแกรมการสร้างเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ในจังหวัดมหาสารคาม สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนให้สามารถรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการปฏิบัติตนเป็นผู้มีทักษะทางสังคม องค์ประกอบของโปรแกรมมี 8 ส่วน ประกอบด้วย 1) หลักการของโปรแกรม 2) จุดมุ่งหมายของโปรแกรม 3) กลุ่มเป้าหมาย 4) โครงสร้าง 5) การดำเนินกิจกรรม 6) ระยะเวลา 7) สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ และ 8) การวัดและประเมินผล โดยพัฒนาโปรแกรมจากการประยุกต์แนวคิดการพัฒนาโปรแกรมตามแนวคิดของไทเลอร์ (Tyler) และยึดหลักการพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส มีขั้นตอนดังนี้

4.1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการสร้างโปรแกรมการสร้างเสริมทักษะทางสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

4.1.2 ผู้วิจัยกำหนดแนวคิดและเนื้อหาตามความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดกิจกรรมภายในโปรแกรม

4.1.3 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เยาวชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมากำหนดแนวทางในการสร้างโปรแกรมการสร้างเสริมสร้างทักษะทางสังคม สำหรับเยาวชนนอกระบบการศึกษา จำนวน 4 หน่วย 8 กิจกรรม และเสนอต่อที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้อง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4.1.4 สร้างโปรแกรมการสร้างเสริมทักษะทางสังคม ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและจุดมุ่งหมายของกิจกรรมแต่ละครั้ง เสนอให้ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสม เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4.1.5 นำโปรแกรมที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและความครอบคลุม ทั้ง 8 องค์ประกอบ โดยใช้แบบประเมินโครงสร้างโปรแกรม

4.1.6 รวบรวมข้อมูลและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มาปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปเสนอต่อที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งก่อนนำไปใช้

#### 4.2 แผนการจัดกิจกรรมโปรแกรมการสร้างเสริมทักษะทางสังคม

ลักษณะสำคัญของแผนการจัดกิจกรรมโปรแกรมการสร้างเสริมทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ผู้วิจัยกำหนดขึ้นให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความสนใจของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ขั้นตอนการสร้างดังนี้



4.2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

4.2.2 ศึกษาโปรแกรมการสร้างเสริมทักษะทางสังคม

4.2.3 ศึกษารูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัย ปราบกฎในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 3 ว่าด้วยเรื่องระบบการศึกษา ในมาตรา 15 ซึ่งการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคมสภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

4.2.4 วิเคราะห์โครงสร้าง และจุดประสงค์การเรียนรู้

4.2.5 นำข้อมูลทั้งหมดมาสร้างแผนการจัดกิจกรรมโปรแกรมการสร้างเสริมทักษะทางสังคมที่ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม สารสำคัญ จุดมุ่งหมาย เวลาที่ใช้ สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งการเรียนรู้ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม และขั้นประเมินผล

4.2.6 นำแผนการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

4.2.7 นำแผนการจัดกิจกรรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม จำนวน 5 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรม ด้วยแบบประเมินแผนการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย และเหมาะสมน้อยที่สุด

4.2.8 ผู้วิจัยนำข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับมา พิจารณาแก้ไขปรับปรุง ก่อนนำไปใช้จริง

4.3 แบบประเมินโครงสร้างโปรแกรมการสร้างเสริมทักษะทางสังคม/แบบประเมินแผนการจัดกิจกรรมโปรแกรม

ลักษณะของแบบประเมินโครงสร้างโปรแกรมการสร้างเสริมทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแต่ละองค์ประกอบของโปรแกรม เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มีรายการประเมิน 2 ด้าน ได้แก่ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ทั้ง 8 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) หลักการของโปรแกรม 2) จุดมุ่งหมายของโปรแกรม 3) กลุ่มเป้าหมาย 4) โครงสร้าง 5) การดำเนินกิจกรรม 6) ระยะเวลา 7) สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ และ 8) การวัดและประเมินผล ผู้วิจัยมีวิธีการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

4.3.1 ศึกษาการสร้างแบบประเมินจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.3.2 ศึกษาการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละ

องค์ประกอบของโปรแกรม

4.3.3 สร้างแบบประเมินโครงร่างโปรแกรมการสร้างเสริมทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา จากนั้นนำแบบประเมินไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาถึงความถูกต้อง เหมาะสม และครอบคลุมจุดประสงค์ แล้วจึงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

## 5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยทำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมทั้ง 5 ท่าน ประเมินโปรแกรมการสร้างเสริมทักษะทางสังคม ประกอบด้วย แบบประเมินโครงร่างโปรแกรมการสร้างเสริมทักษะทางสังคม และโปรแกรมการสร้างเสริมทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา

5.2 ติดต่อประสานงานผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนัดหมายการนำส่งเอกสารที่ใช้ประกอบการประเมินโครงร่างโปรแกรมการสร้างเสริมทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา

5.3 นำเอกสารส่งให้กับผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมทั้ง 5 ท่าน ประเมินโครงร่างโปรแกรม แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง ในระยะนี้ดำเนินการระหว่างวันที่ 1 มีนาคม – 30 เมษายน พ.ศ. 2561 จำนวน 2 เดือน

## 6. การจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

### 6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

#### 6.1.1 การวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ

6.1.1.1 วิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบประเมินโครงร่างโปรแกรมและแบบประเมินแผนการจัดกิจกรรม โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) (คณาจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2558b)

6.1.1.2 การแปลผลของแบบประเมินโครงร่างโปรแกรม และแบบประเมินแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ใช้เกณฑ์และการแปลความหมาย แบ่งเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

เกณฑ์การประเมินคุณภาพของแบบประเมินโปรแกรมการสร้างเสริมทักษะทางสังคม พิจารณาให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง เหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

นำผลคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ซึ่งเกณฑ์คุณภาพของโครงสร้างโปรแกรมและแผนการจัดกิจกรรมโปรแกรมการเสริมทักษะทางสังคม ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ถือว่าแผนการจัดกิจกรรมผ่านเกณฑ์ ผลปรากฏว่า ความเหมาะสมของโปรแกรมในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ( $\bar{X} = 4.26$ , S.D. = 0.48) และความเป็นไปได้ของโปรแกรมในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ( $\bar{X} = 4.08$ , S.D. = 0.43)

### ระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ในระยะนี้เป็นการศึกษาผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม โดยการนำโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายการวิจัย เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม มีขั้นตอนดังนี้

#### 1. วิธีดำเนินการวิจัย

1.1 ทดลองใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมกับเยาวชนนอกระบบการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ด้วยการจัดกิจกรรมเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคระหว่างการจัดกิจกรรม ประเมินพฤติกรรมระหว่างร่วมกิจกรรมและผลงาน วัดทักษะทางสังคม และผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายหลังการพัฒนาทักษะทางสังคม

1.2 ศึกษาความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

#### 2. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลในการทดลองใช้โปรแกรม เป็นเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 8 คน และสมัครใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมในโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น

#### 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบประเมินพฤติกรรมระหว่างร่วมกิจกรรมและผลงานของเยาวชนนอกระบบการศึกษา โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบ Rubric Score มีประเด็นการประเมิน จำนวน 5 ด้าน

ได้แก่ ด้านความสนใจและตั้งใจในการทำกิจกรรม ด้านความร่วมมือในการทำกิจกรรม ด้านความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ ด้านการนำเสนอผลงาน และด้านคุณภาพของผลงาน

3.2 แบบวัดทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม โดยเยาวชนนอกระบบการศึกษาเป็นผู้ให้ข้อมูล มี 1 ฉบับ จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scales) 4 ระดับ ได้แก่ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงเล็กน้อย และไม่จริงเลย

3.3 แบบบันทึกการสังเกตทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม โดยผู้วิจัยเป็นผู้บันทึก มี 1 ฉบับ จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3.4 แบบวัดความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม โดยเยาวชนนอกระบบการศึกษาเป็นผู้ให้ข้อมูล มี 1 ฉบับ จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scales) 4 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

#### 4. การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

##### 4.1 แบบประเมินพฤติกรรมระหว่างร่วมกิจกรรมและผลงาน

การสร้างและหาคุณภาพแบบประเมินพฤติกรรม มีขั้นตอนดังนี้

4.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมินพฤติกรรมและผลงานผู้เรียน

4.1.2 ศึกษาวิธีสร้างแบบประเมินพฤติกรรมระหว่างร่วมกิจกรรมและผลงานของผู้เรียน โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบ Rubric Score (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554ก)

4.1.3 สร้างแบบประเมินพฤติกรรมระหว่างร่วมกิจกรรมและผลงานของผู้เรียน โดยกำหนดประเด็นการประเมินให้ครอบคลุมการจัดกิจกรรมตามโปรแกรม มีจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความสนใจและตั้งใจในการทำกิจกรรม ด้านความร่วมมือในการทำกิจกรรม ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ด้านการนำเสนอผลงาน และด้านคุณภาพของผลงาน ดังตาราง 2

พูน ปรณ ทิโต ชีเว

ตาราง 2 เกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินพฤติกรรมระหว่างร่วมกิจกรรมและผลงาน

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน				
	5 คะแนน	4 คะแนน	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
1. ด้านความสนใจและตั้งใจในการทำกิจกรรม	ตั้งใจทำกิจกรรมอย่างมุ่งมั่น และไม่เล่นขณะทำงาน	ตั้งใจทำกิจกรรมอย่างมุ่งมั่นในบางครั้ง และไม่เล่นขณะทำงานได้	ตั้งใจทำกิจกรรมเมื่อครูตักเตือนและไม่เล่นในขณะทำงาน	ตั้งใจทำกิจกรรมเมื่อครูตักเตือนแต่เล่นไปด้วยในขณะทำงาน	ไม่ตั้งใจทำกิจกรรมและเล่นไปด้วยในขณะทำงาน
2. ด้านความร่วมมือในการทำการทำกิจกรรม	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมและเข้าร่วมกิจกรรมตรงตามเวลา	ให้ความร่วมมือในการทำการทำกิจกรรม แต่เข้าร่วมกิจกรรมไม่ตรงตามเวลา	ให้ความร่วมมือในการทำการทำกิจกรรมในบางครั้ง และเข้าร่วมตรงตามเวลา	ให้ความร่วมมือในการทำการทำกิจกรรม บางครั้ง แต่เข้าร่วมไม่ตรงตามเวลา	ไม่ให้ความร่วมมือในการทำการทำกิจกรรม และเข้าร่วมไม่ตรงตามเวลา
3. ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่	รับผิดชอบงานตามที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดีและทำงานเสร็จทันตามเวลา	รับผิดชอบงานตามที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี แต่ทำงานไม่เสร็จทันตามเวลา	รับผิดชอบงานตามที่ได้รับมอบหมายเพียงบางส่วน แต่ทำงานเสร็จทันตามเวลา	รับผิดชอบงานตามที่ได้รับมอบหมายเพียงบางส่วนและทำงานไม่เสร็จทันตามเวลา	ไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่และทำงานไม่เสร็จทันตามเวลา
4. ด้านการนำเสนอผลงาน	นำเสนอผลงานได้อย่างถูกต้องครบถ้วน และเป็นไปตามลำดับขั้นตอน	นำเสนอผลงานได้อย่างถูกต้องครบถ้วน แต่ไม่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน	นำเสนอผลงานถูกต้องเพียงบางส่วน แต่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน	นำเสนอผลงานถูกต้องเพียงบางส่วนและไม่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน	นำเสนอผลงานไม่ถูกต้องและไม่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน



#### 4.2 แบบวัดทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา

การสร้างแบบวัดทักษะทางสังคม มีขั้นตอน ดังนี้

4.2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา

4.2.2 ศึกษาวิธีสร้างแบบวัดและกำหนดรูปแบบประเมินจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.2.3 สร้างแบบวัดทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ได้แก่ จริงมากที่สุด ส่วนใหญ่ จริงบ้าง และจริงน้อย ไม่จริงเลย จำนวน 35 ข้อ สร้างข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและความมุ่งหมายของการวิจัย โดยพิจารณาความครบถ้วนของเนื้อหาและการใช้ภาษา ดังตาราง 3

ตาราง 3 วิเคราะห์ข้อคำถามของแบบวัดทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ครั้งที่ 1

องค์ประกอบทักษะทางสังคม	หมายเลขข้อ		รวม (ข้อ)
	คำถามเชิงนิมิต	คำถามเชิงนิเสธ	
1. ด้านการทำงานเป็นทีม	1,2,3,4,5,6,7,9,	8,10	10
2. ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น	11,12,13,17,19,20	14,15,16,18	10
3. ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา	21,22,23,24,25,26,27		7
4. ด้านการจัดการกับอารมณ์	28,29,30,31,32,33,34,35,		8
รวม	29	6	35

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนแบบวัดทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีดังนี้

ตาราง 4 เกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดทักษะทางสังคม

ข้อความ	ไม่จริงเลย	จริงน้อย	จริงบ้าง	ส่วนใหญ่จริง	จริงมากที่สุด
ข้อความทางบวก	1	2	3	4	5
ข้อความทางลบ	5	4	3	2	1

4.2.4 นำแบบวัดทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่อที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำชี้แนะและนำมาปรับปรุงแก้ไข

4.2.5 นำแบบวัดทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาตัดสินความสอดคล้องของข้อคำถามเป็นรายข้อ และนำมาหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ได้ค่าตั้งแต่ 0.60–1.00

4.2.6 รวบรวมข้อเสนอนแนะจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปเสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ

4.2.7 นำแบบวัดทักษะทางสังคมไปทดลองใช้ (Try Out) กับเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เป็นเยาวชนในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน และมีสภาพแวดล้อมคล้ายคลึงกันกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discriminate Power) โดยใช้ค่า Item-total Correlation ผู้วิจัยคัดเลือกไว้จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมียาค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.34–0.68

ตาราง 5 วิเคราะห์ข้อคำถามของแบบวัดทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษารั้งที่ 2

องค์ประกอบ ทักษะทางสังคม	หมายเลขข้อ		รวม (ข้อ)
	คำถามเชิงนิมิต	คำถามเชิงนิเสธ	
1. ด้านการทำงานเป็นทีม	1,2,3,4,5,7	6,8	8
2. ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น	9,10,11,16	12,13,14,15	8
3. ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา	17,18,19,21,22,23	20	7
4. ด้านการจัดการกับอารมณ์	24,26,27,28,29,30	25	7
รวม	22	8	30

4.2.8 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.92

4.2.9 จัดพิมพ์แบบวัดทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล



## ตัวอย่าง

แบบวัดทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

**คำชี้แจง** โปรดทำเครื่องหมาย  ในช่อง  ที่ท่านตรงกับตัวท่านมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	ไม่ จริง เลย
ด้านที่ 1 ด้านการทำงานเป็นทีม						
0	ข้าพเจ้าตั้งใจฟังเวลาที่เพื่อน ๆ แสดงความคิดเห็นในกลุ่ม					
00	ข้าพเจ้ายอมรับในมติเสียงส่วนใหญ่ แม้จะเป็นสิ่งที่ไม่ตรงกับความเห็นของตนเองก็ตาม					

#### 4.3 แบบบันทึกการสังเกตทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษางานเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบบันทึกการสังเกตทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา
2. สร้างแบบบันทึกการสังเกตทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและความมุ่งหมายของการวิจัย ตรวจสอบความครบถ้วนของเนื้อหาและการใช้ภาษา มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 12 ข้อ ประกอบด้วย 1) ด้านการทำงานเป็นทีม จำนวน 3 ข้อ 2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น จำนวน 3 ข้อ 3) ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา จำนวน 3 ข้อ และ 4) ด้านการจัดการกับอารมณ์ จำนวน 3 ข้อ
3. นำแบบบันทึกการสังเกตทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ที่สร้างขึ้น เสนอต่อที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำชี้แนะและนำมาปรับปรุงแก้ไข
4. นำแบบบันทึกการสังเกตทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาตัดสินความสอดคล้องของข้อความข้อคำถามเป็นรายข้อ และนำมาหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) จากนั้นเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 – 1.00

ผลปรากฏว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80-1.00 จำนวน 12 ข้อ ไม่ผ่านเกณฑ์ 2 ข้อ คงเหลือ 10 ข้อ ดังนี้ ด้านการทำงานเป็นทีม 3 ข้อ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น 2 ข้อ ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา 2 ข้อ และด้านการจัดการกับอารมณ์ 3 ข้อ

5. จัดพิมพ์แบบบันทึกการสังเกตทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบ การศึกษาระดับสมบูรณ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตัวอย่าง

แบบบันทึกการสังเกตทักษะทางสังคม (สำหรับผู้วิจัย)

ชื่อ-สกุล : ..... วันที่ :  
.....

เกณฑ์ระดับการสังเกตทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม มีความหมายของอันดับคะแนน 5 อันดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง การแสดงออกทางทักษะสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง การแสดงออกทางทักษะสังคมอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง การแสดงออกทางทักษะสังคมอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง การแสดงออกทางทักษะสังคมอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง การแสดงออกทางทักษะสังคมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

พฤติกรรมแสดงทักษะทางสังคม	5	4	3	2	1
ด้านที่ 0 ด้านการทำงานเป็นทีม					
0. ปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ดี					
00. รู้จักบทบาทหน้าที่ของตน					
000. ให้ความร่วมมือแก่หมู่คณะ					

4.4 แบบวัดความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาการสร้างแบบวัดความพึงพอใจโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา จากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างแบบวัดความพึงพอใจโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม ของเยาวชนนอกระบบการศึกษา จากนั้นนำแบบวัดความพึงพอใจไปให้ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาถึงความถูกต้อง ความเหมาะสม และครอบคลุมจุดประสงค์ จำนวน 10 ข้อ

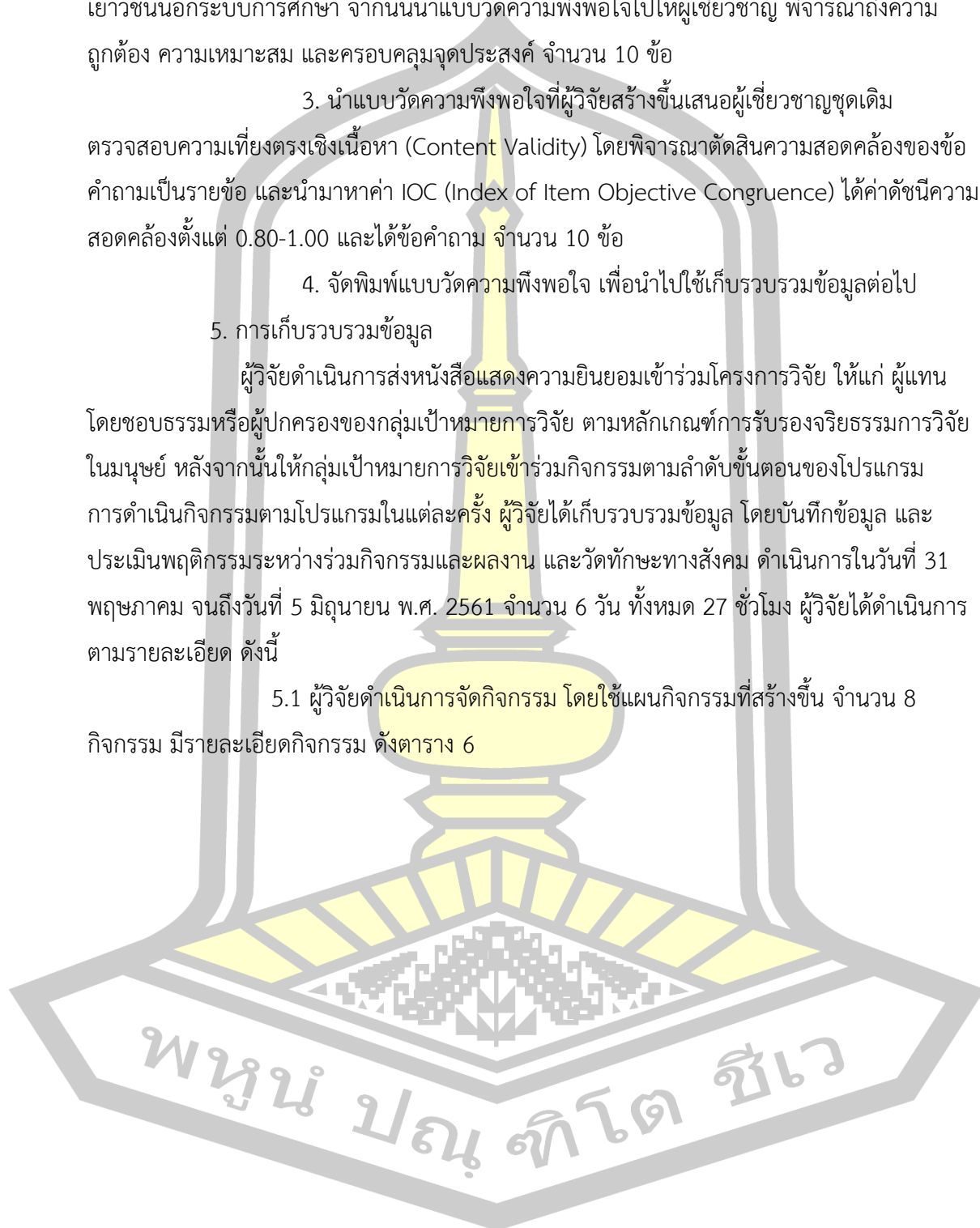
3. นำแบบวัดความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาตัดสินความสอดคล้องของข้อคำถามเป็นรายข้อ และนำมาหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80-1.00 และได้ข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ

4. จัดพิมพ์แบบวัดความพึงพอใจ เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย ให้แก่ ผู้แทน โดยชอบธรรมหรือผู้ปกครองของกลุ่มเป้าหมายการวิจัย ตามหลักเกณฑ์การรับรองจริยธรรมการวิจัย ในมนุษย์ หลังจากนั้นให้กลุ่มเป้าหมายการวิจัยเข้าร่วมกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนของโปรแกรม การดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยบันทึกข้อมูล และ ประเมินพฤติกรรมระหว่างร่วมกิจกรรมและผลงาน และวัดทักษะทางสังคม ดำเนินการในวันที่ 31 พฤษภาคม จนถึงวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2561 จำนวน 6 วัน ทั้งหมด 27 ชั่วโมง ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ตามรายละเอียด ดังนี้

5.1 ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรม โดยใช้แผนกิจกรรมที่สร้างขึ้น จำนวน 8 กิจกรรม มีรายละเอียดกิจกรรม ดังตาราง 6



ตาราง 6 รายละเอียดของแผนการจัดกิจกรรม

วันที่	เนื้อหา	จำนวนชั่วโมง
วันแรก : วันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2561	หน่วยที่ 1 : ปฐมนิเทศ มี 2 กิจกรรม กิจกรรมที่ 1 : คุณ! ทำได้ กิจกรรมที่ 2 : ชีวิตดี ถ้ามีทักษะสังคม	1 ชั่วโมง 2 ชั่วโมง
วันที่สอง : 1 มิถุนายน พ.ศ. 2561	หน่วยที่ 2 : เสริมสร้างทักษะทางสังคม กิจกรรมที่ 3 : ก้าวคนละก้าว เพื่อบ้านของเรา กิจกรรมที่ 4 : คิดสักนิด ชีวิตไม่ติดยา กิจกรรมที่ 5 : ใจรุ่มๆ	3 ชั่วโมง 2 ชั่วโมง 2 ชั่วโมง
วันที่สาม : 2 มิถุนายน พ.ศ. 2561	หน่วยที่ 3 : สร้างสรรค์ผลงาน กิจกรรมที่ 6 : ออกแบบโลโก้และสกรีนเสื้อ	5 ชั่วโมง
วันที่สี่ : 3 มิถุนายน พ.ศ. 2561	กิจกรรมที่ 7 : แสดงจินตลีลาเพลง“เดินตามรอยพ่อ” (ช่วงที่หนึ่ง)	6 ชั่วโมง
วันที่ห้า : 4 มิถุนายน พ.ศ. 2561	กิจกรรมที่ 7 : แสดงจินตลีลาเพลง“เดินตามรอยพ่อ” (ช่วงที่สอง)	3 ชั่วโมง
วันที่หก : 5 มิถุนายน พ.ศ. 2561	หน่วยที่ 4 : สรุปและสะท้อนปัญหา กิจกรรมที่ 8 : ภาพอนาคต - ประเมินทักษะทางสังคม - วัดความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	2 ชั่วโมง 1 ชั่วโมง
	รวมทั้งหมด	27 ชั่วโมง

5.2 ประเมินพฤติกรรมระหว่างร่วมกิจกรรมและผลงานของเยาวชนนอกระบบการศึกษา โดยกำหนดประเด็นการประเมินให้ครอบคลุมการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมในแต่ละครั้ง ประเมินทั้ง 4 หน่วย 8 กิจกรรม กิจกรรมละ 25 คะแนน รวมทั้งหมด 200 คะแนน ประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความสนใจและตั้งใจในการทำกิจกรรม ด้านความร่วมมือในการทำกิจกรรม ด้านความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ด้านการนำเสนอผลงาน และด้านคุณภาพของผลงาน

5.3 สังเกตทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา โดยให้คะแนน 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

5.4 หลังผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรมแล้ว ผู้วิจัยให้กลุ่มเป้าหมายตอบแบบวัดทักษะทางสังคม เพื่อประเมินทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา

#### 6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

6.1 การแปลผลของแบบประเมินพฤติกรรมระหว่างร่วมกิจกรรมและผลงานถือเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ทำได้ 20–25 คะแนน หมายถึง ดี

ทำได้ 15–19 คะแนน หมายถึง ปานกลาง

ทำได้ 1–14 คะแนน หมายถึง ปรับปรุง

ผู้ผ่านเกณฑ์การประเมิน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 15 คะแนนขึ้นไป

6.2 การวิเคราะห์ทักษะทางสังคมจากแบบวัด โดยการตรวจให้คะแนน ถือเกณฑ์ในการแปลความหมายตามเกณฑ์ที่คิดเป็นระดับคะแนนรายข้อ และคิดเป็นระดับคะแนนทั้งฉบับ เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน คะแนนเต็ม 150 คะแนน โดยถือเกณฑ์ของจอห์น ดับเบิลยู เบสท์ (Best, 1970) ดังนี้

คะแนนทั้งฉบับ	ช่วงคะแนนรายข้อ	ความหมาย
136 – 150	4.51 – 5.00	มีระดับทักษะทางสังคมสูงมาก
106 – 135	3.51 – 4.50	มีระดับทักษะทางสังคมสูง
76 – 105	2.51 – 3.50	มีระดับทักษะทางสังคมปานกลาง
6 – 75	1.51 – 2.50	มีระดับทักษะทางสังคมต่ำ
ต่ำกว่า 45	ต่ำกว่า 1.50	มีระดับทักษะทางสังคมต่ำมาก

6.3 การวิเคราะห์ทักษะทางสังคมจากการสังเกตทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม มีจำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 50 คะแนน เกณฑ์การตรวจให้คะแนนแบบบันทึกการสังเกต ให้คะแนน เป็น 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ เมื่อเยาวชนนอกระบบการศึกษาตอบว่า เป็นประจำ บ่อยครั้ง บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง และไม่เคยเลย โดยการแปลความหมายเป็นระดับคะแนนรายข้อและคะแนนทั้งฉบับ (จิตรลดา ไมตรีจิตต์, 2549)

ช่วงคะแนน	ช่วงคะแนนรายข้อ	ความหมาย
46–50	4.51–5.00	มีระดับทักษะทางสังคมสูงมาก
36–45	3.51–4.50	มีระดับทักษะทางสังคมสูง
26–35	2.51–3.50	มีระดับทักษะทางสังคมปานกลาง
16–25	1.51–2.50	มีระดับทักษะทางสังคมต่ำ
ต่ำกว่า 15	ต่ำกว่า 1.50	มีระดับทักษะทางสังคมต่ำมาก

6.4 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตร  $E_1 / E_2$  (คณาจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2558b)

6.5 การวิเคราะห์ผลการวัดความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อโปรแกรม โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการวัดความพึงพอใจ โดยใช้เกณฑ์และการแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

มากที่สุด	ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อโปรแกรมอยู่ในระดับมากที่สุด
ปานกลาง	ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อโปรแกรมอยู่ในระดับมาก
	ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อโปรแกรมอยู่ในระดับปานกลาง
น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อโปรแกรมอยู่ในระดับน้อย
	ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อโปรแกรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

#### สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

##### 1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1.1 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) ของแบบสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล ใช้สูตรดังนี้ (คณาจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2558b)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้อง
$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบวัดทักษะทางสังคม เป็นรายข้อ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item -Total Correlation) ใช้สูตรดังนี้ (ไพศาล วรรค้ำ, 2559)

$$r_{X_i(Y-X_i)} = \frac{N \sum X_i(Y - X_i) - \sum X_i \sum (Y - X_i)}{\sqrt{[N \sum X_i^2 - (\sum X_i)^2][N \sum (Y - X_i)^2 - (\sum (Y - X_i))^2]}}$$

เมื่อ	$r_{X_i(Y-X_i)}$	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามข้อที่ i
	$X_i$	แทน	ชุดของคะแนนจากข้อคำถามที่ i
	Y	แทน	ชุดของคะแนนรวมจากข้อคำถามทุกข้อ
	N	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบวัดที่นำมาวิเคราะห์

1.3 วิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดทักษะทางสังคมทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟา ( $\alpha$  - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ใช้สูตร ดังนี้ (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2558)

$$a = \frac{k}{k-1} \left( 1 - \frac{\sum s_i^2}{s^2} \right)$$

เมื่อ	a	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด
	$\sum s_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนแต่ละข้อ
	$s^2$	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม
	k	แทน	จำนวนข้อ

1.4 การหาประสิทธิภาพของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชน นอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้เกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตร  $E_1/E_2$  (คณาจารย์ ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2558ก) ดังนี้

$$E_1 = \frac{\frac{\sum X}{N}}{A} \times 100$$

เมื่อ	$E_1$	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
	$\sum X$	แทน	คะแนนรวมของแบบประเมินพฤติกรรมระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมและผลงานของเยาวชนนอกระบบการศึกษาทุกชุดรวมกัน
	$N$	แทน	จำนวนเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม
	$A$	แทน	คะแนนเต็มของคะแนนแบบประเมินพฤติกรรมระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมและผลงานทุกชุดรวมกัน

$$E_2 = \frac{\frac{\sum Y}{N}}{B} \times 100$$

เมื่อ	$E_2$	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
	$\sum Y$	แทน	คะแนนรวมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่ได้จากการตอบแบบวัดทักษะทางสังคมและแบบบันทึกการสังเกตทักษะทางสังคมหลังเข้าร่วมกิจกรรม
	$N$	แทน	จำนวนเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม
	$B$	แทน	คะแนนเต็มของแบบวัดและแบบบันทึกการสังเกตทักษะทางสังคมหลังเข้าร่วมกิจกรรม

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

2.1 ร้อยละ (Percentage) ใช้สูตรดังนี้ (คณาจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	$P$	แทน	ร้อยละ
	$f$	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	$N$	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด



2.2 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Means) ใช้สูตรดังนี้ (คณาจารย์ภาควิชาวิจัยและ  
พัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยตัวอย่าง
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
	$N$	แทน	จำนวนคนในกลุ่ม

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สูตรดังนี้ (ประเสริฐ เรือนนระ  
การ, 2558)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n-1}}$$

เมื่อ	$S.D.$	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตัวอย่าง
	$n$	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด
	$x_i$	แทน	ข้อมูลแต่ละตัว
	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยตัวอย่าง

พูน ปณ ทิโต ชีเว

## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R and D) มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม และ 3) เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้แบ่งผลการศึกษาเป็น 3 ระยะ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับชั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

### สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยตัวอย่าง (Sample Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตัวอย่าง (Sample Standard Deviation)
IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruency: IOC)
$XY_r$	แทน	ค่าดัชนีอำนาจจำแนก (Discrimination Index)
$\alpha$	แทน	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (Alpha Coefficient)
$n$	แทน	จำนวน
$X$	แทน	คะแนนดิบแต่ละตัว

พนั บณุ ทิโต ชีเว

## ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งผลการศึกษาเป็น 3 ระยะ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในภาพรวม แบ่งได้เป็น 3 ตอน ตามระยะการศึกษา ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1.1 ผลการศึกษาดูงานและเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับปัญหาของเยาวชนนอกระบบการศึกษา

ตอนที่ 1.2 ผลการศึกษาข้อมูลจากเยาวชนนอกระบบการศึกษา

1.2.1 ผลจากการสัมภาษณ์

1.2.2 ผลจากการสนทนากลุ่ม

ตอนที่ 1.3 ผลการศึกษาข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษา ด้วยการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 2.1 ผลการสร้างโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 1.1 ผลการศึกษาดูงานและเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับปัญหาของเยาวชนนอกระบบการศึกษา

ผู้วิจัยศึกษาดูงานเพื่อศึกษาจากสภาพจริงของเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาหรือเยาวชนนอกระบบการศึกษา สถานที่ คือ มูลนิธิช่วยเหลือเด็ก (บ้านลูกรัก) และเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับปัญหาของเยาวชนนอกระบบการศึกษา จำนวน 2 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการส่งเสริม

การป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่มีความต้องการพิเศษ จังหวัดขอนแก่น จัดโดย มูลนิธิพัฒนาเครือข่ายเอดส์ (เอดส์เน็ต) ร่วมกับเทศบาลนครขอนแก่น และ 2) โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการส่งเสริมแนวทางการดำเนินงานพัฒนาเครือข่ายผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กเร่ร่อนระดับภูมิภาค จัดโดย กรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ผลจากการศึกษาดูงานและเข้ารับการฝึกอบรม มีประเด็นสำคัญดังนี้

1. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีอยู่หลายฝ่าย ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน มูลนิธิ องค์กร NGO เป็นต้น ยกตัวอย่าง ศาลเด็กและเยาวชนจังหวัด มีฝ่ายวิทยากรที่เข้าไปให้ความรู้และอบรม สถานพินิจหรือบ้านพักเด็กและเยาวชนจังหวัด สังกัด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) มีหน้าที่กลั่นกรองเด็ก ก่อนที่จะส่งต่อไปยังสถานที่ต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ผู้วิจัยจึงได้แนวทางในการเลือกผู้เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่การวิจัย

2. เยาวชนนอกระบบการศึกษา เป็นบุคคลที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน มีปัญหา การเสี่ยงต่อการติดยาเสพติด ปัญหาครอบครัวและการอาศัยอยู่กับญาติ รวมทั้งอาศัยอยู่กับเพื่อนฝูง ในบางครั้งเที่ยวเตร่ ไม่อยู่เป็นหลักเป็นแหล่ง ขาดการรวมกลุ่มที่เป็นกิจจะลักษณะ ขาดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน แต่ละคนมีอิสระในการดำเนินชีวิตค่อนข้างสูง ดังนั้นจึงควรรวมกลุ่ม เพื่อให้มีกิจกรรม และเป้าหมายร่วมกัน และกิจกรรมดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

3. จากปฏิสัมพันธ์ร่วมกับบุคคลที่เข้าร่วมโครงการอบรม ผู้วิจัยมีแนวทางการทำงานร่วมกันในระดับเครือข่ายภาคีความร่วมมือระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จนนำไปสู่การเชื่อมโยงไปยังผู้เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่เป้าหมายในการวิจัย

ผลจากการศึกษาดูงานและเข้ารับการอบรมได้ว่า ผู้วิจัยจึงดำเนินการจัดตั้งกลุ่มขึ้น ในนาม “ชมรมเยาวชนนอกระบบการศึกษามหาสารคาม” ที่ตั้ง เลขที่ 15/8 ถนนธรรมวงศ์สวัสดิ์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เพื่อความสะดวกต่อการวิจัยและการจัดสถานการณ์ในการจัดกิจกรรมการใช้โปรแกรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ตามความมุ่งหมายของการวิจัย

ตอนที่ 1.2 ผลการศึกษาข้อมูลจากเยาวชนนอกระบบการศึกษา

ผู้วิจัยศึกษาปัญหาทักษะทางสังคมและแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคม จากเยาวชนนอกระบบการศึกษา แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ผลจากการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม นำเสนอผลดังนี้

### 1.2.1 ผลจากการสัมภาษณ์

### 1.2.1.1 ด้านการทำงานเป็นทีม

เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ขาดทักษะในด้านการทำงานเป็นทีมที่เกี่ยวกับความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน การวางแผนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมกับบุคคลอื่น ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดังนี้

“...ทำงานออกมาบางครั้งก็ไม่ราบรื่น เกยกันบ้าง คุกกันบ้าง เล่นกันบ้างอยากให้ครูคอยมากำกับดูแลบอกให้ทำ...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคคนที่ 1, 20 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...ไม่ค่อยรับฟังความคิดเห็นกัน ต่างคนก็มีหลายความคิดในเรื่องงานส่วนมากจะไม่ออกความคิดเห็น บางทีกลัวเพื่อนในกลุ่มไม่เห็นด้วย ไม่เข้าใจในสิ่งที่พูด งานอาจจะช้าบ้าง ทำให้รู้สึกขี้เกียจทำงาน...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคคนที่ 3, 21 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...บางทีไม่อยากจะทำงานกับเพื่อน เพราะไม่มีเรื่องสนใจที่อยากจะทำ บางครั้งทำงานออกมาแล้ว ไม่ตรงตามความคิดของเพื่อน มีปัญหาในการแบ่งงานกันทำมาก บางครั้งเพื่อนก็มีคุกมีเล่นกันบ้าง ไม่ค่อยสนใจกันมากสักเท่าไร...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคคนที่ 4, 21 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...บางครั้งก็ไม่อยากจะทำงานกลุ่ม เพื่อนใช้ความคิดของตัวเองในการทำงาน บางทีครูสั่งงานกลุ่มให้ทำมาเยอะเลยไม่สนใจอยากที่จะทำ ชอบงานเดี่ยวที่ทำด้วยตัวเองมากกว่า...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคคนที่ 5, 21 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...มีบ้างในการแสดงความคิดเห็นของเพื่อนที่ออกมาไม่ตรงกัน ส่วนใหญ่จะไม่เข้าใจกัน บางทีทำแล้วกลัวว่างานที่จะทำออกมาไม่ดี...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคคนที่ 6, 22 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

### 1.2.1.2 ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ขาดทักษะในด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ส่วนมากพบว่ามีพฤติกรรมขี้อาย ไม่กล้าแสดงออก ขาดการปฏิบัติตนที่

เหมาะสมกับบุคคลอื่น ความเหมาะสมในการใช้ภาษา และขาดการฝึกการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังนี้

“...มีเป็นบางครั้ง เพราะเป็นคนใจร้อนเกินไป ทำให้เพื่อนมองว่าเป็นคนทำอะไรไม่ค่อยคิด มีปัญหากับเพื่อน เมื่อไม่พอใจก็นินทาเพื่อนลับหลังอยู่บ้างเป็นบางครั้ง...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 1, 20 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...เวลานัดกันไปไหนมาไหนกับเพื่อนมักจะผัดนัดเพื่อน หรือไปไม่ตรงเวลาเสมอ เพื่อนจะชอบว่าให้ว่าทำไมมาช้าอยู่เสมอ เพื่อนเลยไม่เชื่อถือตัวเองมากสักเท่าไร...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 4, 21 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...ในขณะที่เราสนทนาก็จะมีบางครั้งที่เพื่อนพูดแทรกเราขึ้นมา ในสิ่งที่เรากำลังจะพูดหรืออธิบายก็มี ทำให้รู้สึกว่เพื่อนไม่สนใจ ในสิ่งที่เรากำลังจะพูด...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 5, 21 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...ไม่ค่อยพูดเพราะเท่าไรนัก บางทีพ่อกับแม่และครูก็บอกอยู่ทุกครั้งที่ในการพูดจามีหางเสียงและการใช้ถ้อยคำที่ไม่สุภาพ...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 7, 22 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

### 1.2.1.3 ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา

เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ขาดทักษะในด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา ที่เกี่ยวกับขาดความสามารถในการแก้ปัญหา ขาดการวิเคราะห์หาสาเหตุ ไม่กล้าตัดสินใจ ขาดการประเมินผลทางเลือกที่เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดังนี้

“...ไม่ค่อยมีเหตุผลในตัวเองมากสักเท่าไรนัก เพราะทำอะไรลงไปแล้วค่อยคิดตามมา ว่าสิ่งที่เราทำไปถูกต้องคิดถูกไหม ขาดความรอบคอบ เมื่อเกิดปัญหา...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 1, 20 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...ส่วนมากที่เกิดปัญหาจะถามเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ และเพื่อนก็จะชอบว่าให้ในบางครั้ง ก็ไม่พอใจที่เพื่อนซ้ำเติมว่าให้เรากลายเป็นว่า ไม่ได้ช่วยอะไรเราเลย ส่วนมากเลยต้องตัดสินใจเองคนเดียวแต่ก็ยังมีอารมณ์ที่ใจร้อนอยู่บ้าง...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 2, 20 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...เมื่อเจอปัญหาที่ไม่กล้าที่จะพูดเล่าให้พ่อแม่หรือเพื่อนฟัง บางเรื่องที่ไม่ดีไม่อยากจะบอกพ่อแม่เพราะกลัวโดนดุ กลัวไม่อยากจะรับฟังปัญหาของเรา อยากที่จะแก้ไขปัญหาให้ได้ด้วยตัวคนเดียว จนบางครั้งคิดมากคนเดียวไม่มีความสุขเท่าไร...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 3, 21 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...เป็นคนที่ไม่ค่อยกล้าตัดสินใจ บางครั้งประเมินสถานการณ์ได้ บางครั้งส่วนน้อยก็ออกมาดีแต่ส่วนมากออกมาไม่ดี ลองผิดลองถูกบ่อยครั้งก็ตัดสินใจที่ผิดพลาด...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 6, 22 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

#### 1.2.1.4 ด้านการจัดการกับอารมณ์

เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ขาดทักษะในด้านการจัดการกับอารมณ์ ส่วนใหญ่มักจะขาดอารมณ์เข้า ไม่ร่าเริง และขาดการจัดการกับอารมณ์อย่างเหมาะสม ขาดการกำกับสะกดกลิ่น และการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ดึงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดังนี้

“...เป็นคนที่เกิดอารมณ์ไวไม่ค่อยอยู่ จะแสดงออกมาเมื่อไม่พอใจเพื่อนจะรู้ และเพื่อนบางคนก็ไม่อยากที่จะคุยและเล่นกับเรา บางครั้งพอนึกขึ้นได้เราไม่ครวจใจร้อนหรือทำแบบนั้นเลย รู้สึกไม่ดีอยู่บ้างเพราะอารมณ์ไม่ดีของตัวเอง ...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 3, 21 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...อารมณ์ร้อนใจร้อนเมื่อมีอะไรที่ไม่พอใจ ก็จะแสดงออกมา เก็บอาการไม่ค่อยอยู่ บางทีก็ทำให้คนอื่นเดือดร้อนเพราะคำพูดของตัวเอง ชอบพูดประชดเพื่อน เมื่ออารมณ์ไม่ดี...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 5, 21 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...ยังจัดการกับอารมณ์ของตัวเองไม่ได้ ยังเก็บอารมณ์เมื่อไม่พอใจไม่ได้ มักแสดงออกมาทาง สีหน้า ท่าทาง บางทีก็ทำให้คนรอบข้าง และเพื่อนรู้สึกไม่ดีไปกับเราด้วย...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 6, 22 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...บางทีไม่พอใจก็แสดงออก เช่น กระทบเท้า ตะโกนออกมา ไม่มีเหตุผลในตัวเอง ใช้ อารมณ์เพื่อแสดงออกมาให้คนอื่นสนใจ เอาแต่ใจบ้าง เลียงบ้างในขณะที่โกรธอยู่...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 8, 23 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

สรุปได้ว่า ปัญหาทักษะทางสังคมจากการสัมภาษณ์เยาวชนนอกระบบ การศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ยังขาดการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการทำงาน ขาดการวางแผนการทำงาน การใช้ภาษาที่เหมาะสม ขาดความสามารถในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจขาดการวิเคราะห์หาสาเหตุแห่งปัญหาส่วนใหญ่จะไม่ค่อยกล้าตัดสินใจ ขาดความสามารถในการกำกับสะกด กลั้น และปรับอารมณ์ของตนเอง

#### 1.2.2 ผลจากการสนทนากลุ่ม

ผลการสนทนากลุ่มร่วมกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัด มหาสารคาม เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคม ผลปรากฏดังนี้

##### 1.2.2.1 ต้องการเสริมสร้างทักษะทางสังคมด้านใดมากที่สุด

ตาราง 7 ความต้องการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัด มหาสารคาม

ด้านที่ต้องการเสริมสร้างทักษะทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ด้านการทำงานเป็นทีม	4	50
2. ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น	2	25
3. ด้านการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา	1	12.50
4. ด้านการจัดการกับอารมณ์	1	12.50
รวม	8	100

จากตาราง 7 ความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมสร้างทักษะทางสังคมของ เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ด้านการทำงานเป็นทีมเป็นด้านที่มีต้องการ



เสริมสร้างสูงสุด มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมา คือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 25

#### 1.2.2.2 ระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม

ตาราง 8 ระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. จำนวน 4 วัน	1	12.5
2. จำนวน 5 วัน	2	25
3. จำนวน 6 วัน	5	62.50
รวม	8	100

จากตาราง 8 ระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม พบว่า ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสูงสุด คือ จำนวน 6 วัน เห็นด้วยจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 รองลงมา คือ จำนวน 5 วัน เห็นด้วยจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ตามลำดับ

1.2.2.3 ลักษณะของการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดกิจกรรมควรมีลักษณะเน้นความสนุกสนาน ไม่เกิดความเครียด มีโอกาสได้แสดงความสามารถ และมีความภูมิใจในผลงานของตนเอง ดังข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มดังนี้

“...ทำกิจกรรมที่ไม่น่าเบื่อ ให้เพื่อนสนใจได้ทำร่วมกัน ยิ่งถ้ามีความสนุกสนานจะยิ่งดีมาก เพราะว่ากลัวเหมือนเป็นการสอนในโรงเรียน...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 1, 25 กุมภาพันธ์ 2561: สนทนากลุ่ม)

“...อยากให้มีการแข่งขันกันทำชิ้นงาน ให้เพื่อนได้ทำงานเป็นกลุ่ม จะได้ช่วยกันคิดกัน...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 2, 25 กุมภาพันธ์ 2561: สนทนากลุ่ม)

“...ให้กิจกรรมที่จัด มีบรรยากาศที่อบอุ่น ให้ความรู้ในการใช้ชีวิตดี สอนให้เอาไปใช้ในการทำงานได้...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 3, 25 กุมภาพันธ์ 2561: สนทนากลุ่ม)

“...ให้มีโอกาสหรือกิจกรรมที่ไม่ยากและซับซ้อน ไม่ทำให้เครียด และมีความสุขสนุกสนาน มีชิ้นงาน สามารถนำกลับบ้านได้ เพื่อให้ภูมิใจในผลงานของตนเอง...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 5, 25 กุมภาพันธ์ 2561: สนทนากลุ่ม)

“...อยากให้มีการแสดงที่让别人 ๑ ยอมรับ เพื่อพิสูจน์ให้คนอื่นรู้ว่า เรามีความสามารถ และกิจกรรมไม่ให้อายเกินไป เพราะผมเป็นคนเข้าใจยาก และต้องพูดหลาย ๆ ครั้งถึงจะเข้าใจ...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 6, 25 กุมภาพันธ์ 2561: สนทนากลุ่ม)

“...ให้มีความภูมิใจในผลงานของตนเอง เกิดความสุขสนุกสนาน และมีความรู้ในทักษะทางสังคมด้วย...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 7, 25 กุมภาพันธ์ 2561: สนทนากลุ่ม)

“...เนื้อหาหรือกิจกรรม ขอให้ง่ายไม่ซับซ้อน มีกิจกรรมมีความหลากหลายมีรูปแบบ และท้าทาย และกระตุ้นความสนใจได้...”

(เยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 8, 25 กุมภาพันธ์ 2561: สนทนากลุ่ม)

เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม มีข้อเสนอแนะคือ ต้องการมุ่งเน้นในด้านการทำงานเป็นทีม ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมที่สุด คือ จำนวน 6 วัน กิจกรรมควรมีลักษณะเน้นความสุขสนุกสนาน ไม่เกิดความเครียด มีโอกาสได้แสดงความสามารถ และมีความภูมิใจในผลงานของตนเอง ควรทำกิจกรรมนอกสถานที่ และให้บุคคลอื่น ๆ ได้มาเข้าร่วมกิจกรรมในโปรแกรมเพื่อเกิดการทำงานร่วมกัน

ตอนที่ 1.3 ผลการศึกษาข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเยาวชนนอกระบบการศึกษา

ผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคม ด้วยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ปรากฏผลดังนี้

1.3.1 ปัญหาของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ตาราง 9 ปัญหาของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม (N=15)

ที่	ปัญหาของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ในจังหวัดมหาสารคาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	การใช้ยาเสพติด	5	33.30
2	การทะเลาะวิวาท	4	26.70
3	ภัยจากอินเทอร์เน็ต	3	20.00
4	พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม	2	13.30
5	อื่น ๆ ได้แก่ พฤติกรรมก้าวร้าว	1	6.70
	รวม	15	100

จากตาราง 9 สภาพปัญหาของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผู้เกี่ยวข้องเห็นว่าปัญหาที่พบมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การใช้ยาเสพติด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.30 รองลงมา คือ การทะเลาะวิวาท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.70 ภัยจากอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 20 และพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 13.30 ส่วนด้านอื่น ๆ ได้แก่ พฤติกรรมก้าวร้าว มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.70 ตามลำดับ

ผู้วิจัยได้คัดเลือกปัญหาของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ การใช้ยาเสพติด ทะเลาะวิวาท และภัยจากอินเทอร์เน็ต มาออกแบบจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและป้องกันปัญหานั้น ๆ

### 1.3.2 ปัญหาและแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคม

จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม สรุปได้ดังนี้

1. เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคามขาดทักษะในด้านการทำงานเป็นทีม ผู้เกี่ยวข้องเห็นว่า ควรสร้างความเชื่อมั่นในการทำกิจกรรม เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม มอบหมายงานที่น่าสนใจ เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น สร้างความกระตือรือร้นในการทำงาน ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังนี้

“...อายุไม่กล้าแสดงออก เพราะเยาวชนกลุ่มนี้ขาดความมั่นใจ จึงควรสร้างความเชื่อมั่น ตัดสินใจในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ล่วงหน้ากระบวนการและแนวทางการคิดจะไม่เหมือนกับ เยาวชนในระบบการศึกษา...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 1, 26 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...เน้นการทำงานเป็นทีม เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับกลุ่มได้ดี...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 2, 26 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...มุ่งเน้นการให้ความร่วมมือและทำกิจกรรม กลุ่มเยาวชนดังกล่าวสามารถปรับตัวเข้ากับ เพื่อนได้ดี มอบงานให้ทำร่วมกัน โดยที่มีครูที่ปรึกษาเป็นพี่เลี้ยงและให้คำแนะนำ แนวทางที่จะทำให้ เยาวชนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในการทำงานจะต้องมีการลอง ไม่ว่าจะถูกหรือผิด...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 3, 26 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...ควรให้เยาวชนมีความตระหนักและเอาใจใส่ มีสมาธิในการทำกิจกรรมร่วมกับ บุคคลอื่น...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 5, 26 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...เยาวชนมีความสนใจและใส่ใจในรายละเอียดความรับผิดชอบ ไม่ตั้งใจทำงานในหน้าที่ จึงควร สร้างความกระตือรือร้นในการทำงาน ให้ควบคุมและดูแลอย่างใกล้ชิด...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 6, 27 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...ควรเสริมสร้างความสามารถ โดยให้ร่วมกิจกรรมทุกกิจกรรม ให้เกิดความเข้าใจกันใน กลุ่มเพื่อนเยาวชนด้วยกัน สามารถทำงานเป็นทีมได้เป็นอย่างดี...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 9, 27 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...ควรให้โอกาสได้ทำกิจกรรมร่วมกัน มอบหมายงานที่น่าสนใจให้...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 10, 27 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

2. เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ขาดทักษะในด้านการ สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ผู้เกี่ยวข้องเห็นว่า ควรเสริมสร้างให้รู้จักแยกแยะการใช้ภาษาที่สุภาพ รู้กาลเทศะ รู้จักวางตัว มีมารยาททางสังคม ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังนี้

“...การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ควรเสริมสร้างให้รู้จักแยกแยะได้ว่าสิ่งใดที่ควรจะทำ หรือไม่ควรทำ จึงควรได้รับการอบรมสั่งสอนดูแลเอาใจใส่จากบุคคลที่เกี่ยวข้อง...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคคนที่ 1, 26 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...ส่งเสริมให้เยาวชนเอาใจใส่บุคคลที่ใกล้ชิด รู้จักวางตัว กริยา ท่าทาง วาจา มารยาท ทางสังคม...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคคนที่ 6, 27 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...ให้รู้จักการใช้ถ้อยคำและการสื่อสาร จึงควรส่งเสริมกิจกรรมที่ฝึกปฏิบัติ ใช้วาจาที่ สุภาพ ใช้น้ำเสียงที่ไม่แข็งกระด้าง...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคคนที่ 8, 27 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...ไม่กล้าพูดเพราะใช้ภาษาราชการและการสื่อสารในการใช้ภาษายังไม่ถูกต้อง ควรจัด กิจกรรมที่รู้จักถึงกาลเทศะ...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคคนที่ 9, 27 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

3. เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ขาดทักษะในด้านการ ตัดสินใจและการแก้ปัญหา ผู้เกี่ยวข้องเห็นว่า ควรเสริมสร้างให้รู้จักการคิด ไม่ใช่อารมณ์ในการ ตัดสินใจแก้ปัญหา กล้าเผชิญกับทุกปัญหา การซักถามในบทเรียน กล้าทำ กล้าคิด ฝึกการคิดให้ รอบคอบและถูกต้อง สามารถแก้ไขปัญหเฉพาะหน้า ดูแลอย่างใกล้ชิด สามารถสรุปผลเพื่อชี้แนวทาง ในการปฏิบัติที่ถูกต้อง ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังนี้

“...ให้รู้จักคำนึงถึงสิ่งที่ถูกและผิด ไม่ใช่อารมณ์ในการตัดสินใจแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงเหตุผล และสิ่งที่จะตามมา...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคคนที่ 1, 26 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...สร้างสถานการณ์จำลองและให้เผชิญปัญหาด้วยตนเองพร้อมแนวทางแก้ไขมีครูที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ มีกิจกรรมในการทดสอบการตัดสินใจ ฝึกคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและหาทางแก้ไขที่ ถูกต้อง เป็นแนวทางเลือกในการตัดสินใจแล้วสรุปประเด็นที่ถูกต้องร่วมกัน...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคคนที่ 2, 26 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...สร้างความเชื่อมั่นในตนเองกล้าแสดงออก พึ่งพาตนเองได้ ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเปิดโอกาสให้ทดลองทำสิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระ ตามความต้องการของผู้เรียน โดยยึดหลักคิดเป็น อย่างเหมาะสมจนเกิดความพอดีและแก้ปัญหาได้ ด้วยการจัดกิจกรรม การเรียนรู้...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 3, 26 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...การตัดสินใจให้รอบคอบและถูกต้องมีคนคอยชี้แนะแนวทางการแก้ปัญหา...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 4, 26 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...ส่งเสริมให้เยาวชนมีกระบวนการคิดและการตัดสินใจ กล้าที่จะปรึกษาผู้ปกครองเมื่อมีปัญหา เพื่อไม่ให้รู้สึกโดดเดี่ยว หาทางออกบอกเหตุผลเพื่อแก้ปัญหาให้เป็น...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 5, 26 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...ฝึกให้เยาวชนได้แก้ปัญหาจากสถานการณ์จำลอง และให้เยาวชนหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันมีความตระหนักถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น มีสติ สมาธิ รับมือให้ได้ ให้มีความสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ โดยการปลูกฝังแนวคิดดี ๆ ให้กับผู้เรียน...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 7, 27 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...ใส่ใจและให้คำปรึกษาแก่เยาวชนโดยการจัดกิจกรรมจำลองเหตุการณ์ให้เยาวชนได้มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และครูดูแลอย่างใกล้ชิดสรุปผลชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้อง...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 8, 27 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...เสริมสร้างให้เยาวชนตัดสินใจในการใช้ชีวิตได้อย่างละเอียดรอบคอบ สร้างความเชื่อมั่นให้กับเยาวชน กล้าเผชิญกับทุกปัญหา ฝึกการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ช่วยกันตั้งคำถามและสรุปพร้อมนำเสนอโดยมีครูกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 9, 27 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...ให้คำแนะนำช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดฝึกให้เยาวชนเข้าใจด้วยตนเอง ให้คำแนะนำที่ถูกต้อง และเหมาะสม...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 10, 27 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

4. เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ขาดทักษะในด้านการจัดการกับอารมณ์ ผู้เกี่ยวข้องเห็นว่า ควรสร้างบรรยากาศที่ดีในกิจกรรม หากิจกรรมที่ไม่มี ความเครียด ให้รู้ถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และการแสดงออกทางอารมณ์ของตัวเอง ดังข้อมูลที่ได้ จากการสัมภาษณ์ดังนี้

“...แสดงออกกับตนเองและผู้อื่นบางครั้ง ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ต้องมี กิจกรรมที่ใช้สมาธิ หาวิธีผ่อนคลายความเครียด ให้คำแนะนำ รับฟังปัญหาพร้อมหาวิธีแก้ไข และแนะ แนวทางในการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่กระบวนการคิดและจัดการอารมณ์ของตนเองได้...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 2, 26 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...ทำให้รู้สึกสงบแล้ว จึงควรให้รู้เท่าทันอารมณ์ต่อตนเอง ยอมรับอารมณ์ของตนเอง ยอมรับความเป็นจริง การควบคุมอารมณ์ เต็มพลังใจให้ตนเอง และมีเจตคติและความคิดในเชิงบวก “คิดดี ย่อมพูดดี ทำ ดี” มีความรู้สึกดี ๆ ต่อตนเอง มีวิธีการดังนี้ ทบทวนการแสดงออกทางอารมณ์ ของตัวเอง เตรียมการในการแสดงอารมณ์ฝึกสติ กระตุ้นอารมณ์ และฝึกการผ่อนคลายตนเอง...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 3, 26 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...อารมณ์รุนแรงแก้ผิดวิธีถ้ามีความเครียด ก็หาทางออกที่ไม่ถูกต้อง สภาพแวดล้อม จึง ควรวิธีคลายความกังวล การรับฟัง พูดคุย ให้ความรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ นั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้น ตามธรรมชาติ จัดกิจกรรมนันทนาการงานที่ขอให้ทำเพื่อผ่อนคลายอารมณ์...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 5, 26 กุมภาพันธ์ 2561: สัมภาษณ์)

“...อารมณ์รุนแรง โกรธเร็ว และใจร้อน จึงควรสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน ฝึกสมาธิ อบรมคุณธรรม จริยธรรม มาสอดแทรกในกิจกรรมโดยมีครูดูแล และสั่งสอนเยาวชนอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีและมีเหตุผล...”

(ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาคนที่ 9, 27 กุมภาพันธ์ 256: สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยว พบว่า แนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของ เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้

1. มุ่งเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม โดยมอบหมายงานที่น่าสนใจที่เกิดจากความต้องการของตนเอง เกิดผลงานที่เป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในแก่ตนเอง และสร้างการปฏิบัติตนที่ดีแก่บุคคลอื่นๆ ทั้งทางกายและใจ

2. กิจกรรมมีการฝึกคิดวิเคราะห์ ในการตัดสินใจและหาทางแก้ไขที่ถูกต้อง ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้รู้จักแยกแยะในสิ่งถูกหรือผิด

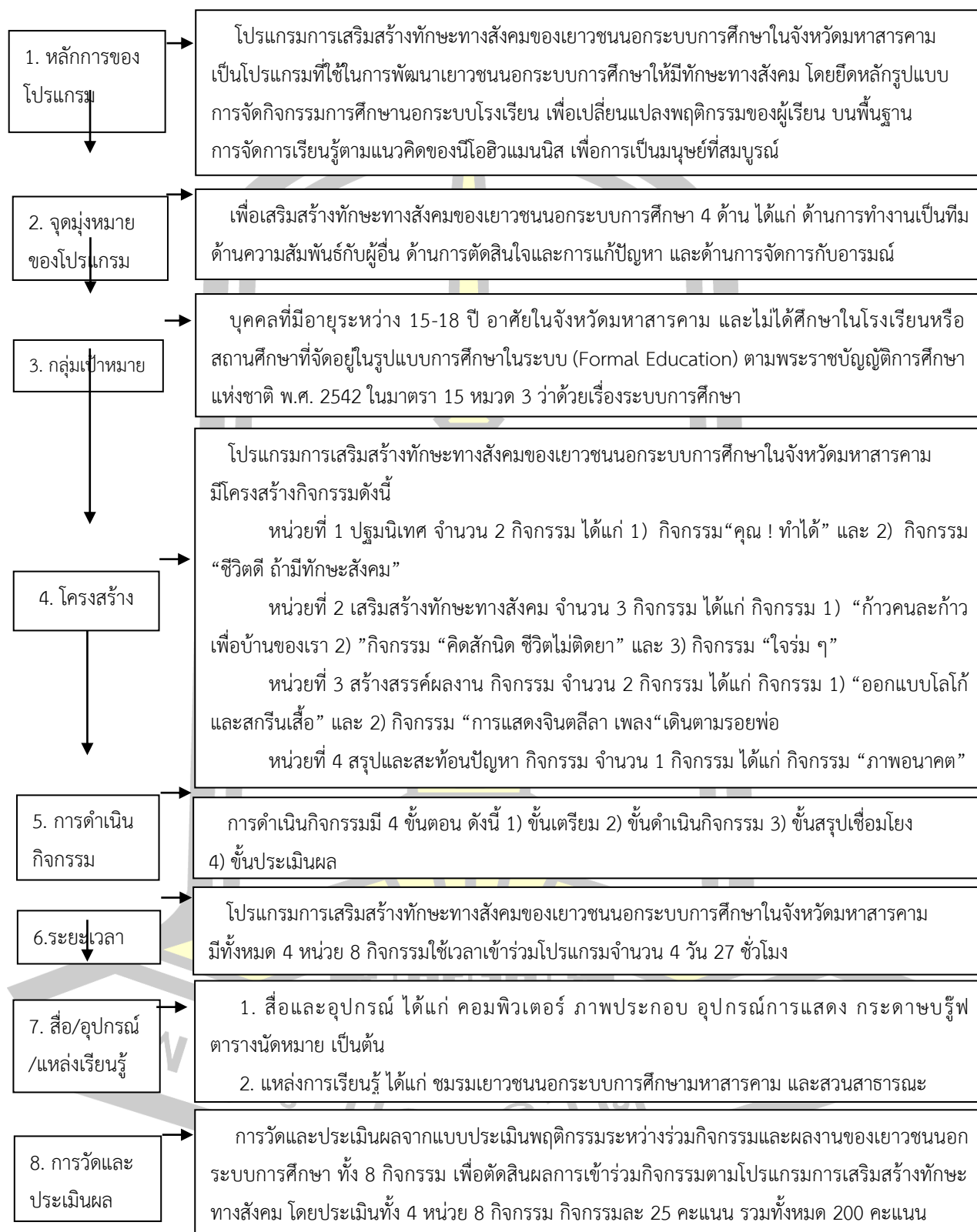
3. มีกิจกรรมที่ฝึกสมาธิเพื่อให้รู้จักมีวิธีผ่อนคลายความกังวล และสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง และปฏิบัติต่อบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 2.1 ผลการสร้างโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

จากผลการวิจัยในระยะที่ 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากเยาวชนและผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษานอกระบบการศึกษา รวมทั้งการสนทนากลุ่มกับเยาวชนนอกระบบการศึกษา นำมาพัฒนากิจกรรมและเป็นแนวทางการพัฒนาโปรแกรม โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์หลักการพัฒนาโปรแกรมตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของไทเลอร์ ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดวัตถุประสงค์ทางการศึกษา 2) คัดสรรประสบการณ์การเรียนรู้ 3) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ และ 4) ประเมินผลการเรียนรู้ ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำแนวคิดของนีโอฮิวแมนนิสมาเป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรม ซึ่งได้แก่ 1) การสร้างบรรยากาศและเสริมแรงจูงใจในการทำกิจกรรม 2) การพูดคุยข่าวสารและเหตุการณ์ต่างๆ 3) การเรียนรู้เกี่ยวกับศีลธรรม 4) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และ 5) การสรุปความคิด รวบยอดด้วยการปฏิบัติ ในเบื้องต้นได้ออกประกอบของโปรแกรม 8 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของโปรแกรม จุดมุ่งหมายของโปรแกรม กลุ่มเป้าหมายโครงสร้าง การดำเนินกิจกรรม ระยะเวลา สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล รายละเอียดองค์ประกอบของร่างโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ดังภาพประกอบ 5





ภาพที่ 5 องค์ประกอบของร่างโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

จากภาพที่ 5 องค์ประกอบของร่างโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 8 องค์ประกอบ มีรายละเอียด ดังนี้

1. หลักการของโปรแกรม เป็นโปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนาเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้มีทักษะทางสังคม ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการทำงานเป็นทีม 2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น 3) ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา และ 4) ด้านการจัดการกับอารมณ์

2. จุดมุ่งหมายของโปรแกรม เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา และด้านการจัดการกับอารมณ์

3. กลุ่มเป้าหมาย คือ เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม เป็นบุคคลที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี ที่ไม่ได้ศึกษาในระบบโรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม มีฐานะยากจน ครอบครัวแตกแยก และเยาวชนที่เคยตั้งครุฑ โดยไม่คำนึงถึงสถานภาพสมรส โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกเข้าโปรแกรม คือ เป็นผู้สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมได้โดยตลอดโปรแกรม และสามารถอ่านหนังสือและเขียนหนังสือได้

4. โครงสร้าง โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม มีรายละเอียดโครงสร้างกิจกรรม ดังนี้

หน่วยที่ 1 ปฐมนิเทศ ประกอบด้วย 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรม “คุณ! ทำได้” และกิจกรรม “ชีวิตดี ถ้ามีทักษะสังคม” ลักษณะของกิจกรรมที่ 1 เริ่มด้วยการทำสมาธิเพื่อให้เกิดความผ่อนคลาย สร้างความคุ้นเคยกับผู้วิจัย และให้ตระหนักถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน ภาพความฝันในอนาคต จากนั้นในกิจกรรมที่ 2 เป็นการแนะนำ ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบ แจ้งข้อตกลงในการเข้าร่วมโปรแกรม และเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความหมาย ความสำคัญ และตระหนักถึงผลดีของทักษะทางสังคม

หน่วยที่ 2 เสริมสร้างทักษะทางสังคม ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ได้แก่ “คิดสักนิด ชีวิตไม่ติดยา” และกิจกรรม “ใจร่ม ๆ” ลักษณะของกิจกรรมที่ 1 ก้าวคนละก้าว เพื่อบ้านของเรา” เป็นการเตรียมความพร้อมด้วยการทำงานเป็นทีม สมาชิกทุกคนนั้นมีเป้าหมายการทำงานเดียวกัน กิจกรรมที่ 2 เป็นการให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และตระหนักถึงโทษของยาเสพติด และรู้จักตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง และกิจกรรมที่ 3 ระดมสมองเพื่อค้นหาปัญหา สรุปปัญหา คิดหาวิธีการแก้ปัญหา และการนำเสนอวิธีการคิดแก้ปัญหาที่ดีที่สุด และวิธีการควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

หน่วยที่ 3 สร้างสรรค์ผลงาน ประกอบด้วย 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรม “ออกแบบโลโก้และสกรีนเสื้อ” และ กิจกรรม “การแสดงจินตลีลา เพลง “เดินตามรอยพ่อ” ลักษณะของกิจกรรมที่ 1 เป็นการบูรณาการทักษะทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการทำงานเป็นทีม 2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น 3) ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาและ 4) ด้านการจัดการกับอารมณ์

ผู้วิจัยอธิบายเชื่อมโยงความรู้ และกิจกรรมที่ 2 นำเข้าสู่การกล้าแสดงออกโดยการทำการแสดงจินตลีลาประกอบเพลง เน้นกระบวนการกลุ่มและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

หน่วยที่ 4 สรุปและสะท้อนปัญหา ประกอบด้วย 1 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรม“ภาพอนาคต” ลักษณะของกิจกรรม เป็นการสรุปทบทวนการเรียนรู้ร่วมกันทำกิจกรรมตามโปรแกรม ทั้ง 4 หน่วย 8 กิจกรรม ว่ามีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด ผู้เรียนสะท้อนสิ่งที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรม และสามารถบอกแนวทางการดำเนินชีวิต ตามแผนผังความคิด

#### 5. การดำเนินกิจกรรม การดำเนินกิจกรรมมี 4 ขั้นตอน

##### 5.1 ขั้นเตรียม

##### 5.1.1 จัดเตรียมสภาพแวดล้อมในการเข้าร่วมกิจกรรม

5.1.2 ครูผู้นำกิจกรรมตามโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา จะต้องเตรียมความพร้อมทั้งด้านความรู้ ขั้นตอนวิธีการดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรม จัดเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ในแต่ละกิจกรรมให้พร้อม

5.1.3 ครูผู้นำกิจกรรมต้องเตรียมตัวเองให้พร้อมเป็นแบบอย่างในการจัดกิจกรรมให้เยาวชนนอกระบบการศึกษา สามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมสาธิตและอธิบาย เชื่อมโยงจากกิจกรรมที่ทำ นำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน

##### 5.1.4 ครูผู้นำกิจกรรมต้องมีความรักความเมตตาและความอดทนเป็นพิเศษ

5.1.5 ครูผู้นำกิจกรรมต้องมีความเชื่อในการพัฒนาเยาวชนนอกระบบการศึกษา ว่าสามารถที่จะพัฒนาได้

##### 5.1.6 จัดระเบียบเนื้อหาที่จะเรียนและบอกให้ผู้เรียนทราบในเรื่องต่อไปนี

##### 5.2 ขั้นดำเนินกิจกรรม

5.2.1 นำเข้าสู่บทเรียนด้วยการดึงความสนใจของผู้เรียนด้วยการเข้าสอนตรงเวลา ครูเต็มไปด้วยความกระตือรือร้น ให้สัญญาณว่าบทเรียนจะเริ่มขึ้นแล้ว

##### 5.2.2 แจ้งวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรมทุกครั้งก่อนดำเนินกิจกรรม

##### 5.2.3 ทบทวนความรู้เดิมหรือสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปครั้งที่แล้วทุกครั้ง

##### 5.2.4 การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย

5.2.5 ครูเตรียมคำถามเกี่ยวกับกิจกรรมที่เรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม เกี่ยวกับเนื้อหาของกิจกรรมและอาจเป็นคำถามที่มีเพียงคำตอบเดียวสั้น ๆ

5.2.6 การมอบหมายงานให้ผู้เรียนทำ ครูผู้นำกิจกรรมควรแจ้งให้ผู้เรียนทราบว่า จะต้องทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จในเวลาที่กำหนด เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนครูผู้นำกิจกรรมต้องให้ผู้เรียนทบทวนคำสั่งอีกครั้ง

##### 5.2.7 ครูผู้นำกิจกรรมต้องให้ความช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม

### 5.3 ชั้นสรุปเชื่อมโยง

5.3.1 ครูผู้จัดกิจกรรมต้องอธิบายสาเหตุการทำกิจกรรม เพื่อเชื่อมโยงความรู้จากการเรียนรู้ที่ผ่านมาเชื่อมโยงสู่เนื้อหาในกิจกรรมใหม่

5.3.2 ครูผู้จัดกิจกรรมอธิบายยกตัวอย่าง เชื่อมโยงให้เห็นคุณค่าและความสำคัญในการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

### 5.4 ชั้นประเมินผล

สังเกตเพื่อประเมินพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่แสดงออกขณะเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมทั้ง 8 กิจกรรม

### 6. ระยะเวลา

โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม มีทั้งหมด 4 หน่วย 8 กิจกรรม ใช้เวลาเข้าร่วมโปรแกรมจำนวน 6 วัน 27 ชั่วโมง

7. สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) สื่อและอุปกรณ์ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ ภาพประกอบ อุปกรณ์การแสดง สมุด กระดาษปฐพี และข้อตกลงการเข้าร่วมโปรแกรม และ 2) แหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ ชมรมเยาวชนนอกระบบการศึกษามหาสารคาม และสวนสาธารณะ

### 8. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลจากแบบประเมินพฤติกรรมระหว่างร่วมกิจกรรมและผลงานของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ทั้ง 8 กิจกรรม เพื่อตัดสินผลการเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม โดยประเมินทั้ง 4 หน่วย 8 กิจกรรม กิจกรรมละ 25 คะแนน รวมทั้งหมด 200 คะแนน การแปลผลของแบบประเมินพฤติกรรมระหว่างร่วมกิจกรรมและผลงาน ถือเป็นเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ทำได้ 20 – 25 คะแนน หมายถึง ดี

ทำได้ 15 – 19 คะแนน หมายถึง ปานกลาง

ทำได้ 1 – 14 คะแนน หมายถึง ปรับปรุง

ตอนที่ 2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างโปรแกรมทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ดังตาราง 10

ตาราง 10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ  
 ร่างโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัด  
 มหาสารคาม

องค์ประกอบโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม ของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัด มหาสารคาม	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
<b>1. หลักการของโปรแกรม</b> โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชน นอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคามเป็น โปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนาเยาวชนนอกระบบการศึกษา ให้มีทักษะทางสังคม ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้	4.40	0.55	มาก	4.20	0.84	มาก
1. ด้านการทำงานเป็นทีม 2. ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น 3. ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา 4. ด้านการจัดการกับอารมณ์						
<b>2. จุดมุ่งหมายของโปรแกรม</b> เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอก ระบบการศึกษา จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำงาน เป็นทีม ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการตัดสินใจและ การแก้ปัญหา และด้านการจัดการกับอารมณ์	4.80	0.45	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
<b>3. กลุ่มเป้าหมาย</b> บุคคลที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี ที่ไม่ได้ศึกษาใน ระบบโรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม มีฐานะยากจน ครอบครัวแตกแยก และเยาวชนที่เคยตั้งครุฑ โดยไม่ คำนึงถึงสถานภาพสมรส	4.20	0.45	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด

พูนุ ปณุกิติโต ชีวะ

ตาราง 10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ  
 ร่างโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา  
 ในจังหวัดมหาสารคาม (ต่อ)

องค์ประกอบโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม ของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัด มหาสารคาม	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
<b>4. โครงสร้าง</b>						
หน่วยที่ 1 ปฐมนิเทศ						
กิจกรรมที่ 1 คุณ! ทำได้	4.00	0.71	มาก	4.20	0.45	มาก
กิจกรรมที่ 2 ชีวิตดี ถ้ามีทักษะสังคม”	4.00	1.00	มาก	4.40	0.55	มาก
หน่วยที่ 2 เสริมสร้างทักษะทางสังคม 3 กิจกรรม						
กิจกรรมที่ 3 ก้าวคนละก้าวเพื่อบ้านของเรา	4.20	0.84	มาก	4.20	0.45	มาก
กิจกรรมที่ 4 คิดสักนิด ชีวิตไม่ติดยา	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
กิจกรรมที่ 5 ใจร่มๆ	4.40	0.55	มาก	4.40	0.55	มาก
หน่วยที่ 3 สร้างสรรค์ผลงาน 2 กิจกรรม						
กิจกรรมที่ 6 ออกแบบโลโก้และสกรีนเสื้อ	3.60	1.14	มาก	3.80	1.10	มาก
กิจกรรมที่ 7 แสดงจินตลีลา “เดินตามรอยพ่อ”	4.20	0.45	มาก	4.20	0.45	มาก
หน่วยที่ 4 สรุปและสะท้อนปัญหา 1 กิจกรรม						
กิจกรรมที่ 8 ภาพอนาคต	3.40	0.55	ปานกลาง	4.20	0.45	มาก
รวม	4.05	0.37	มาก	4.25	0.25	มาก
<b>5. การดำเนินกิจกรรม</b>						
การดำเนินกิจกรรมมี 4 ขั้นตอน ดังนี้						
1. ขั้นเตรียม	4.20	0.84	มาก	3.60	1.14	มาก
2. ขั้นดำเนินกิจกรรม						
3. ขั้นสรุปเชื่อมโยง						
4. ขั้นประเมินผล						
<b>6.ระยะเวลา</b>						
โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชน นอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคามมีทั้งหมด 4 หน่วย 8 กิจกรรมใช้เวลาเข้าร่วมโปรแกรมจำนวน 6 วัน 27 ชั่วโมง	4.40	0.55	มาก	3.80	0.45	มาก

ตาราง 10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ  
 ร่างโครงการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา  
 ในจังหวัดมหาสารคาม (ต่อ)

องค์ประกอบโครงการเสริมสร้างทักษะทางสังคม ของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัด มหาสารคาม	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
<b>7. สื่อ/อุปกรณ์ /แหล่งเรียนรู้</b>						
1. สื่อและอุปกรณ์ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ ภาพประกอบ อุปกรณ์การแสดง กระดาษปรีฟ ข้อตกลงการเข้าร่วม โปรแกรม	4.00	0.71	มาก	3.80	0.84	มาก
2. แหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ ชมรมเยาวชนนอกระบบ การศึกษา และสวนสาธารณะ						
<b>8. การวัดและประเมินผล</b>						
การวัดและประเมินผลจากแบบประเมินพฤติกรรม ระหว่างร่วมกิจกรรมและผลงานของเยาวชนนอกระบบ การศึกษา ทั้ง 8 กิจกรรม เพื่อตัดสินผลการเข้าร่วม กิจกรรมตามโครงการเสริมสร้างทักษะทางสังคม โดยประเมินทั้ง 4 หน่วย 8 กิจกรรม กิจกรรมละ 25 คะแนน รวมทั้งหมด 200 คะแนน	4.00	1.00	มาก	4.00	0.71	มาก
<b>รวม</b>	<b>4.26</b>	<b>0.48</b>	<b>มาก</b>	<b>4.08</b>	<b>0.43</b>	<b>มาก</b>

จากตาราง 10 ผลการประเมินโครงการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า

1. ความเหมาะสมของโปรแกรมในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ( $\bar{X}=4.26$ , S.D. =0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ จุดมุ่งหมายของโปรแกรม ( $\bar{X}=4.80$ , S.D. =0.45) รองลงมา คือ ระยะเวลา ( $\bar{X}=4.40$ , S.D. =0.55) และหลักการของโปรแกรม ( $\bar{X}=4.40$ , S.D. =0.55) ตามลำดับ ส่วนองค์ประกอบโปรแกรมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สื่อ/อุปกรณ์ /แหล่งเรียนรู้ ( $\bar{X}=4.00$ , S.D. =0.71) และการวัดและประเมินผล ( $\bar{X}=4.00$ , S.D. =1.00)

2. ความเป็นไปได้ของโปรแกรมในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ( $\bar{X}=4.08$ , S.D.=0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า เป้าหมายของโปรแกรม ( $\bar{X}=4.60$ , S.D. =.55)

รองลงมา คือ จุดหมายของโปรแกรม ( $\bar{X}=4.40$ , S.D. =.55) ตามลำดับ ส่วนองค์ประกอบโปรแกรมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การดำเนินกิจกรรม ( $\bar{X}=3.60$ , S.D. =1.14)

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 8 คน มีผลการทดลองใช้โปรแกรมดังนี้

3.1 ผลการประเมินพฤติกรรมระหว่างร่วมกิจกรรมและผลงานของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ทั้ง 8 กิจกรรม ผลดังตาราง 11

ตาราง 11 ผลการประเมินพฤติกรรมระหว่างร่วมกิจกรรมและผลงานของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายบุคคล (N = 8)

คนที่	แผนกิจกรรม (กิจกรรมละ 25 คะแนน)								คะแนน รวม ระหว่าง เรียน 200 คะแนน
	1. คุณทำได้	2. ชีวิตดี ถ้ามีทักษะสังคม	3. ก้าวคนละก้าว เพื่อบ้าน ของเรา	4. คิดถักนิต ชีวิต ไม่ติดยา	5. ใจรวมๆ	6. ออกแบบโลโก้และสกรีน เสื้อ	7. การแสดงจินตลีลา	8. ภาพอนาคต	
1	23	20	23	20	21	21	20	19	167
2	21	21	22	22	22	23	23	20	174
3	19	24	19	24	23	20	20	23	172
4	20	19	20	19	21	20	22	21	162
5	22	23	20	19	19	22	21	19	165
6	23	21	23	21	23	21	21	23	176
7	21	20	21	21	20	22	22	18	165
8	19	21	22	20	20	19	21	22	164
ผลรวม	168	169	170	166	169	168	170	165	1345
ค่าเฉลี่ย	21.00	21.13	21.25	20.75	21.13	21.00	21.25	20.63	168.13
S.D.	1.60	1.64	1.49	1.67	1.46	1.31	1.04	1.92	5.17
ร้อยละ	84.00	84.50	85.00	83.00	84.50	84.00	85.00	82.50	84.06



จากตาราง 11 ผลการประเมินพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมและผลงานของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ในการเข้าร่วมโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 8 กิจกรรม จำแนกเป็นรายบุคคล จำนวน 8 กิจกรรม พบว่ามีผลรวมคะแนน อยู่ระหว่าง 165-170 คะแนน จากคะแนนเต็ม 200 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 168.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 5.17 คิดเป็นร้อยละทั้งหมด เท่ากับ 84.06

### 3.2 ผลการวิเคราะห์แบบวัดทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทักษะทางสังคมจากแบบวัด ภายหลังจากการทดลองใช้โปรแกรมสิ้นสุดลง ผลดังตาราง 12

ตาราง 12 ผลการวัดทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม  
จำแนกเป็นรายบุคคล (N=8)

คนที่	คะแนน				รวม (150 คะแนน)	ระดับทักษะ ทางสังคม
	ด้านที่ 1 (40 คะแนน)	ด้านที่ 2 (40 คะแนน)	ด้านที่ 3 (35 คะแนน)	ด้านที่ 4 (35 คะแนน)		
1	29	27	24	25	105	ปานกลาง
2	38	37	32	33	140	สูงมาก
3	36	36	32	33	137	สูงมาก
4	32	33	28	29	122	สูง
5	34	33	29	24	120	สูง
6	29	31	28	27	115	สูง
7	26	33	30	23	112	สูง
8	28	28	21	27	104	ปานกลาง
รวม	252	258	224	221		

จากตาราง 12 ทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายบุคคล พบว่า ผู้เรียนมีระดับทักษะทางสังคมสูง มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 4 คน รองลงมาคือ ผู้เรียนมีระดับทักษะทางสังคมสูงมาก จำนวน 2 คน และผู้เรียนมีระดับทักษะทางสังคมปานกลาง จำนวน 2 คน

3.3 ผลการสังเกตทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัด  
มหาสารคาม จากการสังเกตทักษะทางสังคม ปรากฏผลดังตาราง 13

ตาราง 13 ผลการสังเกตทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม  
จำแนกเป็นรายบุคคล (N=8)

คนที่	คะแนน				รวม (50 คะแนน)	ระดับทักษะ ทางสังคม
	ด้านที่ 1 (15 คะแนน)	ด้านที่ 2 (10 คะแนน)	ด้านที่ 3 (10 คะแนน)	ด้านที่ 4 (15 คะแนน)		
1	12	6	9	14	41	สูง
2	13	9	7	11	40	สูง
3	13	8	10	13	44	สูง
4	13	10	8	12	43	สูง
5	10	8	9	13	40	สูง
6	13	7	9	12	41	สูง
7	13	9	7	11	40	สูง
8	13	9	7	10	39	สูง
รวม	100	66	66	96		

จากตาราง 13 ผลการสังเกตทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัด  
มหาสารคาม จำแนกเป็นรายบุคคล พบว่า ทุกคนมีทักษะทางสังคมอยู่ในระดับสูง

3.4 ผลการหาประสิทธิภาพของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชน  
นอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของ  
เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 8 คน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ประสิทธิภาพ  
 $E_1/E_2$  ของผลการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมทั้ง 4 ด้าน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง  
จัดกิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรม หลังจากจัดกิจกรรม ให้กลุ่มเป้าหมายการวิจัยทำแบบวัดทักษะทางสังคม  
จำนวน 30 ข้อ และผู้วิจัยสังเกตทักษะทางสังคม จำนวน 10 ข้อ จากนั้น นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์

หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละของคะแนนของเยาวชน นอกระบบการศึกษาทุกคน เพื่อหาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบ การศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ผลปรากฏดังตาราง 14

ตาราง 14 ผลการหาประสิทธิภาพของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบ การศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ตามเกณฑ์ 80/80

จำนวน ผู้เรียน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E <sub>1</sub> )		ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E <sub>2</sub> )		(E <sub>1</sub> /E <sub>2</sub> )
	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้รวม	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้รวม	
8	1,600	1,345	1,600	1,283	84.06/80.19

จากตาราง 14 ประสิทธิภาพของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชน นอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคามที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพของกระบวนการจัดกิจกรรม มีค่า เท่ากับ 84.06 และมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์เท่ากับ 80.19 แสดงว่าประสิทธิภาพของโปรแกรมการ เสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม เท่ากับ 84.06/80.19 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

3.5 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของ เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ดังตาราง 15



ตาราง 15 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ข้อ ที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับของ ความ พึงพอใจ
1	การจัดกิจกรรมมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท่าน	4.58	0.50	มากที่สุด
2	ท่านชอบบรรยากาศในการคิดและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน	4.25	0.61	มาก
3	การจัดกิจกรรมมีความหลากหลายและดำเนินการตามลำดับขั้นตอนอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง	4.17	0.64	มาก
4	การจัดกิจกรรมสามารถกระตุ้นส่งเสริมให้ท่านเกิดทักษะทางสังคม	4.00	0.72	มาก
5	ท่านมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นและกล้าแสดงออกมากขึ้น	4.42	0.58	มาก
6	ท่านมีความสุขและเพลิดเพลินกับการเข้าร่วมกิจกรรม	4.13	0.68	มาก
7	การที่ท่านและเพื่อนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยให้ส่งเสริมทักษะทางสังคม เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตที่เกิดขึ้นได้	4.21	0.59	มาก
8	ท่านภูมิใจกับผลงานและความสำเร็จ	4.46	0.72	มาก
9	สื่อและแหล่งเรียนรู้มีความเหมาะสมเพียงพอ	4.42	0.65	มาก
10	เวลา และสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.04	0.69	มาก
	รวม	4.27	0.40	มาก

จากตาราง 15 ผลการศึกษาความพึงพอใจในการเข้าร่วมโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.27$ , S.D.= 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับสูงที่สุด จำนวน 1 ข้อ คือ การจัดกิจกรรมมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท่าน ( $\bar{X} = 4.58$ , S.D.= 0.50)

## 3.6 ปัญหา/สิ่งที่พบ และวิธีการแก้ไขปัญหาระหว่างการจัดกิจกรรม ดังตาราง 16

ตาราง 16 ปัญหา/สิ่งที่พบ และวิธีการแก้ไขปัญหาระหว่างการจัดกิจกรรมตามโปรแกรม  
การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

กิจกรรมที่	ปัญหา/สิ่งที่พบ	วิธีการแก้ปัญหา	ผลที่ได้รับ
1. กิจกรรม “คุณ! ทำ ได้”	- ผู้เรียนไม่กล้าแสดงออก - ขาดความเชื่อมั่นใน ตนเอง	- ครูให้การเสริมแรง เชิงบวก แสดงออกด้วย ความรัก ความเมตตา	- ผู้เรียนกล้าที่จะร่วม กิจกรรมมากขึ้น - มีความผ่อนคลาย ความวิตกกังวลน้อยลง
2. กิจกรรม “ชีวิตดี ถ้ามี ทักษะ สังคม”	- ยังไม่ตระหนัก ความสำคัญของกิจกรรม - เมื่อพบปัญหาหรือข้อ สงสัย ไม่กล้าที่จะซักถาม - ผู้เรียนมีความ กระตือรือร้น	- ครูทบทวนซ้ำ ๆ ทีละ กิจกรรม - พุดเชื่อมโยงเนื้อหาทีละ ขั้นตอน - แนะนำวิธีการทำ กิจกรรมและวิธีแก้ปัญหา	- ผู้เรียนค่อย ๆ เข้าใจ ความจำเป็นและ ความสำคัญของกิจกรรม - ผู้เรียนสนใจในการทำ กิจกรรมมากขึ้น
3. กิจกรรม “ก้าวคนละ ก้าว เพื่อ บ้านของ เรา”	- ผู้เรียนมีความตื่นเต็นใน การเข้าร่วมโปรแกรมอาจ เนื่องมาจากเป็นกิจกรรมที่ แปลกใหม่สำหรับผู้เรียน - ผู้เรียนบางคนยังไม่ สามารถปรับตัวเข้ากับ ผู้อื่นได้	- ครูอธิบายให้ผู้เรียน เข้าใจโดยช่วยถามคำถาม ที่ให้ผู้เรียนคิดว่าตนชอบ หรือไม่ชอบอะไร - จัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิด ความคุ้นเคยต่อกัน	- ผู้เรียนยอมรับกฎของ การเข้าร่วมกลุ่ม - สามารถทำงานร่วมกลุ่ม กันได้และเกิดความ สนุกสนานในการทำ กิจกรรมร่วมกัน
4. กิจกรรม “คิดสักนิด ชีวิตไม่ติด ยา”	- การตอบคำถามมีอาการ เกร็งไม่กล้าตอบคำถาม - ผู้เรียนบางคนไม่กล้าที่ จะตอบคำถาม	- ครูใช้การฟังอย่างลึกซึ้ง เคารพการตอบ - ครูใช้ถ้อยคำที่เรียบง่าย ในการอธิบายคำถาม และ ยกตัวอย่างคำตอบให้ ผู้เรียนได้เข้าใจอย่างง่าย	- ผู้เรียนกล้าตอบ คำถามและแสดงความ คิดเห็นอย่างมีเหตุผล - ผู้เรียนรู้จักประเมินผล ทางเลือกต่าง ๆ ได้ดี

ตาราง 16 ปัญหา/สิ่งที่พบ และวิธีการแก้ไขปัญหาระหว่างการจัดกิจกรรมตามโปรแกรม  
การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม  
(ต่อ)

กิจกรรมที่	ปัญหา/สิ่งที่พบ	วิธีการแก้ปัญหา	ผลที่ได้รับ
5. กิจกรรม “ใจรั่ม ๆ”	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นและปรึกษากัน</li> <li>- ผู้เรียนบางคนไม่เข้าใจในข้อคำถาม</li> <li>- ผู้เรียนแก้ไขปัญญาที่</li> <li>- ผู้เรียนบางคนเริ่มมีอาการเบื่อหน่ายในการร่วมกิจกรรม</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ครูใช้ถ้อยคำที่เรียบง่ายยกตัวอย่างคำตอบให้ผู้เรียนเข้าใจ</li> <li>- ครูหากิจกรรมนันทนาการเข้ามาประยุกต์ใช้ระหว่างทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ผู้เรียนกล้าที่จะปรึกษากับเพื่อน ๆ และแสดงความคิดเห็นร่วมกัน</li> <li>- ผู้เรียนและครูดำเนินกิจกรรมร่วมกันได้ดี</li> <li>- ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญญาได้อย่างเหมาะสม</li> </ul>
6. กิจกรรม “ออกแบบ โลโก้และ สกรีนเสื้อ”	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ผู้เรียนบางคนไม่เชื่อมั่นในตนเอง คิดว่าตัวเองไม่มีความสามารถที่จะทำได้</li> <li>- ผู้เรียนมีความสนใจกิจกรรม</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ครูอธิบายขั้นตอนการทำและอธิบายเหตุผลในการทำกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญของกิจกรรม</li> <li>- ครูพาผู้เรียนทำทีละขั้นตอนไปอย่างช้า ๆ</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ผู้เรียนทำงานร่วมกับคนอื่นได้มีความเอื้อเฟื้อช่วยกันทำงานจนสำเร็จ</li> <li>- ผู้เรียนมีความสนใจในการทำกิจกรรมมาก</li> <li>- ผู้เรียนสามารถปฏิบัติจนได้ผลงาน</li> </ul>
7. กิจกรรม “การแสดง จินตลีลา เพลง“เดิน ตามรอยพ่อ”	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ผู้เรียนทำกิจกรรมเกินเวลาที่กำหนดเพราะบางคนไม่มีทักษะด้านการแสดงมาก่อน</li> <li>- ผู้เรียนเขินอายที่จะแสดงออก</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ครูช่วยเหลือ โดยให้แนวคิดในการทำกิจกรรม</li> <li>- ครูโน้มน้าวให้ผู้เรียนเกิดความสนใจร่วมด้วย และกล้าที่จะแสดงออก</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ผู้เรียนสามารถทำงานทันตามเวลากำหนด</li> <li>- ผู้เรียนกล้าแสดงออก</li> <li>- ผู้เรียนช่วยเหลือกัน และแนะนำเพื่อนในการทำกิจกรรมได้</li> </ul>
8. กิจกรรม “ภาพ อนาคต”	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ผู้เรียนเรียนแล้วลืมนเนื้อหาในกิจกรรมแรก ๆ</li> <li>- ตอบคำถามไม่ได้</li> <li>- ผู้เรียนสามารถวางแผนได้อย่างมีขั้นตอนที่ถูกต้องเหมาะสม</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ครูทบทวนซ้ำ ๆ ทีละกิจกรรม</li> <li>- ครูสนทนาพูดเชื่อมโยงเนื้อหา</li> <li>- ครูพูดโน้มน้าวให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้</li> <li>- ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญในการวางแผนชีวิต</li> </ul>

### 3.7 ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัด

มหาสารคาม

จากการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมและมีการเปลี่ยนแปลงหลังเข้าร่วมกิจกรรมและผลกระทบ (Impact) ภายหลังจากดำเนินการวิจัยทั้ง 3 ระยะสิ้นสุดลง ดังตาราง 17

ตาราง 17 ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

คนที่	ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น		
	พฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย	หลังเข้าร่วมกิจกรรม	ผลกระทบ (Impact)
1	ไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าซักถาม แต่ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี ว่างงาน ยังไม่ได้ทำงานประจำ	รับรู้ความสามารถของตนเอง มีมั่นใจ กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็นมากกว่าเดิม รู้จักการทำงานเป็นทีม โดดเด่นในเรื่องการวางแผนการทำงาน	ทำงานประจำ เป็นพนักงานเสิร์ฟร้านอาหาร ได้ทำงานภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม
2	เป็นคนกล้าแสดงออก อารมณ์ค่อนข้างใจร้อน ขุนเฉียว ชื่นชอบใจ และโกรธง่าย ทำงานที่ร้านอาหาร (คาราโอเกะ) ตำแหน่ง ต้อนรับ	ภายหลังจากการร่วมกิจกรรมที่ 7 การแสดงจินตลีลา สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี มีลักษณะความเป็นผู้นำ ควบคุมอารมณ์ในการทำกิจกรรมได้ดี	เริ่มงานใหม่โดยประกอบอาชีพค้าขาย (ผักสด) ช่วยบิดา และเข้าศึกษาในช่วงระหว่างดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 ที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ชั้นปีที่ 2
3	เป็นคนใจน้อย ไม่กล้าแสดงออก ขาดการฝึกฝนการทำงานเป็นทีม ไม่ได้ทำงานประจำ	ทำงานร่วมกับเพื่อนได้ดี รับฟังและกล้าแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ และความเป็นผู้นำที่ดี รับผิดชอบต่องาน และตรงต่อเวลา	เข้าศึกษาที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลังสิ้นสุดการทำกิจกรรม

ตาราง 17 ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม (ต่อ)

คนที่	ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น		
	พฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย	หลังเข้าร่วมกิจกรรม	ผลกระทบ (Impact)
4	มีบุคลิกเจียบขริม ใจเย็น พุดน้อย ขาดมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น ไม่กล้าแสดงออก แต่ให้ความร่วมมือกับเพื่อนในกลุ่มดี มีความคิดสร้างสรรค์	สามารถปฏิบัติตัวดีขึ้น มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย พุดจาสุภาพ รู้จักกล่าวคำขอโทษ เมื่อทำผิด และทำงานในกลุ่มได้ดีขึ้น	ช่วยงานบิดาที่ประกอบอาชีพซื้อของเก่า ทำงานช่วยบิดาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมจนสิ้นสุดการทำกิจกรรม
5	มีความตั้งใจ มุ่งมั่น ขยันในการทำกิจกรรม ให้ความร่วมมือดี มีความรับผิดชอบต่องาน	ฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น สนใจและให้ความร่วมมือต่อเพื่อนในกลุ่ม กล้าคิดและกล้าแสดงออก เมื่อให้นำเสนอผลงาน	เข้าศึกษาต่อวิทยาลัยสารพัดช่างมหาสารคาม เริ่มเข้าศึกษาในช่วงเสร็จสิ้นการเข้าร่วมกิจกรรม มีความมุ่งมั่นต่อการทำงาน และมีเป้าหมายในอนาคต
6	มีพฤติกรรมซื่อาย ไม่กล้าแสดงออกขาดมนุษยสัมพันธ์ต่อบุคคลอื่นๆ ตั้งใจทำงาน ปฏิบัติตามสิ่งที่มีมอบหมายได้ดี เคยทำงานร้านล้างรถ แต่โดนเลิกจ้างเนื่องจากขาดความสามารถการทำงาน	สามารถปรับตัวและพูดคุยเข้ากับผู้อื่นได้มากขึ้น ถึงแม้ไม่ใช่กลุ่มเพื่อนของตนเอง และสามารถวางแผนในการทำงานได้ดี กล้าตัดสินใจที่จะแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม	ค้าขายร้องเท้ามือสองช่วยญาติตามตลาดนัด มีความเชื่อมั่นในตนเอง ได้ทำงานภายหลังเข้าร่วมกิจกรรม
7	ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ยังไม่มีเท่าที่ควร ขาดความเหมาะสมในการใช้คำพูดและมรรยาทในการฟังที่ดี	มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นผู้นำและผู้ตามได้ดี เมื่อรู้สึกไม่พอใจก็สามารถเก็บอารมณ์ได้ดี และปฏิบัติตามงานที่มีมอบหมายได้ดี	ทำงานรับจ้างทั่วไป
8	มีปัญหาในการใช้ถ้อยคำที่สุภาพ ขาดอารมณ์ขัน ไม่ร่าเริง และขาดความสามารถในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ	รู้จักเกรงใจผู้อื่นมากขึ้น มีความรับผิดชอบ สามารถทำงานที่ตนได้รับมอบหมายได้ดี มีความมุ่งมั่นในการทำงานมากขึ้น และมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน	ทำงานรับจ้างทั่วไป ยกอาหารในร้านอาหารในโรงเรียน ทำประจำตั้งแต่ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

จากตาราง 17 ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทักษะทางสังคมไปในทิศทางที่ดี เยาวชนทุกคนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตน ที่พร้อมจะดำเนินชีวิตในสังคม รวมทั้งมีกำลังใจในการประกอบอาชีพการทำงาน ซึ่งผลกระทบ (Impact) ที่เกิดขึ้นภายหลังการดำเนินการวิจัยแล้ว พบว่า มีเยาวชน



นอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 2 คน ที่ตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษา 2 แห่ง ได้แก่ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) และวิทยาลัยสารพัดช่างมหาสารคาม และมีอีก 1 คน ได้เข้าศึกษาในช่วงระหว่างดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 ที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีเยาวชนที่ได้สถานที่ทำงานใหม่ ภายหลังจากร่วมกิจกรรมแล้ว จำนวน 2 คน ได้แก่ เป็นพนักงานเสิร์ฟร้านอาหาร 1 คน และค้าขายรองเท้ามือสองช่วยญาติตามตลาดนัด 1 คน นอกจากนั้นเป็นการทำงานของครอบครัว



## บทที่ 5

### สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

#### ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

#### สรุปผล

การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้นำเสนอผลตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคม มีประเด็นที่สำคัญดังนี้

- 1.1 ผลจากการศึกษาดูงานและเข้ารับการฝึกอบรม พบว่า เยาวชนนอกระบบการศึกษาขาดการแสดงออกที่เหมาะสม ขาดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน มีอิสระการดำเนินชีวิต ผู้วิจัยได้แนวทางการทำงานร่วมกันในระดับเครือข่ายภาคีความร่วมมือระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เชื่อมโยงสู่กลุ่มเป้าหมายและผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม แนวทางที่ได้คือ ส่งเสริมให้

เยาวชนได้แสดงความสามารถและทำกิจกรรมร่วมกัน จนนำไปสู่การจัดตั้งชมรมขึ้นในนาม “ชมรมเยาวชนนอกระบบการศึกษามหาสารคาม” เพื่อจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคม

1.2 ผลการศึกษาปัญหาของเยาวชนนอกระบบการศึกษา พบว่า เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม มีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดยาเสพติดและการทะเลาะวิวาทเป็นส่วนใหญ่ และปัญหาทักษะทางสังคมร่วมกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ด้วยการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม พบว่า เยาวชนนอกระบบการศึกษาขาดการทำงานเป็นทีม ขาดการวางแผนในการทำงาน ด้านที่ต้องการสูงที่สุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม รองลงมาคือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสูงที่สุด คือ จำนวน 6 วัน ต้องการกิจกรรมที่สนุก และมีโอกาสได้แสดงความสามารถ

1.3 ผลการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคมร่วมกับผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษา พบว่า เยาวชนนอกระบบการศึกษาควรได้รับการพัฒนาที่เหมาะสม ได้แก่ กิจกรรมต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความสนใจของเยาวชน กิจกรรมควรมีลักษณะเน้นความสนุกสนาน ไม่เกิดความเครียด กิจกรรมมีความหลากหลาย ทำทาย กระตุ้น และเร้าความสนใจ มีโอกาสได้แสดงความสามารถ และมีความภูมิใจในผลงานของตนเอง

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการของโปรแกรม เพื่อพัฒนาทักษะสังคม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา และด้านการจัดการกับอารมณ์ 2) เป้าหมายของโปรแกรม 3) จุดมุ่งหมายของโปรแกรม 4) โครงสร้าง 5) การดำเนินกิจกรรม 6) ระยะเวลา 7) สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ และ 8) การวัดและประเมินผล โดยโปรแกรมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับเหมาะสมมาก

3. ผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้

3.1 ผลการวัดทักษะทางสังคม พบว่า เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม หลังการทดลองมีทักษะทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับสูง

3.2 ประสิทธิภาพของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ ( $E_1$ ) มีค่าเท่ากับ 84.06 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ( $E_2$ ) มีค่าเท่ากับ 80.19 ดังนั้นประสิทธิภาพของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม เท่ากับ 84.06/80.19 แสดงว่า มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งเอาไว้

3.3 การประเมินพฤติกรรมระหว่างเรียนและผลงานของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า มีระดับคะแนนตามเกณฑ์การประเมินโดยรวมอยู่ในระดับดี

3.4 ผลการศึกษาความพึงพอใจในการเข้าร่วมโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

4. ผลกระทบ (Impact) ที่เกิดขึ้นภายหลังการดำเนินการวิจัย พบว่า เยาวชนทุกคนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตน ที่พร้อมจะดำเนินชีวิตในสังคม มีเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 2 คน ที่ตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษา 2 แห่ง ได้แก่ ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) และวิทยาลัยสารพัดช่างมหาสารคาม และมีอีก 1 คน ได้เข้าศึกษาในช่วงระหว่างดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 ที่ศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีเยาวชนที่ได้สถานที่ทำงานใหม่ ภายหลังจาก ร่วมกิจกรรมแล้ว จำนวน 2 คน ได้แก่ เป็นพนักงานเสิร์ฟร้านอาหารและค้าขายรองเท้ามือสอง ช่วยญาติตามตลาดนัด นอกจากนี้ ทำงานกับอาชีพในครอบครัว

### อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการอภิปราย ดังนี้

#### 1. การศึกษาสภาพปัญหาทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา

ปัญหาของเยาวชนนอกระบบการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดยาเสพติดและการทะเลาะวิวาท ทั้งนี้เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมไทย จนทำให้ครอบครัวเกิดสภาพมีปัญหาด่าง ๆ ได้แก่ ความยากจน พ่อแม่เลิกทางกัน จึงส่งผลให้เยาวชนนอกระบบการศึกษาขาดภูมิคุ้มกันที่ดีต่อการอยู่ร่วมกับคนในสังคม ซึ่งตรงกับทฤษฎีพฤติกรรมมนุษย์ของสกินเนอร์ (Skinner) ที่ระบุว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นมักจะมีความเป็นตัวของตัวเองสูงและมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย เด็กก็จะสามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมได้ และมีทักษะทางสังคมที่สูงขึ้น ซึ่งเยาวชนเป็นวัยที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี เป็นช่วงร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และเปลี่ยนแปลงมากกว่าช่วงอายุอื่น ๆ กลุ่มเยาวชนในช่วงวัยนี้ จะรู้สึกว่าตนกำลังเจริญเติบโตมากขึ้น เป็นช่วงความขัดแย้งและสับสนในตัวเอง ดังทฤษฎีจิตสังคมของอีริกสัน (Erikson) ในขั้นที่ 5 ขั้นการรู้จักตนเองและไม่รู้จักตนเองหรือสับสนในบทบาทสังคม (Ego Identity vs. Role Confusion) ที่ระบุว่า บางคนอาจกังวลเกี่ยวกับร่างกายที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงถือได้ว่าเยาวชนในช่วงวัยนี้ มีพฤติกรรมที่อ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก

ในการพัฒนาทักษะทางสังคมจะเกิดขึ้นได้นั้น เด็กหรือเยาวชนจะต้องมีพฤติกรรมที่ดี มีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีสายสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและชุมชน ดังที่ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2559) ระบุว่า การขาดทักษะทางสังคมมีหลายสาเหตุ สาเหตุหนึ่งเกิดจากปัญหาชุมชนและสังคมมีความอ่อนแอ มีลักษณะต่างคนต่างอยู่และสภาพการมีน้ำใจต่อกันลดลง ทักษะการเข้าสังคมจึงถดถอยลง

อย่างมีนัยสำคัญ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวารสาร *แอสคา* (2552) ที่ระบุถึงลักษณะของเด็กกว่า การไม่ได้รับความรักความผูกพันจากครอบครัวเพื่อน หรือบุคคลทั่วไป เป็นผลให้เด็กรู้สึกโดดเดี่ยว อ้างว้างซึ่งต้องการความรัก และการยอมรับจากผู้อื่นซึ่งจากลักษณะดังกล่าวจึงมีผลทำให้เด็กใน สถานสงเคราะห์ที่มีความต้องการวัตถุเพื่อมาเป็นสิ่งทดแทน อีกทั้งยังค้นพบว่า ปัญหาทักษะทางสังคม ของเยาวชนนอกระบบการศึกษา เนื่องมาจากสภาพความเป็นอยู่ที่พ่อแม่ให้การดูแลน้อยลง ซึ่งถือว่า มีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังงานวิจัยของ *ปริวัฒน์ ช่างคิด* (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองต้องให้ ความสำคัญ และส่งเสริมงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในชุมชน เปิดโอกาส ให้เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาแสดงความสามารถอย่างสม่ำเสมอและสอดคล้องกับงานวิจัย ของ *อรอุมา วชิรประดิษฐ์พร* (2555) ที่ศึกษาสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน พบว่า เยาวชนขาดคนดูแลอบรมสั่งสอนในแนวทางที่ถูกต้อง ขาดความอบอุ่น จึงควรได้รับการพัฒนา ฝึกอบรม

ผลการศึกษาปัญหาทักษะทางสังคม พบว่า เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัด มหาสารคามยังขาดการวางแผนในการทำงานเป็นทีม ขาดความกล้าแสดงออก ผลการวิจัยออกมา เช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า เยาวชนนอกระบบการศึกษาขาดการฝึกฝนและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เนื่องจากขาดโอกาสในการได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ และขาดการได้รับการสนับสนุนในเวที กิจกรรมที่ส่งเสริมให้แสดงความสามารถ การที่เยาวชนนอกระบบการศึกษาจะมีทักษะทางสังคมที่ดี นั้น ควรได้รับการปลูกฝังและรับประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเกิดจากความต้องการของ ตนเอง เป็นไปดังแนวคิดของสกินเนอร์อีกด้วยเช่นกัน ที่ระบุว่า การจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในช่วง ระยะเวลาที่ต่อเนื่องและยาวนานพอ จะสร้างเป็นแบบแผนพฤติกรรมใหม่ที่มีความคงทนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยให้เยาวชนนอกระบบการศึกษาได้รับประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการและสภาพจริงของตนเอง ดังแนวคิดของ *Tyler, R.W. (1986)* ที่ มุ่งเน้นการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อฝึกพฤติกรรมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามวัตถุประสงค์ การเรียนรู้ และได้ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่หลากหลายแก่ผู้เรียน

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบ การศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยได้ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เป็นสภาพปัญหาและความต้องการเพื่อเป็นแนวทางการเสริมสร้างทักษะทาง สังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม นำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดหลักการ ของโปรแกรม เป้าหมายของโปรแกรม จุดมุ่งหมายของโปรแกรม โครงสร้าง การดำเนินกิจกรรม ระยะเวลา สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยผู้วิจัยได้นำเสนอโปรแกรมโดย มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม สอดคล้องและ เหมาะสม จนนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ข้อเดียวกันได้ รวมทั้งมีการกำหนดขั้นตอนอย่างเป็น

ระบบและชัดเจน ในการประเมินและตรวจสอบพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Tyler, Ralph W. (1986) ที่มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ทางการศึกษา เป็นการพิจารณาจากความต้องการและความสนใจของผู้เรียน 2) การคัดสรรประสบการณ์การเรียนรู้ ที่สามารถทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 3) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จะต้องทำการวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีระเบียบแบบแผน 4) การประเมินผลการเรียนรู้ ในขั้นตอนสุดท้าย เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ว่าสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรม

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ จากการให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประเมิน พบว่า มีความเหมาะสมในภาพรวมทุกองค์ประกอบ และรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากโปรแกรมได้รับการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน โดยเริ่มจากการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการเสริมสร้าง จึงถือได้ว่าการพัฒนาโปรแกรมอย่างเป็นระบบ มีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2553) ที่ได้สรุปไว้ว่า การพัฒนาการจัดการเรียนรู้จะต้องผ่านการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ให้เป็นระบบ โดยคำนึงถึงทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ให้มีความสัมพันธ์กัน เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

3. ผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ในจังหวัดมหาสารคาม จำนวนทั้งหมด 8 คน ปรากฏผลการทดลอง ดังนี้

3.1 ทักษะทางสังคมเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า หลังการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมมีทักษะทางสังคมอยู่ในระดับสูง โดยด้านการทำงานเป็นทีม เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมนั้น มุ่งการทำงานเป็นกลุ่ม มีการฝึกร่วมกันอย่างต่อเนื่องในกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันวางแผน ซึ่งโปรแกรมมุ่งเน้นให้เยาวชนนอกระบบการศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรม และร่วมพัฒนาโครงสร้างโปรแกรมอย่างเป็นระบบตามหลักการพัฒนาโปรแกรม อีกทั้งเยาวชนนอกระบบการศึกษาได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง เข้าร่วมกิจกรรมตามความต้องการความสนใจของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของนีโอฮิวแมนนิส ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติและการฝึกฝน เรียนรู้การปฏิบัติเป็นกลุ่มด้วยการเสริมจูงใจเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2553) ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chou, Shih – Wei and Min Hui- Tzu (2009) ที่พบว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือนั้น ทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนเพิ่มมากขึ้น

ผลจากการพัฒนาทักษะทางสังคมดังกล่าว นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมทักษะทางสังคมไปในทิศทางที่ดี เนื่องจากเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตน พร้อมทั้งดำเนินชีวิตในสังคม โดยพิจารณาจากการมุ่งมั่นที่จะเข้ารับการศึกษา ซึ่งมีจำนวน 2 คน ภายหลังจากดำเนินการวิจัยแล้ว รวมทั้งมีกำลังใจในการประกอบอาชีพการทำงานเพิ่มมากขึ้น โดยพิจารณาจากการติดตามพฤติกรรมภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมของเยาวชนนอกระบบการศึกษานั้น เป็นการฝึกฝนโดยการปฏิบัติจริง และพัฒนาผลงานได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงทำให้พฤติกรรมทางทักษะสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาดังกล่าว เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดียิ่งขึ้น

ผลการใช้โปรแกรมยังพบว่า โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมนั้น ถูกออกแบบเป็นขั้นเป็นตอน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมอย่างเป็นลำดับ พิจารณาจากกิจกรรมมีความต่อเนื่องจากขั้นพื้นฐานไปสู่ขั้นที่ยากขึ้น ได้แก่ หน่วยที่ 1 เริ่มจากการปฐมนิเทศ ไปยัง หน่วยที่ 2 ที่เน้นกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคม จำนวน 3 กิจกรรม ต่อจากนั้นไปยังหน่วยที่ 3 เน้นการสร้างสรรคผลงานเพื่อให้ได้ชิ้นงาน มีจำนวน 2 กิจกรรม ได้แก่ การออกแบบโลโก้และสกรีนเสื้อ และกิจกรรม “การแสดงจินตลีลา เพลง” เต้นตามรอยพ่อ สิ้นสุดที่ หน่วยที่ 4 เป็นการสะท้อนปัญหา และมองถึงภาพอนาคต จะเห็นได้ว่าการเชื่อมโยงกันตั้งแต่หน่วยที่ 1 จนถึงหน่วยที่ 8 ผู้วิจัยกำหนดจุดมุ่งหมายของโปรแกรม เพื่อสะท้อนให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่า มีการตรวจสอบว่าวัตถุประสงค์ของโปรแกรมมีความชัดเจนหรือไม่ ตรวจสอบภายในว่าโปรแกรมมีความสอดคล้องตรงกับความต้องการและปัญหาหรือไม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกรสร ชันทจร (2553) พบว่า หลังเข้าร่วมโปรแกรมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน มีทักษะสังคมสูงขึ้น เช่นเดียวกับ ณัฐณิชา ปลอดภัย (2551) ที่พบว่า กลุ่มเยาวชนที่ได้รับการฝึกทักษะทางสังคมมีความวิตกกังวลทางสังคมทางลบต่ำกว่าเยาวชนที่ไม่ได้รับการฝึก สอดคล้องกับงานวิจัยของ หงษ์ฟ้า อีรวงศ์นุกูล (2556) ที่พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน มีทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนเข้ารับโปรแกรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรี ประจัญ (2556) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมมีคะแนนทักษะทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามปกติ

3.2 ประสิทธิภาพของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม มีประสิทธิภาพของกระบวนการ ( $E_1$ ) มีค่าเท่ากับ 84.06 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ( $E_2$ ) มีค่าเท่ากับ 80.19 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งเอาไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจาก โปรแกรมมีความยืดหยุ่นได้ในเรื่องเวลาและกิจกรรม ผู้เรียนสามารถนำเสนอผลงานได้หลายรูปแบบ เรื่องราวที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นเรื่องที่เหมาะสมกับวัยของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ซึ่งอาศัยประสบการณ์ของผู้เรียนในการเชื่อมโยง

เรื่องราวที่เคยได้ยินหรือเคยพบเห็นเข้ากับประสบการณ์ใหม่ ผลของประสิทธิภาพโปรแกรมสอดคล้องกับงานวิจัยของ วริศรา จุ้ยดอนกลอย (2553) วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่มีภาวะสมาธิสั้น ซึ่งแผนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมมีประสิทธิภาพ  $E_1/E_2$  เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับผลการหาประสิทธิภาพของกระบวนการต่อประสิทธิภาพของผลผลิตการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสังคมของ รัตนาภรณ์ ไตรศร (2557) ซึ่งนักเรียนในโรงเรียน 3 ขนาด ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็กได้เท่ากับ 85.41/88.68 ในโรงเรียนขนาดกลางได้เท่ากับ 84.21/88.52 และโรงเรียนขนาดใหญ่ได้เท่ากับ 84.45 /84.87 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดทั้ง 3 ขนาด

3.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจในการเข้าร่วมโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า กิจกรรมมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของเยาวชนนอกระบบการศึกษา จึงเกิดความสนใจในการทำกิจกรรม เยาวชนนอกระบบสามารถทำงานร่วมกลุ่มกันได้ และเกิดความสนุกสนานในการทำกิจกรรม อีกทั้งผู้เรียนและครูดำเนินกิจกรรมร่วมกันได้ดี ประกอบกับความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น มีความสนใจและกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมตามโปรแกรม ผลงานทุกชิ้นจึงเกิดจากความพยายาม รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้มีโอกาสในการปฏิบัติมากยิ่งขึ้น มีเวทีในการทำกิจกรรม ภูมิใจในผลงาน จึงทำให้มีความพึงพอใจต่อโปรแกรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรภรณ์ จันทแสง (2554) ที่ศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ สุพจน์ วิทลัสนิคุ (2552) ที่ศึกษาการพัฒนากิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะสังคมในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาในระดับมาก โดยเห็นว่ากิจกรรมเกมการศึกษา มีความน่าสนใจ สนุกสนาน ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนใฝ่เรียนรู้และปลูกฝังทักษะทางสังคม

#### ข้อเสนอแนะ

##### 1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัยที่พบว่า โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถเสริมสร้างทักษะทางสังคมได้นั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการนำโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นไปใช้ ดังนี้

1.1 ผู้ที่จะศึกษากลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชนนอกระบบการศึกษา ควรศึกษาสภาพปัญหาและพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ อย่างเข้าใจ ให้ความเอาใจใส่ด้วยความรักและสร้างบรรยากาศ



ที่อบอุ่นในการพบปะ สร้างความร่วมมือเพื่อปรับทัศนคติที่ดี จนนำไปสู่การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคม

1.2 ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนหรือที่จะนำไปใช้โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นไปใช้ ควรศึกษาแต่ละองค์ประกอบและแผนการจัดกิจกรรมของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นอย่างละเอียด เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เพื่อที่จะสามารถเสริมสร้างทักษะทางสังคมได้ตามจุดมุ่งหมายของโปรแกรมที่ตั้งไว้

1.3 ผู้ที่จะนำแนวทางโปรแกรมไปใช้ ควรคำนึงถึงผู้เข้าร่วมกิจกรรมต้องอ่านและเขียนหนังสือได้ เพราะการจัดสถานการณ์แก่ผู้เรียนต้องถ่ายทอดความคิดความรู้สึกลงในใบงาน รวมทั้งควรสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาตัวผู้เรียนนั้น ๆ ประสบอยู่ในปัจจุบัน เช่น ภัยของยาเสพติด การทะเลาะวิวาท และภัยจากอินเทอร์เน็ต

1.4 โปรแกรมนี้เป็นโปรแกรมที่ใช้พัฒนาเยาวชนนอกระบบการศึกษา ซึ่งมีความเปราะบางทั้งทางด้านจิตใจและขาดความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน ดังนั้นการนำโปรแกรมนี้ไปใช้ ผู้จัดการกิจกรรมจึงควรเป็นคนที่มีความอดทนสูง ใจเย็น สามารถรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนด้วยความเมตตา อีกทั้งกิจกรรมผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ต้องสร้างสรรค์ผลงานให้เป็นรูปธรรม

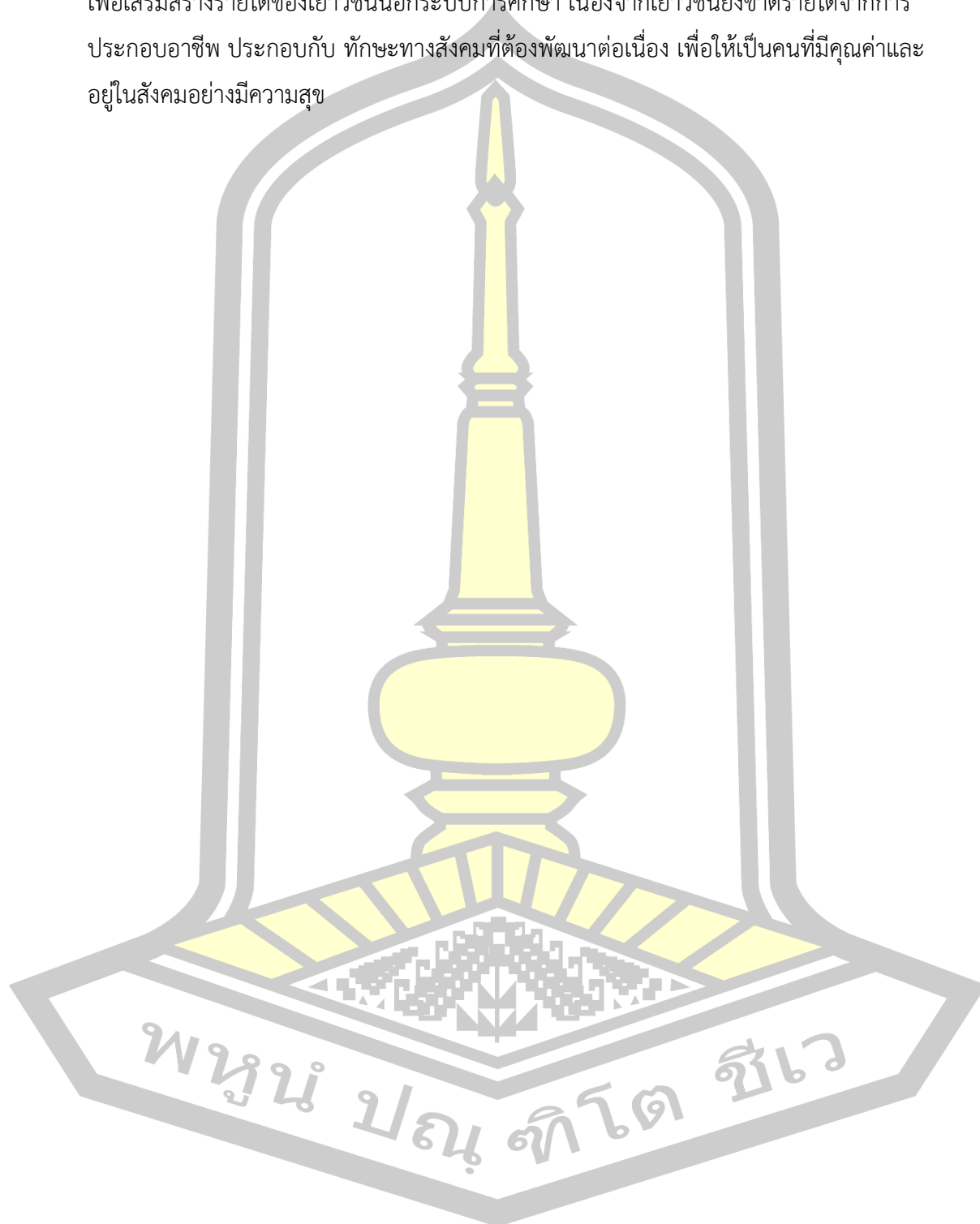
1.5 สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาทักษะทางสังคม เกิดจากขาดความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำท้องถิ่นและผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำเป็นต้องให้ความร่วมมือและสนับสนุนอย่างจริงจัง หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรชุมชน ควรร่วมกันส่งเสริมทักษะทางสังคมแก่เยาวชนนอกระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวโดยร่วมมือในการพัฒนาเยาวชนร่วมกัน จัดหางบประมาณวัสดุอุปกรณ์ ให้ความช่วยเหลือ ประชาสัมพันธ์ และร่วมดำเนินงานพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะทางสังคม ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพต่อไป

## 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

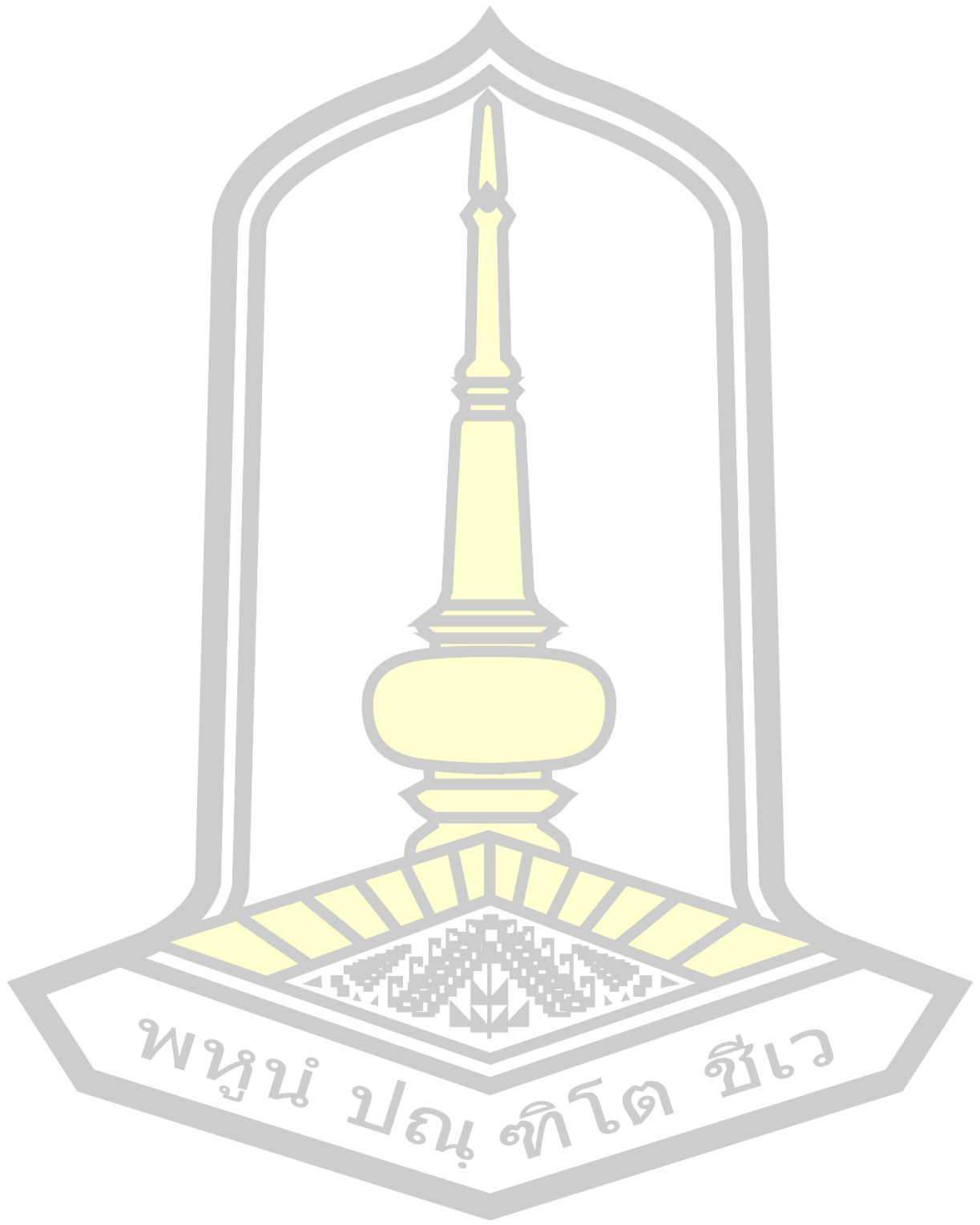
2.1 ควรวิจัยและพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า เยาวชนนอกระบบการศึกษามีทักษะทางสังคมด้านการทำงานเป็นทีมต่ำกว่าในด้านอื่น ๆ และต้องได้รับการฝึกฝนโดยเฉพาะและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.2 ควรมีการติดตามการประเมินผลทักษะทางสังคมภายหลังการใช้โปรแกรม เพื่อศึกษาความคงทนของการเป็นผู้มีทักษะทางสังคม เช่น มีการวัดทักษะทางสังคมภายหลังจากการทดลองระยะ 1 เดือน 3 เดือน และ 6 เดือน เป็นต้น เพื่อที่จะเพิ่มตัวชี้วัดให้กับโปรแกรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมที่พัฒนาขึ้น

2.3 ควรศึกษากระบวนการพัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อเสริมสร้างการประกอบอาชีพ เพื่อเสริมสร้างรายได้ของเยาวชนนอกระบบการศึกษา เนื่องจากเยาวชนยังขาดรายได้จากการประกอบอาชีพ ประกอบกับ ทักษะทางสังคมที่ต้องพัฒนาต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นคนที่มีความรู้และ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข



บรรณานุกรม



## บรรณานุกรม

- กรองแก้ว อยู่สุข. (2550). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). 99 พระบรมราโชวาทน้อมนำ ราชภัฏร่วมเย็นเป็นสุขคานต์. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.
- กาญจน์กมล สุวิทย์รัตน์. (2557). การศึกษาและพัฒนาความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ภาคใต้. วารสารสุทธิปริทัศน์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 28(86), 140-148.
- เกียรติกดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2552). ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่ประสงค์. วารสารการบริหารและพัฒนา, 1(3), 154-162.
- เกียรติกดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553). การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ชัคเซสมิเดีย.
- เกียรติกดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2559). ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2542). ปรัชญาการศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2546). สอนให้เป็นอัจฉริยะตามแนวนีโอฮิวแมนนิส (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ที.พี.พรินท์.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2553). สอนให้เป็นอัจฉริยะตามแนวนีโอฮิวแมนนิส. กรุงเทพฯ: ที.พี.พรินท์.
- ไกรสร ชันทจร. (2553). ผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะ ทางสังคมของเด็กและเยาวชนชาย ผู้กระทำความผิดในศูนย์ฝึก และอบรมเด็กและเยาวชนจังหวัด อุบลราชธานี. ปริญญาโทปริญา การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คณาจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2555). พื้นฐานการวิจัยการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 6). กภาพสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- คณาจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2558ก). การวัดและประเมินผลการศึกษา. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- คณาจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2558ข). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 6). กภาพสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- จรัลลักษณ์ รัตนพันธ์. (2559). ทักษะทางสังคม. [ออนไลน์]. ได้จาก: [http://jareeluk.blogspot.com/2014/09/blog-post\\_27.html](http://jareeluk.blogspot.com/2014/09/blog-post_27.html) [สืบค้นเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2560].

- จิตรลดา ไมตรีจิตต์. (2549). *การศึกษานิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*.  
วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิตรภรณ์ จิตรธร. (2551). การกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน  
ศึกษาเชิงทฤษฎี การควบคุมตนเอง การควบคุม ทางสังคม และการคบหา สมาคมที่แตกต่าง.  
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จินตนา ธนวิบูลย์ชัย. (2554). คุณสมบัติในการวัดและคุณภาพของมาตราวัดเจตคติเชิงจริยธรรมด้าน  
ความรับผิดชอบที่สร้างขึ้นโดยประยุกต์วิธีการของธอร์นไคค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา  
ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เฉลา ประเสริฐสังข์. (2554). จิตวิทยาการเรียนการสอน. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ญาณภัทร สีหะมงคล. (2558). การวิจัยและพัฒนา. [ออนไลน์]. ได้จาก:  
[www.ntc.ac.th/files/12110514142032380/files/research.ppt](http://www.ntc.ac.th/files/12110514142032380/files/research.ppt)  
[สืบค้นเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2561].
- ณัฐณิชา ปลอดภัย. (2551). ผลของการฝึกทักษะทางสังคมต่อความวิตกกังวลทางสังคมของเยาวชน  
หญิงในสถาบันพัฒนาเยาวชนสตรี จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต  
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2558). *การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย* (7th ed.). มหาสารคาม:  
ตักสิลาการพิมพ์.
- ทวีป อภิสสิทธิ์. (2554). การศึกษาตามอัธยาศัยการศึกษาของโลกยุคใหม่ที่มาแรง. กรุงเทพฯ:  
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทองอยู่ แก้วไทรฮะ. (2550). ทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน.  
วารสารการศึกษานอกโรงเรียน, 1(2), 12-16.
- ทิวต์ล มณีโชติ. (2554). การวิเคราะห์และประเมินโครงการ. นนทบุรี:  
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ทิตนา แคมมณี. (2547). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2553). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.  
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2555). *บัณฑิตศึกษาในศตวรรษที่ 21 การปรับหลักสูตรและการสอน*. กรุงเทพฯ:  
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ธานี เอ็บอาบ. (2555). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการคิดวิจารณ์ญาณสำหรับเด็กใน  
สถานสงเคราะห์ตามทฤษฎีการเรียนรู้ เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุ  
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นพรัตน์ นาชาสิงห์. (2551). *การศึกษาเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสุโขทัยที่มีระดับ เยาวสตรีจังหวัดเชียงใหม่*. การาคันคว้าแบบอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *วิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2558). *การวิจัยสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประเวศ วะสี. (2557). *อภิวัฒน์การเรียนรู้...สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทยเอกสารประกอบการประชุมวิชาการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน.
- ประเสริฐ เรือนนงการ. (2558). *การวัดและประเมินผลการศึกษา*. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- ปริญญา มีสุข. (2552). *ผลการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครูวิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ปรีวัฒน์ ช่างคิด. (2554). *รูปแบบการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปิยาภรณ์ กันเกตุ. (2554). *ความสุขการเห็นคุณค่าในตนเองและทักษะทางสังคมของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีระดับจิตอาสาแตกต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรพรรณ มากบุญ. (2555). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะทางสังคมของเด็กและเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 2 จังหวัดราชบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พัชรี ประจัญ. (2556). *การพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคม :ประยุกต์ใช้แนวคิด การประเมินเสริมสร้างพลังอำนาจ*. วารสารการวัดผลการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 19(1), 89–96.
- ไพศาล วรคำ. (2559). *การวิจัยทางการศึกษา (Educational Research) (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- ภรณ์ี ศุรุรัตน์ และคณะ. (2542). *การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (3-5 ปี) แนวคิดของกลุ่มนักการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เซเว่น พรินติ้ง กรุ๊ป.
- มนทกานต์ รอดคล้าย. (2557). *การพัฒนาเด็กและครอบครัวในศตวรรษที่ 21*. [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://taamkru.com/th/การพัฒนาเด็กและครอบครัวในศตวรรษที่21/#article104> [สืบค้นเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2562].

- ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์. (2553). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตาม  
แนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัย  
ราชภัฏสกลนคร.
- รัชวดี แสงมหะหมัด. (2560). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา : คุณภาพสังคมที่คนไทยมองเห็น.  
วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 8(1), 33-66.
- รัตนภรณ์ ไตรสร. (2557). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของ  
นักเรียนชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2553). การวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรพรรณ กระจ่างทอง. (2559). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการ  
อยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา. วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย  
ทักษิณ, 11(2), 141-159.
- วรรัตน์ อภินันท์กุล. (2551). แนวคิดและทฤษฎีที่นำรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ:  
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วราภรณ์ สามโกเศศ. (2556). รายงานผลการประชุมสัมมนา เป้าหมายและยุทธศาสตร์การศึกษา  
ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภา.
- วราภรณ์ แสนคำ. (2552). การศึกษาความว่าเหวและการใช้โปรแกรมเพื่อลดความว่าเหวของเด็ก  
ในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว จังหวัด อ่างทอง. วิทยานิพนธ์ปริญญา  
การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วริศรา จัปเดตอนกลอย. (2553). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1  
ที่มีภาวะสมาธิสั้น. ปริญญาโทปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัย  
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัชรภรณ์ จันทแสง. (2554). การพัฒนาทักษะทางสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้  
ชุดการสอนกิจกรรม เนาะแนว. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ  
มหาสารคาม.
- วัลภา สบายยิ่ง. (2557). เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาและวิทยาการการเรียนรู้ หน่วยที่ 8-15  
(พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วารินทร์พร พันเฟื่องฟู บุญเรือง ศรีเหรียญ ชาตรี เกิดธรรม และอุษา คงทอง. (2557). การศึกษา  
องค์ประกอบ ทักษะชีวิต ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร,  
16(1), 94-102.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2556). การวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

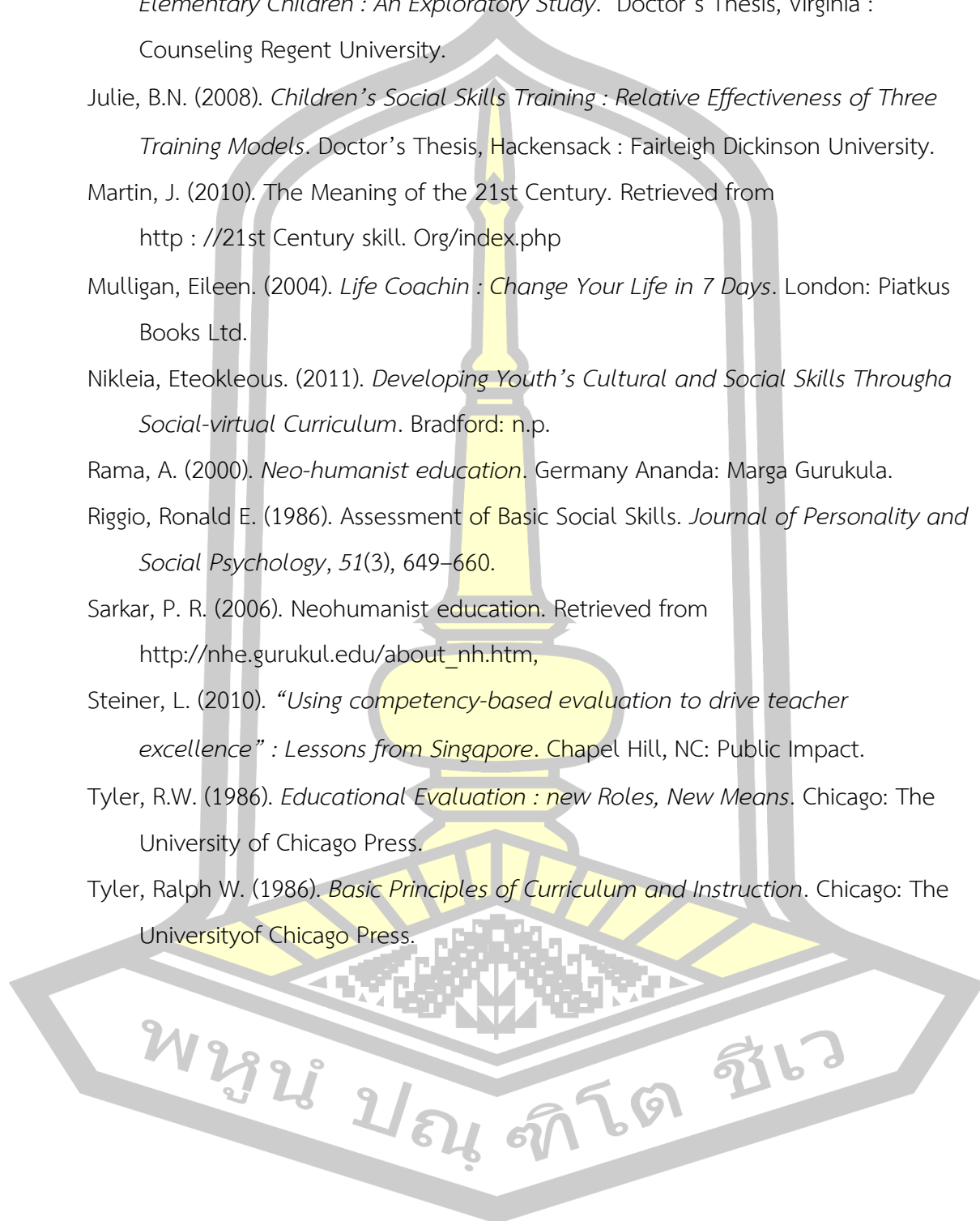
- วาสนา ชัตติยวงศ์ และชนาธิป พรกุล. (2559). การพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 1(8), 42-47.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิชัย วงใหญ่. (2542). พลังการเรียนรู้ในกระบวนการทัศน์ใหม่. นนทบุรี: เอสพีพรีนซ์ติ้ง.
- วิเชียร วิทย์อุดม. (2550). ภาวะผู้นำฉบับก้าวล้ำยุค. กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์มและโซเท็กซ์.
- วิไล องค์อนันต์คุณ. (2532). การวิเคราะห์แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อพัฒนามนุษย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวสี. (2559). การวิจัยและพัฒนาการศึกษาไทย. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 8(2), 78-85.
- เศกสรรค์ พิพัฒน์กานันท์. (2550). *ผลของการใช้โปรแกรมการฝึกทักษะสังคมแบบ ART ต่อการลดปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2555). *รางวัลพระปกเกล้าเกียรติภูมิของท้องถิ่น*. [ออนไลน์]. ได้จาก: [www.kkmuni.go.th/2017/.../รางวัลพระปกเกล้าเกียรติภูมิของท้องถิ่น-ปี-60](http://www.kkmuni.go.th/2017/.../รางวัลพระปกเกล้าเกียรติภูมิของท้องถิ่น-ปี-60) [สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2562].
- สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล. (2554). *ความรู้เพื่อชีวิต-สาระสำคัญเพื่อ ส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาเด็ก*. [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://www.factsforlifethai.cf.mahidol.ac.th/teenager/support02.php> [สืบค้นเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2562].
- สมคิด พรหมจ้อย. (2550). เทคนิคการประเมินโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: จตุพรดีไซน์.
- สมบัติ ฤทธิเดช. (2557). การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กด้อยโอกาสในชุมชนชายขอบ. วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคม และชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม, 1(2).
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. (2551). การศึกษาตามอัธยาศัย. เอกสารประกอบคำบรรยาย Power point. 1-2.
- สำนักข่าวไทยพับลิกา. (2561). กสศ.สำรวจนักเรียนยากจนมี 1.69 ล้านคน ชี้ยากจนพิเศษ 6 แสนคน มีรายได้เฉลี่ยวันละ 42.7 บาท/ครอบครัว. [ออนไลน์]. ได้จาก: <https://thaipublica.org/2018/08/thai-education-reform-3/> [สืบค้นเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2562].
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554a). *การพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

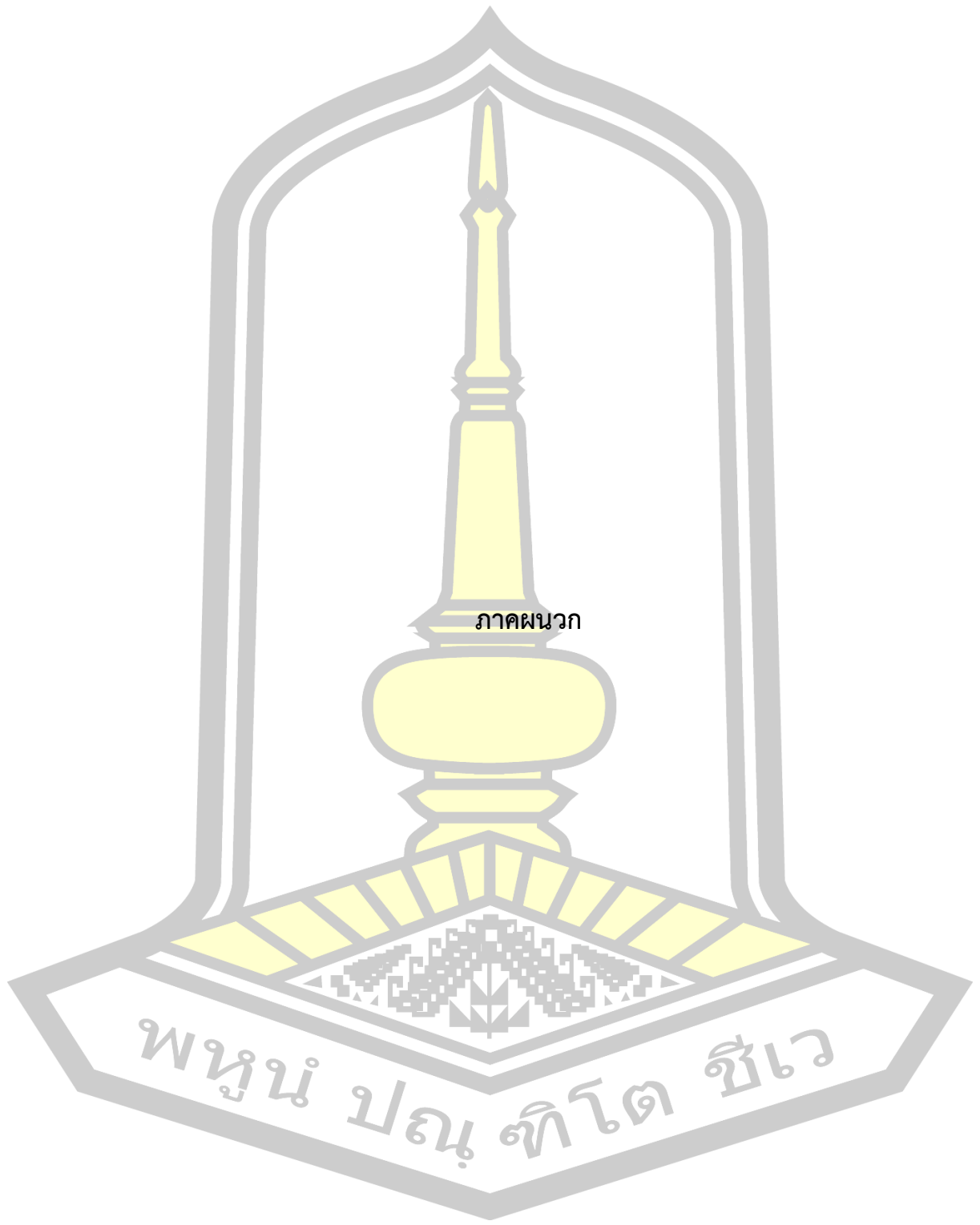


- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554b). การพัฒนามาตรฐานและการประเมินทักษะชีวิต. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). สารสนเทศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. (2557). *การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการ วุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่ สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. ราชกิจจานุเบกษา, 134(40ก), 1–90.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าราชการ พ.ศ. 2548-2551*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพของเยาวชน. (2557). เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ “อภิวัดนักการเรียนรู้...สู่จุด เปลี่ยนประเทศไทย.” กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพของเยาวชน.
- สุพจน์ วิทลัสวดี. (2552). การพัฒนากิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะสังคมในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับมีระดับจิตอาสาแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุพัตร์ พิบูลย์. (2549). การวิจัยและพัฒนาสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา. นนทบุรี: จตุพรดีไซด์.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2551). การศึกษานอกโรงเรียนการขยายโอกาสทางการศึกษาโดยประยุกต์ใช้วิธีการศึกษาทางไกล. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิควินดิง.
- สุรางค์ ไคว่ตระกูล. (2553). จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณิ ยะकर. (2557). *เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาและวิทยาการการเรียนรู้ หน่วยที่ 8-15*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2554). การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสายสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- หงษ์ฟ้า อีรวงศ์กุล. (2556). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองและทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พรรษา สุขกาล. (2543). การพัฒนารูปแบบโปรแกรมการทำงานระหว่างเรียนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมในการทำงานของ นิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิตในสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุชา โสมาบุตร. (2556). ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม สำหรับการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21. [ออนไลน์]. ได้จาก: <https://teacherweekly.wordpress.com/2013/09/25/learning-and-innovationskills/> [สืบค้นเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2560].
- อมรวิชัย นาครทรรพ. (2557). เด็กด้อยโอกาสจุดพลิกผันอนาคตของชาติ. In เอกสารประกอบการประชุม วิชาการ “อภิวัดนักการเรียนรู้... สู่อุดเปลี่ยนประเทศไทย.” กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพของเยาวชน.
- อรนุช กันสิทธิ์. (2557). เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาและวิทยาการการเรียนรู้ หน่วยที่ 1-7 (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อรอุมา วชิรประดิษฐ์พร. (2555). สาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนกับมาตรการแก้ไขในเชิงรุก. In การอบรมหลักสูตร ผู้พิพากษา ผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 10. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- อัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล. (2552). ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ. ปริญญาโทปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อารี พันธุ์มณี. (2556). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2549). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- Bender, C. J. G. (2008). A Life Skills Programmed for Learners in the Senior Phase : A Social Work Perspective. Retrieved from <http://www.upetd.up.ac.za/thesis/available/etd-11222002-110633/>
- Chou, Shih – Wei and Min Hui- Tzu. (2009). The Impact of Media on Collaborative Learning in Virtual Settings : The Perspective of Social Construction. *Chou, Shih – Wei and Min Hui- Tzu, 2(2), 417–431.*
- Erik H. Erikson. (1978). *Experience in Science for Young Children*. New York: A Division of Litton Educational Publishing.
- Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw – Hill.

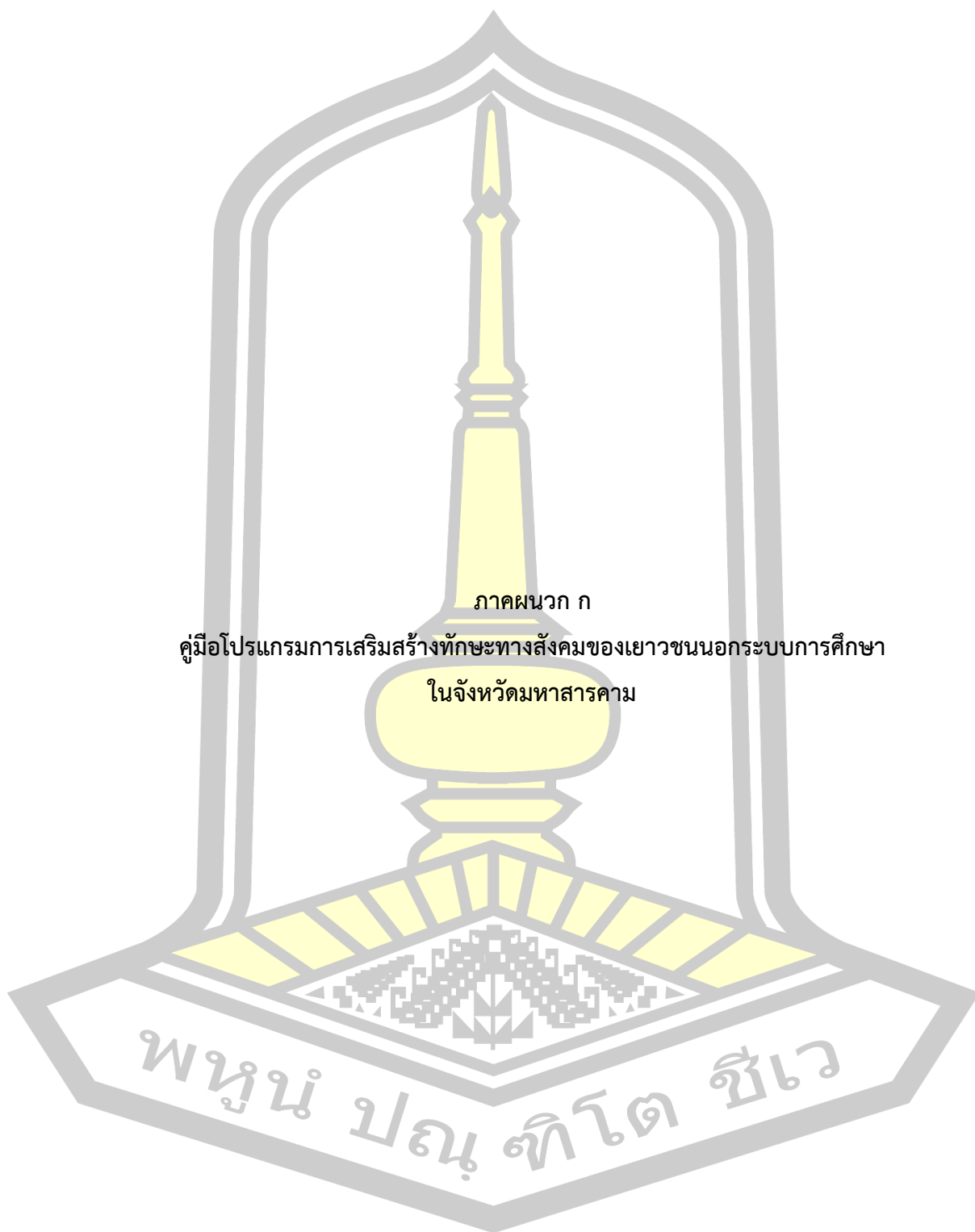
- Jason B.B. (2008). *Using Computer-Based MUVES to Develop Social Skills in Elementary Children : An Exploratory Study*. Doctor's Thesis, Virginia : Counseling Regent University.
- Julie, B.N. (2008). *Children's Social Skills Training : Relative Effectiveness of Three Training Models*. Doctor's Thesis, Hackensack : Fairleigh Dickinson University.
- Martin, J. (2010). The Meaning of the 21st Century. Retrieved from [http : //21st Century skill. Org/index.php](http://21st Century skill. Org/index.php)
- Mulligan, Eileen. (2004). *Life Coachin : Change Your Life in 7 Days*. London: Piatkus Books Ltd.
- Nikleia, Eteokleous. (2011). *Developing Youth's Cultural and Social Skills Througha Social-virtual Curriculum*. Bradford: n.p.
- Rama, A. (2000). *Neo-humanist education*. Germany Ananda: Marga Gurukula.
- Riggio, Ronald E. (1986). Assessment of Basic Social Skills. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(3), 649–660.
- Sarkar, P. R. (2006). Neohumanist education. Retrieved from [http://nhe.gurukul.edu/about\\_nh.htm](http://nhe.gurukul.edu/about_nh.htm),
- Steiner, L. (2010). *“Using competency-based evaluation to drive teacher excellence” : Lessons from Singapore*. Chapel Hill, NC: Public Impact.
- Tyler, R.W. (1986). *Educational Evaluation : new Roles, New Means*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Tyler, Ralph W. (1986). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Chicago: The Universityof Chicago Press.





ภาคผนวก

พหุ ประทีป ชัยเว



ภาคผนวก ก

คู่มือโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา

ในจังหวัดมหาสารคาม

พหุบัณฑิตวิทยาลัย

# คู่มือ

## โครงการเสริมสร้างทักษะทางสังคม ของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม



อาชญวิชญ์ ชุมภณพงษ์ศักดิ์  
สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา

# ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา

## คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คำชี้แจงการใช้โปรแกรม	1
หลักของโปรแกรม	4
หน่วยที่ 1 ปฐมนิเทศ	11
กิจกรรมที่ 1 “คุณ! ทำได้”	11
กิจกรรมที่ 2 “ชีวิตดี ถ้ามีทักษะสังคม”	17
2 เสริมสร้างทักษะทางสังคม	25
กิจกรรมที่ 3 “ก้าวคนละก้าว เพื่อบ้านของเรา”	25
กิจกรรมที่ 4 “คิดสักนิด ชีวิตไม่ติดยา”	28
กิจกรรมที่ 5 “ใจร่ม ๆ ”	33
3 สร้างสรรค์ผลงาน	41
กิจกรรมที่ 6 “ออกแบบโลโก้และสกรีนเสื้อ”	41
กิจกรรมที่ 7 “การแสดงจินตลีลาประกอบเพลง “เดินตามรอยพ่อ”	44
4 สรุปและสะท้อนปัญหา	48
กิจกรรมที่ 8 “ภาพอนาคต”	48
แบบประเมินพฤติกรรมระหว่างร่วมกิจกรรมและผลงาน	52

พูน ปณ ทิโต ชีเว

## คำชี้แจงการใช้คู่มือ

โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาและจัดการเรียนรู้สำหรับเยาวชนนอกระบบการศึกษา ได้ใช้คู่มือนี้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนให้สามารถรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นผู้มีทักษะทางสังคมซึ่งโปรแกรมดังกล่าวแบ่งพฤติกรรม

ทักษะทางสังคมที่ต้องการพัฒนาให้แก่ผู้เรียนออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการทำงานเป็นทีม หมายถึงการร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่นและเกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ดี การวางแผนการทำงาน การแบ่งทำงานตามแผน รู้จักบทบาทหน้าที่ของตน และเคารพมติของกลุ่ม
2. ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น หมายถึง การแสดงออกโดยใช้ภาษาถ้อยคำได้ดี เข้ากับคนอื่นได้ง่าย คนที่เข้าสังคมได้อย่างไม่เคอะเขิน และรู้ถึงมารยาททางสังคม มีพฤติกรรมที่เหมาะสมตามกาลเทศะแสดงบทบาทต่าง ๆ
3. ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีปฏิภาณไหวพริบ รับรู้สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกในการแก้ปัญหา อีกทั้งสามารถลงมือแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง
4. ด้านการจัดการกับอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ความรู้สึกและพฤติกรรมเป็นคนร่าเริงสร้างสรรค์บรรยากาศในการทำงานเป็นไปอย่างสนุกสนาน รับรู้และเข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่น รวมทั้งสามารถควบคุมและปรับอารมณ์ของตนเองได้ดี

### ข้อปฏิบัติในการใช้โปรแกรม

ขั้นตอนการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของผู้เรียนมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

#### 1. ขั้นเตรียมความพร้อม

การเตรียมความพร้อมทั้งครูและผู้เรียนครูพูดคุยสนทนากับผู้เรียนด้วยความเป็นกันเอง การสนทนาพูดคุยต้องเน้นให้ผู้เรียนตั้งใจฟังแล้วคิดตอบไม่ตัดสินญกผิตพยายามให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นให้มากที่สุดรวมทั้งฝึกสมาธิเพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลายตามหลักการของนีโอฮิวแมนนิส



## 2. ขั้นตอนการโปรแกรม

ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมโปรแกรมกฎกติกาในการทำกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนที่เข้าร่วมโปรแกรมทราบและเข้าใจตรงกันจากนั้นจึงดำเนินการตามรายละเอียดของโปรแกรมที่กำหนดไว้โดยเน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม

## 3. ขั้นสรุป

เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความรู้ซักถามการอภิปรายในแง่คิดประเด็นต่าง ๆ การให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมการตอบคำถามการเสนอแนะวิธีการต่าง ๆ จากสิ่งที่ได้รับในกิจกรรมจากนั้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนช่วยกันสรุปเน้นการเห็นถึงคุณค่าของการเสริมสร้างทักษะทางสังคมตลอดทั้งการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ขั้นประเมินผล แบ่งเป็น 2 ระยะได้แก่ 1) ประเมินพฤติกรรมระหว่างดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมและ 2) หลังเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรม

## ข้อควรปฏิบัติสำหรับครู

1. ศึกษาเนื้อหาและทำความเข้าใจโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ หลักการของโปรแกรม จุดมุ่งหมายของโปรแกรม กลุ่มเป้าหมาย โครงสร้าง การดำเนินกิจกรรม ระยะเวลา สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

2. กิจกรรมของโปรแกรม ยึดหลักการพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสโดยมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านวิชาชีพ วิชาการ และที่สำคัญที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ส่งเสริมให้มีการออกกำลังกาย ฝึกความสมดุล และการทำงานที่สัมพันธ์กันของอวัยวะต่าง ๆ

แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเป็นแนวคิดหนึ่งที่มีการนำมาประยุกต์ใช้อย่างสอดคล้องกับพื้นฐานความเป็นไทย เป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การถ่ายทอดความรู้สึกรักที่สวยงาม เต็มไปด้วยความรัก ความเมตตาสู่การดำเนินชีวิต เริ่มจากทุกเช้าจะมีการพูดคุยเรื่องข่าวสารเหตุการณ์ต่าง ๆ ร้องเพลงร่วมกัน และการทำสมาธิ เป็นต้น และได้เรียนรู้เรื่องของคุณค่าชีวิตในด้านต่าง ๆ ผ่านการเล่นเกม โดยแนวทางการพัฒนาโปรแกรมตามหลักการของนีโอฮิวแมนนิสต์ ได้แก่ การสร้างบรรยากาศและจูงใจในการทำกิจกรรม การพูดคุยข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ การเรียนรู้เกี่ยวกับศีลธรรมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และการสรุปความคิดรวบยอดด้วยการปฏิบัติ

3. ศึกษาแผนการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมตามหลักการของนีโอฮิวแมนนิส เพื่อทำความเข้าใจแนวทางการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของโปรแกรม

4. เตรียมอุปกรณ์และจัดสถานที่รวมทั้งบรรยากาศในการทำกิจกรรมให้เหมาะสม
5. แจ้งให้ผู้เรียนทุกคนได้รับทราบข้อควรปฏิบัติในการเข้าร่วมโปรแกรม
6. จัดกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนอย่างเคร่งครัด และเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแสดง

ความคิดเห็นพยายามให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แสดงความคิดเห็นให้มากที่สุดโดยไม่ด่วนตัดสินคำตอบว่าถูกหรือผิด

7. ใช้อารมณ์ขันหรือแสดงท่าทีด้วยการยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตรทั้งคำพูดน้ำเสียงและท่าทางที่ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้สึกเชื่อใจและไว้วางใจถ้าผู้เข้าร่วมกิจกรรมค้นหาคำตอบไม่ได้หรือแก้ปัญหาบางอย่างไม่ได้ ครูอาจยกตัวอย่างคำตอบของตนนำทางได้

8. ศึกษาวิธีการประเมินผลโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมทักษะทางสังคม ใช้การสังเกตและบันทึกการสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่มขณะจัดกิจกรรม

9. กล่าวแสดงความรู้สึกชื่นชมเมื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่กระตือรือร้นในการตอบคำถามและร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดีและควรให้การเสริมแรงเชิงบวกทุกครั้งให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ไม่ว่ากิจกรรมนั้นจะง่ายหรือยากก็ตาม



## โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม ของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

### 1. หลักการของโปรแกรม

ในปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วสลับซับซ้อน และก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายยิ่งตามมา เด็กและเยาวชนจึงมีแนวโน้มที่จะต้องเผชิญปัญหา ทั้งปัญหาภายในที่เกิดขึ้นจากตนเอง และปัญหาภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อตน เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาครอบครัว อันสาเหตุจากเด็กเยาวชนไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ เนื่องจากแยกทางกันหรืออพยพไปทำงานต่างถิ่น รวมถึงสภาพสังคมปัจจุบันที่มีลักษณะต่างคนต่างอยู่ และสภาพการมีน้ำใจต่อกันลดลง ทักษะในการเข้าสังคมก็ถดถอยลง ส่งผลให้เด็กขาดความอบอุ่น มีพฤติกรรมเสี่ยงโดดเรียน หนีเรียน ถูกเพื่อนชักชวนเที่ยวเตร่ ทำให้ออกโรงเรียนกลางคัน จนทำให้ส่วนหนึ่งต้องหลุดจากระบบการศึกษา และมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น กลุ่มเยาวชนนอกระบบการศึกษา เป็นอีกกลุ่มที่ควรได้รับการพัฒนาและปลูกฝังให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข จำเป็นที่ต้องให้การเสริมสร้างทักษะทางสังคม เนื่องจากเยาวชน คือ ช่วงวัยอายุระหว่าง 15-18 ปี เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ระยะเวลาสั้นๆ หัวต่อของชีวิต ต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตอย่างมาก มีอุปสรรคต่อการปรับตัวเข้ากับสังคม

โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมที่สร้างขึ้นนี้ ได้พัฒนาโปรแกรมจากการประยุกต์แนวคิดการพัฒนาโปรแกรมตามแนวคิดของไทเลอร์ (Tyler) มีขั้นตอน คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ทางการศึกษา การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ และยึดหลักการพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศและสนใจในการทำกิจกรรม การพูดคุยข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ การเรียนรู้เกี่ยวกับศีลธรรม การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และการสรุปความคิดรวบยอดด้วยการปฏิบัติ

การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม เป็นนวัตกรรมที่สร้างขึ้น เพื่อพัฒนากิจกรรมและการเรียนรู้จัดกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนให้สามารถรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติตนเป็นผู้มีทักษะทางสังคม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีองค์ประกอบของโปรแกรมที่ชัดเจน ร่วมกับการนำแนวคิดหลักการพัฒนารูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในการกำหนดวัตถุประสงค์ คัดสรรประสบการณ์และจัดการเรียนรู้ รวมทั้งประเมินผลการเรียนรู้มายึดเป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะทางสังคม ส่งผลดีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ บ่มเพาะปลูกฝังให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

## 2. จุดมุ่งหมายของโปรแกรม

เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา และด้านการจัดการกับอารมณ์

## 3. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย คือ เยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี เป็นผู้สำเร็จและไม่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับไม่ได้ศึกษาหรือศึกษาอยู่การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมถึงเยาวชนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่คาดว่าจะออกจากระบบในโรงเรียน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกเข้าโปรแกรม คือ เป็นผู้สมัครใจอ่านหนังสือออกและเขียนหนังสือได้ และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้โดยตลอดโปรแกรม

## 4. โครงสร้าง

โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม มีโครงสร้างเนื้อหากิจกรรม ดังนี้

แผนการจัดกิจกรรม	เนื้อหา
โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม	
<b>หน่วยที่ 1 ปฐมนิเทศ</b>	
กิจกรรมที่ 1 คุณ! ทำได้	การปฏิบัติตนในการเข้าร่วมกิจกรรม
กิจกรรมที่ 2 ชีวิตดี ถ้ามีทักษะสังคม	ความตระหนักถึงความสำคัญของทักษะทางสังคม
<b>หน่วยที่ 2 เสริมสร้างทักษะทางสังคม</b>	
กิจกรรมที่ 3 ก้าวคนละก้าว เพื่อบ้านของเรา	การวางแผนในการทำงานเป็นทีม
กิจกรรมที่ 4 คิดสักนิด ชีวิตไม่ติดยา	ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา
กิจกรรมที่ 5 ใจร่ม ๆ	วิเคราะห์และควบคุมอารมณ์ของตนเอง
<b>หน่วยที่ 3 สร้างสรรค์ผลงาน</b>	
กิจกรรมที่ 6 ออกแบบโลโก้และสกรีนเสื้อ	บูรณาการทักษะทางสังคมทั้ง 4 ด้าน
กิจกรรมที่ 7 การแสดงจินตลีลา เพลง “เดินตามรอยพ่อ”	
<b>หน่วยที่ 4 สรุปและสะท้อนปัญหา</b>	
กิจกรรมที่ 8 ภาพอนาคต	สะท้อนสิ่งที่ได้รับจาก 8 กิจกรรม

### รายละเอียดของแผนการจัดกิจกรรม

วันที่	เนื้อหา	จำนวนชั่วโมง
วันแรก	กิจกรรมที่ 1:คุณ! ทำได้	1 ชั่วโมง
	กิจกรรมที่ 2 :ชีวิตดี ถ้ามีทักษะสังคม	2 ชั่วโมง
วันที่สอง	กิจกรรมที่ 3 : ก้าวคนละก้าว เพื่อบ้านของเรา	3 ชั่วโมง
	กิจกรรมที่ 4 : คิดสักนิด ชีวิตไม่ติดยา	2 ชั่วโมง
	กิจกรรมที่ 5 :ใจรุ่มๆ	2 ชั่วโมง
วันที่สาม	กิจกรรมที่ 6 : ออกแบบโลโก้และสกรีนเสื้อ	5 ชั่วโมง
วันที่สี่	กิจกรรมที่ 7 : แสดงจินตลีลาเพลง“เดินตามรอยพ่อ”(ช่วงแรก)	6 ชั่วโมง
วันที่ห้า	กิจกรรมที่ 7 : แสดงจินตลีลาเพลง“เดินตามรอยพ่อ”(ช่วงหลัง)	3 ชั่วโมง
วันที่หก	กิจกรรมที่ 8: ภาพอนาคต	2 ชั่วโมง
	- ประเมินทักษะทางสังคม	1 ชั่วโมง
	- ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	
รวมทั้งหมด		27 ชั่วโมง

## 5. การดำเนินกิจกรรม

### 1. ชั้นเตรียม

1.1 จัดเตรียมสภาพแวดล้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละโปรแกรม โดยอาศัยแหล่งเรียนรู้จากสภาพจริง เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง

1.2 ครูผู้นำกิจกรรมตามโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ควบคู่กันและเตรียมความพร้อม ทั้งด้านความรู้ ขั้นตอน วิธีการดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรม จัดเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ ในแต่ละกิจกรรมให้พร้อม เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามจุดมุ่งหมาย

1.3 ครูผู้นำกิจกรรมต้องเตรียมตัวเองให้พร้อม เป็นแบบอย่างในการจัดกิจกรรม เนื่องจากการสอนเยาวชนนอกระบบการศึกษา ให้สามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ครูควรเป็นแบบอย่างในการทำกิจกรรมสาธิต และอธิบายเชื่อมโยงจากกิจกรรมที่ทำ นำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

1.4 ครูผู้นำกิจกรรมมีความรักความเมตตาและความอดทนเป็นพิเศษ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่น

1.5 ครูผู้นำกิจกรรมต้องมีความเชื่อว่า เยาวชนนอกระบบการศึกษาสามารถที่จะพัฒนาได้

1.6 จัดระเบียบเนื้อหาที่จะเรียนและบอกให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทราบในเรื่องต่อไปนี้

1.6.1 วันนี้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะเรียนเรื่องอะไร

1.6.2 กิจกรรมที่จะเรียนในวันนี้สำคัญอย่างไร

1.6.3 กิจกรรมที่จะเรียนในวันนี้เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้มาแล้ว

อย่างไร

## 2. ขั้นตอนกิจกรรม

2.1 นำเข้าสู่บทเรียนด้วยการดึงความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้สัญญาว่า

“เราจะเริ่มเข้าสู่กิจกรรมกันเลยนะครับ” มีลักษณะของคำพูดดังนี้

2.1.1 ใช้คำพูดที่สุภาพเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี และสร้างความประทับใจเชื่อใจและไว้วางใจคำพูดอาจจะมีการใส่อารมณ์ขันเข้าไปด้วย จะทำให้การสอนไม่น่าเบื่อ

2.1.2 การใช้คำถามต้องชัดเจนกระชับไม่กำกวม เป็นคำถามที่สามารถเข้าใจง่าย เป็นคำถามที่ชี้แนะ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถคิดตามและตอบคำถามได้

2.2 แจ้งวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรมทุกครั้งก่อนดำเนินกิจกรรม

2.3 ทบทวนความรู้เดิมหรือสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปครั้งที่แล้วทุกครั้งโดยเฉพาะกฎการเข้าร่วมโปรแกรมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นเช่น “จำได้ไหมว่ากฎของการเข้าร่วมโปรแกรมมีอะไรบ้าง”

2.3.1 เมื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมตอบถูกแล้วครูให้การเสริมแรงทันทีเช่น “เก่งมากถูกต้องแล้วที่ให้ความร่วมมือ” เมื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมตอบคำถามไม่ถูกต้องครูควรใช้การกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักวิเคราะห์ และหาข้อผิดพลาดด้วยตัวเอง โดยครูช่วยผู้เข้าร่วมกิจกรรม แก้ไขคำตอบให้ถูกต้องหรือตอบคำถามใหม่ให้ถูกต้องเร็วที่สุด

2.3.2 เมื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมพูดหรือตอบคำถาม ครูควรแสดงให้เห็นว่า ครูตั้งใจฟังสิ่งที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกำลังพูด เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม

2.4 การจัดกิจกรรมต้องใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย ใช้เกมเพลงที่มีท่าทางประกอบเพื่อสร้างความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

2.5 ครูต้องเตรียมคำถามที่เกี่ยวกับกิจกรรมที่เรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม เพื่อเป็นการตรวจสอบความเข้าใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เป็นคำถามที่เกี่ยวกับเนื้อหาของกิจกรรม และอาจเป็นคำถามที่มีเพียงคำตอบเดียวสั้น ๆ เช่น “สิ่งใดสำคัญในการทำงานเป็นทีม” คำตอบคือ “ความสามัคคีหรือการวางแผน” เป็นต้น

2.6 การมอบหมายงานให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำ ครูผู้นำกิจกรรมควรแจ้งให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทราบว่าเขาจะต้องทำงานที่ได้รับมอบหมาย ให้เสร็จในเวลาที่กำหนด

2.7 เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ครูผู้นำกิจกรรมควรให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทบทวนคำสั่งอีกครั้งหลังจากที่ครูพูดจบ ชักถามเพื่อตรวจสอบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจหรือไม่ว่าต้องทำอะไร

2.8 ครูผู้นำกิจกรรมต้องให้ความช่วยเหลือผู้เข้าร่วมกิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถทำงานตามที่ได้รับมอบหมายได้ตามระดับความสามารถของตน

### 3. ชั้นสรุปเชื่อมโยง

3.1 ครูผู้จัดกิจกรรมต้องอธิบายสาเหตุการทำกิจกรรม เพื่อเชื่อมโยงความรู้จากการเรียนรู้ที่ผ่านมาเชื่อมโยงสู่เนื้อหาในกิจกรรมใหม่

3.2 ครูผู้จัดกิจกรรมอธิบายยกตัวอย่าง เชื่อมโยงให้เห็นคุณค่าและความสำคัญในการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

### 4. ชั้นประเมินผล

สังเกตเพื่อประเมินพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่แสดงออกขณะเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมทั้ง 8 กิจกรรม

## 6. เวลาเข้าร่วมโปรแกรม

โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม มีทั้งหมด 4 หน่วย 8 กิจกรรมใช้เวลาเข้าร่วมโปรแกรมจำนวน 6 วัน 27 ชั่วโมง

## 7. สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้

7.1 สื่อและอุปกรณ์ได้แก่ คอมพิวเตอร์ ภาพประกอบเกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะทางสังคม แก้วน้ำ อุปกรณ์การแสดงบทบาทสมมติ กระดาษชาร์จ กระดาษปรีฟ หนังสือพิมพ์ ดินสอ ปากกา กรรไกร กระดาษโปสเตอร์ ดินสอสี กาว ตารางนัดหมาย และกฎการเข้าร่วมโปรแกรม

7.2 แหล่งการเรียนรู้ได้แก่ ชมรมเยาวชนนอกระบบการศึกษามหาสารคาม และสวนสาธารณะ

## 8. การวัดและประเมินผล

ในการวัดผลและประเมินผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม มีการวัดผลประเมินผล เพื่อตัดสินผลการเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมต้องมีผลการประเมินระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลประเมินผล ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรมเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมใช้เก็บข้อมูลพฤติกรรมเข้าร่วมโปรแกรม เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายของกิจกรรมแต่ละกิจกรรม กิจกรรมละ 25 คะแนน มีทั้งหมด 8 แผน คะแนนเต็ม 200 คะแนน โดยแปลความหมายตามเกณฑ์การแปลความหมายคะแนน ดังนี้

- คะแนน 20 – 25 หมายถึง มีพฤติกรรมทักษะทางสังคมดี  
 คะแนน 15 - 19 หมายถึง มีพฤติกรรมทักษะทางสังคมพอใช้  
 คะแนน 1 – 14 หมายถึง มีพฤติกรรมทักษะทางสังคมปรับปรุง  
 ผู้ผ่านเกณฑ์การประเมินต้องได้คะแนนตั้งแต่ 15 คะแนนขึ้นไป

(ตัวอย่าง)

**กิจกรรมที่ 1 “คุณ! ทำได้”**  
**หน่วยที่ 1 ปฐมนิเทศ**

**สาระสำคัญ**

โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม เป็นการพัฒนาพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้สามารถรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติตนเป็นผู้มีทักษะทางสังคมในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแบ่งพฤติกรรมทักษะทางสังคมที่ต้องการพัฒนาให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา และ ด้านการจัดการกับอารมณ์

**จุดมุ่งหมาย**

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมตระหนักถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน และภาพความฝันในอนาคต
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมกิจกรรมมากยิ่งขึ้น
3. เพื่อปฏิบัติตนในการเข้าร่วมกิจกรรมถูกต้องตามจุดประสงค์ของโปรแกรมฝึกอบรม

**เวลาที่ใช้** 1 ชั่วโมง

**อุปกรณ์**

1. ปากกาน้ำเงิน คนละ 1 ด้าม
2. ใบงาน “ต้นไม้แห่งชีวิตของฉัน”



3. รูปภาพ เป็นภาพที่มีความคล้ายคลึงกัน 2 ภาพ แต่มีจุดที่แตกต่างกันบางจุด เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมหาจุดที่ผิดบนภาพ เช่น ภาพนกบินเป็นฝูง โดยที่ภาพแรกจะมีนกบินอยู่ 4 ตัว ภาพที่ 2 เป็นภาพนกบินแบบเดียวกัน แต่มีนกที่บินอยู่เพียง 3 ตัว เป็นต้น

4. ใ้ความรู้ “ปฐมนิเทศ” เกี่ยวกับกฎระเบียบและบทบาทของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

### ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั่งเป็นวงกลมเพื่อทำสมาธิก่อนเริ่มกิจกรรม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความผ่อนคลาย ใช้เวลา 3 นาที

2. หลังจากนั้น ครูให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแนะนำตัว เพื่อสร้างทำความคุ้นเคยกันและกัน

3. ครูทำกิจกรรมละลายพฤติกรรม มีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ครูให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งเป็น 2 กลุ่ม

3.2 ให้แต่ละกลุ่มแข่งกันจับผิดภาพ มีภาพที่มีความคล้ายคลึงกัน 2 ภาพ แต่มีจุดที่แตกต่างกันบางจุด และให้แต่ละกลุ่มช่วยกันหาจุดที่แตกต่างของทั้ง 2 ภาพ

3.3 ครูเฉลยคำตอบภาพที่มีความแตกต่างกัน กลุ่มใดที่ตอบได้มากที่สุดจะเป็นผู้ชนะ

4. ครูดำเนินกิจกรรมต่อไป คือ “ต้นไม้แห่งชีวิต” โดยการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทำตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 เขียนภาพในอดีต สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วทำให้เกิดความทุกข์ ความลำบากใจ สิ่งที่เป็นข้อบกพร่องของตนเอง และสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วทำให้เกิดความสุข เกิดความภาคภูมิใจ สิ่งที่เป็นความดีของตนเอง ความใฝ่ฝันของตนเองในปัจจุบันที่ตัวเองต้องการ และเป้าหมาย (ภาพฝัน) ด้านการศึกษา อาชีพ ครอบครัว คุณค่าต่อสังคมและชุมชนของตนเองที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ใช้เวลาในการทำใบงาน 30 นาที

4.2 เมื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกมานำเสนอความฝันของตนเอง ที่เกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ ครอบครัว คุณค่าต่อสังคมและชุมชนของตนเองให้เพื่อนๆ ฟัง

4.3 หลังจากนั้นครูอธิบายโดยยกตัวอย่างบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในชีวิต

5. ครูพูดรายละเอียดเกี่ยวกับโปรแกรมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจครุ่นัดหมายกิจกรรมต่อไปกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม

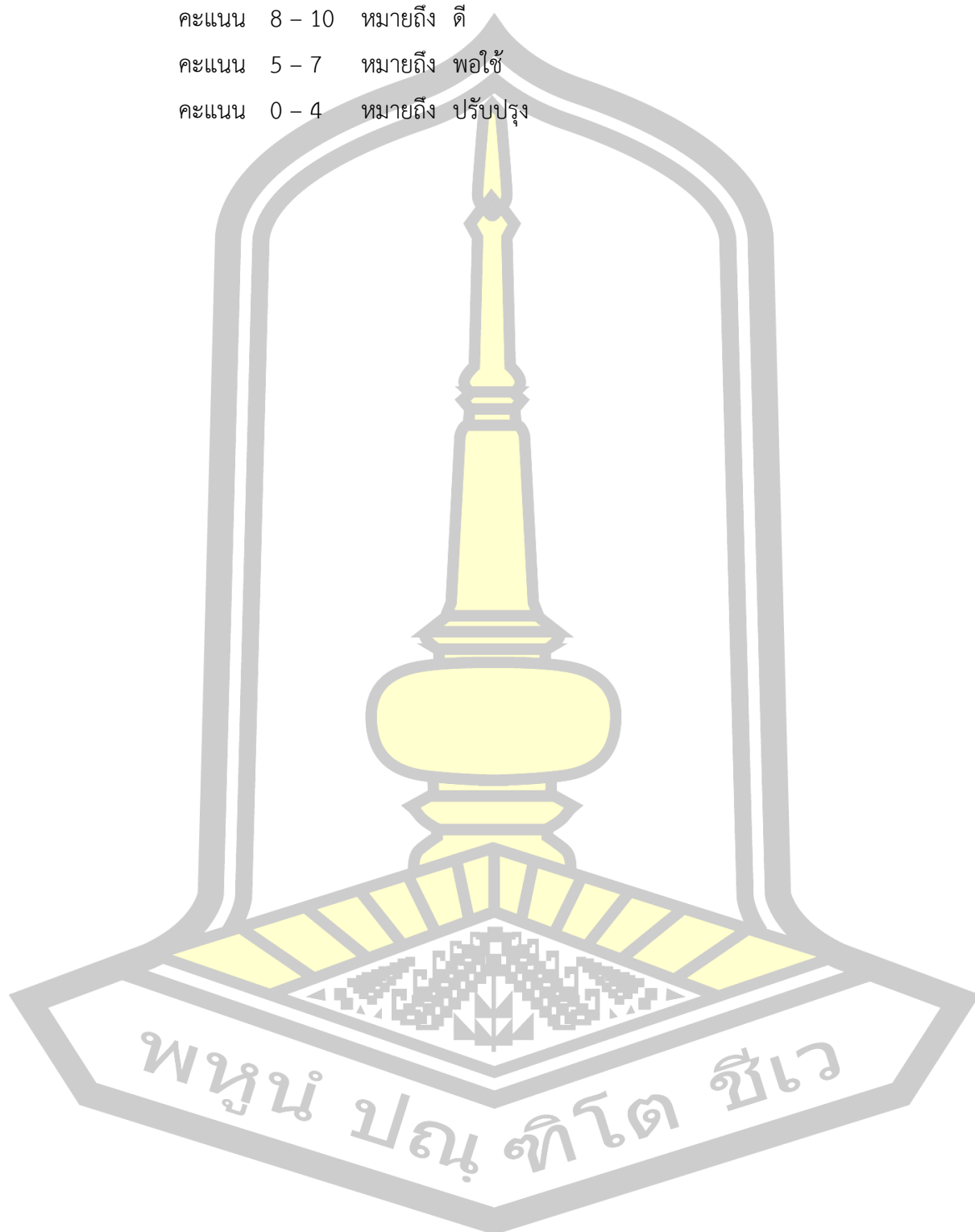
### ขั้นประเมินผล

1. วิธีประเมิน : การสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนและผลงานของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

2. เครื่องมือประเมิน : แบบประเมินพฤติกรรมระหว่างเรียนและผลงานของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

## 3. เกณฑ์การประเมินมีดังนี้

- คะแนน 8 – 10 หมายถึง ดี  
คะแนน 5 – 7 หมายถึง พอใช้  
คะแนน 0 – 4 หมายถึง ปรับปรุง



## ใบความรู้ : ปฐมนิเทศ

### กิจกรรมที่ 1 “คุณ! ทำได้”

#### ภาพความฝัน

การแสดงออกของความคิด ความรู้สึก และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมาเพื่อทำให้เราสามารถทบทวนถึงสิ่งที่ทำในอดีต และเข้าใจตนเองมากขึ้น เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ให้เกิดคุณค่าในตนเอง และสังคมมากที่สุด อีกทั้งยังช่วยให้เราสามารถมองเห็นอนาคตที่เราต้องการได้ โดยเราเข้าใจถึงสิ่งที่ต้องการ กำหนดแบบแผน และเดินทางสู่ความสำเร็จตามที่เรที่ตั้งเป้าหมายได้

#### กฎระเบียบของการเข้ากลุ่ม

1. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนจะต้องรู้จักหน้าที่และพร้อมที่จะปฏิบัติตามข้อตกลงที่ตั้งไว้
2. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนต้องมีระเบียบวินัยในตนเอง
3. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนต้องมีความเคารพทั้งต่อตนเองและผู้อื่น
4. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนต้องมีความรับผิดชอบ
5. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนเต็มใจในการปฏิบัติกิจกรรม โดยการแสดงความคิดเห็น และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมซึ่งจะมีประโยชน์ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีจิตสาธารณะสูงขึ้น

#### บทบาทของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติในการเข้ากลุ่มแต่ละครั้ง

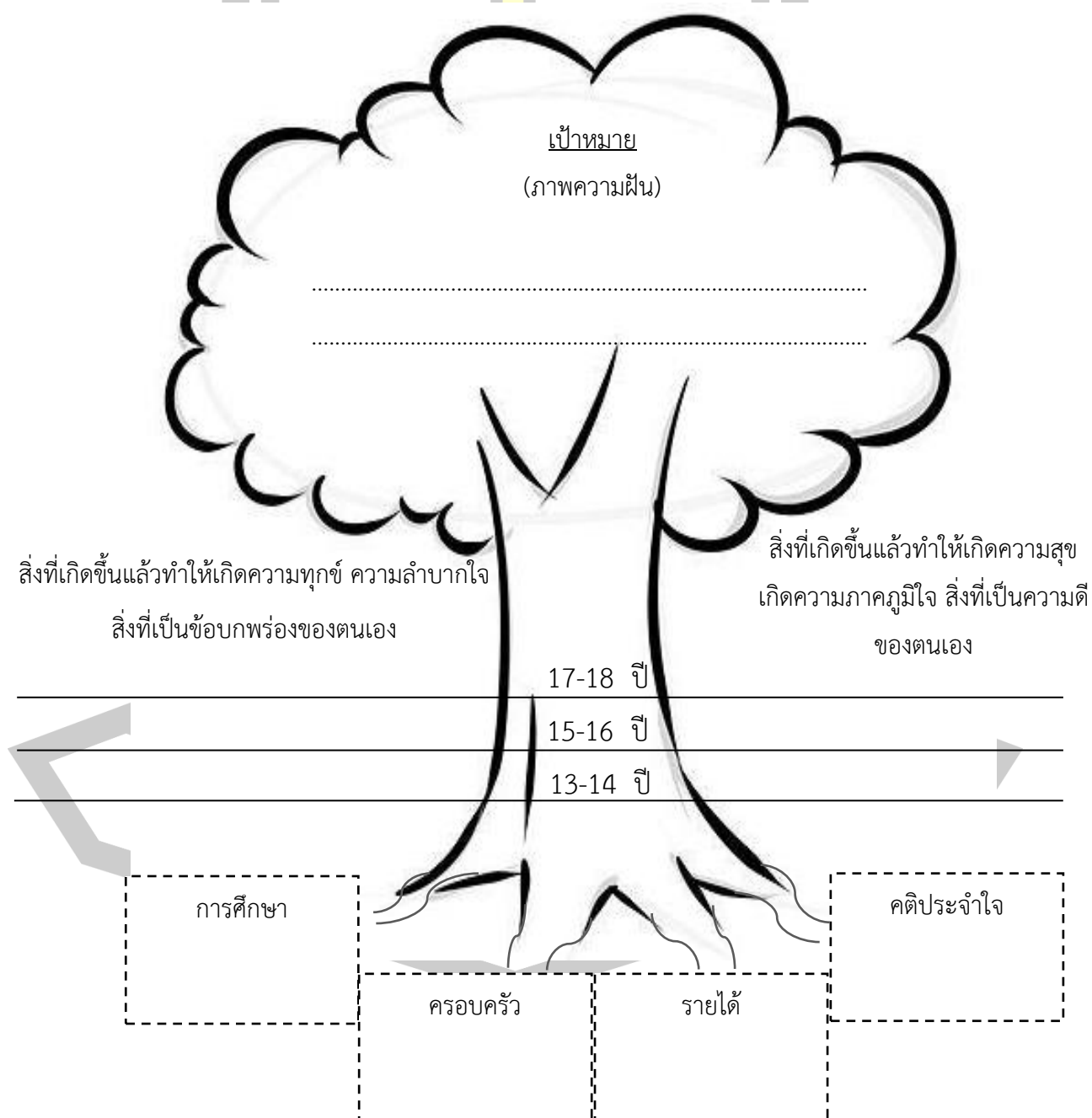
1. ตรงต่อเวลาที่กำหนดในการนัดหมายในกิจกรรมแต่ละครั้ง
2. ซักถามเมื่อมีข้อสงสัย หรืออยากรู้เพิ่มเติม
3. เคารพต่อกฎระเบียบของกลุ่ม และเคารพต่อสิทธิหน้าที่ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น
4. ฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและฟังผู้อื่นด้วยความตั้งใจ
5. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและพร้อมที่จะปฏิบัติตนเมื่อผู้อื่นชี้แนะ
6. มีความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรมแต่ละครั้ง

## ใบงาน

### กิจกรรมที่ 1 เรื่อง “คุณ! ทำได้”

#### ต้นไม้แห่งชีวิต

**คำชี้แจง** ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเขียนถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน และภาพความฝันในอนาคตของตนเองลงในภาพต้นไม้ด้านล่าง



## กิจกรรมที่ 2 “ชีวิตดี ถ้ามีทักษะ สังคม”

### สาระสำคัญ

ทักษะทางสังคม มีความสำคัญในการช่วยให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมที่เกี่ยวข้องกับทางด้านจิตใจ สังคม การเรียน และการปรับตัว ช่วยในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกันได้อย่างเหมาะสม เป็นการพัฒนาให้บุคคลและสังคม อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สังคมเกิดความสงบสุขและเจริญก้าวหน้า รวมทั้งช่วยเหลือเด็กให้ประสบความสำเร็จในอนาคต อีกทั้งยังช่วยพัฒนาพฤติกรรมทักษะทางสังคมให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา และด้านการจัดการกับอารมณ์

### จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเห็นความสำคัญของทักษะสังคม
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมตระหนักถึงผลดีและผลเสียของการขาดทักษะทางสังคม

### เวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมง

### อุปกรณ์

1. ใบความรู้
2. ใบงานบุคคล

### ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูและผู้เข้าร่วมกิจกรรมกล่าวทักทายกัน หลังจากนั้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั่งสมาธิเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำกิจกรรม
2. หลังจากนั้นครูเริ่มกิจกรรม “ทำ brain gym” ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำกิจกรรม Brain gym “กลางวันกลางคืน” ตามครู เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีสมาธิ ตลอดจนได้บริหารมือแขนและสมอง เพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียน มีขั้นตอนดังต่อไปนี้
  - 2.1 ครูจะพาผู้เข้าร่วมกิจกรรมร้องเพลงกลางวันกลางคืน โดยเพลงมีเนื้อหาดังนี้
 

เพลง กลางวันกลางคืน

\* กลางวันเธอนัดให้มากลางคืน  
กลางคืนเธอนัดให้มากลางวัน

## 2.2 ครูพาผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำท่าประกอบกับเพลง โดยท่าประกอบจะมีดังนี้

### - รอบแรก

คำว่า มากกลางวัน ท่อนแรกให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมใช้นิ้วชี้ขึ้นข้างบน

คำว่า เหน็ด ให้ใช้นิ้วมือชี้ไปข้างหน้า

คำว่า มากกลางคืน ให้ใช้นิ้วมือชี้ลงข้างล่าง

### - รอบสอง ทำสลับท่าทางสลับกันกับรอบแรก

### - รอบที่สามทำพร้อมกันทั้งสองมือ โดยมือซ้ายกับมือขวาทำท่าทางสลับกันไป

## 2.3 ครูสรุปการทำกิจกรรม Brain gym กลางวันกลางคืน

2. ครูดำเนินกิจกรรมต่อไป คือ กิจกรรม “ชีวิตดี ถ้ามีทักษะสังคม” โดยครูเกริ่นนำถึงทักษะทางสังคม พร้อมทั้งบอกข้อดีของทักษะทางสังคมและข้อเสียถ้าขาดทักษะทางสังคม พร้อมทั้งยกภาพประกอบบุคคลที่สังคมให้ความสนใจในขณะนั้น แล้วให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้สะท้อนพฤติกรรมของบุคคลที่สังคมให้ความสนใจ ด้วยการแสดงความคิดเห็น

3. ครูให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งเป็น 2 กลุ่ม เพื่อเชื่อมโยงรูปภาพบุคคล ดังกล่าว ตามทักษะสังคมทั้ง 4 ด้าน ควบคู่กับอธิบายทักษะสังคม

4. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสรุปความสำคัญของทักษะสังคม ด้วยการออกมานำเสนอให้เพื่อนๆ ฟัง ครูจะคอยช่วยสรุปเพิ่มเติมในส่วนที่ขาด

## ขั้นประเมินผล

1. วิธีประเมิน : การสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนและผลงานของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

2. เครื่องมือประเมิน : แบบประเมินพฤติกรรมระหว่างเรียนและผลงานของผู้เข้าร่วม

กิจกรรม

3. เกณฑ์การประเมินมีดังนี้

คะแนน 8 – 10 หมายถึง ดี

คะแนน 5 – 7 หมายถึง พอใช้

คะแนน 0 – 4 หมายถึง ปรับปรุง

พจนานุกรมศัพท์โต ชีเว

**ใบความรู้ : ปฐมนิเทศ**  
**กิจกรรมที่ 2 “ชีวิตดี ถ้ามีทักษะสังคม”**

**เรื่อง ทักษะทางสังคม**

ทักษะทางสังคม มีความสำคัญในการช่วยให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมช่วยในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกันได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งให้ประสบความสำเร็จในอนาคตองค์ประกอบของทักษะทางสังคม มี 4 ด้าน ดังนี้

1.ด้านการทำงานเป็นทีม หมายถึง พฤติกรรมที่เยาวชนนอกระบบการศึกษาแสดงออกถึงการร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่นและการปรับตัว รู้บทบาทหน้าที่ของตน รู้จักวางแผน ปฏิบัติตามข้อตกลง มีความสามัคคี การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นๆ

2. ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมที่เยาวชนนอกระบบการศึกษาแสดงออกถึงการใช้ภาษาถ้อยคำที่ดี มีพฤติกรรมที่เหมาะสมตามกาลเทศะ แสดงบทบาทต่าง ๆ ได้ดี เข้ากับคนอื่นได้อย่างไม่เคอะเขิน และรู้จักมารยาททางสังคม

3.ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา หมายถึง พฤติกรรมที่เยาวชนนอกระบบการศึกษาแสดงออกถึงการตัดสินใจอย่างมีปฏิภาณไหวพริบ รับรู้สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

4.ด้านการจัดการกับอารมณ์ หมายถึง พฤติกรรมที่เยาวชนนอกระบบการศึกษาที่สามารถรับรู้ความรู้สึกและพฤติกรรม รับรู้และเข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่น สามารถควบคุมและปรับอารมณ์ของตนเองได้ดี และสามารถสร้างบรรยากาศในการทำงาน

พูน ปณ ทิโต ชีเว

## ใบงาน

### กิจกรรมที่ 2 “ชีวิตดี ถ้ามีทักษะ”

**คำชี้แจง** ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอธิบายรูปภาพต่อไปนี้ ภาพดังกล่าวกำลังทำอะไร  
ทักษะทางสังคมด้านใด พร้อมทั้งระบุข้อดี และข้อเสียหากขาดทักษะด้านนั้น



ที่มา : <http://issue247.com/life/new-rules-for-brainstorming-without-alienating-introverts/>

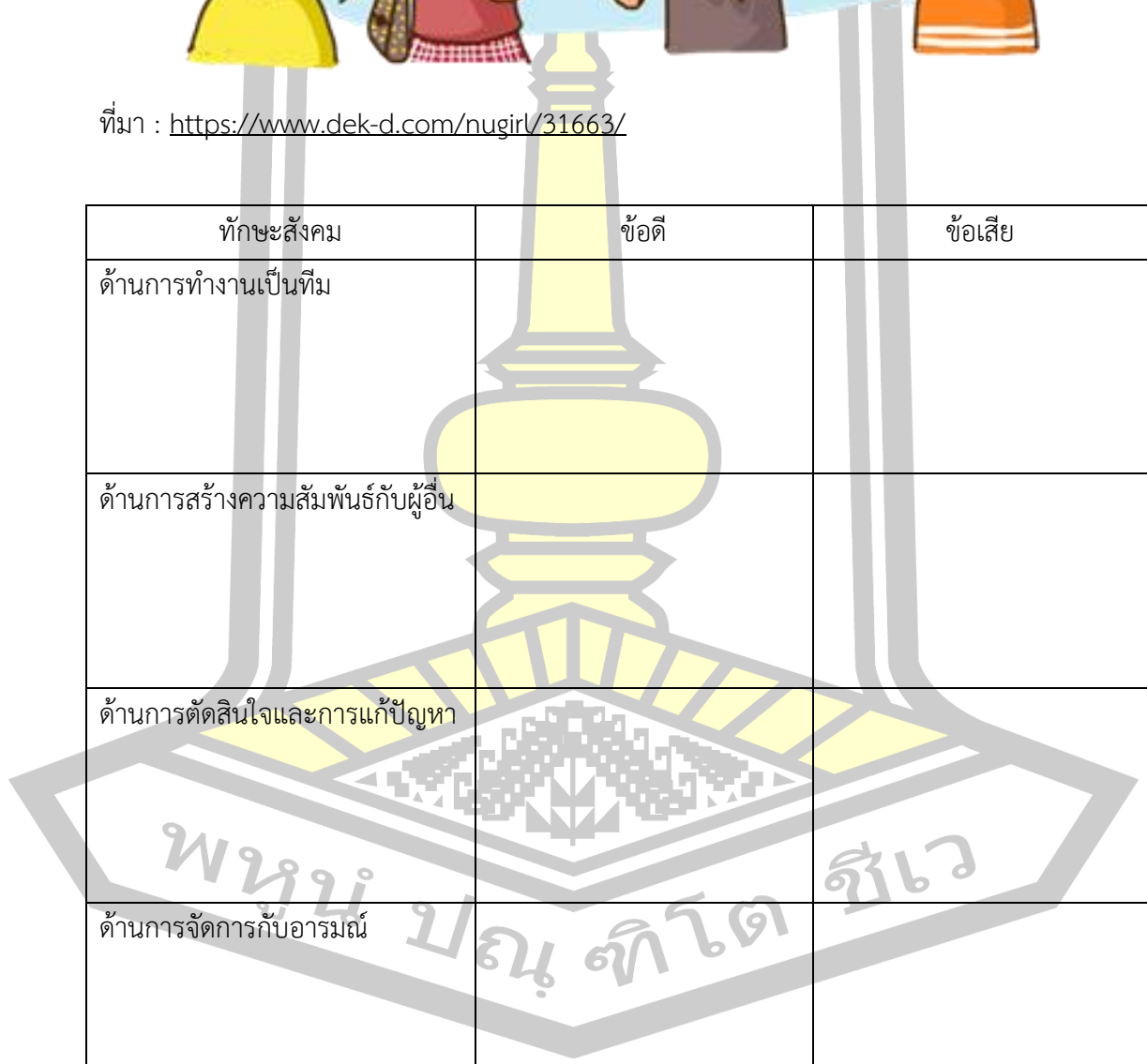
ทักษะสังคม	ข้อดี	ข้อเสีย
ด้านการทำงานเป็นทีม		
ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น		
ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา		
ด้านการจัดการกับอารมณ์		





ที่มา : <https://www.dek-d.com/nugirl/31663/>

ทักษะสังคม	ข้อดี	ข้อเสีย
ด้านการทำงานเป็นทีม		
ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น		
ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา		
ด้านการจัดการกับอารมณ์		



## กิจกรรมที่ 3 “ก้าวคนละก้าว เพื่อบ้านของเรา”

### หน่วยที่ 2 เสริมสร้างทักษะทางสังคม

#### สาระสำคัญ

การทำงานเป็นทีม เป็นการทำงานที่มีเป้าหมายเดียวกันและทุกคนต้องยอมรับร่วมกัน มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน การทำงานเป็นทีมมีความสำคัญในทุกองค์การการทำงานเป็นทีมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของผลงานการทำงานเป็นทีมมีบทบาทสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือของกลุ่มสมาชิกเป็นอย่างดี

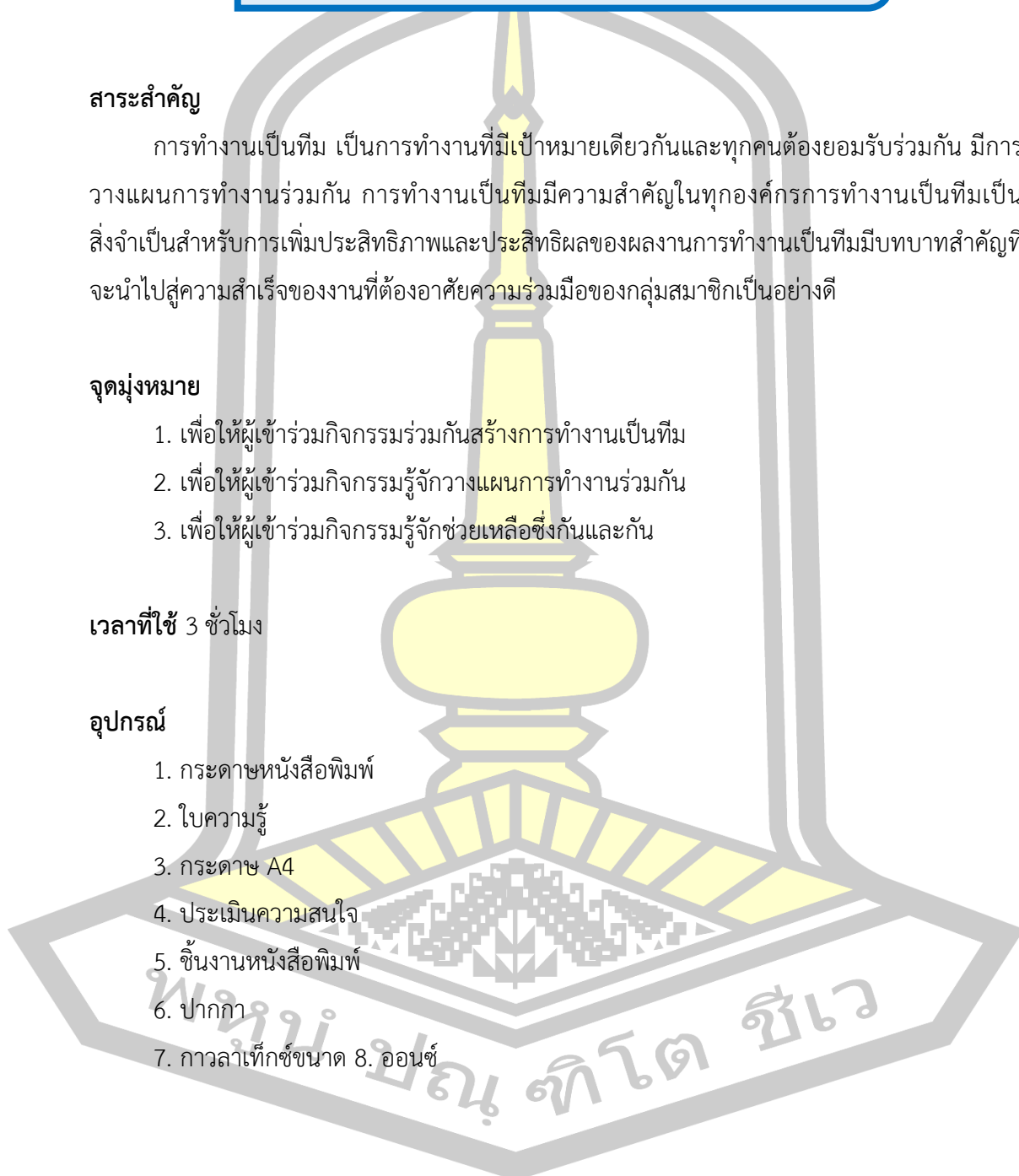
#### จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันสร้างการทำงานเป็นทีม
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักวางแผนการทำงานร่วมกัน
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

#### เวลาที่ใช้ 3 ชั่วโมง

#### อุปกรณ์

1. กระดาษหนังสือพิมพ์
2. ใบความรู้
3. กระดาษ A4
4. ประเมินความสนใจ
5. ชิ้นงานหนังสือพิมพ์
6. ปากกา
7. กาวลาเท็กซ์ขนาด 8. ออนซ์



### ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั่งสมาธิก่อนการเริ่มกิจกรรม ใช้เวลา 3 นาที
2. ครูให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมดูภาพตัวอย่างความสามัคคี (แข่งขันกีฬาสามขา ตปท./ไทย)ครูและผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ตัวอย่างจากการดูภาพสถานการณ์ความสามัคคี (แข่งขันกีฬาสามขา ตปท./ไทย)
3. ครูอธิบายกิจกรรมเกมก่อสร้างหอคอย ดังนี้
  - 3.1 ครูให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม
  - 3.2 ครูแจกอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมก่อสร้างหอคอย
  - 3.3 ครูบอกวิธีการเล่น/กติกาเงื่อนไข แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
4. ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสร้างหอคอยแบบใดก็ได้จากกระดาษหนังสือพิมพ์โดยมีข้อจำกัดว่า จะต้องทำให้หอคอยทั้งสูงและมีความแข็งแรง
5. ครูให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเริ่มการสร้างหอคอยร่วมกันทำกิจกรรมครูเปิดเพลงปลุกใจระหว่างทำกิจกรรมเพื่อเป็นการสร้างความสนุกสนานระหว่างทำกิจกรรม
6. ครูวัดระดับความสูง และทดสอบความแข็งแรงของหอคอยของแต่ละกลุ่ม เพื่อหาทีมที่ชนะและแจกรางวัล
7. หลังจากนั้น ครูให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมดูภาพผู้แข่งขัน และอธิบายความหมายของภาพ ครูให้กำลังใจผู้เข้าร่วมกิจกรรมในการทำกิจกรรม
8. ครูและผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันสรุปการทำกิจกรรม แล้วแนะเกี่ยวกับการทำกิจกรรมต่อไป

### ขั้นประเมินผล

1. วิธีประเมิน : การสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนและผลงานของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
2. เครื่องมือประเมิน : แบบประเมินพฤติกรรมระหว่างเรียนและผลงานของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
3. เกณฑ์การประเมินมีดังนี้
 

คะแนน 8 – 10	หมายถึง ดี
คะแนน 5 – 7	หมายถึง พอใช้
คะแนน 0 – 4	หมายถึง ปรับปรุง

## กิจกรรมที่ 4 “คิดสักนิด ชีวิตไม่ติดยา”

### หน่วยที่ 2 เสริมสร้างทักษะทางสังคม

#### สาระสำคัญ

ยาเสพติด ทำให้ผู้เสพยาสุขภาพร่างกายที่ทรุดโทรม เยาวชนส่วนใหญ่มีปัญหามากมายในชีวิต ที่ตนไม่สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้ด้วยตนเอง จึงจำเป็นต้องมีผู้คอยชี้แนะแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง ซึ่งปัญหาเหล่านี้ครูหรือผู้เกี่ยวข้องสามารถหาวิธีแก้ไขได้ โดยให้ความรัก ความเมตตา พร้อมกับเป็นที่ปรึกษาให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม และให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีโอกาสแสดงความคิดเห็น

#### จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมตระหนักถึงพิษภัยของการเสพยาเสพติด
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้วิธีการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง

เวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมง

#### อุปกรณ์

1. ใบงานแผนผังความคิด (Mind Map) เรื่อง ผลที่ได้รับจากยาเสพติด
3. จดหมายสัญญา
4. รูปภาพบุคคลสำคัญที่เป็นที่กล่าวถึงอยู่ในขณะนั้น

#### ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั่งสมาธิก่อนการเริ่มกิจกรรม เพื่อความผ่อนคลาย หลังจากนั้นครูให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมดูภาพและอธิบายถึงโทษของยาเสพติดแต่ละภาพ โดยครูช่วยสอดแทรกและอธิบายความรู้และโทษของยาเสพติดให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม
2. เมื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ดูภาพและทราบถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติดจากนั้นครูให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคนวาดภาพเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้จากกิจกรรมวิธีป้องกันตนเองจากยาเสพติด
3. ครูให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่ม และนำภาพวาดของแต่ละคนมารวมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุและการแก้ปัญหาการติดยาเสพติด

4. ครูให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันระดมความคิด ในรูปแบบ Mind Map ดังนี้

4.1 ภาพที่วาดคืออะไร คือ การที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคนอธิบายถึงรูปภาพของตนเองที่วาดออกมา

4.2 ปัญหาที่เกิดขึ้นคืออะไรโดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอภิปรายร่วมกันถึงปัญหาและโทษและของยาเสพติด

4.3 สาเหตุเกิดจากอะไรโดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันระดมความคิดเห็นที่คิดว่าจะเป็นสาเหตุของการระบายของยาเสพติดในเยาวชน

4.4 มีวิธีการป้องกันอย่างไรให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมระดมความคิดหาวิธีป้องกัน

5. ครูและผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันสรุปการทำกิจกรรม ทำสัญญาร่วมกันโดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเขียนความรู้ที่ได้ในกิจกรรมนี้ ใส่จดหมายสัญญาปิดผนึกซองไว้แล้วครูเสนอแนะเกี่ยวกับการทำกิจกรรม

#### ขั้นประเมินผล

1. วิธีประเมิน : การสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนและผลงานของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

2. เครื่องมือประเมิน : แบบประเมินพฤติกรรมระหว่างเรียนและผลงานของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

3. เกณฑ์การประเมินมีดังนี้

คะแนน 8 – 10 หมายถึง ดี

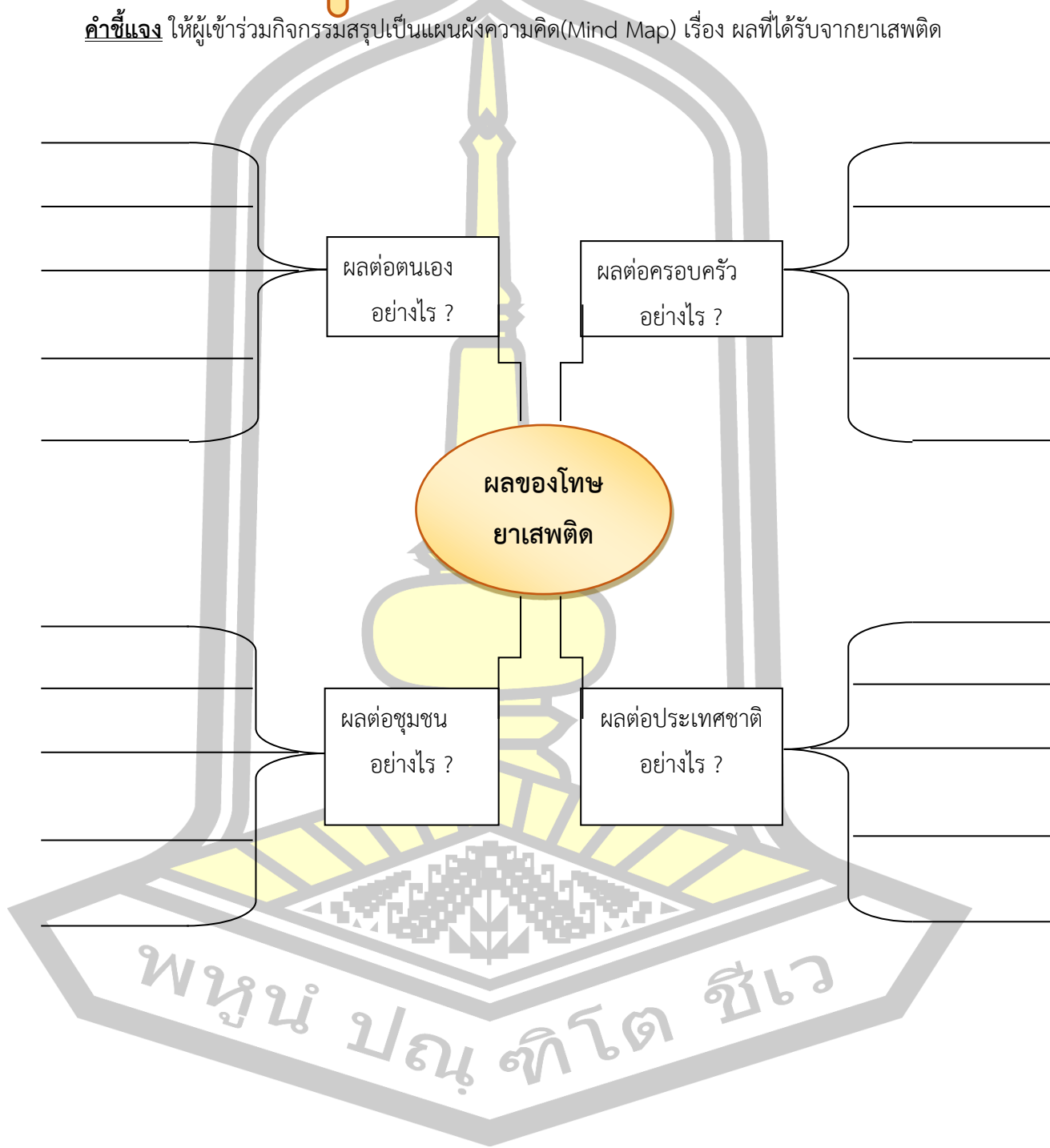
คะแนน 5 – 7 หมายถึง พอใช้

คะแนน 0 – 4 หมายถึง ปรับปรุง

พูน ปณ ทิโต ชีเว

**ใบงาน**  
**กิจกรรมที่ 4 “คิดสักนิด ชีวิตไม่ติดยา”**

คำชี้แจง ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสรุปเป็นแผนผังความคิด(Mind Map) เรื่อง ผลที่ได้รับจากยาเสพติด



## ใบงาน

### กิจกรรมที่ 4 “คิดสักนิด ชีวิตไม่ติดยา”

**คำชี้แจง** “สัญญาใจ” นี้ เกิดขึ้นได้จากความมุ่งมั่น ตั้งใจ ความรัก ความศรัทธา ความเชื่อมั่นในตนเองว่าจะดำเนินชีวิตโดยไม่ข้องเกี่ยวกับยาเสพติด ขอให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เขียนสัญญาใจนี้ เพื่อเป็นคำมั่นสัญญา โดยสัญญาใจนี้จะไม่เปิดเผยที่ใด

### สัญญาใจ

ข้าพเจ้า.....

.....

ขอสัญญาว่า

1.) .....

.....

2.).....

.....

3.).....

.....

4.).....

.....

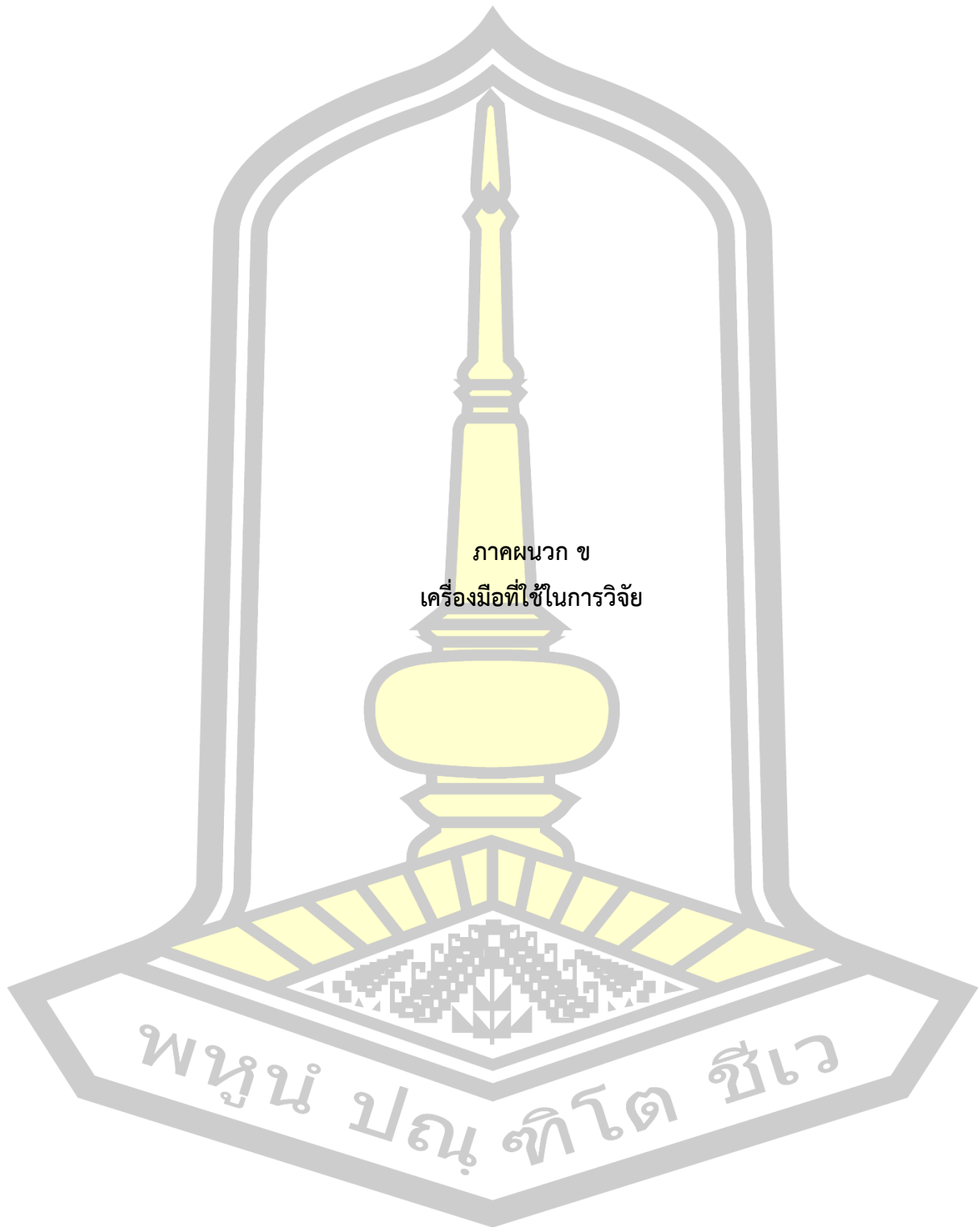
ลงชื่อ

.....

...../...../.....







ภาคผนวก ข  
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

พหุบัน ปณ ทิโต ชีเว

### แบบบันทึกภาคสนาม

โครงการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

(สำหรับผู้วิจัย)

ส่วนที่ 1 สถานที่ศึกษาดูงาน/ฝึกอบรม

1.1 ชื่อสถานที่ .....

1.2 วันที่ไปศึกษาดูงาน/ฝึกอบรม .....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเยาวชนนอกระบบการศึกษา

2.1 ลักษณะทั่วไปของเยาวชนนอกระบบการศึกษา

2.2 ปัญหาของเยาวชนนอกระบบการศึกษา

2.3 ปัญหาอื่น ๆ ที่ค้นพบ

พญนุ ปรณุ ทิโต ชิวเว

## แบบบันทึกการสัมภาษณ์

เรื่อง สภาพปัญหาทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม  
(สำหรับเยาวชนนอกระบบการศึกษา)

### คำชี้แจง

1. แบบบันทึกการสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งในการวิจัยของนายอาชัญวิชญ์ ชุมภณพงษ์ศักดิ์ นิสิตรดับปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. แบบบันทึกการสัมภาษณ์นี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาสภาพปัญหาทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ข้อมูลนี้จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการในอนาคตต่อไป ผู้วิจัยจึงหวังว่าจะให้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง
3. แบบบันทึกการสัมภาษณ์นี้ ได้แบ่งข้อคำถามออกเป็น 2 ตอน ได้แก่
  - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ชื่อ-สกุล อายุ สถานภาพ ปัจจุบันอาศัยอยู่กับ และประวัติการศึกษา
  - ตอนที่ 2 สภาพปัญหาทักษะทางสังคม มี 4 ด้าน จำนวน 15 ข้อ ได้แก่ ด้านการทำงาน เป็นทีม จำนวน 5 ข้อ ด้านสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น จำนวน 4 ข้อ ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา จำนวน 3 ข้อ และด้านการจัดการกับอารมณ์ จำนวน 3 ข้อ

นายอาชัญวิชญ์ ชุมภณพงษ์ศักดิ์

นิสิตรดับปริญญาโท สาขาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปรณ ทิโต ชีเว

### สำหรับผู้วิจัยกรอก

วันที่เก็บข้อมูล..... แหล่งข้อมูล .....

#### ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ..... นามสกุล .....
2. อายุ ..... ปี
3. สถานภาพ.....
4. ปัจจุบันอาศัยอยู่กับ
 

<input type="checkbox"/> (1) พ่อแม่	<input type="checkbox"/> (2) ญาติ
<input type="checkbox"/> (3) เพื่อน	<input type="checkbox"/> (4) อยู่คนเดียว
<input type="checkbox"/> (5) อื่นๆ โปรดระบุ.....	
5. ประวัติทางการศึกษา

#### ตอนที่ 2 สภาพปัญหาทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

##### 1. ด้านการทำงานเป็นทีม

- 1.1 นักเรียนเคยร่วมทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นหรือไม่ และเกิดปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

- 1.2 การทำงานร่วมกันจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน มีอุปสรรคในเรื่องของการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนหรือไม่

.....

.....

.....

.....

1.3 เวลาทำกิจกรรมหรือทำงานร่วมกับผู้อื่นๆ แต่ละคนรู้บทบาทหน้าที่และมีการแบ่งงานกันหรือไม่ พบปัญหาอุปสรรคในการทำงานอย่างไร

.....  
.....  
.....  
.....

1.4 ความสามัคคีภายในกลุ่มหรือการให้ความร่วมมือของเพื่อนในกลุ่ม เป็นอย่างไรบ้าง

.....  
.....  
.....

1.5 ข้อตกลง กฎระเบียบมีความสำคัญต่อการทำงานร่วมกัน นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรบ้าง

.....  
.....  
.....  
.....

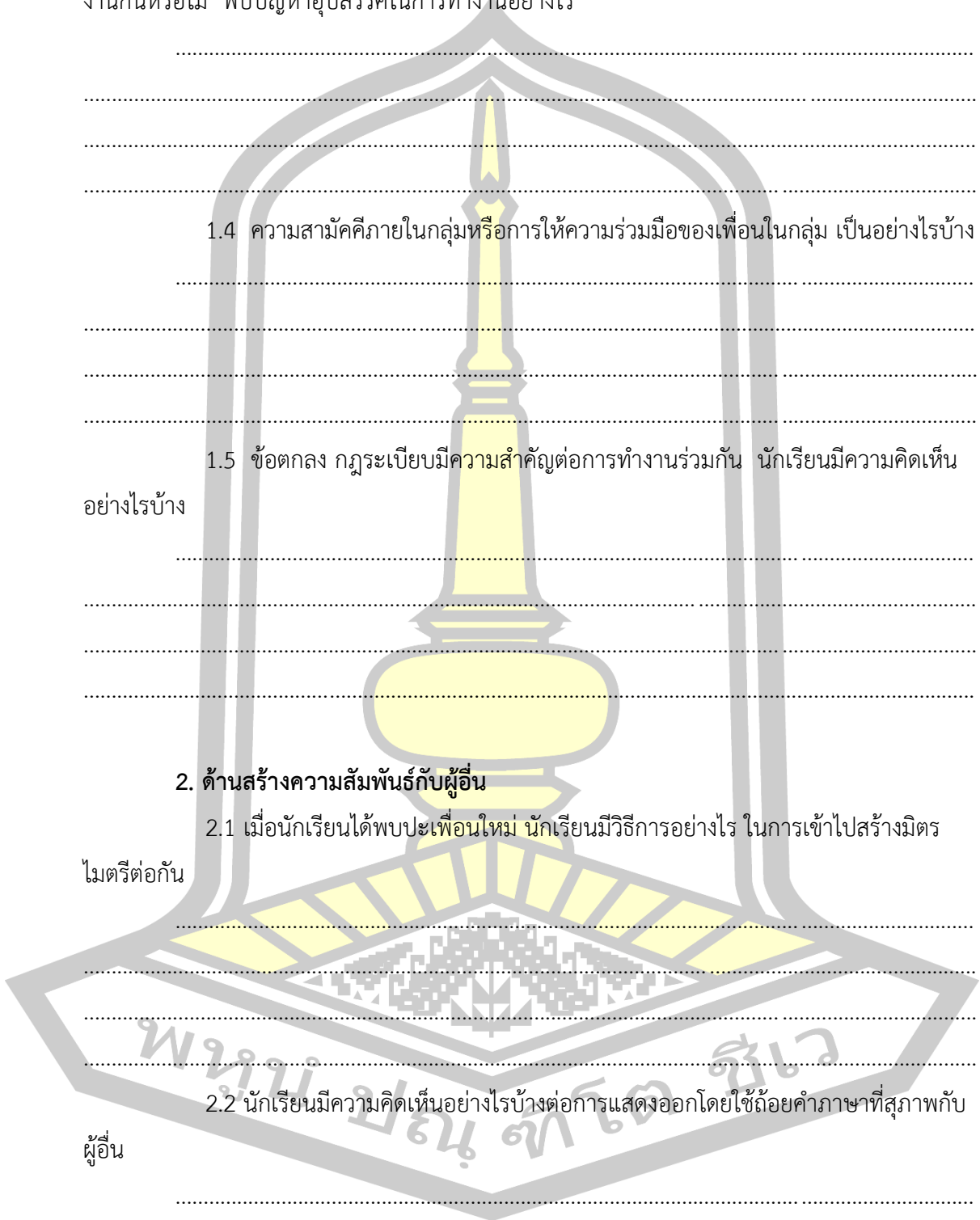
2. ด้านสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

2.1 เมื่อนักเรียนได้พบปะเพื่อนใหม่ นักเรียนมีวิธีการอย่างไร ในการเข้าไปสร้างมิตรไมตรีต่อกัน

.....  
.....  
.....

2.2 นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรบ้างต่อการแสดงออกโดยใช้ถ้อยคำภาษาที่สุภาพกับผู้อื่น

.....  
.....  
.....



2.3 นักเรียนรู้และเข้าใจมารยาททางสังคมอย่างน้อยเพียงใด สิ่งใดที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติตนบ้าง

2.4 เมื่อนักเรียนมีโอกาสได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มหรือชุมชน นักเรียนวิธีการปรับตัวอย่างไร และสิ่งใดที่คิดว่าเป็นอุปสรรคต่อตนเอง

### 3. ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา

3.1 เมื่อเกิดปัญหาในชีวิตประจำวัน นักเรียนมีวิธีการอย่างไรเพื่อแก้ไขปัญหา

3.2 บุคคลใดบ้างที่ให้คำแนะนำ คอยช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา บุคคลดังกล่าวคอยให้คำแนะนำอย่างไร

3.3 ในสิ่งที่ตนเองได้ปฏิบัติหรือกระทำนั้น นักเรียนเคยคิดในสิ่งที่จะเกิดขึ้นในภายภาคหน้าหรือไม่ ยกตัวอย่างเช่นอะไรบ้าง

#### 4.ด้านการจัดการกับอารมณ์

4.1 เมื่อนักเรียนได้ทำงานร่วมกับบุคคลอื่นๆ นักเรียนสร้างบรรยากาศในการทำงานอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

4.2 นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรบ้าง เมื่อคนอื่นตักทักชี้ได้ยากหรือเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ ยกตัวอย่างประกอบ

.....

.....

.....

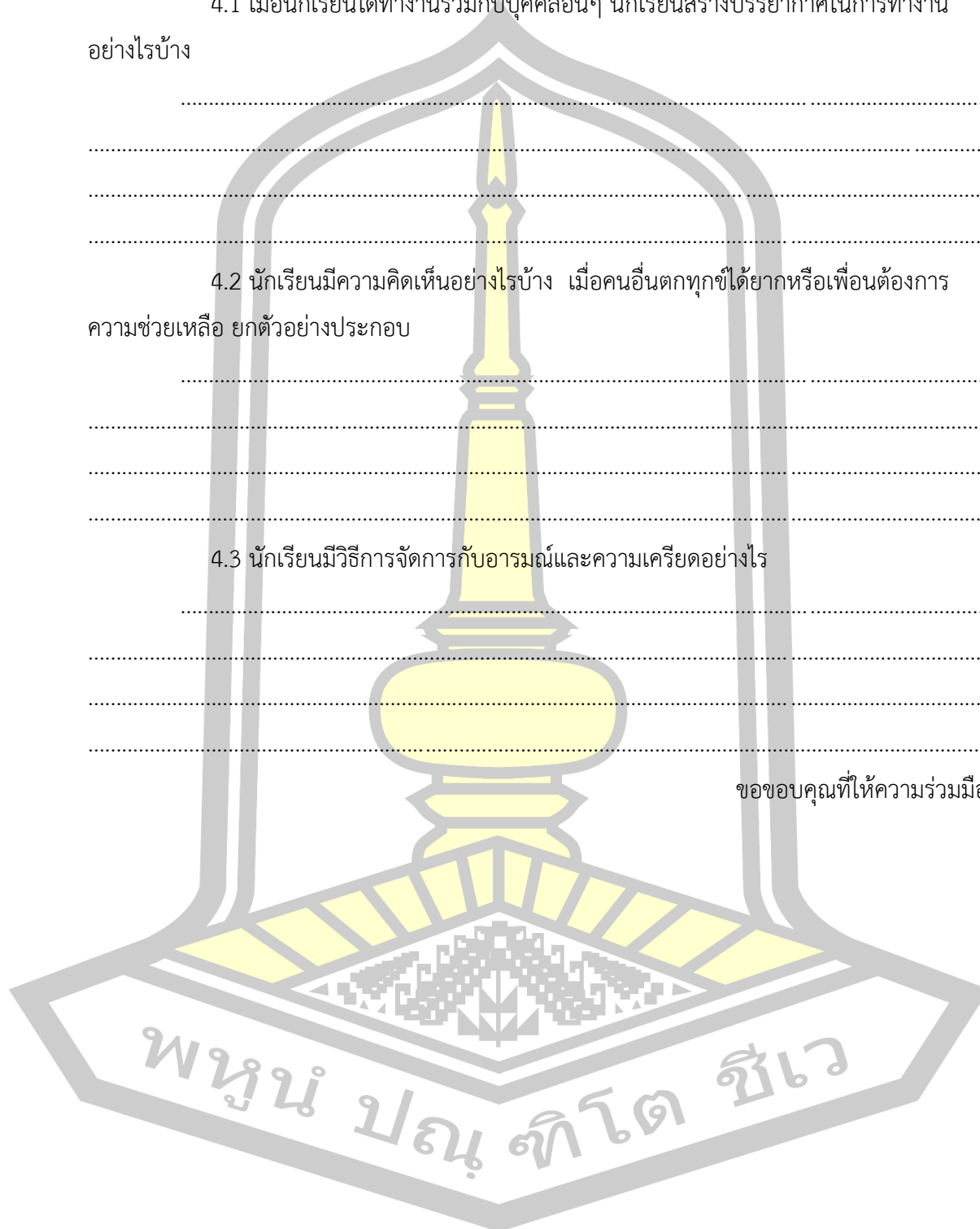
4.3 นักเรียนมีวิธีการจัดการกับอารมณ์และความเครียดอย่างไร

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ



### แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus groups)

เรื่อง แนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม  
(สำหรับเยาวชนนอกระบบการศึกษา)

ดำเนินการสนทนากลุ่มเมื่อวันที่ 25 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561

#### รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

- |         |         |
|---------|---------|
| 1. .... | 5. .... |
| 2. .... | 6. .... |
| 3. .... | 7. .... |
| 4. .... | 8. .... |

**คำชี้แจง** แบบบันทึกการสนทนากลุ่มนี้ เป็นการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม แบ่งเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

- ต้องการเสริมสร้างทักษะทางสังคมด้านใดมากที่สุด  
(.....) 1. ด้านการทำงานเป็นทีม (.....) 3. ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา  
(.....) 2. ด้านสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น (.....) 4. ด้านการจัดการกับอารมณ์
- ระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม  
(.....) 1. จำนวน 3 วัน (.....) 4. จำนวน 6 วัน  
(.....) 2. จำนวน 4 วัน (.....) 5. อื่นๆ .....  
(.....) 3. จำนวน 5 วัน
- การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคม ควรมีลักษณะอย่างไร

- นักเรียนมีข้อเสนอแนะอื่นๆ อย่างไรบ้าง

พจนานุกรมศัพท์โต ชิว



## แบบบันทึกการสัมภาษณ์

สภาพปัญหาและแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา

ในจังหวัดมหาสารคาม

(สำหรับผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษา)

### คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งในการวิจัยของนายอชัญวิชญ์ ชุมภณพงษ์ศักดิ์ นิสิตระดับปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาการวิจัยและประเมินผลการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. ผู้วิจัยใคร่ขอความกรุณาจากท่านในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเยาวชนนอกระบบการศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาโปรแกรม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นี้จะเป็นโยบายขึ้นทางวิชาการในอนาคตต่อไป
3. แบบสัมภาษณ์นี้ ได้แบ่งข้อคำถามออกเป็น 2 ตอน ได้แก่
  - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 4 ข้อ
  - ตอนที่ 2 สภาพปัญหาและแนวทางการสร้างเสริมทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 5 ข้อ
 ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ มา ณ ที่นี้

นายอชัญวิชญ์ ชุมภณพงษ์ศักดิ์

นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปณ ทัโต ชีเว

วันที่เก็บข้อมูล.....

**ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์**

1. ชื่อ..... นามสกุล .....
2. ตำแหน่ง.....
3. สถานที่ทำงาน.....
4. งานที่ปฏิบัติหรืองานที่ได้รับมอบหมาย.....

**ตอนที่ 2 สภาพปัญหาและแนวทางการสร้างเสริมทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา  
ในจังหวัดมหาสารคาม**

**คำชี้แจง :** โปรดพิจารณาสภาวการณ์ปัญหาเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัด  
มหาสารคามต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย  หน้าข้อที่ท่านคิดว่าสำคัญมากที่สุด

ข้อ 1 ปัญหาของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

- ( ) 1. การทะเลาะวิวาท
- ( ) 2. ความเครียด
- ( ) 3. ภัยจากอินเทอร์เน็ต
- ( ) 4. การใช้ยาเสพติด
- ( ) 5. พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม
- ( ) 6. อื่นๆ.....

ข้อ 2 ท่านคิดว่าเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม มีปัญหาและแนว  
ทางการสร้างเสริมทักษะทางสังคม ด้านการทำงานเป็นทีม อย่างไรบ้าง

2.1 การทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น

2.2 การปรับตัวเข้ากับเพื่อน

พจนานุกรมศัพท์โต สเว

### 2.3 บทบาทหน้าที่และการแบ่งงาน

#### 2.4 ความสามัคคีภายในกลุ่ม

#### 2.5 ข้อตกลง กฎระเบียบ

ข้อ 3 ท่านคิดว่าเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม มีปัญหาและแนวทางการสร้างเสริมทักษะทางสังคม ด้านสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น อย่างไรบ้าง

#### 3.1 การปฏิบัติตนกับเพื่อน

#### 3.2 การใช้ถ้อยคำภาษา

#### 3.3 มารยาททางสังคม

#### 3.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มหรือชุมชน

พจนานุกรมศัพท์โต ชีวะ

ข้อ 4 ท่านคิดว่าเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม มีปัญหาและแนวทางการสร้างเสริมทักษะทางสังคม ด้านตัดสินใจและการแก้ปัญหา อย่างไรบ้าง

4.1 การแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน

4.2 การคาดการณ์หรือประเมินสถานการณ์ในสิ่งที่จะเกิดขึ้น

ข้อ 5 ท่านคิดว่าเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม มีปัญหาและแนวทางการสร้างเสริมทักษะทางสังคม ด้านการจัดการกับอารมณ์ อย่างไรบ้าง

5.1 การสร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกับบุคคลในกลุ่ม

5.2 การช่วยเหลือผู้อื่น

5.3 วิธีการจัดการกับอารมณ์และความเครียด

พญนุ ปณุกีโต สีเว

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือ

**แบบวัดทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม**  
(สำหรับเยาวชนนอกระบบการศึกษา)

**คำชี้แจง** ขอให้นักเรียนอ่านข้อคำถามต่อไปนี้ จากนั้นให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง  ที่คิดว่าตรงกับความเป็นจริงกับตัวนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อเดียว และกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

- ไม่จริงเลย หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงของข้าพเจ้าเลย  
 จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นไม่ค่อยตรงกับความเป็นจริงของข้าพเจ้าเท่าใดนัก  
 จริงบ้าง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของข้าพเจ้าพอสมควร  
 ส่วนใหญ่จริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของข้าพเจ้ามากพอสมควร  
 จริงมากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของข้าพเจ้ามากที่สุด

ข้อ	ข้อคำถาม	จริงมากที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
ด้านที่ 1.ด้านการทำงานเป็นทีม						
1.	ข้าพเจ้าตั้งใจฟังเวลาที่เพื่อนๆ แสดงความคิดเห็นในกลุ่ม					
2.	ข้าพเจ้ายอมรับในมติเสียงส่วนใหญ่ แม้จะเป็นสิ่งที่ไม่ตรงกับความเห็นของตนเองก็ตาม					
3.	ข้าพเจ้าหลีกเลี่ยงการกระทำที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งในกลุ่มเพื่อน					
4.	ข้าพเจ้าสามารถเป็นผู้นำของกลุ่มในการทำงานต่างๆ ได้					
5.	ข้าพเจ้าเป็นผู้ตามที่ดีโดยการปฏิบัติตามที่ผู้นำกลุ่มมอบหมายได้					
6.	ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดใจทุกครั้งเมื่อต้องทำงานกลุ่มกับเพื่อนที่ไม่สนิท					
7.	ข้าพเจ้ามักเป็นผู้ชี้แนะแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานกลุ่มได้					

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	ไม่จริง เลย
8.	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้ข้าพเจ้าเสียเวลามากกว่าการทำงานคนเดียว					
<b>ด้านที่ 2 ด้านสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น</b>						
9.	ข้าพเจ้าสามารถปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนได้					
10.	ในการทำงาน เวลาที่เพื่อนเครียด ข้าพเจ้าสามารถพูดให้กำลังใจเพื่อนๆ เพื่อลดความตึงเครียดแก่เพื่อนได้					
11.	ข้าพเจ้าใช้ถ้อยคำที่สุภาพในการสนทนากับผู้อื่น					
12.	ข้าพเจ้าจะถนอมน้ำใจเฉพาะเพื่อนสนิทเท่านั้น					
13.	การเข้าไปทำความรู้จักคนอื่นก่อนเป็นเรื่องยากสำหรับข้าพเจ้า					
14.	ข้าพเจ้าจะให้การช่วยเหลือเฉพาะเพื่อนที่เคยช่วยเหลือข้าพเจ้ามาก่อนเท่านั้น					
15.	ข้าพเจ้าพูดคุยกับเพื่อนเสียงดังโดยไม่สังเกตว่าจะรบกวนใคร					
16.	ข้าพเจ้าพยายามทำความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นโดยใช้หลัก “การเอาใจเขาใส่ใจเรา”					
<b>ด้านที่ 3 การตัดสินใจและการแก้ปัญหา</b>						
17.	ข้าพเจ้ากล้าแสดงความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น					
18.	ข้าพเจ้าหาทางเลือกในการแก้ปัญหา และลงมือแก้ปัญหาอย่างถูกต้องเหมาะสม					
19.	ข้าพเจ้าใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา					
20.	ข้าพเจ้ามักตัดสินคนอื่น โดยขาดการไตร่ตรอง					
21.	ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาในการทำงาน					
22.	ข้าพเจ้าสามารถรับมือกับความยืดหยุ่นของอุปสรรคหรือปัญหาได้					

ข้อ	ข้อคำถาม	จริง มาก ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	ไม่จริง เลย
23.	ข้าพเจ้าเชื่อในความสามารถของตนเอง					
<b>ด้านที่ 4 ด้านการจัดการกับอารมณ์</b>						
24.	เมื่อเพื่อนทำให้รู้สึกไม่พอใจ ข้าพเจ้าสามารถระงับอารมณ์โกรธได้					
25.	ข้าพเจ้าควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้เมื่อรู้สึกโกรธ เช่น ขวางปาสิ่งของ ทำร้ายฝ่ายตรงข้าม เอะอะ โวยวาย					
26.	ข้าพเจ้าสามารถเปิดใจรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ได้อย่างมีความสุข					
27.	ฉันมักปรับเปลี่ยนเรื่องเครียด ให้เป็นเรื่องผ่อนคลายหรือสนุกสนานได้โดยการมองโลกในแง่ดี					
28.	ข้าพเจ้าสามารถจัดการกับภาวะอารมณ์ของตนเองได้					
29.	ข้าพเจ้าสามารถจัดการกับความรู้สึกภายในของตนเองได้					
30.	ข้าพเจ้าสามารถเข้าใจและตระหนักถึงความรู้สึกของผู้อื่น					



**แบบบันทึกการสังเกตทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม**  
(สำหรับผู้วิจัย)

ชื่อ-สกุล : ..... วันที่ : .....

เกณฑ์ระดับการสังเกตทักษะทางสังคม มีความหมายของคะแนน 5 อันดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง การแสดงออกทางทักษะสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง การแสดงออกทางทักษะสังคมอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง การแสดงออกทางทักษะสังคมอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง การแสดงออกทางทักษะสังคมอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง การแสดงออกทางทักษะสังคมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

พฤติกรรมแสดงทักษะทางสังคม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านที่ 1 ด้านการทำงานเป็นทีม					
1. ปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ดี					
2. รู้จักบทบาทหน้าที่ของตน					
3. ให้ความร่วมมือแก่หมู่คณะ					
ด้านที่ 2 ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น					
4. แสดงออกโดยใช้ภาษาถ้อยคำได้ดี					
5. รู้ถึงมารยาททางสังคม					
ด้านที่ 3 ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา					
6. สามารถตัดสินใจอย่างมีปฏิภาณไหวพริบ					
7. ลงมือแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว					
ด้านที่ 4 ด้านการจัดการกับอารมณ์					
8. สร้างสรรค์บรรยากาศในการทำงาน					
9. รับรู้และเข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่น					
10. ควบคุมและปรับอารมณ์ของตนเอง					

สิ่งที่ค้นพบ

.....  
.....



**แบบวัดความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม  
ของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม  
(สำหรับเยาวชนนอกระบบการศึกษา)**

- คำชี้แจง** 1. แบบวัดความพึงพอใจฉบับนี้ ต้องการทราบความคิดเห็นของตัวเราเอง  
การตอบแบบประเมินจะไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อท่าน ไม่ว่ากรณีใด ๆ
2. แบบวัดความพึงพอใจ มีทั้งหมด 10 ข้อ
3. หลังจากอ่านข้อความในแต่ละข้อแล้ว ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของตัวเราเอง

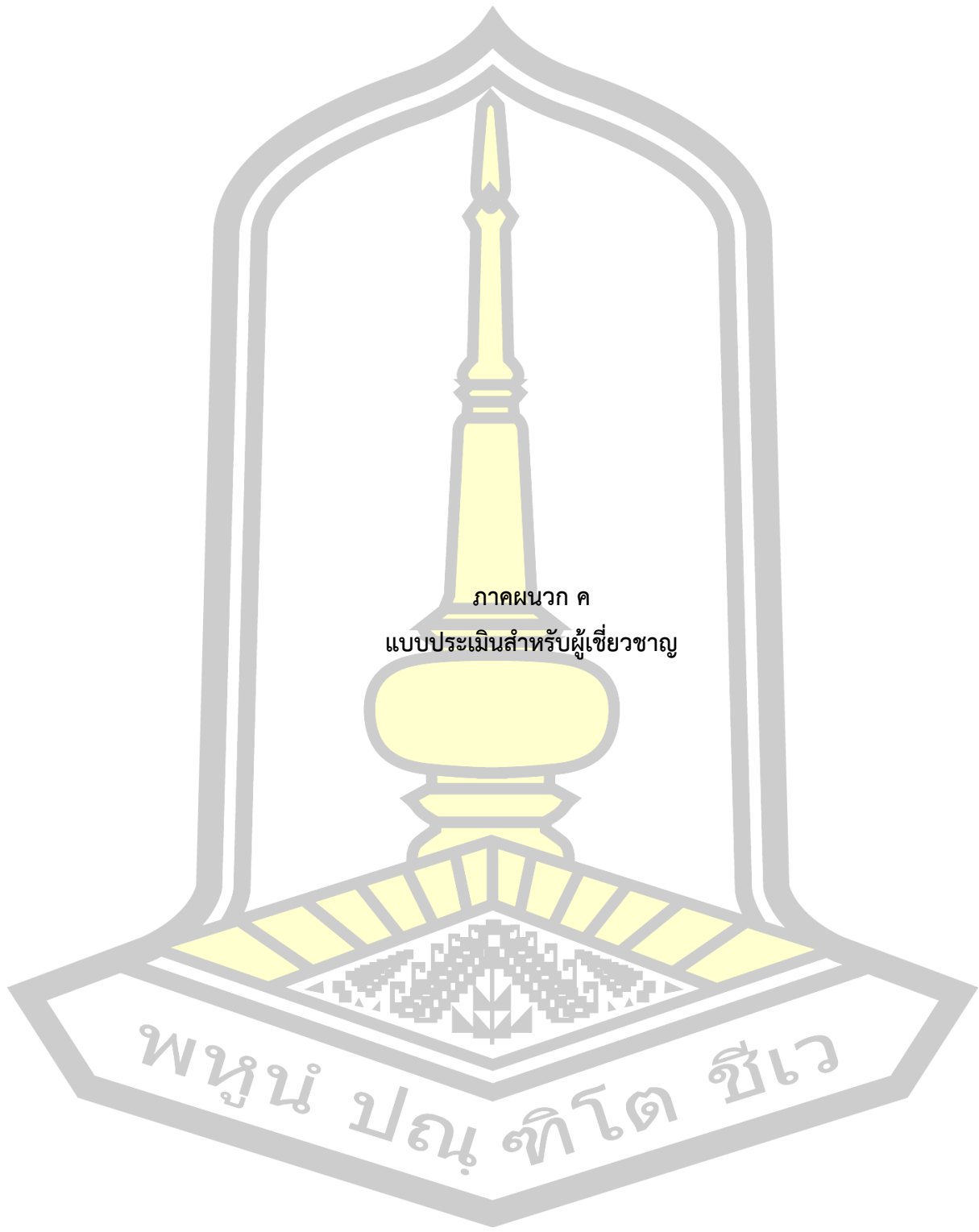
ข้อ	ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ				
		เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1.	การจัดกิจกรรมมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของข้าพเจ้า					
2.	ข้าพเจ้าชอบบรรยากาศในการคิดและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน					
3.	การจัดกิจกรรมมีความหลากหลายและดำเนินการตามลำดับขั้นตอนอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง					
4.	การจัดกิจกรรมสามารถกระตุ้นส่งเสริมให้ข้าพเจ้าเกิดทักษะทางสังคม					
5.	ข้าพเจ้ามีอิสระในการแสดงความคิดเห็นและกล้าแสดงออกมากขึ้น					
6.	ข้าพเจ้ามีความสุขและเพลิดเพลินกับการเข้าร่วมกิจกรรม					
7.	การที่ข้าพเจ้าและเพื่อนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยส่งเสริมทักษะทางสังคม เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตที่เกิดขึ้นได้					
8.	ข้าพเจ้าภูมิใจกับผลงานและความสำเร็จ					
9.	สื่อและแหล่งเรียนรู้มีความเหมาะสมเพียงพอ					
10.	เวลาและสถานที่ ที่ใช้จัดกิจกรรมมีความเหมาะสม					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม .....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบประเมิน



ภาคผนวก ค  
แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

พหุบัน ปณ ทิโต ชีเว

### แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบบันทึกการสัมภาษณ์ปัญหาทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา  
ในจังหวัดมหาสารคาม

**คำชี้แจง** ขอความกรุณาท่านแสดงความคิดเห็น โดยใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องความคิดเห็นของท่าน พร้อมข้อเสนอแนะเพื่อนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป โดยเกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

ให้คะแนน + 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย  
ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัยหรือไม่  
ให้คะแนน - 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

สภาพปัญหาทักษะทางสังคมเยาวชนนอกระบบการศึกษา ในจังหวัดมหาสารคาม	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม 1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เหมาะสม -1	
<b>1.ด้านการทำงานเป็นทีม</b>				
1.1 เคยร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น และเกิดผล งานที่มีประสิทธิภาพอย่างไร.....				
1.2 สามารถปรับตัวเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ดีหรือไม่.....				
1.3 มีการกำหนดข้อตกลงในการทำงาน การแบ่งงาน ทำงานตามแผนในกลุ่มอย่างไร.....				
1.4 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาในการทำงาน หรือไม่ อย่างไร.....				
1.5 รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมายมาก น้อยเพียงใด.....				
1.6 มีความสามัคคีภายในกลุ่ม และให้ความร่วมมือแก่ หมู่คณะหรือไม่ อย่างไร.....				
1.7 กลุ่มยอมรับ เข้าใจ และให้อภัยซึ่งกันและกันหรือไม่ อย่างไร.....				

สภาพปัญหาทักษะทางสังคมเยาวชนนอกระบบการศึกษา ในจังหวัดมหาสารคาม	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม 1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เหมาะสม -1	
1.8 สมาชิกในกลุ่มเคารพมติของกลุ่ม และกฎเกณฑ์ ระเบียบทางสังคมมากน้อยเพียงใด.....				
<b>2.ด้านสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น</b>				
2.1 มีการแสดงออกโดยใช้ถ้อยคำภาษาที่สุภาพกับผู้อื่นหรือไม่ อย่างไร.....				
2.2 มีความรู้ถึงมารยาททางสังคมมากน้อยเพียงใด.....				
2.3 มีการนำเสนอตนเองในสถานการณ์ต่างๆ ทางสังคมบ้างหรือไม่ อย่างไร .....				
2.4 มีความเชื่อมั่นในตนเองในการปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยตนเองได้อย่างไร .....				
2.5 เคยอาสาช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทนหรือไม่ อย่างไร.....				
<b>3.การตัดสินใจและการแก้ปัญหา</b>				
3.1 สามารถตัดสินใจได้รวดเร็ว มีปฏิภาณไหวพริบ มีความคิดสร้างสรรค์อย่างไร.....				
3.2 กล้าแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และกล้าแสดงออกอย่างไร.....				
3.3 มีสมาธิในการทำงาน ตัดสินใจและวางแผนได้อย่างเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร.....				
3.4 มีเหตุผล วิเคราะห์ วิจาร์ณ รวบรวม และสรุปประเด็นได้หรือไม่ อย่างไร.....				
3.5 หาทางเลือกในการแก้ปัญหา และลงมือแก้ปัญหาลักษณะใดที่เหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด.....				
3.6 ประเมินสถานการณ์ต่างๆ ที่เผชิญด้วยข้อมูลและเหตุผลที่ถูกต้องมากน้อยเพียงใด.....				

สภาพปัญหาทักษะทางสังคมเยาวชนนอกระบบการศึกษา ในจังหวัดมหาสารคาม	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม 1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เหมาะสม -1	
<b>4.ด้านการจัดการกับอารมณ์</b>				
4.1 เป็นคนร่าเริง ทำให้คนอื่นหัวเราะได้ ทำให้บรรยากาศในการทำงานเป็นไปอย่างสนุกสนานใช่หรือไม่ เพราะเหตุใด .....				
4.2 รู้สึกสงสารเมื่อคนอื่นตกทุกข์ได้ยาก และต้องการช่วยเพื่อนเมื่อมีปัญหา อย่างจริงใจหรือไม่.....				
4.3 สามารถกำกับสะกดกลั้น และปรับอารมณ์ของตนเองได้หรือไม่ อย่างไร.....				
4.4 มีวิธีการจัดการกับอารมณ์และความเครียดอย่างไร....				
4.5 มีการสำรวจและประเมินอารมณ์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตนเองด้วยวิธีการใด.....				

ลงชื่อ.....ประเมิน  
(.....)  
...../...../.....



## แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus groups)

เรื่อง แนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

**คำชี้แจง** ขอความกรุณาท่านแสดงความคิดเห็น โดยใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องความคิดเห็นของท่าน พร้อมข้อเสนอแนะเพื่อนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป โดยเกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

ให้คะแนน + 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัยหรือไม่

ให้คะแนน - 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

แนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม 1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เหมาะสม -1	
1. นักเรียนต้องการเสริมสร้างทักษะทางสังคมด้านใดมากที่สุด (.....) 1. ด้านการทำงานเป็นทีม (.....) 2. ด้านสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น (.....) 3. ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา (.....) 4. ด้านการจัดการกับอารมณ์				
2. ระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม (.....) 1. จำนวน 2 วัน (.....) 2. จำนวน 3 วัน (.....) 3. อื่นๆ .....				
3. การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคม ควรมีลักษณะอย่างไร .....				
4. นักเรียนมีข้อเสนอแนะอื่นๆ อย่างไรบ้าง ..... .....				

(ตัวอย่าง)

## แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการสร้างเสริมทักษะทางสังคม

**คำชี้แจง** ขอความกรุณาท่านแสดงความคิดเห็น โดยใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องความคิดเห็นของท่าน พร้อมข้อเสนอแนะเพื่อนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป โดยเกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

ให้คะแนน + 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัยหรือไม่

ให้คะแนน - 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาทักษะทางสังคมเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม 1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เหมาะสม -1	
<b>1.ด้านการทำงานเป็นทีม</b>				
1.1 ท่านคิดว่าเยาวชนนอกระบบการศึกษามีปัญหาเกี่ยวกับการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นอย่างไรบ้าง มีแนวทางการแก้ไขอย่างไร เพื่อให้เยาวชนนอกระบบการศึกษาเกิดประสิทธิภาพในการทำงานเป็นทีม.....				
1.2 ท่านคิดว่าเยาวชนนอกระบบการศึกษาสามารถปรับตัวเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ดีหรือไม่ เพราะเหตุใด.....				
1.3 ท่านคิดว่ามีแนวทางอย่างไร เพื่อให้เยาวชนนอกระบบการศึกษามีการทำงานที่เป็นทีม รู้จักวางแผน มีกำหนดข้อตกลงในการทำงาน มีการแบ่งงาน ทำงานตามแผนได้.....				

สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาทักษะทาง สังคมเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัด มหาสารคาม	ความคิดเห็น			ข้อเสนอ แนะ
	เหมาะสม 1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เหมาะสม -1	
1.4 ท่านคิดว่ามีแนวทางอย่างไร เพื่อให้เยาวชนนอกระบบการศึกษามีการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาในการทำงานได้เป็นอย่างดี.....				
1.5 ท่านคิดว่ามีแนวทางอย่างไร เพื่อให้เยาวชนนอกระบบการศึกษา.....				
1.6 ท่านคิดว่ามีแนวทางอย่างไร เพื่อให้เยาวชนนอกระบบการศึกษามีความสามัคคี ให้ความร่วมมือแก่หมู่คณะในการทำงานเป็นทีม .....				
<b>2. ด้านสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น</b>				
2.1 ท่านคิดว่าเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีปัญหาในการแสดงออก การใช้ถ้อยคำภาษาอย่างไรบ้าง.....				
2.2 ท่านคิดว่ามีแนวทางอย่างไร เพื่อเสริมสร้างให้เยาวชนนอกระบบการศึกษามีการแสดงออกอันเกี่ยวข้องกับมารยาททางสังคม.....				
2.3 ท่านคิดว่ามีแนวทางอย่างไร เพื่อเสริมสร้างเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆ ได้.....				

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....  
 .....  
 .....  
 .....

ลงชื่อ..... ประเมิน

(.....)

...../...../.....



**แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ (สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)**  
**(ร่าง) โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา**  
**ในจังหวัดมหาสารคาม**

**คำชี้แจง**

แบบประเมินฉบับนี้ ใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินของ (ร่าง) โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

1. ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบประเมินตามความเป็นจริง ขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบประเมินให้ครบทุกข้อ ในการแสดงความคิดเห็นต่อกระบวนการของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ได้แก่ 1) หลักการของโปรแกรม 2) จุดมุ่งหมายของโปรแกรม 3) กลุ่มเป้าหมาย 4) โครงสร้าง 5) การดำเนินกิจกรรม 6) ระยะเวลา 7) สื่อ/อุปกรณ์ /แหล่งเรียนรู้ และ 8) การวัดผล/ประเมินผล การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาใน 4 ด้าน คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา และด้านการจัดการกับอารมณ์

2. แบบประเมินฉบับนี้มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องสำหรับเลือกตอบเพื่อแสดงระดับความคิดเห็น โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายในการตอบ คือ ช่องความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีความหมายของอันดับคะแนน ดังนี้

- |   |         |  |
|---|---------|--|
| 5 | หมายถึง | เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าองค์ประกอบของโปรแกรมมีความเหมาะสมและเป็นไปได้    |
| 4 | หมายถึง | เห็นด้วยว่าองค์ประกอบของโปรแกรมมีความเหมาะสมและเป็นไปได้             |
| 3 | หมายถึง | ไม่แน่ใจว่าองค์ประกอบของโปรแกรมมีความเหมาะสมและเป็นไปได้             |
| 2 | หมายถึง | ไม่เห็นด้วยว่าองค์ประกอบของโปรแกรมมีความเหมาะสมและเป็นไปได้          |
| 1 | หมายถึง | ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าองค์ประกอบของโปรแกรมมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ |

แบบประเมินตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อทักษะทางสังคม  
ของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ความคิดเห็น และ ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
วัตถุประสงค์ของโปรแกรม เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของ เยาวชนนอกระบบการศึกษา จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้าน การทำงาน เป็นทีมด้านความ สัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการตัดสินใจ และการแก้ปัญหา และด้านการ จัดการกับอารมณ์	✓					✓					

จากการตอบแบบประเมินแสดงว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าวัตถุประสงค์ดังกล่าว มีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งในการประเมินการจัดเรียนรู้ในด้านการทำงานเป็นทีม ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา และด้านการจัดการกับอารมณ์ เพื่อให้ได้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา และมีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้มากที่สุดในการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามองค์ประกอบดังกล่าว

ขอขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณาของท่าน  
นายอาชัยวิชญ์ ชุมภณพงษ์ศักดิ์

พูน ปรณ ทิโต





องค์ประกอบโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะ ทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา	ความ เหมาะสม					ความ เป็นไปได้					ความคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
<p>ถูกดำเนินขยะสมุด กระดาษบรู๊ฟ ตารางนัดหมายกฎการเข้าร่วมโปรแกรม</p> <p>2. แหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ ชมรมเยาวชนนอกระบบการศึกษาและสวนสาธารณะ</p>											
<p><b>8. การวัดผล/ประเมินผล</b></p> <p>การวัดและประเมินผลจากแบบประเมินพฤติกรรมระหว่างร่วมกิจกรรมและผลงานของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ทั้ง 8 กิจกรรม เพื่อตัดสินผลการเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรม โดยประเมินทั้ง 4 หน่วย 8 กิจกรรม กิจกรรมละ 25 คะแนน รวมทั้งหมด 200 คะแนน</p>											

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ..... ประเมิน

(.....)

พูน ปณ ทิโต ชีเว

### แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบวัดทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

**คำชี้แจง** ขอความกรุณาท่านแสดงความคิดเห็น โดยใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องความคิดเห็นของท่าน พร้อมข้อเสนอแนะเพื่อนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป โดยเกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

ให้คะแนน + 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัยหรือไม่

ให้คะแนน - 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

ข้อความ	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม 1	ไม่ แน่ใจ 0	ไม่ เหมาะสม -1	
<b>ด้านที่ 1.ด้านการทำงานเป็นทีม</b>				
1. ข้าพเจ้าตั้งใจฟังเวลาที่เพื่อนๆ แสดงความคิดเห็นในกลุ่ม				
2. ข้าพเจ้ายอมรับในมติเสียงส่วนใหญ่ แม้จะเป็นสิ่งที่ไม่ตรงกับความเห็นของตนเองก็ตาม				
3. ข้าพเจ้าหลีกเลี่ยงการกระทำที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งในกลุ่มเพื่อน				
4. ข้าพเจ้าเชื่อว่าเพื่อนๆ ทุกคนมีความสามารถในการทำงานกลุ่มร่วมกัน				
5. ข้าพเจ้าสามารถเป็นผู้นำของกลุ่มในการทำงานต่างๆ ได้				
6. ข้าพเจ้าสามารถพูดแสดงความคิดเห็นให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างชัดเจน ตรงไปตรงมา				
7. ข้าพเจ้าเป็นผู้ตามที่ดีโดยการปฏิบัติตามหน้าที่ตามทีผู้นำกลุ่มมอบหมายได้				

ข้อคำถาม	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม 1	ไม่ แน่ใจ 0	ไม่ เหมาะสม -1	
8. ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดใจทุกครั้งเมื่อต้องทำงานกลุ่มกับเพื่อนที่ไม่สนิท				
9. ข้าพเจ้ามักเป็นผู้ชี้แนะแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานกลุ่มได้				
10. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้ข้าพเจ้าเสียเวลามากกว่าการทำงานคนเดียว				
<b>2. ด้านสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น</b>				
11. ข้าพเจ้าสามารถปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนได้				
12. ข้าพเจ้าพูดให้กำลังใจเพื่อนๆ ในการทำงานเสมอเวลาที่เพื่อนเครียด ข้าพเจ้าสามารถพูดเพื่อลดความตึงเครียดแก่เพื่อนได้				
13. ข้าพเจ้าใช้ถ้อยคำที่สุภาพในการสนทนากับผู้อื่น				
14. ข้าพเจ้าจะถนอมน้ำใจเฉพาะเพื่อนสนิทเท่านั้น				
15. การเข้าไปทำความรู้จักคนอื่นก่อนเป็นเรื่องยากสำหรับข้าพเจ้า				
16. ข้าพเจ้าจะให้การช่วยเหลือเฉพาะเพื่อนที่เคยช่วยเหลือข้าพเจ้ามาก่อนเท่านั้น				
17. ข้าพเจ้าชอบเล่าเรื่องตลกเพื่อให้เพื่อนๆ รู้สึกสนุกสนาน				
18. ข้าพเจ้าพูดคุยกับเพื่อนเสียงดังโดยไม่สังเกตว่าจะรบกวนใคร				
19. ข้าพเจ้าพูดชมเชยเพื่อน เมื่อเพื่อนสามารถสอบได้คะแนนดี				
20. ข้าพเจ้าพยายามทำความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นโดยใช้หลัก “การเอาใจเขาใส่ใจเรา”				

ข้อคำถาม	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม สม 1	ไม่ แน่ใจ 0	ไม่ เหมาะสม สม -1	
<b>3. ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา</b>				
21. ข้าพเจ้ากล้าแสดงความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น				
22. ข้าพเจ้าหาทางเลือกในการแก้ปัญหา และลงมือแก้ปัญหาอย่างถูกต้องเหมาะสม				
23. ข้าพเจ้าใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา				
24. ข้าพเจ้ามักเป็นผู้สรุปผลการประชุมงานของกลุ่มเสมอ				
25. ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาในการทำงาน				
26. ข้าพเจ้าสามารถรับมือกับความยืดหยุ่นของอุปสรรคหรือปัญหาได้				
27. ข้าพเจ้าเชื่อในความสามารถของตนเอง				
<b>4. ด้านการจัดการกับอารมณ์</b>				
28. เมื่อเพื่อนทำให้รู้สึกไม่พอใจ ข้าพเจ้าสามารถระงับอารมณ์โกรธ ได้				
29. ควบคุมอารมณ์ตนเองได้เมื่อรู้สึกโกรธ เช่น ไม่ขวางปาลิ่งของ ไม่ทำร้ายฝ่ายตรงข้าม ไม่เอะอะโวยวาย				
30. ข้าพเจ้าสามารถเปิดใจรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ได้อย่างมีความสุข				
31. ฉันมักปรับเปลี่ยนเรื่องเครียด ให้เป็นเรื่องผ่อนคลายหรือสนุกสนานได้โดยการมองโลกในแง่ดี				
32. ข้าพเจ้าสามารถจัดการกับภาวะอารมณ์ของตนเองได้				



ข้อคำถาม	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม สม 1	ไม่ แน่ใจ 0	ไม่ เหมาะสม สม -1	
33. ข้าพเจ้าสามารถจัดการกับความรู้สึกภายในของตนเองได้				
34. ข้าพเจ้าสามารถเข้าใจและตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของผู้อื่น				
35. เมื่อพบอุปสรรค ข้าพเจ้าจะแสดงอารมณ์หรือปฏิบัติออกมาในทางบวก				

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ..... ประเมิน

(.....)

...../...../.....



### แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบสังเกตทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

**คำชี้แจง** ขอความกรุณาท่านแสดงความคิดเห็น โดยใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องความคิดเห็นของท่าน พร้อมข้อเสนอแนะเพื่อนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป โดยเกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

ให้คะแนน + 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัยหรือไม่

ให้คะแนน - 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

พฤติกรรมแสดงทักษะทางสังคม	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม 1	ไม่ แน่ใจ 0	ไม่ เหมาะสม -1	
<b>1. ด้านการทำงานเป็นทีม</b>				
1. ปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ดี				
2. รู้จักบทบาทหน้าที่ของตน				
3. ให้ความร่วมมือแก่หมู่คณะ				
<b>2. ด้านสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น</b>				
4. แสดงออกโดยใช้ภาษาถ้อยคำได้ดี				
5. รู้ถึงมารยาททางสังคม				
6. เป็นผู้นำของกลุ่มในการทำงานต่างๆ ได้				
<b>3. ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา</b>				
7. สามารถตัดสินใจอย่างมีปฏิภาณไหวพริบ				
8. ลงมือแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว				
9. สามารถรับมือกับความยืดเยื้อของอุปสรรคหรือปัญหาได้				
<b>4. ด้านการจัดการกับอารมณ์</b>				
10. สร้างสรรค์บรรยากาศในการทำงาน				
11. รับรู้และเข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่น				
12. ควบคุมและปรับอารมณ์ของตนเอง				

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....  
 .....

ลงชื่อ.....ประเมิน

(.....)

### แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคม  
ของเยาวชนนอกระบบการศึกษา

**คำชี้แจง** ขอความกรุณาท่านผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นของท่านโดยใช้เครื่องหมาย (✓) ลงใน  
ช่องพร้อมให้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุง เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

ให้คะแนน + 1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามความมุ่งหมายของการวิจัย

ให้คะแนน 0 เมื่อผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามความมุ่งหมายของการวิจัย

ให้คะแนน - 1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดไม่ตรงตามความมุ่งหมายของการวิจัย

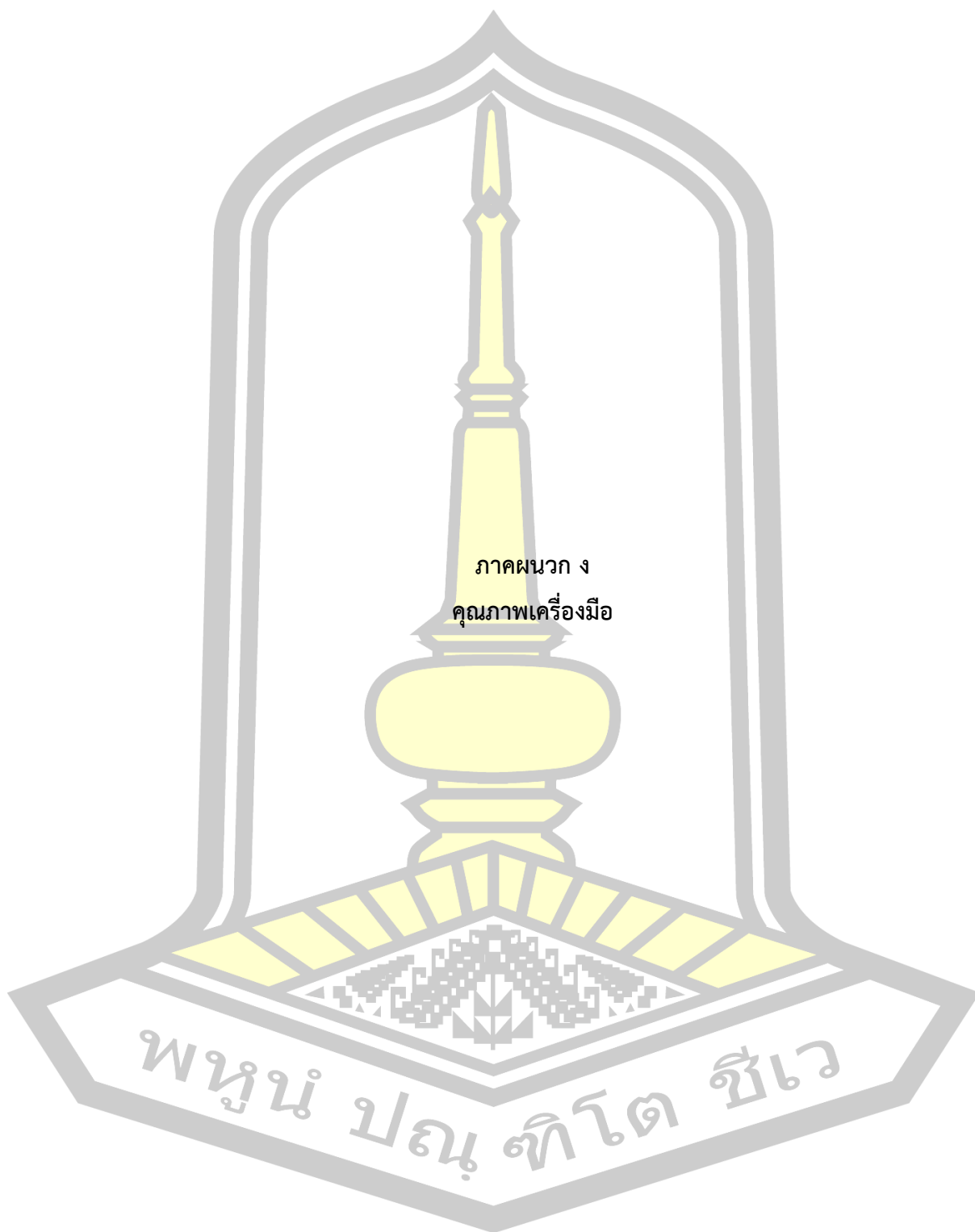
ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม 1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่ เหมาะสม -1	
1. การจัดกิจกรรมมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความ ต้องการของท่าน				
2. ท่านชอบบรรยากาศในการคิดและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน				
3. การจัดกิจกรรมมีความหลากหลายและดำเนินการตามลำดับ ขั้นตอนอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง				
4. การจัดกิจกรรมสามารถกระตุ้นส่งเสริมให้ท่านเกิดทักษะทาง สังคม				
5. ท่านมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นและกล้าแสดงออกมากขึ้น				
6. ท่านมีความสุขและเพลิดเพลินกับการเข้าร่วมกิจกรรม				
7. การที่ท่านและเพื่อนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยให้ส่งเสริมทักษะ ทางสังคมเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตที่เกิดขึ้นได้				
8. ท่านภูมิใจกับผลงานและความสำเร็จ				
9. สื่อและแหล่งเรียนรู้มีความเหมาะสมเพียงพอ				
10. เวลา และสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมมีความเหมาะสม				

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....  
.....

ลงชื่อ.....ประเมิน

(.....)



ภาคผนวก ง  
คุณภาพเครื่องมือ

พหุ ประถม ศึกษาศาสตร์

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของแบบบันทึก  
การสัมภาษณ์เยาวชนนอกระบบการศึกษา

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน	ผลการพิจารณา					$\Sigma R$	ค่า IOC	สรุป การ ประเมิน
		คน ที่1	คน ที่2	คน ที่3	คน ที่4	คน ที่5			
1. ด้าน การทำงาน เป็นทีม	1.1 เคยร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่นได้ อย่างราบรื่น และเกิดผลงานที่มี ประสิทธิภาพอย่างไร	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
	1.2 สามารถปรับตัวเข้ากับกลุ่ม เพื่อนได้ดีหรือไม่	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
	1.3 มีการกำหนดข้อตกลงในการ ทำงาน การแบ่งงาน ทำงานตาม แผนในกลุ่มอย่างไร	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
	1.4 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาในการทำงาน หรือไม่ อย่างไร	1	0	1	1	1	4	0.80	ใช้ได้
	1.5 รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง ที่ได้รับมอบหมายมาน้อยเพียงใด	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
	1.6 มีความสามัคคีภายในกลุ่ม และให้ความร่วมมือแก่หมู่คณะ หรือไม่ อย่างไร	1	1	1	0	1	4	0.80	ใช้ได้
	1.7 กลุ่มยอมรับ เข้าใจ และให้ อภัยซึ่งกันและกันหรือไม่ อย่างไร	0	1	1	1	1	4	0.80	ใช้ได้
	1.8 สมาชิกในกลุ่มเคารพมติของ กลุ่ม และกฎเกณฑ์ ระเบียบทาง สังคมมาน้อยเพียงใด	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของแบบบันทึก  
การสัมภาษณ์เยาวชนนอกระบบการศึกษา (ต่อ)

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน	ผลการพิจารณา					$\Sigma R$	ค่า IOC	สรุป การ ประเมิน
		คน ที่1	คน ที่2	คน ที่3	คน ที่4	คน ที่5			
	2.1 มีการแสดงออกโดยใช้ถ้อยคำ ภาษาที่สุภาพกับผู้อื่นหรือไม่ อย่างไร	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
	2.2 มีความรู้ถึงมารยาททางสังคม อย่างน้อยเพียงใด	1	1	1	-1	1	5	1.00	ใช้ได้
	2.3 มีการนำเสนอตนเองใน สถานการณ์ต่างๆ ทางสังคมบ้าง หรือไม่ อย่างไร	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
2. ด้านสร้าง ความสัมพันธ์ กับผู้อื่น	2.4 มีความเชื่อมั่นในตนเองใน การปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยตนเองได้อย่างไร	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
	2.5 เคยอาสาช่วยเหลือผู้อื่นด้วย ความเต็มใจโดยไม่หวัง ผลตอบแทนหรือไม่ อย่างไร	-1	1	1	1	1	3	0.60	ใช้ได้
3. ด้านการ ตัดสินใจและ การ แก้ปัญหา	3.1 สามารถตัดสินใจได้รวดเร็ว มี ปฏิภาณไหวพริบ มีความคิด สร้างสรรค์อย่างไร	0	1	1	1	1	4	0.80	ใช้ได้
	3.2 กล้าแสดงความคิดเห็น รับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่น และกล้า แสดงออกอย่างไร	1	1	0	1	1	4	0.80	ใช้ได้
	3.3 มีสมาธิในการทำงาน ตัดสินใจและวางแผนได้อย่าง เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร	1	1	0	1	1	4	0.80	ใช้ได้

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของแบบบันทึก  
การสัมภาษณ์เยาวชนนอกระบบการศึกษา (ต่อ)

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน	ผลการพิจารณา					$\Sigma R$	ค่า IOC	สรุป การ ประเมิน
		คน ที่1	คน ที่2	คน ที่3	คน ที่4	คน ที่5			
	3.4 มีเหตุผล วิเคราะห์ วิจาร์ณ รวบรวม และสรุปประเด็นได้ หรือไม่ อย่างไร	0	1	1	1	1	4	0.80	ใช้ได้
	3.5 หาทางเลือกในการแก้ปัญหา และลงมือแก้ปัญหอย่างถูกต้อง เหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด	1	1	1	0	1	4	0.80	ใช้ได้
	3.6 ประเมินสถานการณ์ต่างๆ ที่ เผชิญด้วยข้อมูลและเหตุผลที่ ถูกต้องมากน้อยเพียงใด	1	0	1	1	1	4	0.80	ใช้ได้
4. ด้านการ จัดการกับ อารมณ์	4.1 เป็นคนร่าเริง ทำให้คนอื่น หัวเราะได้ ทำให้บรรยากาศในการ ทำงานเป็นไปอย่างสนุกสนานใช่ หรือไม่ เพราะเหตุใด	0	1	1	1	1	4	0.80	ใช้ได้
	4.2 รู้สึกสงสารเมื่อคนอื่นตกทุกข์ ได้ยาก และต้องการช่วยเพื่อนเมื่อ มีปัญหา อย่างจริงใจหรือไม่	1	1	1	0	1	4	0.80	ใช้ได้
	4.3 สามารถกำกับสะกดกลั้น และ ปรับอารมณ์ของตนเองได้หรือไม่ อย่างไร	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
	4.4 มีวิธีการจัดการกับอารมณ์ และความเครียดอย่างไร	1	1	-1	0	1	2	0.40	ใช้ไม่ได้
	4.5 มีการสำรวจและประเมิน อารมณ์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ของตนเองด้วยวิธีการใด	0	1	-1	1	1	2	0.40	ใช้ไม่ได้

ตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของแบบบันทึก  
การสนทนากลุ่ม (Focus groups) เยาวชนนอกระบบการศึกษา

เกณฑ์การให้คะแนน	ผลการพิจารณา					$\Sigma R$	ค่า IOC	สรุป การ ประ เมิน
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1. นักเรียนต้องการเสริมสร้างทักษะทาง สังคมด้านใดมากที่สุด (.....) 1. ด้านการทำงานเป็นทีม (.....) 2. ด้านสร้างความสัมพันธ์ กับผู้อื่น (.....) 3. ด้านการตัดสินใจและ การแก้ปัญหา (.....) 4. ด้านการจัดการกับ อารมณ์	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
2. ระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม (.....) 1. จำนวน 2 วัน (.....) 2. จำนวน 3 วัน (.....) 3. อื่นๆ .....	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมสร้าง ทักษะทางสังคม ควรมีลักษณะอย่างไร ..... ..... .....	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
4. นักเรียนมีข้อเสนอแนะอื่นๆ อย่างไรบ้าง ..... ..... .....	1	0	1	1	1	4	0.80	ใช้ได้





ตาราง 20 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์  
ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษา (ต่อ)

ประเด็น การ ประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน	ผลการพิจารณา					$\Sigma R$	ค่า IOC	ผลการ ประเมิน
		ค น ที่ 1	ค น ที่ 2	ค น ที่ 3	ค น ที่ 4	ค น ที่ 5			
	1.6 ท่านคิดว่ามีแนวทางอย่างไรเพื่อให้ เยาวชนนอกระบบการศึกษามีความ สามัคคี ให้ความร่วมมือแก่หมู่คณะใน การทำงานเป็นทีม	1	1	1	0	1	4	0.8 0	ใช้ได้
	2.1 ท่านคิดว่าเยาวชนนอกระบบ การศึกษา มีปัญหาในการแสดงออก การใช้ถ้อยคำภาษาอย่างไรบ้าง	1	1	0	1	1	4	0.8 0	ใช้ได้
2. ด้าน สร้าง ความสัมพันธ์กับ ผู้อื่น	2.2 ท่านคิดว่ามีแนวทางอย่างไร เพื่อ เสริม สร้างให้เยาวชนนอกระบบ การศึกษามีการแสดงออกอันเกี่ยวกับ มารยาททางสังคม	1	1	1	1	1	5	1.0 0	ใช้ได้
	2.3 ท่านคิดว่ามีแนวทางอย่างไร เพื่อ เสริม สร้างเยาวชนนอกระบบ การศึกษาให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆ ได้	1	1	1	1	1	5	1.0 0	ใช้ได้
	2.4 ท่านคิดว่ามีแนวทางอย่างไรเพื่อ เสริมสร้างเยาวชนนอกระบบการศึกษา ให้กล้าแสดงความคิดเห็น และรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่น	1	1	1	0	1	4	0.8 0	ใช้ได้

ตาราง 20 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์  
ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษา (ต่อ)

ประเด็น การ ประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน	ผลการพิจารณา					$\Sigma R$	ค่า IOC	ผลการ ประเมิน
		ค น ที่ 1	ค น ที่ 2	ค น ที่ 3	ค น ที่ 4	ค น ที่ 5			
3. ด้าน การ ตัดสินใจ และ การ แก้ปัญหา	3.1 ท่านคิดว่าเยาวชนนอกระบบ การศึกษา มีความสามารถในการ ตัดสินใจและการแก้ปัญหาต่างๆ ที่ เกิดขึ้นในชีวิตอย่างไรบ้าง	1	1	1	1	1	5	1.0 0	ใช้ได้
	3.2 ท่านคิดว่ามีแนวทางอย่างไรเพื่อ เสริมสร้างเยาวชนนอกระบบการศึกษา ให้มีความสามารถในการตัดสินใจที่ รวดเร็ว มีปฏิภาณไหวพริบ มีความคิด สร้างสรรค์	0	1	0	1	1	3	0.6 0	ใช้ได้
	3.3 ท่านคิดว่ามีแนวทางอย่างไรเพื่อ เสริมสร้างเยาวชนนอกระบบการศึกษา ให้มีสมาธิในการทำงาน ตัดสินใจ และ วางแผนได้อย่างเหมาะสม	1	1	1	1	1	5	1.0 0	ใช้ได้
	3.4 ท่านคิดว่ามีแนวทางอย่างไร เพื่อ เสริมสร้างเยาวชนนอกระบบการศึกษา ให้มีเหตุผล วิเคราะห์ วิจรณ์ รวบรวม และสรุปประเด็นได้	1	1	1	1	1	5	1.0 0	ใช้ได้
	3.5 ท่านคิดว่าจะทำอย่างไร ให้ เยาวชนนอกระบบการศึกษามีวิธีการ หาทางเลือกในการแก้ปัญหา และลงมือ แก้ปัญหาอย่างถูกต้องเหมาะสม	1	0	1	1	1	4	0.8 0	ใช้ได้

ตาราง 20 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์  
ผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนนอกระบบการศึกษา (ต่อ)

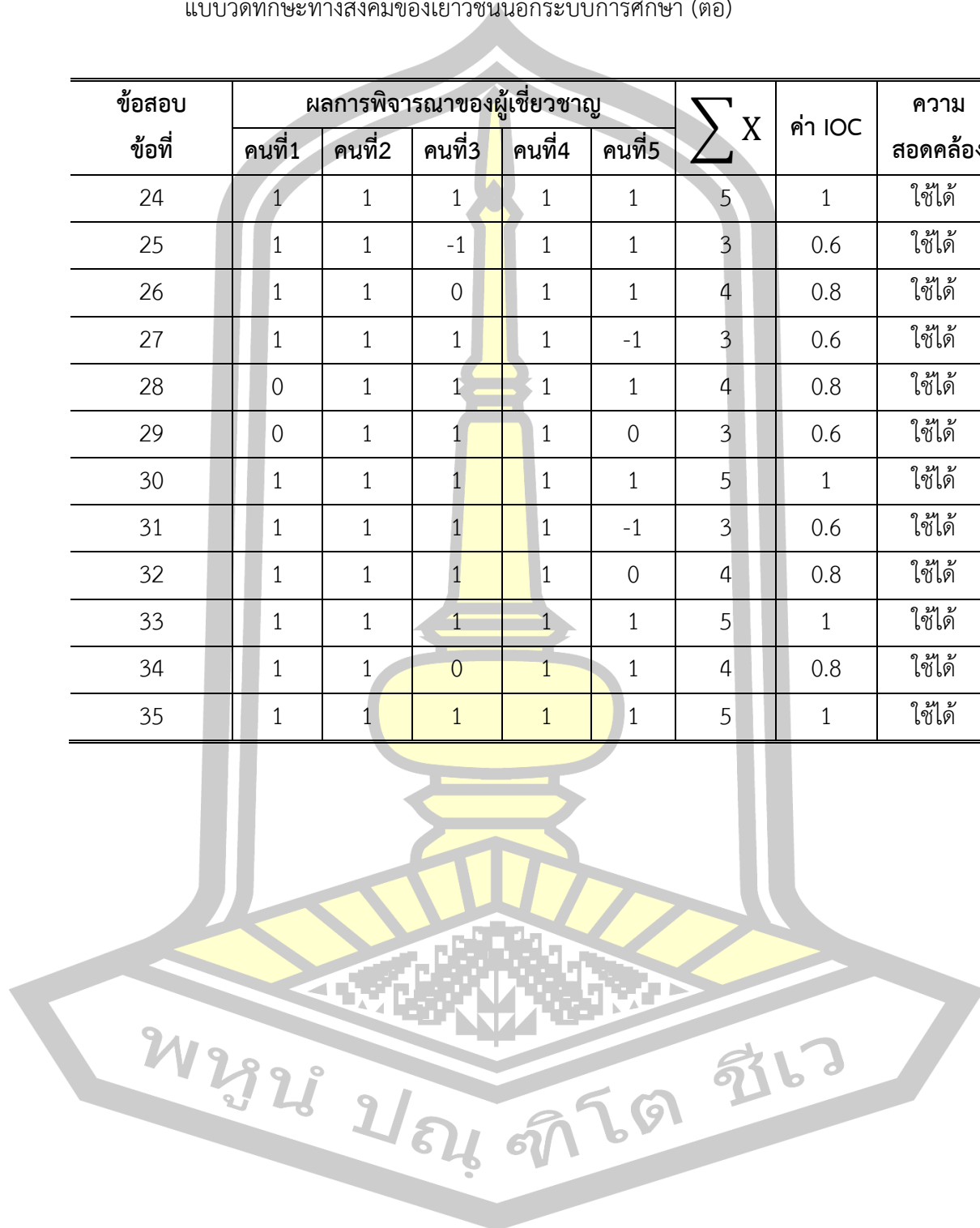
ประเด็น การ ประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน	ผลการพิจารณา					$\Sigma R$	ค่า IOC	ผลการ ประเมิน
		ค น ที่ 1	ค น ที่ 2	ค น ที่ 3	ค น ที่ 4	ค น ที่ 5			
	3.6 ท่านคิดว่ามีแนวทางอย่างไร เพื่อให้เยาวชนนอกระบบการศึกษา สามารถประเมินสถานการณ์ต่างๆที่ เผชิญด้วยข้อมูลและเหตุผลที่ถูกต้อง	1	1	-1	1	1	3	0.6 0	ใช้ได้
	4.1 ท่านคิดว่าเยาวชนนอกระบบ การศึกษา มีปัญหาความรู้สึกด้าน อารมณ์ และความเครียด อย่างไรบ้าง	1	1	0	1	1	4	0.8 0	ใช้ได้
4. ด้าน การ จัดการกับ อารมณ์	4.2 ท่านคิดว่ามีแนวทางอย่างไร เพื่อ เสริมสร้างเยาวชนนอกระบบการศึกษา ให้เป็นคนร่าเริง ทำให้คนอื่นหัวเราะได้ รวมทั้งทำให้บรรยากาศในการทำงาน เป็นไปอย่างสนุกสนาน	1	1	1	1	1	5	1.0 0	ใช้ได้
	4.3 ท่านคิดว่ามีแนวทางอย่างไร เพื่อ เสริมสร้างเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีความรู้สึกสงสารเมื่อคนอื่นตกทุกข์ได้ ยาก และต้องการช่วยเพื่อนเมื่อมี ปัญหา	1	1	1	1	1	5	1.0 0	ใช้ได้
	4.4 ท่านคิดว่ามีแนวทางอย่างไร เพื่อ เสริมสร้างเยาวชนนอกระบบการศึกษา ให้สามารถกำกับสะกดกลิ่น และปรับ อารมณ์ของตนเองได้	0	1	1	1	1	4	0.8 0	ใช้ได้

ตาราง 21 ผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับความมุ่งหมายของการวิจัย  
แบบวัดทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา

ข้อสอบ ข้อที่	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum X$	ค่า IOC	ความ สอดคล้อง
	คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5			
1	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
2	1	1	0	0	1	3	0.6	ใช้ได้
3	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
4	0	1	0	1	0	2	0.4	ใช้ไม่ได้
5	0	1	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้
6	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
7	0	1	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้
8	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
9	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
10	1	1	1	1	-1	3	0.6	ใช้ได้
11	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
12	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
13	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
14	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
15	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
16	0	1	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้
17	0	1	0	1	-1	1	0.2	ใช้ไม่ได้
18	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
19	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
20	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
21	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
22	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
23	1	1	1	1	-1	3	0.6	ใช้ได้

ตาราง 21 ผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับความมุ่งหมายของการวิจัย  
แบบวัดทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา (ต่อ)

ข้อสอบ ข้อที่	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum X$	ค่า IOC	ความ สอดคล้อง
	คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5			
24	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
25	1	1	-1	1	1	3	0.6	ใช้ได้
26	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
27	1	1	1	1	-1	3	0.6	ใช้ได้
28	0	1	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้
29	0	1	1	1	0	3	0.6	ใช้ได้
30	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
31	1	1	1	1	-1	3	0.6	ใช้ได้
32	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
33	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
34	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
35	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้



ตาราง 22 ผลการวิเคราะห์หาความยาก (p) ค่าอำนาจจำแนก (B) และหาค่าความเชื่อมั่นฉบับ (r<sub>cc</sub>)  
ของแบบวัดทักษะทางสังคม

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	การพิจารณาค่า ค่าอำนาจจำแนก
1	0.64	ใช้
2	0.59	ใช้
3	0.54	ใช้
4	0.51	ใช้
5	0.28	ตัดทิ้ง
6	0.59	ใช้
7	0.54	ใช้
8	0.51	ใช้
9	0.57	ใช้
10	0.64	ใช้
11	0.59	ใช้
12	0.54	ใช้
13	0.51	ใช้
14	0.57	ใช้
15	0.34	ใช้
16	0.65	ใช้
17	0.28	ตัดทิ้ง
18	0.61	ใช้
19	0.47	ใช้
20	0.68	ใช้
21	0.51	ใช้
22	0.51	ใช้
23	0.41	ใช้
24	0.47	ใช้
25	0.51	ใช้

ตาราง 22 ผลการวิเคราะห์หาความยาก (p) ค่าอำนาจจำแนก (B) และหาค่าความเชื่อมั่นฉบับ (r<sub>cc</sub>) ของแบบวัดทักษะทางสังคม (ต่อ)

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	การพิจารณาค่า ค่าอำนาจจำแนก
26	0.51	ใช้
27	0.41	ใช้
28	0.64	ใช้
29	0.45	ใช้
30	0.51	ใช้
31	0.51	ใช้
32	0.41	ใช้
33	0.28	ตัดทิ้ง

ค่าความยาก (p) ตั้งแต่ 0.13-0.77

ค่าอำนาจจำแนก (B) ตั้งแต่ 0.20-0.80

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (r<sub>cc</sub>) เท่ากับ 0.92

ตาราง 23 ผลการประเมินความสอดคล้องแบบสังเกตทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบ  
การศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ข้อสอบ ข้อที่	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum X$	ค่า IOC	ความ สอดคล้อง
	คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5			
1	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
2	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
3	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
4	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
5	0	1	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้
6	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ไม่ได้

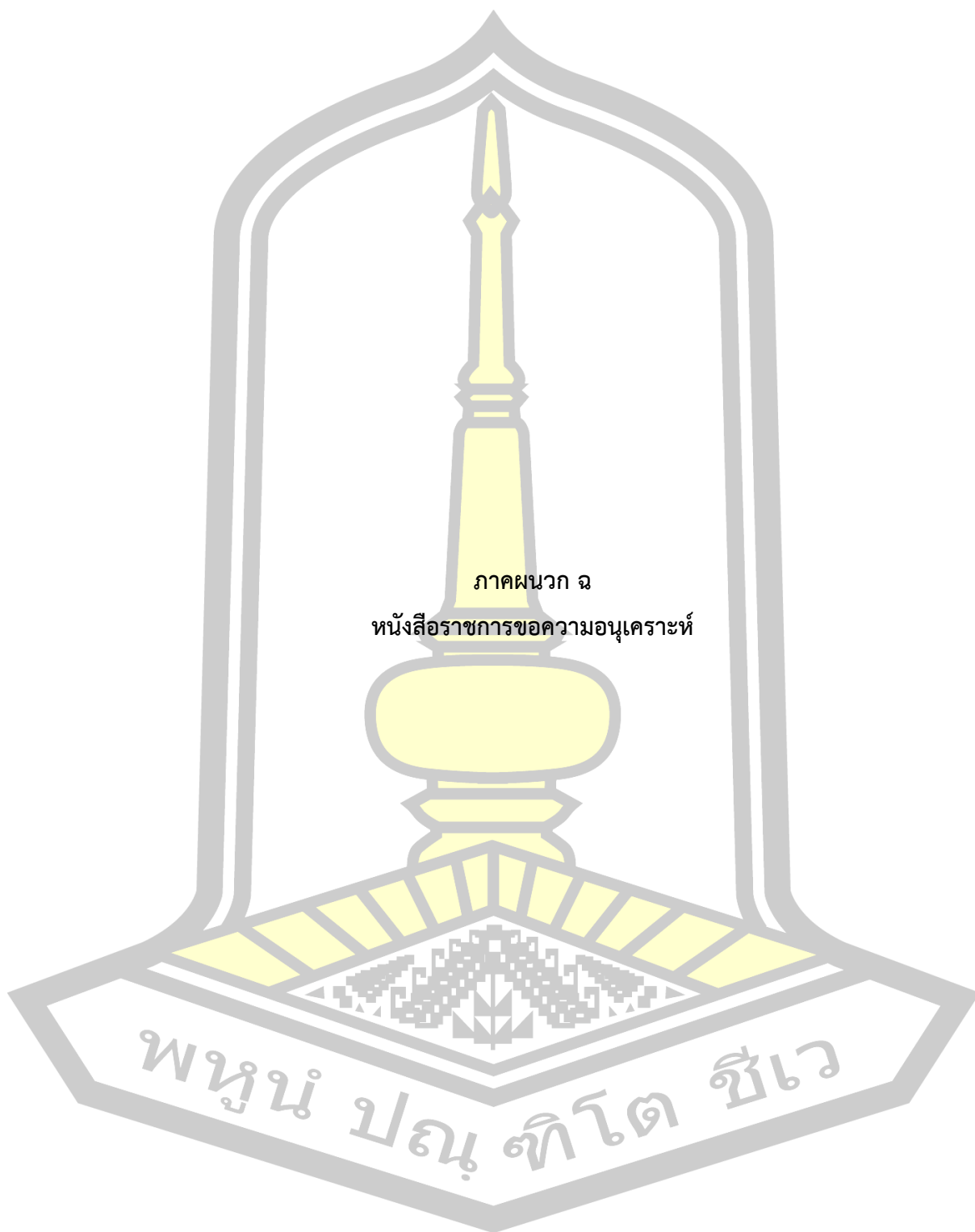


ตาราง 23 ผลการประเมินความสอดคล้องแบบสังเกตทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบ  
การศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม (ต่อ)

ข้อสอบ ข้อที่	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum X$	ค่า IOC	ความ สอดคล้อง
	คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5			
7	0	1	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้
8	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
9	0	1	1	1	1	4	0.8	ใช้ไม่ได้
10	1	0	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้
11	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
12	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

ตาราง 24 ผลการประเมินแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อโปรแกรม  
การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ในจังหวัดมหาสารคาม

ข้อสอบ ข้อที่	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum X$	ค่า IOC	ความ สอดคล้อง
	คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5			
1	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
2	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
3	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
4	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
5	0	1	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้
6	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
7	0	1	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้
8	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
9	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
10	0	1	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้



ภาคผนวก ฉ  
หนังสือราชการขอความอนุเคราะห์

พหุบัน ปณ ทิโต ชีเว



ที่ ศธ. 0530.5(2) / ว 806

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม  
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

14 มีนาคม 2560

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองมหาสารคาม

ด้วย นายอาชัญวิชญ์ ชุมภณพงษ์ศักดิ์ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในเขตจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. วิจัยและประเมินผลการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ เรือนนະการ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้ นายอาชัญวิชญ์ ชุมภณพงษ์ศักดิ์ เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174 เบอร์โทรนิสิต 0915588541



ที่ ศธ. 0530.5(2) / ว 806

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม  
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

14 มีนาคม 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโกสุมพิสัย

ด้วย นายอาชัญวิชญ์ ชุมภณพงษ์ศักดิ์ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในเขตจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. วิจัยและประเมินผลการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ เรือนนະการ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ไคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้ นายอาชัญวิชญ์ ชุมภณพงษ์ศักดิ์ เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ ปฏิบัติราชการแทน  
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174 เบอร์โทรนิสิต 0915588541



ที่ ศธ. 0530.5(2) / 950

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม  
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

31 มีนาคม 2560

เรื่อง ขออนุญาตกระทรวงศึกษาธิการเพื่อรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดมหาสารคาม

ด้วย นายอาชัญวิชญ์ ชุมภณพงษ์ศักดิ์ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาโปรแกรม การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในเขตจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. วิจัยและประเมินผลการศึกษา โดยมี ผศ.ดร.ประเสริฐ เรือนนระการ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ใคร่ขออนุญาตจากท่านได้อนุญาตให้ นายอาชัญวิชญ์ ชุมภณพงษ์ศักดิ์ เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการ ในขั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ ปฏิบัติราชการแทน  
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174

เบอร์โทรนิสิต 0915588541



บ้านพักข้าราชการพลเรือนจังหวัดมหาสารคาม  
 รับที่ ๓๖๗  
 วันที่ ๒๖ ต.ค. ๕๐  
 เวลา ๑๖.๐๐ น.

ที่ ศธ. 0530.5(2) / ว 806

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม  
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

14 มีนาคม 2560

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดมหาสารคาม

ด้วย นายอาชัญญ์ ชุมภณพงษ์ศักดิ์ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในเขตจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. วิจัยและประเมินผลการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ เรือนนระการ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโดยอนุญาตให้ นายอาชัญญ์ ชุมภณพงษ์ศักดิ์ เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ เพื่อนิตินจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ใช้แทน ชม. นทส.

ขอแสดงความนับถือ

ดร. อารยา ปิยะกุล ม.ม.ศ. ๑๐๓๓๐๓๖๕๕  
 เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

(อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ ปฏิบัติราชการแทน  
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

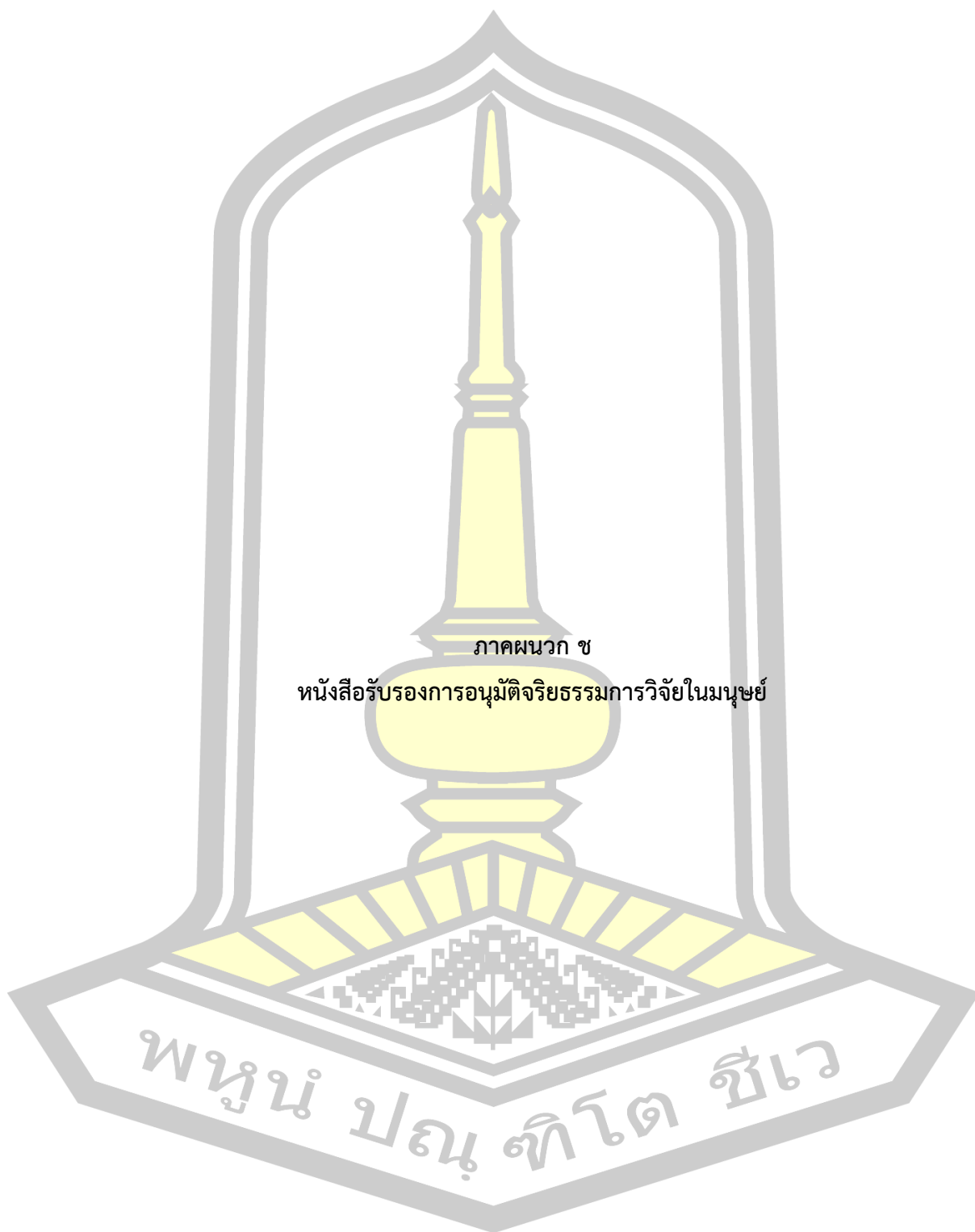
งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174 เบอร์โทรนิสิต 0915588541

เพื่อโปรด  พิจารณา ทราบ

เห็นควรมอบ

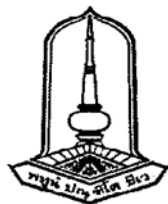
 ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายสวัสดิการสังคม ฝ่ายส่งเสริมและพัฒนา



ภาคผนวก ข

หนังสือรับรองการอนุมัติจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

พหุณํ ปณฺ ทิโต ชีเว



## คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

### ใบรับรองการอนุมัติ

เลขที่การรับรอง : 005 / 2561

ชื่อโครงการวิจัย (ภาษาไทย) : การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในเขตจังหวัดมหาสารคาม

ชื่อโครงการวิจัย (ภาษาอังกฤษ) : The development of a program to social skills of non-formal education Youth in Maha sarakham Province.

ผู้วิจัย : นายอาชัญญ์ ชุมภณพงษ์ศักดิ์

หน่วยงานที่รับผิดชอบ : คณะศึกษาศาสตร์

สถานที่ทำการวิจัย : จังหวัดมหาสารคาม

วิธีทบทวน : คณะกรรมการเต็มชุด (full board)

วันที่รับรอง : 31 มกราคม 2561

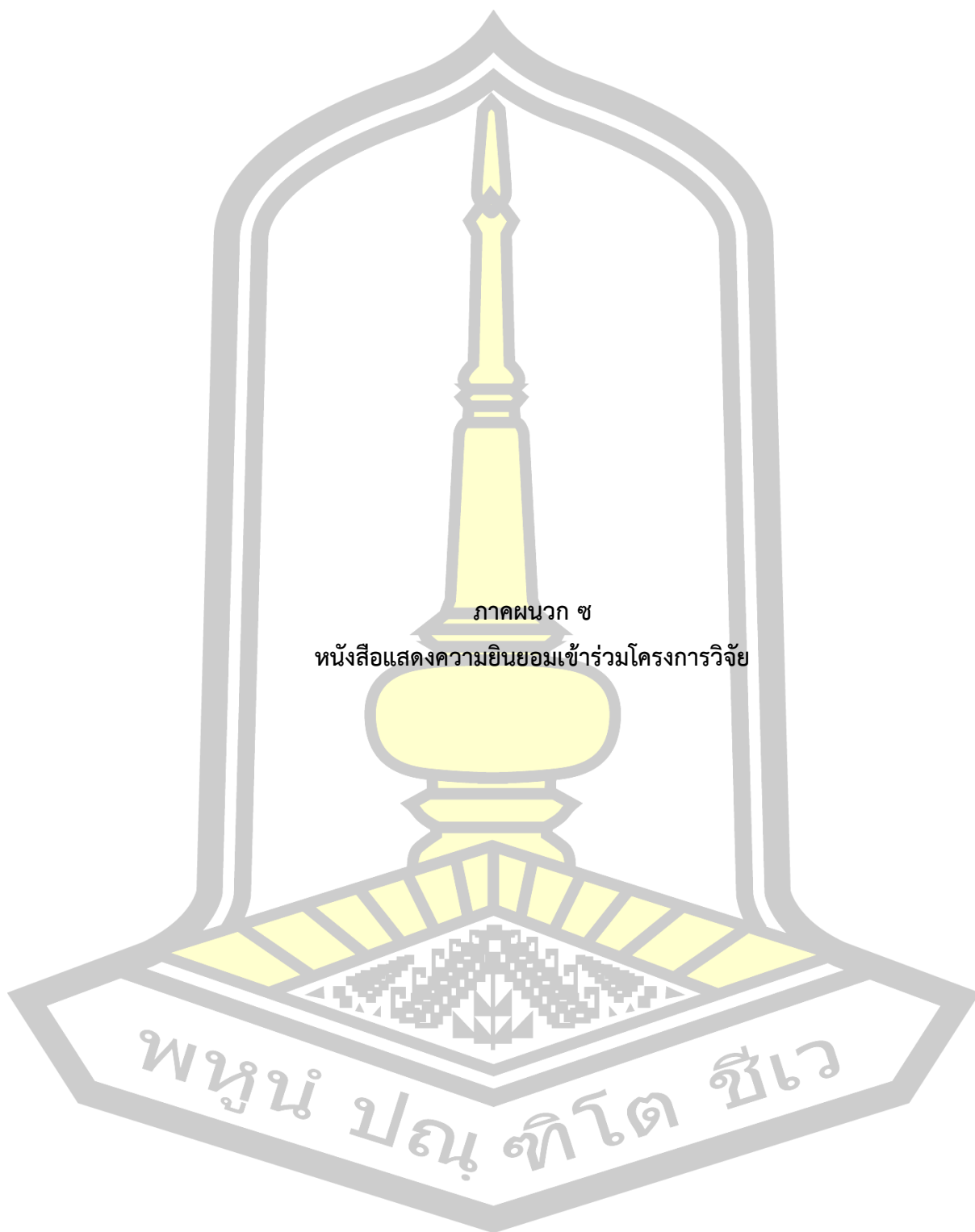
วันหมดอายุ : 30 มกราคม 2562

ข้อเสนอการวิจัยนี้ ได้รับการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามแล้ว และอนุมัติในด้านจริยธรรมให้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องข้างต้นได้ บนพื้นฐานของโครงร่างงานวิจัยที่คณะกรรมการฯ ได้รับและพิจารณา เมื่อเสร็จสิ้นโครงการแล้วให้ผู้วิจัยส่งแบบฟอร์มการปิดโครงการและรายงานผลการดำเนินงานมายังคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หรือหากมีการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในโครงการวิจัย ผู้วิจัยจักต้องยื่นขอรับการพิจารณาใหม่

(ศาสตราจารย์ สัมพันธ์ ฤทธิเดช)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์






ภาคผนวก ซ

หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

พหุบัน ปณฺ ทิโต ชีเว

	<b>Masarakham University Institutional Review Board</b>	<b>หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย สำหรับผู้แทนโดยชอบธรรม/ผู้ปกครอง (Informed Consent Form)</b>
---	---	---

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนนอกระบบการศึกษาในเขตจังหวัด  
มหาสารคาม

วันให้ความยินยอม วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. 2561

ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว.....

ที่อยู่ .....

ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็น ..... ของ ด.ช./ด.ญ./นาย/นาง/นางสาว.....

..... ได้อ่านรายละเอียดจากเอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยที่แนบมาฉบับวันที่

..... แล้วข้าพเจ้ายินยอมให้ ด.ช./ด.ญ./นาย/นาง/นางสาว.....

เข้าร่วมในโครงการวิจัยโดยสมัครใจ

ข้าพเจ้าได้รับสำเนาเอกสารแสดงความยินยอมเข้าร่วมในโครงการวิจัยที่ข้าพเจ้าได้ลงนาม และ วันที่ พร้อมด้วย  
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย ทั้งนี้ก่อนที่จะลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมในการวิจัยนี้ ข้าพเจ้าและ  
ผู้เข้าร่วมการวิจัยได้รับการอธิบายจากผู้วิจัยถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ระยะเวลาของการทำวิจัย วิธีการวิจัย อันตราย หรือ  
ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการวิจัย รวมทั้งประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการวิจัย ข้าพเจ้าและผู้เข้าร่วมการวิจัย  
มีเวลาและโอกาสเพียงพอในการซักถามข้อสงสัยทั้งหมดจนมีความเข้าใจอย่างดีแล้ว โดยผู้วิจัยได้ตอบคำถามต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้า  
และผู้เข้าร่วมการวิจัย สงสัยด้วยความเต็มใจไม่ปิดบังซ่อนเร้นจนข้าพเจ้าและผู้เข้าร่วมการวิจัย พอใจ

ข้าพเจ้าและผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัยได้รับทราบจากผู้วิจัยว่าหากเกิดอันตรายใด ๆ จากการวิจัยดังกล่าว ผู้เข้าร่วม  
วิจัยจะได้รับการรักษาพยาบาล โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

ข้าพเจ้าเข้าใจถึงสิทธิที่จะบอกเลิกการเข้าร่วมการวิจัย เมื่อใดก็ได้โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผลและการบอกเลิกการ  
เข้าร่วมการวิจัยนี้ จะไม่มีผลต่อการรักษาโรคหรือสิทธิอื่นๆ ที่ผู้เข้าร่วมการวิจัยจะได้รับต่อไป

ผู้วิจัยรับรองว่าจะเก็บข้อมูลเฉพาะเกี่ยวกับตัวของผู้เข้าร่วมการวิจัยเป็นความลับ และจะเปิดเผยได้เฉพาะเมื่อได้รับ  
การยินยอมจากข้าพเจ้าเท่านั้น บุคคลอื่น ในนามของบริษัทผู้สนับสนุนการวิจัย คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยใน  
คน และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา อาจจะได้รับอนุญาตให้เข้ามาตรวจสอบและประมวลผลข้อมูลส่วนตัวของผู้เข้าร่วม  
การวิจัย ทั้งนี้จะต้องกระทำไปเพื่อวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเท่านั้น โดยการตกลงที่จะเข้าร่วมการ  
ศึกษาวิจัยนี้

ผู้วิจัยรับรองว่าจะไม่มีการเก็บข้อมูลใด ๆ ของผู้เข้าร่วมการวิจัย เพิ่มเติม หลังจากที่ข้าพเจ้าขอยกเลิกการเข้าร่วม  
โครงการวิจัยและต้องการให้ทำลายเอกสารและ/หรือตัวอย่างที่ใช้ตรวจสอบทั้งหมดที่สามารถสืบค้นถึงตัวผู้เข้าร่วมการวิจัย

ข้าพเจ้าเข้าใจว่า ข้าพเจ้าและผู้เข้าร่วมการวิจัยมีสิทธิ์ที่จะตรวจสอบหรือแก้ไขข้อมูลส่วนตัวของผู้เข้าร่วมการวิจัย  
และสามารถยกเลิกการให้สิทธิในการใช้ข้อมูลส่วนตัวของผู้เข้าร่วมการวิจัยได้ โดยต้องแจ้งให้ผู้วิจัยรับทราบ

ข้าพเจ้าได้อ่านข้อความข้างต้น และมีความเข้าใจดีทุกประการแล้ว ยินดีให้ ด.ช./ด.ญ./นาย/นาง/นางสาว  
..... เข้าร่วมในโครงการวิจัยด้วยความเต็มใจ จึงได้ลงนามในเอกสารใบยินยอมนี้

.....ลงนามผู้แทนโดยชอบธรรม/ผู้ปกครอง

(.....) ชื่อผู้แทนโดยชอบธรรม/ผู้ปกครอง(ตัวบรรจง)

.....ความสัมพันธ์ของผู้แทนโดยชอบธรรม/ผู้ปกครองกับผู้เข้าร่วมการวิจัย

วันที่ .....เดือน..... พ.ศ.....

ข้าพเจ้าได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย อันตราย อาการไม่พึงประสงค์ หรือความเสี่ยงที่อาจ  
เกิดขึ้นจากการวิจัย รวมทั้งประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการวิจัยอย่างละเอียด ให้ผู้แทนโดยชอบธรรม/ผู้ปกครองของผู้เข้าร่วม  
การวิจัยตามนามข้างต้นได้ทราบและมีความเข้าใจดีแล้ว พร้อมลงนามลงในเอกสารแสดงความยินยอมด้วยความเต็มใจ

.....ลงนามผู้ทำวิจัย

(.....) ชื่อผู้ทำวิจัย ตัวบรรจง

วันที่ .....เดือน..... พ.ศ.....

.....ลงนามพยาน

(.....) ชื่อพยาน ตัวบรรจง

วันที่ .....เดือน..... พ.ศ.....

ตาราง 25 ประสิทธิภาพของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะของเยาวชนขอระบบการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

คนที่	แผนกิจกรรมระหว่างกิจกรรม (200 คะแนน)										คะแนนหลังกิจกรรม				
	กิจ กรรมที่ 1	กิจ กรรมที่ 2	กิจ กรรมที่ 3	กิจ กรรมที่ 4	กิจ กรรมที่ 5	กิจ กรรมที่ 6	กิจ กรรมที่ 7	กิจ กรรมที่ 8	รวม	ค่าเฉลี่ย	คะแนน เดิม	วัตถุประสงค์ ทางสังคม	พฤติกรรม ทักษะทาง สังคม	รวม	ค่าเฉลี่ย
1	23	20	23	20	21	21	20	19	167	20.88	200	105	41	146	73
2	21	21	22	22	22	23	23	20	174	21.75	200	140	40	180	90
3	19	24	19	24	23	20	20	23	172	21.50	200	137	44	181	90.5
4	20	19	20	19	21	20	22	21	162	20.25	200	122	43	165	82.5
5	22	23	20	19	19	22	21	19	165	20.63	200	120	40	160	80
6	23	21	23	21	23	21	21	23	176	22.00	200	115	41	156	78
7	21	20	21	21	20	22	22	18	165	20.63	200	112	40	152	76
8	19	21	22	20	20	19	21	22	164	20.50	200	104	39	143	71.5
รวม	168	169	170	166	169	168	170	165							
	$E_1=84.06$										$E_2=80.19$				

## ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายอาชัญวิชญ์ ชุมภณพงษ์ศักดิ์
วันเกิด	วันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2522
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่15 หมู่ 8 ถนนธรรมวงค์สวัสดิ์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ผู้จัดการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ห้างหุ้นจำกัดศูนย์ส่งเสริมมาตรฐานการศึกษาทีเอ็นซี มหาสารคาม (TNC. Education) เลขที่ 15/11 ถนนธรรมวงค์สวัสดิ์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44000
ประวัติการศึกษา	<p>พ.ศ. 2541 ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม</p> <p>พ.ศ. 2556 ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม</p> <p>พ.ศ. 2559 ปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.) วิชาเอกการวัดและประเมินผลการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช</p> <p>พ.ศ. 2562 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม</p>

พูนัน ปณฺ ทิโต ชีเว